

UCHWAŁA NR XLVIII.298.2022

RADY GMINY RZAŚNIK

z dnia 09 września 2022 roku

w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Gminy Rząśnik na lata 2021-2030

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 6a ustawy z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz.U. z 2022 r. poz. 559 z późn.zm.) oraz art.3 pkt.3, art.4 ust.1 i art.19 ust.3b ustawy z dnia 6 grudnia 2006r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz.U z 2021r. poz.1057 ze zm.) uchwała się, co następuje:

§ 1.

Przyjąć Strategię Rozwoju Gminy Rząśnik na lata 2021-2030, stanowiącą załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2.

Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Rząśnik.

§ 3.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

**RADA GMINY
w Rząśniku**


**Przewodniczący
Rady Gminy w Rząśniku
Grzegorz Gołbiewski**

Uzasadnienie do Uchwały Nr XLVIII.298.2022

Rady Gminy Rząśnik

z dnia 09 września 2022r.

Strategia Rozwoju Gminy Rząśnik na lata 2021-2030 jest planem osiągnięcia długofalowych zamierzeń gminy. Implikuje ona przejście z obecnej sytuacji do pożądanego stanu wyrażonego w wizji rozwoju.

Strategia Rozwoju Gminy Rząśnik na lata 2021-2030 to jeden z najważniejszych dokumentów przygotowywanych przez samorząd gminny. Określa on priorytety i cele polityki rozwoju społeczno-gospodarczego prowadzonego na obszarze danej jednostki. Strategia stanowi skuteczną próbę dostosowania działalności Gminy do standardów europejskich. Niniejszy dokument strategiczny stanowi również podstawę do opracowania i wdrożenia na terenie Gminy projektów współfinansowanych ze środków zewnętrznych.

Strategia Rozwoju Gminy Rząśnik na lata 2021-2030 była poddana konsultacjom społecznym i została zaakceptowana.

**RADA GMINY
w Rząśniku**

Przewodniczący
Rady Gminy w Rząśniku

Grzegorz Golebiewski



**Rząśnik,
listopad
2021 rok**

Strategia rozwoju Gminy Rząśnik na lata 2021-2030

SPIS TREŚCI

1. WPROWADZENIE.....	3
2. MISJA I WIZJA.....	4
3. Cele strategiczne, operacyjne, działania	5
3.1. Metodologia prac nad Strategią Rozwoju Gminy Rząśnik na lata 2021-2030	5
3.2. Strategiczne programy gospodarcze.....	8
4. Spójność kierunków rozwoju Gminy z innymi dokumentami strategicznymi	14
4.1. Zgodność Strategii z dokumentami strategicznymi.....	14
4.2. Spójność kierunków rozwoju Gminy z kierunkami wynikającymi ze strategii rozwoju województwa. Obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa wraz z zakresem planowanych działań.....	23
5. WDRAŻANIE, MONITORING I EWALUACJA STRATEGII.....	27
5.1. Metody zarządzania i monitorowania strategii rozwoju gminy Rząśnik.....	27
5.2. System realizacji strategii.....	31
5.3. Ramy finansowe i źródła finansowania	33
5.4. Mechanizmy i instrumenty realizacji strategii.....	35
6. WNIOSKI I PODSUMOWANIE.....	36

1. WPROWADZENIE

Dokument został przygotowany dla Urzędu Gminy Rzaśnik w celu określenia kierunków rozwoju społeczno-gospodarczego gminy oraz sprecyzowania najważniejszych celów oraz zamierzeń inwestycyjnych do 2030 roku, które ściśle są skorelowane z nową perspektywą finansową Unii Europejskiej na lata 2021-2027 oraz dokumentami strategicznymi wyższego rzędu w tym w szczególności Strategią Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030, Innowacyjne Mazowsze oraz Planem Zagospodarowania Terenu Województwa Mazowieckiego.

Strategia Rozwoju gminy Rzaśnik na lata 2021-2030 jest dokumentem, w którym zdiagnozowano aktualną sytuację społeczno-gospodarczą. Zwrócono uwagę zarówno na mocne strony, jak i obszary problemowe. W procesie tworzenia i realizacji strategii istotne jest również określenie misji i wizji. Są to dwa elementy strategii ukazujące najważniejsze kierunki rozwoju.

Analizując wnioski płynące z diagnozy społeczno-gospodarczo-przestrzennej¹ oraz zadając sobie, jako mieszkańcom pytanie, jacy jesteśmy i jak siebie postrzegamy? Otrzymaliśmy w odpowiedzi wyzwania, przed którymi stoi gmina Rzaśnik pod koniec drugiej dekady XXI wieku.

Misja koncentruje się na podstawowych wartościach, które przyświecają władzom Gminy i jego mieszkańcom w procesach rozwojowych. Wskazuje również na czynniki uzasadniające przyjęcie określonych wartości jako nadrzędnych. Zawiera w sobie odpowiedzi na pytania: Kim jesteśmy? Czym się zajmujemy? Dlaczego? Co jest naszym priorytetem?

Natomiast wizja to obraz gminy, który będzie efektem realizacji podejmowanej strategii. Ukazuje Gminę Rzaśnik w perspektywie strategicznej – do 2030 roku, zmienioną poprzez realizację przyjętych działań i osiągnięcie zamierzonych przez samorząd celów.

Misja stanowi syntetyczną deklarację określającą najwyższego poziomu cel, najogólniejszą koncepcję działania, określającą wspólne zobowiązania wobec przyszłości.

Mające na uwadze powyższą definicję Gmina Rzaśnik w 2030 roku powinna być gminą rozwojową m.in.:

- atrakcyjną dla mieszkańców,
- stwarzającą szanse przedsiębiorcom,
- szanującą tradycję,
- atrakcyjną turystycznie.

¹ Na potrzeby niniejszej strategii rozwoju gminy została opracowana „Diagnoza strategiczna uwarunkowań rozwojowych Gminy Rzaśnik”, sierpień 2021 r.

Przyjęta i sukcesywnie wdrażana Strategia Rozwoju Gminy Rząśnik na lata 2021–2030 pozwoli nie tylko efektywnie prowadzić politykę rozwoju samorządu, ale także będzie zasadniczym dokumentem umożliwiającym skorzystanie z licznych instrumentów finansowych wspierających rozwój lokalny i regionalny, w tym pochodzących z Unii Europejskiej.

2. MISJA I WIZJA

MISJA GMINY to nic innego, jak idea jej rozwoju nadająca ogólny kierunek działań oraz określająca pośrednio dziedziny, na których władze powinny skupić najbardziej swoją uwagę w planowanym okresie. Jest indywidualnym, generalnym planem ukształtowania mocnej pozycji jednostki samorządu terytorialnego wśród innych jednostek. Z jednej strony stanowi przesłanie i obietnicę skierowaną do mieszkańców gminy. Dzięki Strategii cele działalności władz powinny być lepiej zrozumiałe dla wszystkich obywateli. Z drugiej strony natomiast definiuje sposób, w jaki chce by gmina była postrzegana przez jej otoczenie. Określenie misji jest więc publiczną częścią planu strategicznego.

Misja wskazuje naczelny cel polityki rozwoju gminy Rząśnik, wokół którego powinny koncentrować się działania władz samorządowych i wszystkich zaangażowanych partnerów. Stanowi przesłanie, będące podstawą i określeniem kierunku współpracy na szczeblu lokalnym.

W związku z tym misja Gminy Rząśnik to:

**Tworzenie miejsca przyjaznego dla mieszkańców,
przedsiębiorców i turystów, w oparciu o wykorzystanie
posiadanego potencjału Gminy**

Wizja rozwoju przedstawia oczekiwany stan na koniec 2030 r. i jest obrazem przyszłości samorządu. Stanowi podstawę do sformułowania kluczowych celów strategicznych i obszarów tematycznych. Podejmowane działania strategiczne mają sprawić, że w perspektywie zakończenia obecnej dekady:

**Gmina Rząśnik – atrakcyjna przestrzeń do życia,
łącząca lokalną aktywność i tożsamość,
otwarta dla turystów i inwestorów.**

Przedstawiona wizja rozwoju jest zgodna z oczekiwaniami mieszkańców gminy Rzaśnik i funkcjonujących na jej terenie podmiotów gospodarczych. Oczekiwania identyfikowane były na drodze konsultacji internetowych prowadzonych podczas prac nad opracowaniem strategii, ale także podczas bieżących kontaktów z władzami gminy w trakcie spotkań indywidualnych.

Informacje o potrzebach mieszkańców Gminy pochodzą również ze źródeł statystyki publicznej, opracowań studialnych i monograficznych, mediów, a także od przedstawicieli społeczności gminy Rzaśnik jakimi są członkowie władz gminnych.

3. Cele strategiczne, operacyjne, działania

3.1. Metodologia prac nad Strategią Rozwoju Gminy Rzaśnik na lata 2021-2030

Wieloaspektowość zmian zachodzących w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym wymaga od samorządu lokalnego opracowania zintegrowanej interwencji publicznej, która będzie stanowić skuteczną odpowiedź na wyzwania będące ich następstwem.

Ustalenia Strategii zostały sformułowane na podstawie toku postępowania w planowaniu strategicznym, polegającego na:

- a) diagnozie stanu istniejącego;
- b) identyfikacji problemów w zdefiniowanych obszarach tematycznych;
- c) opracowaniu analizy SWOT,
- d) identyfikacji strategicznych kierunków rozwojowych,
- e) określeniu optymalnych sposobów realizacji wskazanych potrzeb przy uwzględnieniu wewnętrznych i zewnętrznych uwarunkowań ich realizacji.

Prace, które doprowadziły do sformułowania ustaleń Strategii, polegały w szczególności na:

- przeprowadzeniu wieloaspektowej diagnozy stanu oraz uwarunkowań rozwoju,
- dokonaniu analizy prognoz rozwojowych,
- przeprowadzeniu szerokich konsultacji społecznych, które pozwoliły na rozpoznanie regionalnych potrzeb i planów.

Przeprowadzone analizy pozwoliły na identyfikację **priorytetów rozwojowych** Gminy Rzaśnik. Priorytety rozwojowe wynikają z diagnozy stanu (zwłaszcza gdy identyfikuje się bariery, które trzeba będzie przezwyciężyć) lub z analizy prognoz (gdy prognozy wskazują na wystąpienie w przyszłości uwarunkowania tak ważnego, że zmusza do podejmowania szczególnych działań)

CZĘŚĆ 2: STRATEGICZNE KIERUNKI ROZWOJU GMINY RZAŚNIK NA LATA 2021-2030

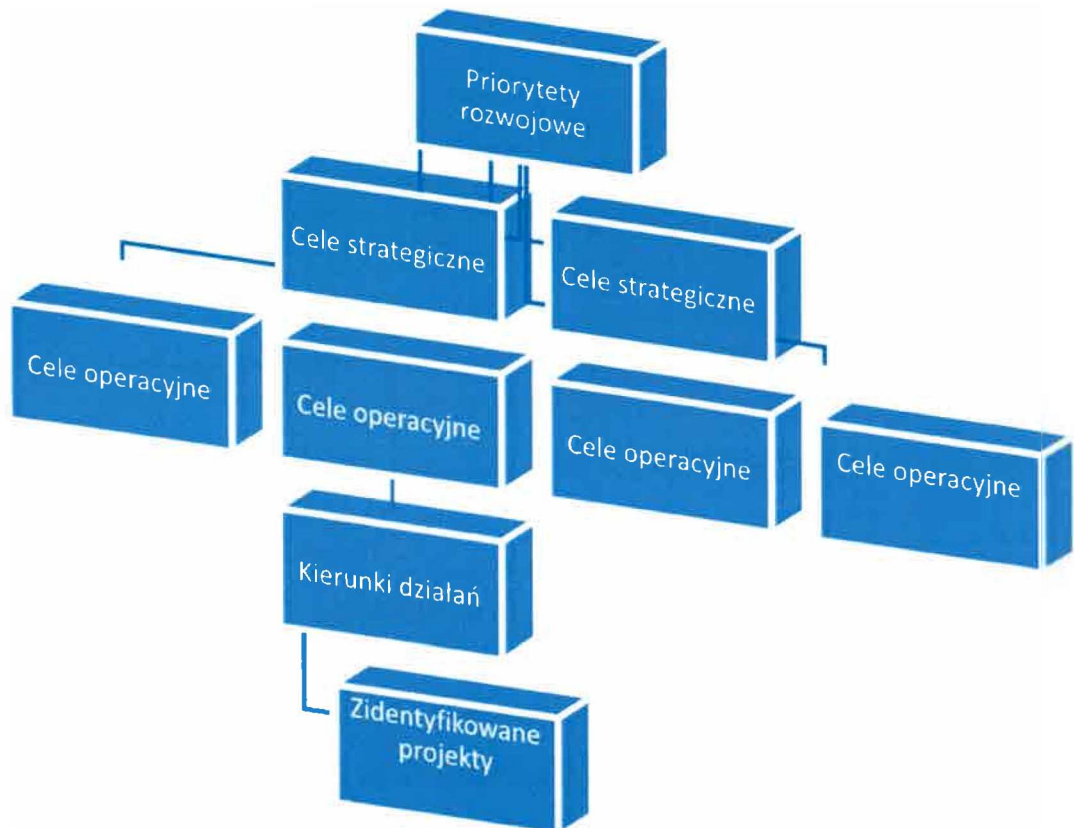
lub też mogą wynikać z aspiracji władz i mieszkańców (czyli świadomej woli zmiany stanu obecnego na inny – pożądaną z powodów uznanych za ważne).

Przyjęto założenie, że do zidentyfikowanych priorytetów rozwojowych, **celów strategicznych** i **celów operacyjnych** nie stosuje się hierarchii, ponieważ każdy z nich wiąże się z innym – ale bardzo ważnym aspektem funkcjonowania gminy.

W zapisie ustaleń Strategii nadrzędny charakter mają priorytety rozwojowe. Priorytet należy rozumieć jako najważniejszą i najpilniejszą do realizacji „potrzebę rozwojową” gminy. Priorytety są realizowane za pomocą celów strategicznych. Cele strategiczne należy rozumieć jako „pakiety działań” – czyli kompleksowe działania mające na celu rozwiązanie problemów w danym obszarze.

Podjęcie interdyscyplinarne w relacji pomiędzy priorytetami a celami strategicznymi powoduje, że każdy z priorytetów może być realizowany za pomocą kilku celów strategicznych. Cele strategiczne są realizowane za pomocą celów operacyjnych. Cele operacyjne wyznaczają kierunki działań.

Rysunek – Schemat analizy logicznej



Źródło: opracowanie własne

CZĘŚĆ 2: STRATEGICZNE KIERUNKI ROZWOJU GMINY RZAŚNIK NA LATA 2021-2030

W ramach celów strategicznych wskazuje się także dotychczas zidentyfikowane przedsięwzięcia – są to już obecnie zdefiniowane zamierzenia dotyczące realizacji konkretnego przedsięwzięcia (o charakterze inwestycyjnym lub nieinwestycyjnym). Przedsięwzięcia wynikają z kierunków działań. Identyfikacja przedsięwzięć, oprócz wskazania ich wagi dla rozwoju gminy, pełni także funkcję informacyjną i popularyzatorską – uszczegóławia i indywidualizuje dokument Strategii (strategie rozwoju samorządów w zakresie ogólnych celów rozwoju mogą cechować się podobieństwem ustaleń – identyfikacja przedsięwzięć wskazuje specyfikę obszaru).

Podkreślić należy, że nie jest to pełna, a tym bardziej zamknięta lista przedsięwzięć, które zamierza realizować gmina Rzaśnik. Są to tylko te przedsięwzięcia, które zostały zdefiniowane na etapie prac planistycznych nad Strategią. Natomiast możliwe jest uzupełnianie w kolejnych latach portfela projektów. Podkreślić także należy, że lista przedsięwzięć nie ma charakteru hierarchicznego i nie świadczy o zamiarze ich realizacji według wskazanej kolejności.

Osiągnięciu przyjętej wizji i misji służą wyznaczone cele strategiczne i programy gospodarcze, które mają charakter ogólny i określają pożądane stany i procesy rozwojowe.

Po przeprowadzeniu analizy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej metodą społeczno-ekspercką w oparciu o dokumenty i materiały będące w dyspozycji Urzędu Gminy Rzaśnik oraz bieżące dane statystyczne, a także przy uwzględnieniu wyników dokonanej analizy SWOT, zostały wyróżnione trzy zasadnicze **cele strategiczne**:

- **CEL I: Rozwój gospodarczy Gminy Rzaśnik oparty na zasadach zrównoważonego rozwoju**
- **CEL II: Podnoszenie jakości życia mieszkańców**
- **CEL III: Turystyka i zróżnicowana oferta spędzania czasu wolnego poprawiająca atrakcyjność Gminy Rzaśnik do życia i zamieszkania**

Cele zdefiniowane na podstawie diagnozy w sposób bezpośredni nawiązują do wizji i misji. Na podstawie diagnozy aktualnego stanu Gminy Rzaśnik, jej sytuacji gospodarczej, społecznej i przestrzennej oraz uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych, a także dążąc do osiągnięcia stanu Gminy opisanego w wizji rozwoju.

Za wyborem powyższych celów strategicznych przemawiają m.in. wyniki przeprowadzonej diagnozy gminy, wyniki badań z mieszkańcami oraz wyniki analizy SWOT. Każdy z wymienionych celów w sposób logiczny nawiązuje do przyjętej wizji i misji. Ponadto cele strategiczne odnoszą

się do potencjałów rozwojowych gminy oraz do wyzwań rozwojowych, przed którymi stanie gmina w nadchodzących latach.

Cele strategiczne zostały wyznaczone przy zachowaniu pełnej komplementarności i spójności ze Strategią Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030, Innowacyjne Mazowsze oraz Strategią Rozwoju Obszaru Metropolitalnego Warszawy oraz dokumentami strategicznym na poziomie regionalnym, które stanowiły podstawę do skonstruowania polityki rozwojowej Powiatu Wyszakowskiego do 2025 roku.

Realizacja programów gospodarczych prowadzi do osiągnięcia celów. Propozycje zadań wynikają bezpośrednio z analizy, jak również konsultacji z mieszkańcami.

3.2. Strategiczne programy gospodarcze

Innowacje, zdrowie, zielona energia, środowisko i transport – jako główne obszary, wokół których w najbliższych latach będą skupiać się działania inwestycyjne samorządu Gminy Rzaśnik.

Cele strategiczne Gminy Rzaśnik odwzorowują obszary rozwojowe w sferze gospodarczej, społecznej i środowiskowej, które są zależne od siebie i wzajemnie się przenikają. Zadania realizowane w zakresie infrastruktury technicznej będą podstawą do realizacji zadań w sferze gospodarczej, rozwoju usług społecznych, a także pozytywnie wpłyną na ochronę środowiska i rozwój turystyki. Z kolei cele osiągnięte w ramach sfery społecznej wpłyną również na poprawę jakości życia mieszkańców oraz atrakcyjność turystyczno-rekreacyjną.

Cele strategiczne zostały uszczegółowione poprzez cele operacyjne, które wsparto działaniami służącymi osiągnięciu założeń wskazanych na poziomie strategicznym.

Cel strategiczny nr 1

Rozwój gospodarczy Gminy Rzaśnik oparty na zasadach zrównoważonego rozwoju, turystów, przedsiębiorców przy jednoczesnym poszanowaniu środowiska naturalnego

Cele operacyjne

1. Poprawa stanu technicznego regionalnej infrastruktury drogowej.
2. Wspieranie działań mających na celu budowę, przebudowę i modernizację dróg powiatowych mających istotne znaczenie dla dostępności gminy z zewnątrz.
3. Promowanie transportu niskoemisyjnego.
4. Rozwój obszarów wiejskich, rolnictwa i branż pośrednich.
5. Rozwój i promocja lokalnej przedsiębiorczości, handlu i usług
6. Wspieranie aktywności zawodowej mieszkańców
7. Wspieranie przedsiębiorców w tworzeniu miejsc pracy.
8. Wspieranie rolników i przedsiębiorców rolnych w budowaniu konkurencyjności lokalnego rolnictwa.
9. Wspieranie instytucji i organizacji w działaniach aktywizujących bezrobotnych, w tym długotrwale bezrobotnych.
10. Poprawa bezpieczeństwa publicznego.
11. Obniżenie emisyjności gospodarki
12. Podniesienie efektywności energetycznej obiektów użyteczności publicznej oraz prywatnych budynków mieszkalnych.
13. Rozbudowa i poprawa jakości infrastruktury komunalnej dotyczy: kanalizacji, wodociągu, sieci gazowej, gospodarki odpadami), w szczególności na terenach wiejskich, gdzie widoczne są największe dysproporcje w dostępie do infrastruktury sanitarnej.
14. Wspieranie budowy i sprawnego funkcjonowania systemu melioracji.
15. Zwiększenie dostępności do obiektów użyteczności publicznej poprzez systematycznie usuwanie barier architektonicznych
16. Poprawa jakości i zwiększenie bazy infrastrukturalnej obiektów oświatowych, sportowych, społecznych oraz kulturowych i turystycznych
17. Rozwój i dostosowanie bazy społecznej i zdrowotnej do zmieniających się trendów demograficznych
18. Zmniejszenie emisji CO₂ i innych gazów cieplarnianych na terenie Gminy Rzaśnik w celu poprawy jakości powietrza atmosferycznego.
19. Zmniejszenie zanieczyszczenia powietrza oraz środowiska glebowo-wodnego na terenie gminy.
20. Zwiększenie wykorzystania technologii odnawialnych źródeł energii na terenie gminy
21. Efektywne usuwanie „niskiej emisji – lokalnych kotłowni węglowych” oraz dachowych pokryć azbestowych
22. Zwiększenie gminnej, ogólnodostępnej bazy sportowo- rekreacyjnej przeznaczonej dla dzieci, młodzieży oraz dorosłych: place zabaw, siłownie zewnętrzne, boiska itp.
23. Poprawa atrakcyjności obszaru poprzez oznakowanie oraz rozbudowę systemu ścieżek i dróg rowerowych
24. Zwiększenie dostępności do sieci światłowodowej oraz szerokopasmowego internetu

25. Wzmocnienie zastosowań TIK dla e-administracji, e-uczenia się, e-włączenia społecznego, e-kultury i e-zdrowia
26. Kształtowanie efektywnego systemu zagospodarowania zasobami wodnymi na terenie gminy
27. Zwiększenie efektywności systemu melioracji oraz retencji
28. Efektywna gospodarka przestrzenna.
29. Efektywne zagospodarowanie i rewitalizacja przestrzeni publicznej w celu ożywienia społeczno-gospodarczego Gminy

Proponowane kierunki działań:

1. Pro-inwestycyjna polityka Gminy
2. Pozyskanie inwestorów zewnętrznych
3. Polityka promocyjna Gminy
4. Miejskowy plan zagospodarowania przestrzennego
5. Polityka przestrzenna sprzyjająca lokalizacji działalności gospodarczej
6. Rozwój bazy noclegowej
7. Pozyskanie funduszy pomocowych
8. Rozwój sieci instytucji obsługi rolnictwa
9. Rozwój agroturystyki
10. Rozwój gospodarstw ekologicznych
11. Gazyfikacja Gminy
12. Poszerzenie kalendarza imprez kulturalnych i sportowych
13. Przebudowa przeprawy mostowej przez rzekę Narew, łącząca m. Nowe Łachy, gmina Rzewnie, powiat makowski z m. Nowy Lubiel,
14. Przebudowa drogi gminnej Grodziczno – Porządzie o długości 10 km łącząca drogę powiatową nr 2648W z drogą powiatową nr 4407W/4408W
15. Przebudowa drogi gminnej w miejscowościach Rogóżno-Wólka Wojciechówek – Nowy Lubiel odcinek o długości 1900 mb
16. Modernizacja drogi gminnej relacji Rzaśnik – Janowo o długości 5 km

Cel strategiczny nr 2
Podnoszenie jakości życia mieszkańców

Cele operacyjne

1. Wspieranie działań mających na celu poprawę warunków zamieszkania, w tym z dbałością o estetykę zabudowy mieszkaniowej.
2. Zapewnienie powszechnego dostępu do systemu infrastruktury technicznej, wykorzystujących technologie adekwatne do warunków osadniczych i przyrodniczych.
3. Ochrona zasobów środowiskowych i adaptacja do zmian klimatu.
4. Zwiększenie dostępności komunikacyjnej oraz mobilności mieszkańców.
5. Zwiększenie dostępności do podstawowej i specjalistycznej opieki medycznej.
6. Zapewnienie dostępności wysokiej jakości usług społecznych i zdrowotnych.
7. Skuteczna i efektywna polityka oświatowa, odpowiadająca na wyzwania XXI wieku.
8. Rozwój ogólnodostępnej bazy sportowej dla dzieci, młodzieży i osób dorosłych.
9. Efektywnie zagospodarowanie obszarów wokół placówek oświatowych na gminy Rzaśnik wraz z wyposażeniem w małą infrastrukturę, utworzeniem przyszłolnych miejsc rekreacyjno-sportowych, budowy nowoczesnych obiektów i likwidacji zbędnych elementów infrastruktury.
10. Ochrona i kształtowanie krajobrazu oraz funkcjonalne zarządzanie przestrzenią.
11. Wsparcie systemu zarządzania bezpieczeństwem publicznym

Proponowane kierunki działań:

1. Rozbudowa, budowa i modernizacja obiektów oświatowych i sportowych.
2. Doposażenie placówek oświatowych i sportowych w niezbędne i nowoczesne zasoby dydaktyczne.

CZĘŚĆ 2: STRATEGICZNE KIERUNKI ROZWOJU GMINY RZAŚNIK NA LATA 2021-2030

- 3.** Wdrażanie programów zajęć pozalekcyjnych i dodatkowych w celu wyrównywania różnic edukacyjnych oraz rozwoju kluczowych kompetencji i umiejętności wśród dzieci i młodzieży.
- 4.** Organizacja przedsięwzięć, imprez o charakterze sportowym i edukacyjnym.
- 5.** Działania promocyjne zakresu profilaktyki i ochrony zdrowia oraz podnoszenia świadomości ekologicznej wśród dzieci, młodzieży i mieszkańców.
- 6.** Modernizacja dróg gminnych.
- 7.** Rozwój i modernizacja infrastruktury wodno-kanalizacyjnej.
- 8.** Rozwój i modernizacja infrastruktury gazowej i elektroenergetycznej
- 9.** Rozwój i modernizacja infrastruktury teleinformatycznej, w tym szerokopasmowego internetu.
- 10.** Rozwój i modernizacja infrastruktury wytwarzania i dystrybucji nośników energii, w tym szczególnie wytwarzanej ze źródeł odnawialnych.
- 11.** Rozwój i modernizacja infrastruktury selektywnej zbiórki i recyklingu odpadów.
- 12.** Budowa oczyszczalni ścieków w Rzaśniku.
- 13.** Rozbudowa Stacji Uzdatniania Wody w miejscowości Lubiel Stary.
- 14.** Rozbudowa Stacji Uzdatniania Wody w miejscowości Ochudno.
- 15.** Budowa kanalizacji sanitarnej na obszarach wiejskich.
- 16.** Pełne zwodociągowanie Gminy.
- 17.** Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej w Gminie Rzaśnik.
- 18.** Rozwój odnawialnych źródeł energii.
- 19.** Wymiana pieców.
- 20.** Modernizacja sieci energetycznych.
- 21.** Zalesianie gruntów nieprzydatnych do produkcji rolniczej.
- 22.** Melioracja pól.
- 23.** Zbudowanie atrakcyjnej i skonsolidowanej oferty turystycznej Gminy Rzaśnik.
- 24.** Budowa ścieżek rowerowych i pieszych.
- 25.** Kultywowanie i promocja lokalnych tradycji kulinarnych.
- 26.** Budowa kortu tenisowego w Rzaśniku.
- 27.** Budowa i modernizacja boisk szkolnych.
- 28.** Remont budynków świetlic wiejskich.
- 29.** Wymiana oświetlenia ulicznego na terenie gminy.
- 30.** Zagospodarowanie/modernizacja terenów wokół placówek oświatowych.
- 31.** Aktywizacja osób starszych.
- 32.** Zainstalowanie monitoringu wizyjnego w newralgicznych miejscach na terenie gminy
- 33.** Tworzenie warunków do rozwoju usług terapeutyczno-rehabilitacyjnych oraz specjalistycznego poradnictwa społecznego.
- 34.** Wdrażanie projektów z zakresu rozwoju umiejętności i kompetencji oraz aktywizacji osób bezrobotnych i wykluczonych społecznie.
- 35.** Realizacja programów aktywizacji społeczno-zawodowej skierowanych do grup defaworyzowanych.
- 36.** Wdrażanie programów, przedsięwzięć, spotkań, szkoleń aktywizujących mieszkańców, osoby wykluczone społecznie, seniorów, niepełnosprawnych itp.

Cel strategiczny nr 3

Turystyka i zróżnicowana oferta spędzania czasu wolnego poprawiająca atrakcyjność Gminy Rzaśnik do życia i zamieszkania

Cele operacyjne

1. Efektywne wykorzystanie potencjału przyrodniczego do rozwoju atrakcyjności turystycznej Gminy Rzaśnik.
2. Zwiększenie oferty kulturalnej i rozrywkowej skierowanej do różnych grup mieszkańców
Zwiększenie oferty Biblioteki Publicznej w Rzaśniku.
3. Poprawa przestrzeni i wizerunku Gminy poprzez rewitalizację, zagospodarowanie i odnowienie zaniedbanej przestrzeni publicznej, w tym przyrodniczo – kulturalnej.
4. Ochrona dziedzictwa historycznego oraz Wzmocnienie roli kultury w procesach rozwoju społecznego i gospodarczego gminy i jej mieszkańców.
5. Rozwój infrastruktury oraz kreowanie spójnej oferty w zakresie sportu, rekreacji i wypoczynku, wzmacniających atrakcyjność osadniczą i turystyczną gminy./
6. Rozwój infrastruktury oraz kreowanie spójnej oferty w zakresie sportu, rekreacji i wypoczynku, wzmacniających atrakcyjność osadniczą i turystyczną gminy
7. Poprawa stanu technicznego oraz odnowienie wartości historycznej zabytkowych obiektów, pomników przyrody, lokalnych miejsc pamięci itp.
8. Wzrost inwestycji w infrastrukturę rekreacyjną oraz obiekty dziedzictwa kulturowego.
9. Efektywna i skuteczna promocja potencjału przyrodniczo-kulturalnego Gminy do kreowania marki, budowania większej rozpoznawalności w regionie i rozwoju gospodarczego obszaru.
10. Rozwój współpracy międzygminnej w zakresie rozwoju kultury i turystyki.
11. Aktywna promocja turystyczna i kulturalna regionu.
12. Rozwój systemu ścieżek rowerowych.
13. Efektywne wykorzystanie zasobów wodnych Gminy, w tym głównie rzeki Narew, do rozwoju działalności o profilu turystycznym.
14. Systematyczny rozwój agroturystyki.
15. Poprawa promocji i wykorzystania walorów przyrodniczych wynikających z obecności obszarów Natura 2000.
16. Promocja i rozwój regionalnych i lokalnych produktów.

Proponowane kierunki działań:

1. Promocja Gminy Rząśnik foldery, wyjazdy studyjne itp.
2. Opieka, konserwacja i utrzymanie pomników przyrody i zabytków
3. Rewitalizacja, zagospodarowanie i odnowienie zaniedbanej przestrzeni publicznej, w tym przyrodniczo-kulturalnej.
4. Działania inwestycyjne z zakresu poprawy stanu technicznego infrastruktury kulturalno-turystycznej Gminy.
5. Rozbudowa, budowa, oznakowanie oraz integracja systemu ścieżek rowerowych w Gminie.
6. Działania inwestycyjne związane z renowacją zabytkowych obiektów, pomników przyrody, lokalnych miejsc pamięci itp.
7. Partnerskie programy współpracy w obszarze kultury i turystyki.
8. Doinwestowanie i efektywne zagospodarowanie turystycznej przestrzeni publicznej, w tym rozbudowa bazy turystycznej, agroturystycznej, rekreacyjnej, noclegowej oraz gastronomicznej itp.;
9. Działania promocyjno-informacyjne z zakresu kultury, turystyki, przyrody, upowszechniania lokalnych produktów, rozwoju agroturystyki, ekologii, promocji obszarów Natura 2000 itp.

4. Spójność kierunków rozwoju Gminy z innymi dokumentami strategicznymi

4.1. Zgodność Strategii z dokumentami strategicznymi.

Cele strategiczne oraz cele operacyjne ujęte w niniejszej Strategii odnoszą się do zidentyfikowanych problemów mieszkańców na obszarze Gminy Rząśnik, są również spójne z dokumentami strategicznymi wyższego rzędu o randze krajowej i wojewódzkiej. Komplementarność celów wyznaczonych w Strategii z innymi działaniami oraz priorytetami wpływa na skuteczność i efektywność realizacji dokumentu.

Strategia jako dokument kompleksowy uwzględniać powinien również inne strategiczne opracowania. W zaprezentowanej w niniejszym rozdziale tabeli przedstawione zostały ramowe dokumenty na poziomie Unii Europejskiej, polityki krajowej i lokalnej, których zapisy w istotny

CZĘŚĆ 2: STRATEGICZNE KIERUNKI ROZWOJU GMINY RZAŚNIK NA LATA 2021-2030

sposób wyznaczają kierunki działań programowych kształtujących wzrost społeczno-gospodarczy Gminy.

Ramowe zasady dotyczące priorytetów polityki społeczno-gospodarczej zdefiniowane zostały na poziomie dokumentu unijnego – Europa 2020. Jednocześnie ustalenia w nim zawarte przekładają się obecnie na politykę krajową za pośrednictwem trzech kluczowych dokumentów: Strategii Rozwoju Kraju 2020, Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego i Strategii Spójności 2014-2020 uzupełnione określonymi programami przedmiotowymi.

Jednocześnie **Strategia Rozwoju Gminy Rzaśnik na lata 2021-2030** ma być dokumentem odpowiadającym na realne potrzeby społeczności lokalnej, w związku z tym musi wpisywać się w założenia polityk krajowych oraz wojewódzkich. Stąd potrzeba analizy celów strategicznych wyznaczonych dla całego województwa, gdzie strategia jako program rozwoju jest podstawowym dokumentem programowym ukierunkowującym politykę samorządu terytorialnego.

Analiza niżej wymienionych dokumentów pozwoliła na stworzenie Strategii, która będzie użytecznym i skutecznym instrumentem realizacji polityki powiatowej w zakresie rozwoju społeczno-gospodarczego.

Tabela – Zgodność Strategii Rozwoju Gminy Rzaśnik na lata 2021-2030 z dokumentami strategicznymi.

Nazwa dokumentu	Obszar interwencji	Priorytety/cele strategiczne zgodne ze Strategią rozwoju gminy Rzaśnik na lata 2021-2030
„Europa 2020 – strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu”	Unia Europejska	<p>Priorytety Strategii:</p> <ol style="list-style-type: none"> WZROST INTELIGENTNY (ang. smart growth) – czyli rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacjach. WZROST ZRÓWNOWAŻONY (ang. sustainable growth) – czyli transformacja w kierunku gospodarki niskoemisyjnej, efektywniej korzystającej z zasobów i konkurencyjnej. WZROST SPRZYJAJĄCY WŁĄCZENIU SPOŁECZNEMU (ang. inclusive growth) – czyli wspieranie gospodarki charakteryzującej się wysokim poziomem zatrudnienia i zapewniającej spójność gospodarczą, społeczną i terytorialną <p>Priorytety mają zostać zrealizowane poprzez osiągnięcie pięciu celów:</p> <p>CEL 1: OSIĄGNIĘCIE WSKAŹNIKA ZATRUDNIENIA NA POZIOMIE 75%, wśród kobiet i mężczyzn w wieku 20–64 lat, w tym poprzez zwiększenie zatrudnienia młodzieży, osób starszych i pracowników nisko wykwalifikowanych oraz skuteczniejszą integrację legalnych imigrantów.</p> <p>CEL 2: POPRAWA WARUNKÓW PROWADZENIA DZIAŁALNOŚCI BADAWCZO-ROZWOJOWEJ, w szczególności z myślą o</p>

CZĘŚĆ 2: STRATEGICZNE KIERUNKI ROZWOJU GMINY RZAŚNIK NA LATA 2021-2030

		<p>tym, aby łączny poziom inwestycji publicznych i prywatnych w tym sektorze osiągnął 3% PKB; ponadto Komisja Europejska opracuje wskaźnik odzwierciedlający efektywność działalności badawczo-rozwojowej i innowacyjnej.</p> <p>CEL 3: ZMNIĘSIENIE EMISJI GAZÓW CIEPLARNIANYCH o 20%, w porównaniu z poziomami z 1990 r.; zwiększenie do 20% udziału energii odnawialnej w ogólnym zużyciu energii; dążenie do zwiększenia efektywności energetycznej o 20%. Unia Europejska zdecydowana jest podjąć decyzję 30% redukcji emisji w porównaniu z poziomami z lat 90, o ile inne kraje rozwinięte zobowiążą się do porównywalnych redukcji emisji, a kraje rozwijające się wniosą wkład na miarę swoich zobowiązań i możliwości.</p> <p>CEL 4: PODNIESIENIE POZIOMU WYKSZTAŁCENIA, zwłaszcza poprzez dążenie do zmniejszenia odsetka osób zbyt wcześnie kończących naukę do poniżej 10% oraz poprzez zwiększenie do co najmniej 40% odsetka osób w wieku 30–34 lat mających wykształcenie wyższe lub równoważne.</p> <p>CEL 5: WSPIERANIE WŁĄCZENIA SPOŁECZNEGO, zwłaszcza przez ograniczanie ubóstwa, mając na celu wydzwignięcie z ubóstwa lub wykluczenia społecznego co najmniej 20 mln obywateli.</p> <p><i>Strategia rozwoju gminy Rzaśnik na lata 2021-2030 wpisuje się w priorytety i cele Strategii Europa 2020. W swoich głównych zamierzeniach skupia się na zrównoważonym rozwoju obszaru poprzez działania w sektory takie jak: zdrowie, opieka społeczna, edukacja, rynek pracy, infrastruktura i środowisko, itp.</i></p>
<p>Narodowy Programu Rozwoju Gospodarki Niskoemisyjnej 4 sierpnia 2015 r. Kierownictwo Ministerstwa Gospodarki przyjęło projekt NPRGN.</p>	Polska	<p>Celem głównym NPRGN jest rozwój gospodarki niskoemisyjnej przy zapewnieniu zrównoważonego rozwoju kraju.</p> <p>Celami szczegółowymi NPRGN są:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ niskoemisyjne wytwarzanie energii; ▪ poprawa efektywności gospodarowania surowcami i materiałami, w tym odpadami; ▪ rozwój zrównoważonej produkcji - obejmujący przemysł, budownictwo i rolnictwo; ▪ transformacja niskoemisyjna w dystrybucji i mobilności; ▪ promocja wzorców zrównoważonej konsumpcji. <p>NPRGN obejmuje działania mające na celu zwiększenie efektywności gospodarki oraz zmniejszenie poziomu jej emisyjności we wszystkich etapach cyklu życia tj. od etapu wydobywania surowców poprzez wytwarzanie produktów, transport i dystrybucję aż po użytkowanie produktów i zarządzanie odpadami.</p> <p>Strategia przyczynia się do osiągnięcia celów NPRGN.</p>
<p>Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 przyjęta przez Radę Ministrów w dniu 17 września 2019 r.</p>	Polska	<p>SRR 2030 jest podstawowym dokumentem strategicznym polityki regionalnej państwa w perspektywie do 2030 r. Strategia jest zbiorem wspólnych wartości, zasad współpracy rządu i samorządów oraz partnerów społeczno-gospodarczych na rzecz rozwoju kraju i województw.</p> <p>Dokument określa systemowe ramy prowadzenia polityki regionalnej zarówno przez rząd wobec regionów, jak i</p>

CZĘŚĆ 2: STRATEGICZNE KIERUNKI ROZWOJU GMINY RZAŚNIK NA LATA 2021-2030

		<p>wewnątrzregionalne. Odegra w nadchodzących latach ważną rolę w procesie programowania środków publicznych, w tym funduszy UE.</p> <p>KSSR 2030 r. kładzie nacisk na zrównoważony rozwój całego kraju, czyli zmniejszanie dysproporcji w poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego różnych obszarów, głównie miejskich i wiejskich.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ W strategii przewidziano skuteczniejszą identyfikację potrzeb rozwojowych wszystkich obszarów kraju, a także efektywniejsze rozpoznanie zasobów jakimi dysponują, wskazanie wyzwań i barier rozwojowych. Takie podejście przełoży się na lepsze dopasowanie narzędzi interwencji (np. programów) do możliwości i potencjałów rozwojowych poszczególnych obszarów kraju. ▪ Jednym z celów KSRR jest zapewnienie większej spójności rozwojowej Polski przez wsparcie obszarów słabszych gospodarczo. Dlatego w dokumencie wskazano obszary strategicznej interwencji (OSI), które otrzymają szczególne wsparcie (obszary zagrożone trwałą marginalizacją, miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze, Śląsk i tereny Polski wschodniej). ▪ Strategia wspiera konkurencyjność regionów i zakłada kontynuację działań zmierzających do podniesienia jakości kapitału ludzkiego i społecznego oraz rozwoju przedsiębiorczości i innowacyjności. W związku z tym wspierane będą lokalne przedsiębiorstwa. ▪ W dokumencie przewidziano zwiększenie roli i odpowiedzialności samorządów lokalnych jako podmiotów decydujących o polityce rozwoju w skali lokalnej. Strategia tworzy warunki do większego angażowania się samorządów gminnych i powiatowych w realizację wspólnych projektów i we współpracę ponad granicami administracyjnymi. <p>Ponadto KSRR 2030 prezentuje:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ jak dostosować się do zmian, które dzieją się wokół nas, by Polska była świadomym, odnoszącym korzyści uczestnikiem procesu globalizacji; ▪ jak wykorzystać atuty regionu – zasoby ludzkie i naturalne, zalety lokalizacyjne i instytucjonalne - do jego rozwoju ▪ mechanizmy współpracy pomiędzy: rządem, samorządem regionalnym, lokalnym, które umożliwiają ukierunkowanie krajowych i regionalnych strumieni finansowych na realizację powstających oddolnie wizji i planów rozwoju. <p>Koncepcje zawarte w Strategii rozwoju gminy Rzaśnik na lata 2021-2030 są zbieżne z wyzwaniami określonymi w KSRR 2030.</p>
<p>Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności.</p>	<p>Polska</p>	<p>Celem głównym przedstawionych w niniejszym dokumencie działań jest poprawa jakości życia Polaków. Osiągnięcie tego celu powinno być mierzone, z jednej strony, wzrostem produktu krajowego brutto (PKB) na mieszkańca, a z drugiej zwiększeniem spójności społecznej oraz zmniejszeniem nierównomierności o charakterze terytorialnym, jak również skalą skoku cywilizacyjnego społeczeństwa oraz innowacyjności gospodarki w stosunku do innych krajów.</p>

CZĘŚĆ 2: STRATEGICZNE KIERUNKI ROZWOJU GMINY RZAŚNIK NA LATA 2021-2030

		<p>Osiąganie strategicznego celu kluczowego będzie możliwe dzięki podjęciu działań w trzech obszarach zadaniowych:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ konkurencyjności i innowacyjności (modernizacji), ▪ równoważenia potencjału rozwojowego regionów Polski (dyfuzji), ▪ efektywności i sprawności państwa <p>Strategia rozwoju gminy Rzaśnik na lata 2021-2030 koreluje w wizji i misji z cytowaną Strategią.</p> <p>Określone w Strategii/Programie Rozwoju cele strategiczne i operacyjne stanowią uszczegółowienie planowanych do realizacji kierunków zmian.</p>
<p>Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030</p>	<p>Polska</p>	<p>KPZK 2030 wyznacza 6 celów polityki przestrzennego zagospodarowania kraju:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Podwyższenie konkurencyjności głównych ośrodków miejskich Polski w przestrzeni europejskiej poprzez ich integrację funkcjonalną przy zachowaniu policentrycznej struktury systemu osadniczego sprzyjającej spójności. 2. Poprawa spójności wewnętrznej i terytorialne równoważenie rozwoju kraju poprzez promowanie integracji funkcjonalnej, tworzenie warunków dla rozprzestrzeniania się czynników rozwoju wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich oraz wykorzystanie potencjału wewnętrznego wszystkich terytoriów. 3. Poprawa dostępności terytorialnej kraju w różnych skalach przestrzennych poprzez rozwijanie infrastruktury transportowej i telekomunikacyjnej. 4. Kształtowanie struktur przestrzennych wspierających osiągnięcie i utrzymanie wysokiej jakości środowiska przyrodniczego i walorów krajobrazowych Polski. 5. Zwiększenie odporności struktury przestrzennej na zagrożenia naturalne i utratę bezpieczeństwa energetycznego oraz kształtowanie struktur przestrzennych wspierających zdolności obronne państwa. 6. Przywrócenie i utrwalenie ładu przestrzennego. <p>Koncepcje zawarte w Strategii Rozwoju Gminy Rzaśnik na lata 2021-2030 zawierają założenia Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030.</p>
<p>Strategia rozwoju województwa mazowieckiego do 2030 roku „Innowacyjne Mazowsze” Warszawa, 2013²</p>	<p>województwo mazowieckie</p>	<p>W Strategii rozwoju województwa mazowieckiego do 2030 roku za priorytetowy cel strategiczny przyjęto: <i>Rozwój produkcji ukierunkowanej na eksport w przemyśle zaawansowanych i średniozaawansowanych technologii oraz w przemyśle i przetwórstwie rolno-spożywczym.</i></p> <p>Oprócz celu priorytetowego w dokumencie przyjęto trzy cele strategiczne:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Wzrost konkurencyjności regionu poprzez rozwój działalności gospodarczej oraz transfer i wykorzystanie nowych technologii, 2) Poprawę dostępności i spójności terytorialnej regionu oraz kształtowanie ładu przestrzennego,

² W dniu 24 sierpnia 2021 roku Zarząd Województwa Mazowieckiego przyjął uchwałę nr 1324/250/2021 w sprawie przyjęcia projektu *Strategii rozwoju województwa mazowieckiego 2030+* stanowiącej aktualizację *Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030 roku* wraz z prognozą oddziaływania na środowisko i skierował dokument do konsultacji społecznych.

CZĘŚĆ 2: STRATEGICZNE KIERUNKI ROZWOJU GMINY RZAŚNIK NA LATA 2021-2030

		<p>3) Poprawę jakości życia oraz wykorzystanie kapitału ludzkiego i społecznego do tworzenia nowoczesnej gospodarki.</p> <p>Uzupełnieniem powyższych celów strategicznych są dwa ramowe cele strategiczne:</p> <ol style="list-style-type: none"> I. Zapewnienie gospodarce zdywersyfikowanego zaopatrzenia w energię przy zrównoważonym gospodarowaniu zasobami środowiska oraz II. Wykorzystanie potencjału kultury i dziedzictwa kulturowego oraz walorów środowiska przyrodniczego dla rozwoju gospodarczego regionu i poprawy jakości życia. <p>W horyzoncie Strategii do 2030 roku wizja i cel główny dokumentu brzmi następująco:</p> <p>WIZJA MAZOWSZE TO REGION SPÓJNY TERYTORIALNIE, KONKURENCYJNY, INNOWACYJNY Z WYSOKIM WZROSTEM GOSPODARCZYM I BARDZO DOBRYMI WARUNKAMI ŻYCIA JEGO MIESZKANCÓW</p> <p>CEL GŁÓWNY ZMNIEJSZENIE DYSPROPORCJI ROZWOJU W WOJ. MAZOWIECKIM, WZROST ZNACZENIA OBSZARU METROPOLITALNEGO WARSZAWY W EUROPIE</p> <p>Strategia jest spójna z wizją rozwoju województwa mazowieckiego. Cele rozwojowe zostały wyznaczone w sześciu obszarach działań: Przemysł i produkcja, Gospodarka, Przestrzeń i transport, Społeczeństwo, Środowisko i energetyka, Kultura i dziedzictwo. Poszczególne działania Strategii zostały określone w wymiarze terytorialnym – odrębnie dla miast, Warszawy z OMW i obszarów wiejskich.</p> <p>Cele projektu wprost wpisują się w politykę rozwojową i obszary interwencji Strategii rozwoju województwa mazowieckiego.</p> <p>Do osiągnięcia celów Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego przyczynia się realizacja celów zapisanych w strategiach jednostek samorządu terytorialnego na szczeblu gmin i powiatów.</p> <p>Przyczynia się również formuła celów strategicznych oraz operacyjnych zawartych w niniejszym dokumencie Strategii Rozwoju Gminy Rzaśnik.</p>
<p>Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego (PZPWM)</p> <p><i>przyjęty Uchwałą Nr 22/18 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 19 grudnia 2018 r. (Dz. Urz.</i></p>	<p>województwo mazowieckie</p>	<p>Sejmik Województwa Mazowieckiego przyjął Uchwałą nr 22/18 z dnia 19 grudnia 2018 r. Plan zagospodarowania przestrzennego województwa mazowieckiego. Dokument uwzględnia podział statystyczny województwa na dwie jednostki NUTS-2 – warszawski stołeczny i mazowiecki regionalny.</p> <p>Zintegrowane planowanie rozwoju województwa mazowieckiego łączy aspekty społeczne, gospodarcze i środowiskowe.</p> <p>Polityka przestrzenna województwa mazowieckiego jest określona i realizowana w ramach <i>SRWM 2030</i>. Podstawowym narzędziem jej prowadzenia na poziomie regionu jest <i>Plan zagospodarowania przestrzennego województwa</i></p>

<p>Maz. z dnia 28.12.2018 r. poz. 13180).</p>		<p><i>mazowieckiego</i>, będący wyrazem polityki przestrzennej samorządu województwa, jest także głównym narzędziem jej realizacji, poprzez wyznaczone kierunki zagospodarowania przestrzennego.</p> <p>Kierunki zagospodarowania przestrzennego przedstawione w <i>PZPWM</i> są zgodne z polityką rozwoju i polityką przestrzenną w zakresie obszarów działań i celów rozwojowych określonych w <i>SRWM 2030</i>.</p> <p>Plan zagospodarowania przestrzennego województwa mazowieckiego – stan i kierunki zagospodarowania przestrzennego</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Obszary funkcjonalne – granice i zasady zagospodarowania Struktura użytkowania terenu Strategiczne obszary produkcji rolniczej ▪ Podstawowe elementy sieci osadniczej Obszary funkcjonalne – granice i zasady zagospodarowania Struktury funkcjonalno-przestrzenne Struktura użytkowania terenu Strategiczne obszary produkcji rolniczej ▪ Struktura użytkowania terenu Podstawowe elementy sieci osadniczej Obszary funkcjonalne – granice i zasady zagospodarowania Struktury funkcjonalno-przestrzenne Powiązania transportowe ▪ Dostępność do usług (obszary problemowe) ▪ Infrastruktura energetyczna Infrastruktura wodno-kanalizacyjna i oczyszczanie ścieków Gospodarka odpadami Ochrona środowiska i zasobów przyrody Obszary szczególnego zagrożenia powodzią Infrastruktura krytyczna – przedsiębiorcy o szczególnym znaczeniu gospodarczo-obronnym ▪ Ochrona dziedzictwa kulturowego oraz krajobrazu Kulturowego Turystyka ▪ Obszary funkcjonalne – granice i zasady zagospodarowania <p>Cele oraz planowane do realizacji zadania zawarte w Strategii Gminy Rzaśnik są zgodne z polityką przestrzenną województwa mazowieckiego.</p>
<p>Polska 2030, Długookresowa strategia rozwoju kraju, Trzecia fala nowoczesności, <i>Warszawa,</i> <i>Styczeń, 2013 r.</i></p>	<p>Polska</p>	<p>Przedkładany do dofinansowania Projekt wykazuje zbieżność z następującymi zapisami dokumentu:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Cel 8 - Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych. <p>Kierunek interwencji Rewitalizacja obszarów problemowych w miastach.</p> <p>Kierunek interwencji Stworzenie warunków sprzyjających tworzeniu pozarolniczych miejsc pracy na wsi i zwiększaniu mobilności zawodowej na linii obszary wiejskie - miasta</p>

CZĘŚĆ 2: STRATEGICZNE KIERUNKI ROZWOJU GMINY RZAŃNIK NA LATA 2021-2030

<p>Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020</p>	<p>województwo mazowieckie</p>	<p>Projekt przedkładany do dofinansowania wpisuje się w następujące zapisy Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020.</p> <p>Zasadniczym celem projektu jest zmniejszenie zużycia energii w budynkach użyteczności publicznej w Gminie Rzańnik oraz ograniczenie emisji gazów cieplarnianych, pyłów i innych spalin szkodliwych dla środowiska na terenie gminy, których źródłem pośrednim lub bezpośrednim są te obiekty.</p> <p>Oś Priorytetowa IV</p> <p><i>Przejęcie na gospodarkę niskoemisyjną.</i></p> <p><u>Cel tematyczny 9: Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach.</u></p> <p><u>Priorytet Inwestycyjny: 4e: Promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich rodzajów terytoriów, w szczególności dla obszarów miejskich, w tym wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej i działań adaptacyjnych, mających oddziaływanie łagodzące na zmiany klimatu.</u></p> <p><u>Cel szczegółowy: Lepsza jakość powietrza.</u></p> <p>Termomodernizacja przyczyniająca się do obniżenia poziomu emisji CO₂.</p> <p><u>Priorytet Inwestycyjny: 4c: Wspieranie efektywności energetycznej, inteligentnego zarządzania energią i wykorzystywania odnawialnych źródeł energii w budynkach publicznych i sektorze mieszkaniowym</u></p> <p><u>Cel szczegółowy IV2: Zwiększona efektywność energetyczna w sektorze publicznym i mieszkaniowym</u></p> <p>Wszystkie działania podejmowane w ramach realizacji przedmiotowego przedsięwzięcia mają przede wszystkim na celu poprawę efektywności energetycznej i jakości powietrza poprzez zmniejszenie emisji szkodliwych substancji.</p> <p>Oś Priorytetowa VI</p> <p><i>Jakość życia.</i></p> <p><u>Cel tematyczny 7: Wspieranie włączenia społecznego, walka z ubóstwem i wszelką dyskryminacją.</u></p> <p><u>Priorytet Inwestycyjny 9a Inwestycje w infrastrukturę zdrowotną i społeczną, które przyczyniają się do rozwoju krajowego, regionalnego i lokalnego zmniejszenia nierówności w zakresie stanu zdrowia, promowanie włączenia społecznego poprzez lepszy dostęp do usług społecznych.</u></p>
<p>Strategia/Program Rozwoju Powiatu Wyszковского do 2025 roku</p> <p><i>(przyjęta Uchwałą Rady Powiatu w Wyszкові Nr XVII/112/2015 z dn. 30.12.2015 r.)</i></p>	<p>Powiat Wyszковский</p>	<p>Projekt jest zgodny z misją i wizją rozwoju Powiatu Wyszковского sformułowaną w Strategii Gminy, a co za tym idzie Strategia w bezpośredni sposób odpowiada na cele strategiczne i kierunki działań.</p> <p>Cele Strategii/Programu Powiatu Wyszковского do 2025 roku brzmią następująco:</p> <p>CEL STRATEGICZNY 1 wpisujący się w obszar: <i>Przestrzeń i transport oraz środowisko i energetykę</i></p>

		<p><i>Kształtowanie gospodarki niskoemisyjnej oraz poprawa bazy infrastrukturalnej obiektów publicznych, stanu infrastruktury komunalnej i drogowej w celu zwiększenia dostępności i spójności terytorialnej regionu, bezpieczeństwa mieszkańców, turystów, przedsiębiorców przy jednoczesnym poszanowaniu środowiska naturalnego.</i></p> <p><i>CEL STRATEGICZNY 2 wpisujący się w obszar: Spółeczeństwo</i></p> <p><i>Zwiększenie dostępności do opieki zdrowotnej i społecznej oraz jakości świadczonych usług poprzez poprawę bazy infrastrukturalnej, rozwój promocji i profilaktyki zdrowotnej oraz programy kompleksowej aktywizacji dzieci, młodzieży, osób dorosłych, seniorów, niepełnosprawnych oraz wykluczonych społecznie itp.</i></p> <p><i>CEL STRATEGICZNY 3 wpisujący się w obszar: Gospodarka</i></p> <p><i>Wzrost konkurencyjności regionu poprzez zintegrowane działania związane z rozwojem i efektywnym wykorzystaniem potencjału obszaru do rozwoju przedsiębiorczości, rolnictwa, budowania wykwalifikowanych zasobów pracy oraz dywersyfikacji lokalnych działalności gospodarczych oraz wdrażaniu innowacyjnych technologii.</i></p> <p><i>CEL STRATEGICZNY 4 wpisujący się w obszar: Kultura i turystyka</i></p> <p><i>Efektywne wykorzystanie obszaru do rozwoju kultury, turystyki i rekreacji oraz promowanie dziedzictwa kulturalnego i przyrodniczego regionu jako podstawy do budowania atrakcyjnego wizerunku Powiatu i poprawy jakości życia mieszkańców.</i></p> <p><i>CEL STRATEGICZNY 5 wpisujący się w obszar: Spółeczeństwo</i></p> <p><i>Zapewnienie odpowiednich warunków do rozwoju edukacji i sportu oraz kluczowych kompetencji i umiejętności społeczeństwa w celu budowania nowoczesnej gospodarki opartej na wiedzy i doświadczeniu.</i></p> <p>Cele Strategii Rozwoju Gminy Rzaśnik na lata 2021-2030 wpisują się w założenia określone w Strategii/Programie Rozwoju Powiatu Wyszковского do 2025 roku.</p>
<p>Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Wyszковского na lata 2017-2020 z perspektywą do 2024 roku</p> <p><i>(przyjęty Uchwałą Nr XXXII/206/2016 Rady Powiatu w Wyszkowie z dnia 28 grudnia 2016 r.)</i></p>	<p>Powiat Wyszkowski</p>	<p>Nadrzędnym celem polityki ekologicznej powiatu wyszkowskiego jest: Ochrona środowiska przyrodniczego, poprawa jakości środowiska oraz poprawa standardu życia i bezpieczeństwa ekologicznego mieszkańców powiatu wyszkowskiego.</p> <p>Uwzględniając aktualne uwarunkowania środowiskowe oraz społeczno-gospodarcze powiatu określono następujące priorytety <i>Programu</i>:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) ograniczenie emisji substancji i energii do środowiska, 2) racjonalne gospodarowanie zasobami środowiska, 3) ochrona przyrody, 4) poprawa stanu bezpieczeństwa ekologicznego powiatu, 5) podnoszenie świadomości ekologicznej lokalnego społeczeństwa <p>Cele oraz planowane do realizacji zadania zawarte w Strategii gminy Rzaśnik są zgodne z polityką powiatu wyszkowskiego w zakresie ochrony środowiska i wprost</p>

CZĘŚĆ 2: STRATEGICZNE KIERUNKI ROZWOJU GMINY RZAŚNIK NA LATA 2021-2030

		wpisują się w priorytety uchwalone w Programie Ochrony Środowiska.
<p>Program Ochrony Środowiska dla Gminy Rząśnik na lata 2017-2020 z perspektywą na lata 2021-2024</p> <p><i>(przyjęty Uchwałą Nr XXXIV.162.2017 Rady Gminy Rząśnik z dnia 14.02.2017 r.)</i></p>	Gmina Rząśnik	<p>Naczelną zasadą przyjętą w <i>Programie ochrony środowiska dla gminy Rząśnik</i> jest zasada zrównoważonego rozwoju w celu umożliwienia lepszego zagospodarowania istniejącego potencjału gminy.</p> <p>CEL STRATEGICZNY: <i>Rząśnik – nowoczesną gminą równoważącą potrzeby społeczne, gospodarcze i przyrodnicze</i></p> <p>CELE OPERACYJNE (BEZPOŚREDNIE):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) <i>Rozbudowa infrastruktury technicznej.</i> 2) <i>Ochrona środowiska naturalnego przed zanieczyszczeniem.</i> 3) <i>Ochrona zasobów przyrodniczych i krajobrazowych.</i> 4) <i>Powszechna edukacja ekologiczna.</i> <p>Cele oraz planowane do realizacji zadania zawarte w Strategii Rozwoju Gminy Rząśnik są zgodne z polityką gminy w zakresie ochrony środowiska i wprost wpisują się w priorytety uchwalone w Programie Ochrony Środowiska.</p>

4.2. Spójność kierunków rozwoju Gminy z kierunkami wynikającymi ze strategii rozwoju województwa. Obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa wraz z zakresem planowanych działań.

Przygotowując część strategiczną Strategii Rozwoju Rząśnika założono, że zaplanowane cele działań na terenie gminy Rząśnik muszą być zgodne z dokumentami planistycznymi wyższego rzędu, tj. Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2030 oraz Strategią Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030 roku. Przyjęto również, że Strategia powinna również wynikać ze stwierdzonych w diagnozie braków i potrzeb, które zbiorczo zostały przedstawione w ramach analizy SWOT.

Cele strategiczne oraz cele operacyjne ujęte w niniejszej Strategii odnoszą się do zidentyfikowanych problemów mieszkańców na obszarze Gminy Rząśnik, są również spójne z dokumentem strategicznym wyższego rzędu o randze wojewódzkiej. Wobec tego komplementarność celów wyznaczonych w Strategii z innymi działaniami oraz priorytetami wpływa na skuteczność i efektywność realizacji dokumentu.

Strategia rozwoju województwa mazowieckiego do 2030 roku stanowi podstawowy i nadrzędny dokument strategiczny regionu, przesądzający o kierunkach prowadzonej przez samorząd województwa polityki województwa, a także przenoszący na poziom regionalny ustalenia dokumentów krajowych i unijnych i ustanawiający ramy do tworzenia bardziej szczegółowych dokumentów na poziomie regionu.

CZĘŚĆ 2: STRATEGICZNE KIERUNKI ROZWOJU GMINY RZAŚNIK NA LATA 2021-2030

W Strategii rozwoju województwa mazowieckiego do 2030 roku za priorytetowy cel strategiczny przyjęto: Rozwój produkcji ukierunkowanej na eksport w przemyśle zaawansowanych i średnio-zaawansowanych technologii oraz w przemyśle i przetwórstwie rolno-spożywczym. Oprócz celu priorytetowego w dokumencie przyjęto trzy cele strategiczne: Wzrost konkurencyjności regionu poprzez rozwój działalności gospodarczej oraz transfer i wykorzystanie nowych technologii, Poprawę dostępności i spójności terytorialnej regionu oraz kształtowanie ładu przestrzennego, Poprawę jakości życia oraz wykorzystanie kapitału ludzkiego i społecznego do tworzenia nowoczesnej gospodarki. Uzupełnieniem powyższych celów strategicznych są dwa ramowe cele strategiczne: Zapewnienie gospodarce zdywersyfikowanego zaopatrzenia w energię przy zrównoważonym gospodarowaniu zasobami środowiska oraz Wykorzystanie potencjału kultury i dziedzictwa kulturowego oraz walorów środowiska przyrodniczego dla rozwoju gospodarczego regionu i poprawy jakości życia.

W przyjętej w 2013 r. Strategii rozwoju województwa mazowieckiego do 2030 roku. Innowacyjne Mazowsze wyznaczono dwa typy obszarów strategicznej interwencji (OSI): problemowe oraz bieguny wzrostu. Biegunem wzrostu w regionie jest Obszar Metropolitalny Warszawy, natomiast do OSI problemowych należą obszary: ostrołęcko-siedlecki, płocko-ciechanowski i radomski. Charakteryzują się one najniższym poziomem dostępu mieszkańców do dóbr i usług, w związku z czym wymagają interwencji z poziomu regionalnego lub krajowego.

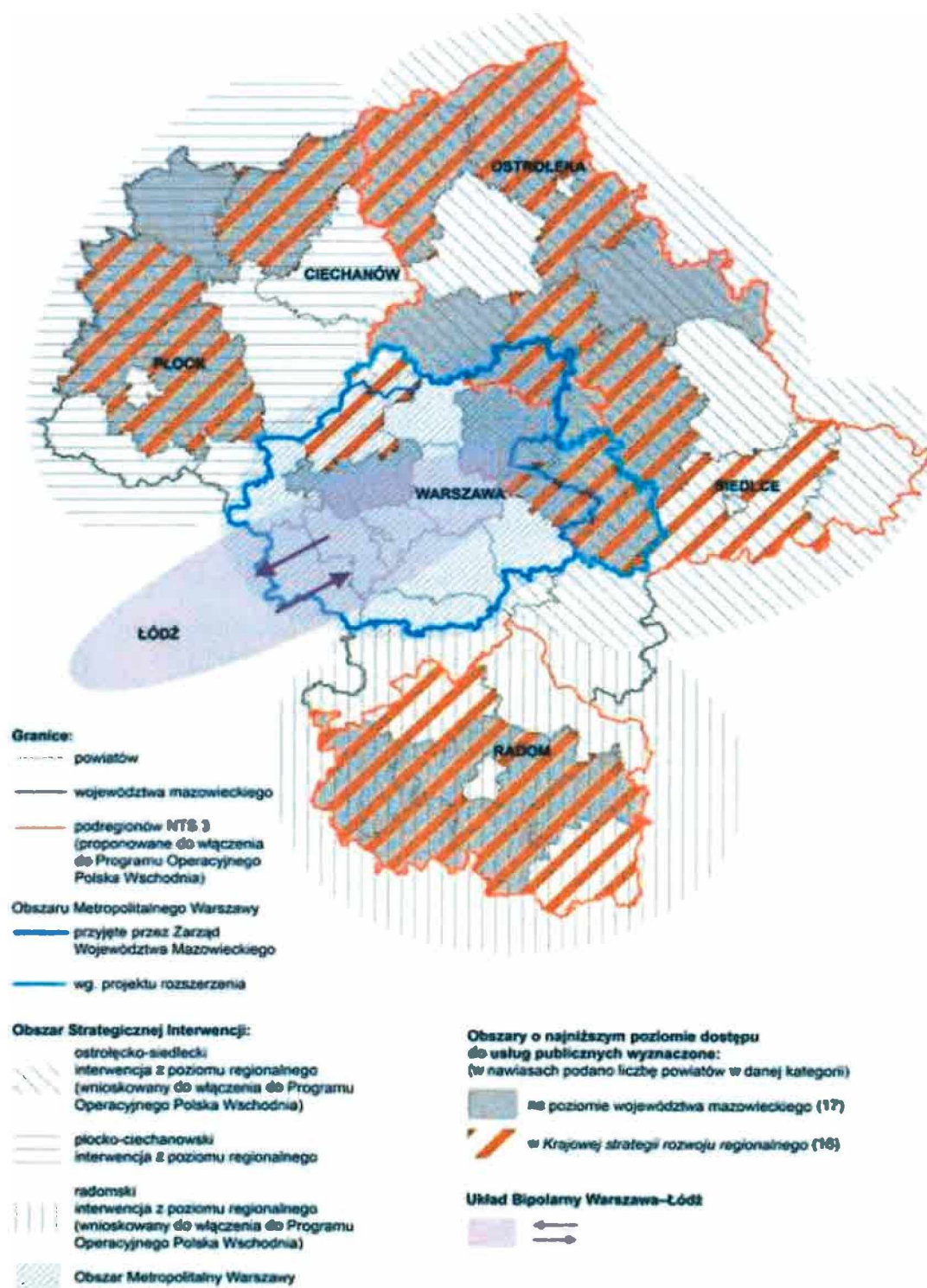
Poniższa tabela przedstawia spójność celów operacyjnych zawierających się w Strategii Rozwoju Gminy Rzaśnik na lata 2021-2030 z kierunkami działań wskazanych w Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030 roku.

CZĘŚĆ 2: STRATEGICZNE KIERUNKI ROZWOJU GMINY RZAŚNIK NA LATA 2021-2030

Strategia rozwoju województwa mazowieckiego do 2030 roku	Strategia Rozwoju Gminy Rzaśnik na lata 2021-203
<p>Priorytetowy cel strategiczny: Rozwój produkcji ukierunkowanej na eksport w przemyśle zaawansowanych i średniozaawansowanych technologii oraz w przemyśle i przetwórstwie rolno-spożywczym:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Tworzenie warunków do generowania i absorpcji innowacji ▪ Rozwój produkcji: tworzenie warunków przyjaznych dla inwestorów i przedsiębiorców ▪ Umiejdzynarodowienie gospodarcze ▪ Tworzenie warunków do zwiększenia inwestycji pozarolniczych – głównie w przemyśle rolno-spożywczym ▪ Wspieranie tworzenia i rozwoju przedsiębiorstw produkcyjnych 	<p>1.1. 1.4. 1.5. 1.8 1.13 2.1. 2.2. 3.8.</p>
<p>Cel strategiczny 1: Wzrost konkurencyjności regionu poprzez rozwój działalności gospodarczej oraz transfer i wykorzystanie nowych technologii:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Wykorzystanie i wzmacnianie specjalizacji regionalnych ▪ Wspieranie rozwoju nowych technologii, w szczególności biotechnologii i biomedycyny, nanotechnologii, fotoniki i optoelektroniki, technologii informacyjno-komunikacyjnych (TIK) i kosmicznych ▪ Warszawa jako ośrodek stołeczny – rozwój i uzupełnianie funkcji metropolitalnych ▪ Restrukturyzacja miast w celu wzmocnienia ich funkcji społeczno-gospodarczych ▪ Zwiększenie dostępu do szerokopasmowego internetu i e-usług 	<p>1.28. 1.29. 1.24. 1.25</p>
<p>Cel strategiczny 2: Poprawa dostępności i spójności terytorialnej regionu oraz kształtowanie ładu przestrzennego:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Zwiększenie dostępności komunikacyjnej wewnątrz regionu ▪ Zapobieganie nadmiernej suburbanizacji i kreowanie ładu przestrzennego ▪ Rozwój form transportu przyjaznych dla środowiska i mieszkańców ▪ Udrożnienie systemu tranzytowego 	<p>1.1. 1.2. 2.4. 3.12</p>
<p>Cel strategiczny 3: Poprawa jakości życia oraz wykorzystanie kapitału ludzkiego i społecznego do tworzenia nowoczesnej gospodarki:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Aktywizacja rezerw rynku pracy oraz działania na rzecz poprawy sytuacji demograficznej ▪ Wzrost wykorzystania zasobów ludzkich poprzez zwiększenie mobilności zawodowej i przestrzennej ▪ Przeciwdziałanie zjawisku wykluczenia społecznego, integracja społeczna ▪ Podnoszenie standardów funkcjonowania infrastruktury społecznej oraz działania na rzecz ochrony zdrowia i bezpieczeństwa publicznego 	<p>1.5. 1.6. 1.7. 1.8. 1.9. 2.6. 3.1. 3.14</p>
<p>Ramowy cel strategiczny 1: Zapewnienie gospodarce regionu zdywersyfikowanego zaopatrzenia w energię przy zrównoważonym gospodarowaniu zasobami środowiska:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Wspieranie rozwoju przemysłu ekologicznego i ekoinnowacji ▪ Produkcja energii ze źródeł odnawialnych ▪ Zapewnienie trwałego i zrównoważonego rozwoju oraz zachowanie wysokich walorów środowiska ▪ Dywersyfikacja źródeł energii i jej efektywne wykorzystanie ▪ Modernizacja i rozbudowa lokalnych sieci energetycznych oraz poprawa infrastruktury przesyłowej ▪ Przeciwdziałanie zagrożeniom naturalnym ▪ Poprawa jakości wód, odzysk/unieszkodliwianie odpadów, odnowa terenów skażonych oraz ograniczenie emisji zanieczyszczeń 	<p>1.3., 1.12., 1.13., 1.18., 1.19., 1.20., 2.3., 1.8. 1.9., 1.10., 2.5., 3.9., 3.15</p>
<p>Ramowy cel strategiczny 2: Wykorzystanie potencjału kultury i dziedzictwa kulturowego oraz walorów środowiska przyrodniczego dla rozwoju gospodarczego regionu i poprawy jakości życia:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Wykorzystanie walorów środowiska przyrodniczego oraz potencjału dziedzictwa kulturowego do zwiększenia atrakcyjności turystycznej regionu ▪ Kreowanie miast jako centrów aktywności kulturalnej ▪ Wspieranie rozwoju sektora kreatywnego ▪ Wykorzystanie dziedzictwa kulturowego w działalności gospodarczej ▪ Upowszechnianie kultury i twórczości 	<p>3.1. 3.2. 3.3. 3.4. 3.16.</p>

Mapa - Obszary problemowe w województwie mazowieckim - obszary strategicznej interwencji

Innowacyjne Mazowsze



Źródło: Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030 roku

5. WDRAŻANIE, MONITORING I EWALUACJA STRATEGII

5.1. Metody zarządzania i monitorowania strategii rozwoju gminy Rzaśnik

Strategia jest dokumentem planowania długookresowego, który stanowi podstawę do precyzowania rozwojowych przedsięwzięć społecznych i gospodarczych, ewentualna aktualizacja Strategii jeden raz w okresie kadencji władz samorządowych winna zapewnić jej wystarczające dostosowanie do zmieniającej się sytuacji społeczno-gospodarczej Gminy. Zaprezentowane opracowanie zawiera zbiór celów strategicznych Gminy. Określenie „cel” określa zarówno pojedyncze działanie, wiele działań bądź wręcz odwołuje się do spójnego opracowania. W skali krótko i średniookresowej aktualizacje planów rozwojowych Gminy zapewnia przygotowanie i doroczny przegląd budżetów i Wieloletnich Prognoz Finansowych. Monitoring i ewaluacja oprócz dokonania oceny stopnia realizacji działań zapisanych w Strategii polega na wprowadzaniu modyfikacji zgodnie ze zmieniającymi się warunkami wpływającymi na rozwój społeczny i gospodarczy Gminy. Cele opisane w Strategii winny stać się podstawą projektów realizowanych przez samorząd. Realizacja wybranych zadań odbywać się będzie poprzez uchwalanie i realizację kolejnych budżetów.

Władze Gminy realizując Strategię powinny podejmować decyzje określające: rodzaj zadań i ich hierarchię, zakres finansowania, okres i kolejność realizacji zadań. Zarządzanie finansowe polega na wdrażaniu przyjętych przez Radę Gminy kolejnych budżetów i WPF-ów, analizujących aktualne możliwości inwestycyjne. Aktualne dokumenty (budżet i WPF) są dostępne każdorazowo na stronie BIP Gminy Rzaśnik.

Bezpośrednim wskaźnikiem wykonania Strategii będzie stopień realizacji zaplanowanych projektów. Poszczególne cele opisane w Strategii posiadają określone mierniki oceny będące podstawą do budowania szczegółowych zasad oceny postępu prac nad programami. Sposób prezentacji osiągnięć z realizacji Strategii to decyzja władz Gminy. Monitorowanie i ocena zarówno Strategii polegać winno na porównaniu osiągniętego stanu do założeń opisanych w odpowiednich programach na podstawie analizy sprawozdań rzeczowych i finansowych jednostek organizacyjnych gminy.

Urząd Gminy Rzaśnik jako instytucja wdrażająca Strategię Rozwoju jest odpowiedzialny za:

- zbieranie i udostępnianie danych na temat postępów wdrażania oraz przebiegu realizacji Strategii,
- zapewnienie spójności różnych dokumentów programowych.

W przyjętej hierarchii dokumentów programowych podstawowe informacje pokazujące realizację Strategii zawierają w sobie sprawozdania z wykonania budżetu Gminy. Strategia

CZĘŚĆ 2: STRATEGICZNE KIERUNKI ROZWOJU GMINY RZAŚNIK NA LATA 2021-2030

rozwoju gminy Rzaśnik została opracowana przy założeniu, że jej sporządzenie przyczyni się do planowego zarządzania wymagającego okresowych weryfikacji luki pomiędzy stanem faktycznym i stanem pożądanym w Gminie.

W celu poprawnego i efektywnego monitorowania Strategii zdefiniowany został system monitorowania i ewaluacji Strategii, który opierać się będzie na następujących elementach:

- ✓ **monitoring** – właściwy gwarantuje powodzenie realizacji zamierzonych celów. Podczas realizacji Strategii będziemy obserwować skutki podejmowanych działań, a wnioski z tego płynące będziemy przedstawiać raz w roku w formie raportu z realizacji strategii, czyniąc go elementarną częścią ustawowego Raportu o stanie gminy. Monitoring będziemy prowadzić z wykorzystaniem wskaźników ujętych w Strategii, wskaźników ujętych w opracowanych na jej potrzeby programach, planach, koncepcjach, a także analiz porównawczych z innymi samorządami powiatem, województwem czy też analiz trendów rozwojowych występujących w kraju i na świecie.
- ✓ **ewaluacja** – obok ww. obserwacji ciągłej istotna będzie obserwacja okresowa (ewaluacja) dająca wnioski w połowie czasu realizacji Strategii (rok 2025) oraz na koniec założonego horyzontu czasowego (rok 2030). Ewaluację będziemy opierać na raportach z realizacji strategii oraz na badaniu opinii i oczekiwań różnych interesariuszy (mieszkańców, inwestorów, organizacji, itp.).

Poniżej zaprezentowano katalog mierników służących pomiarowi postępu w realizacji celów wyznaczonych w Strategii. Przy wybieraniu mierników kierowano się przede wszystkim dostępnością danych umożliwiającą porównanie wyników gminy Rzaśnik w poszczególnych latach, a w przypadku źródeł ogólnodostępnych jak, np. GUS porównanie z innymi JST.

Poniższy katalog nie jest katalogiem zamkniętym, wskazaliśmy jedynie najważniejsze na obecny czas mierniki obrazujące rzeczywiste efekty podjętych działań, niemniej zakładamy, iż będzie on uzupełniany w miarę zmieniających się uwarunkowań, w tym technicznych o kolejne, bardziej szczegółowe określone również, jak już wspomniano w opracowanych na potrzeby realizacji Strategii dokumentach – programach, projektach, itp. Wskaźniki obrazują jednocześnie oczekiwane rezultaty planowanych działań.

CZĘŚĆ 2: STRATEGICZNE KIERUNKI ROZWOJU GMINY RZAŚNIK NA LATA 2021-2030

Tabela – Wskaźniki realizacji celów Strategii

Rozwój gospodarczy Gminy Rzaśnik oparty na zasadach zrównoważonego rozwoju		
Długość wybudowanej i modernizowanej infrastruktury drogowej w skali roku	km	Urząd Gminy
Liczba zapytań inwestorów w sprawie oferty inwestycyjnej gminy	szt.	Urząd Gminy
Liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON na terenie gminy	szt.	Urząd Gminy/GUS
Liczba osób pozostających bez pracy z terenu gminy	os.	PUP w Wyszкові
Liczba dzieci i młodzieży biorących udział w zajęciach pozaszkolnych	os.	Urząd Gminy
Liczba nowych lub zmodernizowanych obiektów służących podnoszeniu poziomu edukacji	szt.	Urząd Gminy
Liczba uczniów korzystających z nowatorskich metod nauczania	os.	szkoły
Liczba mieszkańców biorących udział w kształceniu przez całe życie	os.	Urząd Gminy
Liczba lekarzy specjalistów świadczących porady na terenie gminy	os.	Urząd Gminy
Liczba lekarzy psychiatrów i psychologów świadczących porady na terenie gminy	os.	Urząd Gminy
Udział w wyborach samorządowych, parlamentarnych i prezydenckich	%	PKW
Liczba oddolnych inicjatyw społecznych	szt.	Urząd Gminy
Liczba wspartych instytucji, organizacji społecznych działających w zakresie podnoszenia poziomu aktywności społecznych	szt.	Urząd Gminy
Liczba osób korzystających z pomocy społecznej	%	GUS
Liczba wspartych lokalnych artystów i twórców	os.	Urząd Gminy
Podnoszenie jakości życia mieszkańców		
Liczba działań związanych z ochroną powietrza	szt.	Urząd Gminy
Odsetek mieszkańców posiadających dostęp do sieci kanalizacji sanitarnej		Urząd Gminy/ Zakład Gospodarki Komunalnej w Rzaśniku
Odsetek mieszkańców posiadających dostęp do sieci wodociągowej		Urząd Gminy/ Zakład Gospodarki Komunalnej w Rzaśniku
Liczba budynków infrastruktury społeczno – kulturalnej dostosowanych do potrzeb osób z niepełno sprawnościami	szt.	Urząd Gminy
Długość nowo wybudowanych tras rowerowych i pieszo- rowerowych	km	Urząd Gminy
Poziom zadowolenia mieszkańców z możliwości spędzenia wolnego czasu na terenie gminy i dostępu do miejsc rekreacji.	%	urząd gminy/ biblioteka publiczna
Liczba wyjść szkolnych na trasy, szlaki i ścieżki edukacyjne w ciągu roku.	szt.	urząd gminy
Liczba uczniów biorących udział w pozalekcyjnych zajęciach sportowych w szkołach w stosunku do ogólnej liczby uczniów.	os.	urząd gminy/szkoły
Liczba nowych i zrewitalizowanych przestrzeni publicznych	szt.	Urząd Gminy
Liczba nowych i zrewitalizowanych terenów zieleni	szt.	Urząd Gminy
Liczba nowych lub zmodernizowanych obiektów kultury, sportu i rekreacji	szt.	Urząd Gminy
Liczba szkoleń i innych działalności wspierających jednostki pomocy społecznej	szt.	Urząd Gminy
Liczba wydarzeń kulturalnych, sportowych rozrywkowych mających miejsce w gminie	szt.	Urząd Gminy
Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w systemie REGON	szt.	GUS
Liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w systemie REGON na 1000 mieszkańców	°/∞	GUS
Liczba działań związanych z adaptacją do zmian klimatu	szt.	Urząd Gminy
Długość/powierzchnia udroźnionych, wybudowanych elementów systemu melioracji	m ² / m.b.	Urząd Gminy

CZĘŚĆ 2: STRATEGICZNE KIERUNKI ROZWOJU GMINY RZAŚNIK NA LATA 2021-2030

Liczba działań zapewniających bezpieczne funkcjonowanie infrastruktury technicznej i usług świadczonych na jej podstawie w warunkach awarii, katastrofy i innych nieprzewidzianych sytuacji	szt.	Urząd Gminy
Liczba zmodernizowanych/wybudowanych dróg	km	Urząd Gminy/ zarządcy dróg
Liczba wybudowanych dróg rowerowych	km	Urząd Gminy
Liczba osób korzystających z kanalizacji, sieci gazowej	os.	GUS
Turystyka i zróżnicowana oferta spędzania czasu wolnego poprawiająca atrakcyjność Gminy Rzaśnik do życia i zamieszkania		
Liczba dużych imprez organizowanych przez Bibliotekę Publiczną w ciągu roku .	szt.	Urząd Gminy/ Biblioteka Publiczna
Liczba czytelników w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców.		Biblioteka Publiczna
Liczba turystów i gości korzystających z oferty gospodarstw agroturystycznych oraz pensjonatów w ciągu roku. Liczba obiektów i miejsc noclegowych.	szt.	Urząd Gminy/GUS
Liczba zabytków i atrakcji opatrzonych informacją turystyczną. Liczba osób korzystających z informacji turystycznej w siedzibie Biblioteki Publicznej w Rzaśniku	szt.	Urząd Gminy/ Biblioteka Publiczna
Liczba zajęć stałych i czasowych w ofercie Bibliotece Publicznej w ciągu roku	szt.	Biblioteka Publiczna
Liczba członków lokalnych klubów sportowych, oraz ćwiczących w ramach poszczególnych sekcji.	os.	Urząd Gminy/ Kluby sportowe
Liczba nowych atrakcji turystycznych na mapie turystycznej gminy		Urząd Gminy/ Biblioteka Publiczna
Liczba przeprowadzonych projektów, inwestycji wspólnie z gminami sąsiednimi, gminami w ramach MOF, samorządem powiatu, województwa i innymi jednostkami	szt.	Urząd Gminy
Liczba turystów odwiedzających gminę, korzystających z oferty turystycznej.	szt.	Urząd Gminy/GUS
Liczba odnowionych zabytków, które udostępniono do zwiedzania lub w których zorganizowano wydarzenia kulturalne.	szt.	Urząd Gminy
Liczba działań prowadzonych w zakresie promocji gminy	szt.	Urząd Gminy

Źródło: opracowanie własne

Tak skonstruowany system wdrażania i monitorowania będzie nie tylko dawał wiedzę o postępie realizacji strategii, prezentował ocenę skuteczności działań podjętych dla realizacji jej celów, ale co ważne, będzie również źródłem informacji wskazującym ewentualną potrzebę aktualizacji Strategii.

Ponadto w celu sprawnej realizacji Strategii powołany zostanie Zespół do spraw realizacji strategii mający za zadanie zarówno prawidłowe wdrażanie dokumentu jak i jego monitoring. Zespół będzie składał się z następujących grup:

- A. Rada Gminy czyli organ, który ma za zadanie sprawdzanie prawidłowej realizacji Strategii,
- B. Kreator Strategii – Wójt Gminy Rzaśnik, czyli osoba odpowiedzialna za całość realizacji Strategii,
- C. Koordynator Strategii czyli osoba koordynująca wdrażanie i monitoring dokumentu,
- D. Partnerzy czyli osoby reprezentujące różnego rodzaju instytucje, stowarzyszenia, inwestorów, itp. biorące udział w realizacji strategii.

5.2. System realizacji strategii

Strategia będzie realizowana z wykorzystaniem wielu narzędzi i procedur – organizacyjnych, programowych, finansowych, dostarczających niezbędnej wiedzy – które w celu lepszego wykorzystania grupuje się w systemy jej realizacji (wdrażania, monitoringu i ewaluacji).

W celu poprawnego i efektywnego wdrażania naszego planu definiujemy „**system wdrażania Strategii**”, który opierać się będzie na następujących elementach:

- realizacja zadań własnych gminy – będą tu wszystkie działania wynikające z formalnych kompetencji gminy Rząśnik oraz podległych jej jednostek;
- realizacja współpracy - będą tu wszystkie działania, na które gmina Rząśnik ma tylko wpływ pośredni lub nie ma w ogóle wpływu, ale poprzez lobbowanie, inicjowanie czy koordynację działań innych podmiotów mogą one być wykorzystane do osiągnięcia wyznaczonych celów;
- przygotowywanie programów, planów, projektów, dokumentów – wynikających z formalnych powinności gminy, jak również innych, których opracowanie stanie się niezbędne dla prawidłowego czy sprawniejszego realizowania wyznaczonych celów. Przy czym zakłada się, o ile to możliwe i zasadne dla rozwiązania problemów czy wykorzystania potencjału wykraczającego poza terytorium gminy, współpracę z innymi JST i opracowanie wspólnego dokumentu. Ważny w tym zakresie będzie również czynny udział w opracowywaniu (m.in. udział w konsultacjach) dokumentów będących zadaniem własnym innych samorządów – powiatu, województwa czy rządu.

Instytucjonalną strukturę systemu realizacji Strategii Rozwoju Gminy Rząśnik na lata 2021-2030 tworzą:

- Wójt Gminy Rząśnik,
- Rada Gminy Rząśnik,
- Sekretarz Gminy Rząśnik pełni rolę centrum koordynacyjnego,
- Inne stanowiska, Referat Finansowy Urzędu Gminy Rząśnik oraz jednostki gminne,
- Wykonawcy i partnerzy realizacyjni określani w strategii.

Za wdrażanie programu, podobnie jak i innych dokumentów o charakterze strategicznym, odpowiada Wójt Gminy Rząśnik. Jego odpowiedzialność należy rozumieć poprzez strategiczną rolę organu wykonawczego samorządu gminnego w stymulowaniu i koordynacji działań podejmowanych przez różnorodne podmioty i środowiska, jak również w mobilizowaniu oraz integrowaniu zasobów pozostających w ich dyspozycji – na rzecz realizacji celów i kierunków działań określonych w strategii.

CZĘŚĆ 2: STRATEGICZNE KIERUNKI ROZWOJU GMINY RZAŚNIK NA LATA 2021-2030

Ważna rola przypada również Radzie Gminy Rzaśnik, reprezentującej różnorodne środowiska lokalne. Będzie ona wsparciem merytorycznym dla centrum koordynacyjnego, a do jej zadań należy w szczególności proponowanie nowych kierunków działań i rozwiązań realizacyjnych, bazujących na opiniach przedstawicieli społeczności lokalnych z poszczególnych części gminy, podejmowanie uchwał w zakresie aktualizacji dokumentu, w szczególności na bazie wniosków z monitoringu i ewaluacji.

Kluczowym elementem powyższej struktury jest rola Sekretarza Gminy Rzaśnik, który pełni rolę centrum koordynacyjnego, którym kieruje. Jako podmiot, który prowadzi sprawozdawczość na potrzeby monitoringu i ewaluacji, przygotowując podsumowania i raporty dla Wójta Gminy Rzaśnik oraz Rady Gminy Rzaśnik, a także stanowi „węzeł koordynacyjno- informacyjno-promocyjny” dla wykonawców i partnerów realizacyjnych. Niezbędna jest współpraca innych stanowisk/komórek/referatu finansowego Urzędu Gminy Rzaśnik oraz jednostek gminnych ze wskazanym centrum koordynacyjnym.

Strategia uwzględnia ponadto zadania wykraczające poza bezpośrednie kompetencje gminy, stąd potrzeba włączenia w system realizacji i współpracy partnerów, jak: administracja rządowa, inne jednostki samorządu terytorialnego, przedstawiciele biznesu, organizacji pozarządowych i grup nieformalnych, mieszkańców, partnerów zagranicznych.

Efektywność realizacji celów wyodrębnionych w strategii w dużej mierze będzie zależeć od koordynowania i monitorowania tego procesu. Dlatego też do zadań Sekretarza Urzędu Gminy Rzaśnik, jako centrum koordynacyjnego, należeć będzie w szczególności:

- realizacja przypisanych mu zadań i projektów,
- koordynacja współpracy oraz ciągłe pozyskiwanie nowych partnerów do realizacji zadań zapisanych w strategii,
- kreowanie i przyjmowanie propozycji nowych zadań od partnerów realizacyjnych i odbiorców działań strategii,
- monitorowanie i ewaluacja procesu realizacji zadań określonych w strategii, przygotowywanie sprawozdań, koordynacja procesu jej aktualizacji,
- poszukiwanie wraz z innymi podmiotami zaangażowanymi pozabudżetowych źródeł finansowania realizacji zadań i projektów,
- zapewnienie działań w zakresie informacji i promocji strategii.

Prawidłowy przebieg procesu realizacji założeń Strategii Rozwoju Gminy Rzaśnik na lata 2021-2030 jest kontrolowany poprzez odpowiednie jej wdrażanie, a następnie monitoring, jak i ewaluację. Poprzez gromadzenie i analizę danych, wprowadzony zostanie system stałej kontroli

CZĘŚĆ 2: STRATEGICZNE KIERUNKI ROZWOJU GMINY RZAŚNIK NA LATA 2021-2030

i oceny efektów realizacji ustaleń Strategii. Pozwoli na identyfikację zaistniałych nieprawidłowości, a następnie rozwiązanie oraz zapobieganie ich negatywnym skutkom w przyszłości.

Jednym z elementów wdrażania Strategii jest obowiązek pracowników Urzędu oraz jednostek organizacyjnych do zapoznania się z dokumentem i obszarami, za które każda jednostka lub pracownik będą odpowiedzialni. Podmiotami zaangażowanymi w proces realizacji strategii będzie sektor publiczny (władze samorządowe, Urząd Gminy, jednostki organizacyjne Gminy, inne jednostki samorządu terytorialnego), sektor prywatny (partnerzy prywatni i biznesowi, przedsiębiorcy, inwestorzy, organizacje otoczenia biznesu, zrzeszenia gospodarcze) oraz sektor społeczny (mieszkańcy, organizacje pozarządowe, liderzy społeczni, osoby publiczne).

Za etap wdrażania, monitorowania, ewaluacji i aktualizacji Strategii odpowiedzialny będzie Wójt Gminy Rzaśnik, Rada Gminy oraz odpowiednie komórki Urzędu, jednostki organizacyjne.

Wójt Gminy Rzaśnik	<ul style="list-style-type: none">▪ stymulowanie i koordynacja działań▪ integrowanie zasobów
Rada Gminy Rzaśnik	<ul style="list-style-type: none">▪ wsparcie strategiczne przy realizacji i ewaluacji strategii i podejmowaniu decyzji strategicznych
Sekretarz Gminy Rzaśnik	<ul style="list-style-type: none">▪ koordynacja działań▪ poszukiwanie nowych źródeł finansowania▪ monitoring, ewaluacja i przygotowanie zmian do aktualizacji
Komórki organizacyjne Urzędu, jednostki organizacyjne i partnerzy Gminy	<ul style="list-style-type: none">▪ realizacja

5.3. Ramy finansowe i źródła finansowania

Gmina Rzaśnik na bieżąco analizuje możliwości pozyskania zewnętrznych źródeł finansowania działalności, w tym kierunków działań przewidzianych w Strategii, zarówno stanowiących wydatki bieżące i majątkowe. Analizy te obejmują:

- fundusze unijne, w ramach Mazowieckiego Regionalnego Programu Operacyjnego dla bieżącej perspektywy finansowej oraz kolejnego okresu, a także ogólnopolskich programów operacyjnych;
- programy rządowe, w tym m.in. Fundusz Rozwoju Dróg Samorządowych, Maluch+, Senior+, Dostępność+, Fundusz Inwestycji Lokalnych, oraz inne programy w obszarze ochrony środowiska, sportu, kultury, edukacji i innych;

CZĘŚĆ 2: STRATEGICZNE KIERUNKI ROZWOJU GMINY RZAŚNIK NA LATA 2021-2030

- programy jednostek samorządu terytorialnego wyższych szczebli, w tym zwłaszcza programy finansowane ze środków Samorządu Województwa Mazowieckiego;
- inne, nieunijne fundusze międzynarodowe, np. Fundusze Norweskie;
- inne zwrotne i bezzwrotne źródła finansowania, dystrybuowane przed podmioty publiczne i prywatne.

Powyższe instrumenty finansowe, jak i środki własne Gminy wskazują na potencjalne źródła finansowe, z których mogą być pozyskane środki na realizację Strategii Rozwoju Gminy Rząśnik na lata 2021-2030. Głównymi źródłami finansowania celów rozwojowych będą dochody własne Miasta, w szczególności udział w podatku dochodowym od osób fizycznych oraz podatek od nieruchomości. Jednocześnie wiele zadań przewidzianych w strategii realizowanych będzie w ramach bieżącej działalności poszczególnych komórek Urzędu Gminy oraz jednostek organizacyjnych Gminy Rząśnik.

Realizacja części zadań przewidzianych w Strategii Rozwoju Gminy Rząśnik wymaga również i zakłada współpracę z gminami sąsiednimi, powiatem wyszkowskim oraz województwem mazowieckim i ich jednostkami organizacyjnymi, a także związkami międzygminnymi i stowarzyszeniami, których Gmina Rząśnik jest lub będzie członkiem. Współpraca może obejmować również wymiar finansowy, w tym przekazanie dotacji na realizację zadania.

Podstawą do określenia ram finansowych działań strategicznych stanowić będzie budżet Gminy Rząśnik oraz wieloletnia prognoza finansowa.

Gmina Rząśnik będzie utrzymywać nadwyżkę operacyjną w sposób nie zagrażający dyscyplinie finansów publicznych i umożliwiającą spłacie wcześniej zaciągniętych zobowiązań. Pozostałe środki, a także dochody majątkowe przeznaczone będą na realizację zaplanowanych inwestycji. Długookresowe cele strategiczne określane będą w wieloletniej prognozie finansowej.

W celu oddania realności prognozy oraz rzetelności finansowego przedstawienia planowanych działań, wieloletnia prognoza finansowa oddawać będzie wszystkie wydarzenia, które mają lub mogą mieć wpływ na gospodarkę finansową Gminy, a przede wszystkim uzależnione będą od czynników makroekonomicznych, takich jak: PKB, inflacja, tempo wzrostu wynagrodzeń, czy planowane zmiany systemowe np. w podatkach dochodowych. Na tej podstawie wyznaczane będą możliwe do przeznaczenia limity wydatków w poszczególnych latach na wyznaczone przedsięwzięcia. W przypadku zaciągania zwrotnych źródeł finansowania, kształt wskaźnika obsługi zadłużenia określonego w art.243 ustawy o finansach publicznych w każdym roku prognozy powinien uwzględniać obsługę dodatkowych zobowiązań Gminy.

Reasumując założono, że Strategia nie będzie się ograniczać tylko do zadań własnych gminy Rząśnik, dlatego sposób finansowania realizacji poszczególnych jej celów nie będzie wynikał tylko

z budżetu gminy. Strategia będzie realizowana z wykorzystaniem następujących źródeł finansowania:

- budżet gminy Rząśnik,
- budżet powiatu wyszkowskiego,
- budżet województwa mazowieckiego,
- budżet państwa,
- pozostałe fundusze UE,
- pozostałe zewnętrzne źródła publiczne,
- środki prywatne.

Najważniejsze instrumenty finansowe zaangażowane w realizację Strategii to oczywiście budżet gminy Rząśnik oraz Wieloletnia Prognoza Finansowa gminy Rząśnik definiująca planowane wydatki na konkretne projekty, prognozowana do 2027 roku. Pozostałymi dokumentami wspierającymi realizację Strategii będą wszelkiego rodzaju programy i projekty strategiczne określające szczegółowe działania, często konkretne inwestycje oraz konkretne źródła ich finansowania służące osiągnięciu celów zapisanych w Strategii.

5.4. Mechanizmy i instrumenty realizacji strategii

Projekty i zadania w ramach Strategii Rozwoju Gminy Rząśnik na lata 2021-2030 będą realizowane w różnych okresach czasowych: od akcji jednorazowych, poprzez działania realizowane przez kilka tygodni, miesięcy, rok, kilka lat, aż do zadań ciągłych. Wykorzystane zostaną różne mechanizmy wdrażania strategii, w tym współpraca w ramach różnego rodzaju partnerstw, czy też inne.

Strategia Rozwoju Gminy Rząśnik na lata 2021-2030 będzie wdrażana przy wykorzystaniu zróżnicowanych instrumentów, m.in.:

- finansowych – coroczne uchwały budżetowe Rady Gminy Rząśnik, wieloletnia prognoza finansowa oraz inne dokumenty finansowe, określające krótko i długofalowe kierunki koncentracji środków finansowych, a także projekty realizowane przy wykorzystaniu funduszy zewnętrznych, głównie europejskich, otwarte konkursy ofert i inne formy współpracy finansowej z organizacjami pozarządowymi,
- prawnych – uchwały Rady Gminy Rząśnik, zarządzenia Wójta Gminy Rząśnik, regulacje w postaci aktów prawa miejscowego, decyzje administracyjne itp.,
- wdrożeniowych – gminne strategie sektorowe/branżowe itp., uszczegóławiające strategie postępowania w ramach konkretnych obszarów rozwojowych, określone w szczególności w rozdziale dotyczącym wytycznych do sporządzania dokumentów wykonawczych,

- planowania przestrzennego - miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, procedury zapewniające udział mieszkańców w planowaniu przestrzennym itp.,
- organizacyjno-zarządczych i koordynacyjnych - aktualizacje regulaminów, statutów i procedur, tworzenie zespołów zadaniowych i projektowych, powoływanie dedykowanych ciał o charakterze opiniodawczo-doradczym, zawiązywanie partnerstw itp.,
- kadrowych - praca i zaangażowanie władz samorządowych, kadry kierowniczej i pracowników samodzielnych stanowisk, oraz jednostek gminnych, koordynatorów programów i projektów, w tym realizowanych z funduszy europejskich, liderów lokalnych, a także system doskonalenia kadr, wymiany doświadczeń i poznawania dobrych praktyk, itp.
- kontrolnych - aktualizacja ewidencji i rejestrów, monitoring stanu zagospodarowania przestrzennego, kontrola jakości itp.
- społecznych - działania edukacyjne, informacyjne i promocyjne, konsultacje wewnętrzne, konsultacje społeczne, strona internetowa gminy i jednostek gminnych, profile w mediach społecznościowych, media lokalne i ponadlokalne, system informacji przestrzennej gminy itp.

6. WNIOSKI I PODSUMOWANIE

Celem niniejszego opracowania było stworzenie dokumentu, który będzie podnosił jakość życia mieszkańców. Dane wskaźniki i ich wykonanie będzie można ocenić po wdrożeniu oraz wykorzystaniu pełnego potencjału strategii rozwoju i stworzeniu raportu ewaluacji po zakończeniu trwania okresu działań strategicznych.

Stworzenie kierunków rozwoju pozwoliło na ogólne określenie głównych problemów występujących w gminie i wskazanie kierunków do ich rozwiązania. Analiza SWOT pozwoliła na określenie mocnych i słabych stron gminy (uwarunkowania wewnętrzne) oraz szans i zagrożeń (uwarunkowania zewnętrzne).

Cele strategiczne, w tym dalsze cele operacyjne i ich zadania pozwoliły na usystematyzowanie wieloletnich działań w gminie. W końcowym etapie tworzenia strategii stworzono system wdrażania oraz zarekomendowano monitoring i ewaluację strategii. Należy pamiętać, że istotność i przydatność danej strategii rozwoju będzie zależna przede wszystkim od zaangażowania społeczności lokalnej oraz obecnych władz gminy w proces jej wdrażania!

CZĘŚĆ 2: STRATEGICZNE KIERUNKI ROZWOJU GMINY RZAŚNIK NA LATA 2021-2030

Reasumując Strategia Rozwoju Gminy Rząśnik na lata 2021-2030 jest nadrzędnym dokumentem planistycznym gminy, który określa podstawowe kierunki rozwoju w perspektywie długo-okresowej.

Dokument nakreśla wizję i misję Gminy Rząśnik oraz cele strategiczne i plany operacyjne na najbliższe lata. Strategia integruje plany rozwojowe i modernizacyjne, wynikające z wyzwań stojących przed samorządem. Wypracowane założenia skupiają się na konieczności rozwiązania najbardziej dotkliwych problemów dotyczących mieszkańców oraz poprawy szeroko rozumianej jakości życia.

Podstawą prawną dla opracowania i wdrażania Strategii Rozwoju Gminy Rząśnik na lata 2021-2030 jest Ustawa o samorządzie gminnym z dnia 8 marca 1990 r., która w artykule 18 ust. 2, pkt 6 wskazuje na kompetencje rady gminy w zakresie uchwalania planów gospodarczych. Ustawa pozostawia samorządom dowolność w kwestii metody i formy opracowania tego rodzaju dokumentu.

Przyjęty program działania jest spójny z opracowaniami szczebla regionalnego oraz krajowego. Równocześnie w ramach Strategii uwzględniono możliwości wykorzystania zewnętrznego finansowania projektów rozwojowych, w szczególności w ramach perspektywy budżetowej Unii Europejskiej na lata 2021-2027.

Strategię wyróżnia również podejście do oddolnego zarządzania społecznością lokalną, oznaczającą możliwość bezpośredniego reagowania na oddolne potrzeby mieszkańców.

**RADA GMINY
w Rząśniku**


Przewodniczący
Rady Gminy w Rząśniku
Grzegorz Gołbiewski

ZAŁĄCZNIK NR 1. Macierz oddziaływań na środowisko Strategii rozwoju gminy Rząśnik na lata 2021-2030

Lp.	Cele strategiczne i cele operacyjne	Przewidywane znaczące oddziaływanie (w tym oddziaływanie bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe, stałe i chwilowe oraz pozytywne i negatywne) na następujące zagadnienia i aspekty środowiska:									
		Różnorodność biologiczna	Rośliny	Zwierzęta	Powietrze i klimat	Wody	Zasoby Naturalne	Powierzchnia ziemi i gleby	Krajobraz	Dobra materialne i zabytki	Ludzie
I.	Rozwój gospodarczy Gminy Rząśnik oparty na zasadach zrównoważonego rozwoju , turystów, przedsiębiorców przy jednoczesnym poszanowaniu środowiska naturalnego										
1	Poprawa stanu technicznego regionalnej infrastruktury drogowej.	Yellow	Red	Red	Yellow	Yellow	Green	Yellow	Yellow	Green	
2	Wspieranie działań mających na celu budowę, przebudowę i modernizację dróg powiatowych mających istotne znaczenie dla dostępności gminy z zewnątrz.	Red	Red	Red	Yellow	Red	Orange	Orange	Orange	Green	
3	Promowanie transportu niskoemisyjnego.	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	
4	Rozwój obszarów wiejskich, rolnictwa i branż pośrednich.	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	
5	Rozwój i promocja lokalnej przedsiębiorczości, handlu i usług	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	
6	Wspieranie aktywności zawodowej mieszkańców.	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	
7	Wspieranie przedsiębiorców w tworzeniu miejsc pracy.	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	
8	Wspieranie rolników i przedsiębiorców rolnych w budowaniu konkurencyjności lokalnego rolnictwa.	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	
9	Wspieranie instytucji i organizacji w działaniach aktywizujących bezrobotnych, w tym długotrwale bezrobotnych.	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	
10	Poprawa bezpieczeństwa publicznego.	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	
11	Obniżenie emisyjności gospodarki.	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	
12	Podniesienie efektywności energetycznej obiektów użyteczności publicznej oraz prywatnych budynków mieszkalnych.	Yellow	Green	Orange	Green	Green	Green	Green	Green	Green	
13	Rozbudowa i poprawa jakości infrastruktury komunalnej dotyczy: kanalizacji, wodociągu, sieci gazowej, gospodarki odpadami),	Yellow	Orange	Orange	Orange	Green	White	Orange	White	Green	



Diagnoza strategiczna uwarunkowań rozwojowych Gminy Rząśnik

Rząśnik,
listopad 2021 rok

eu 
consult

SPIS TREŚCI

1.	WSTĘP	2
2.	PRZESTRZEŃ I ŚRODOWISKO	3
2.1.	Położenie gminy i jej rola w strukturze przestrzennej regionu	3
2.2.	Sołectwa w Gminie Rząśnik	8
2.3.	Uwarunkowania przyrodniczo-środowiskowe	8
3.	SFERA SPOŁECZNA	11
3.1.	Sytuacja demograficzna	11
3.2.	Prognoza demograficzna dla Gminy Rząśnik	19
3.3.	Gospodarstwa rolne	22
3.4.	Podmioty gospodarcze	22
3.5.	Organizacje pozarządowe działające na terenie gminy	25
3.6.	Fundusz sołecki	26
3.7.	Edukacja	27
3.8.	Podsumowanie	31
4.	SFERA GOSPODARCZA	32
4.1.	Gospodarka i przedsiębiorczość	32
4.2.	Rynek pracy	34
4.3.	Podsumowanie	36
5.	SFERA TECHNICZNA	37
5.1.	Transport i komunikacja	37
5.2.	Gospodarka wodno-ściekowa	39
5.3.	Gospodarka odpadami	41
5.4.	Sieć gazowa, ciepłownicza, elektroenergetyczna, odnawialne źródła energii	42
5.5.	Sieć teleinformatyczna	45
6.	STREFA ORGANIZACYJNO-FINANSOWA	47
6.1.	Finanse gminy	47
6.2.	Współpraca ponadlokalna	51
7.	PODSUMOWANIE DIAGNOZY, ANALIZA SWOT	52
8.	JAKOŚĆ ŻYCIA W GMINIE – WYNIKI BADAŃ ANKIETOWYCH	56
8.1.	Wyniki badań	56
8.2.	Wzór ankiety - informacja o ankiecie	63

1. WSTĘP

Celem niniejszej diagnozy określenie stanu rozwoju i struktury Gminy Rząśnik oraz jest wskazanie istniejących tendencji przemian, które będą miały wpływ na kształtowanie strategicznych kierunków dalszego rozwoju lokalnego gminy.

Diagnoza wykorzystuje podstawowe dane statystyczne i porusza jedynie wybrane, najważniejsze dla rozwoju gminy Rząśnik zagadnienia. Zakres czasowy opracowania obejmuje - co do zasady lata 2015-2019¹, jednakże tam, gdzie było możliwe wykorzystano najbardziej aktualne na dzień sporządzenia opracowania informacje.

Dane wykorzystane do analizy pochodzą przede wszystkim ze źródeł pierwotnych i są pozyskane z krajowej statystyki publicznej (Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego) i zasobów informacyjnych Gminy Rząśnik.

Analiza danych statystycznych została uzupełniona wywiadami z Wójtem Gminy Rząśnik oraz pracownikami Urzędu Gminy, a także ankietowymi badaniami mieszkańców.

Diagnozę Gminy Rząśnik przeprowadzono w trzech obszarach:

- **Obszarze środowiskowo-przestrzennym** (obejmującym charakterystykę najważniejszych aspektów środowiska przyrodniczego oraz jego ochrony),
- **Obszarze społecznym** (obejmującym analizę procesów demograficznych, sektora edukacji i wychowania, aktywności i integracji społecznej mieszkańców, kultury, bezpieczeństwa (w tym zdrowotnego i mieszkalnictwa);
- **Obszarze gospodarczym - strefa gospodarcza i strefa techniczna** (obejmującym analizę rynku pracy, struktury gospodarczej, atrakcyjności inwestycyjnej i konkurencyjności gminy w skali regionu, przedsiębiorczości, jakości powietrza oraz gospodarki wodno-kanalizacyjnej, gospodarki odpadami, energii, dostępności komunikacyjnej gminy i jej zagospodarowania przestrzennego, a także powiązań funkcjonalnych z innymi ośrodkami);

W dokumencie **Strategii rozwoju gminy Rząśnik na lata 2021-2030** zostaną zawarte główne wnioski z diagnozy w poszczególnych obszarach.

¹ W statystyce publicznej na dzień opracowania diagnozy dane dotyczące 2020 roku były tylko częściowo dostępne.

2. PRZESTRZEŃ I ŚRODOWISKO

2.1. Położenie gminy i jej rola w strukturze przestrzennej regionu

Gmina Rząśnik leży w centralnej części województwa mazowieckiego w kierunku północno-wschodnim od miasta stołecznego Warszawy oraz w północnej części subregionu fizyczno-geograficznego pod nazwą Niziny Środkowopolskiej.

Administracyjnie gmina Rząśnik położona jest w województwie mazowieckim, w obrębie powiatu wyszkowskiego (północna część). Stanowi gminę typowo wiejską, zorganizowaną w 28 sołectw, o powierzchni 16.742 ha.

Mapa – Gmina Rząśnik na tle województwa mazowieckiego i powiatu wyszkowskiego



Źródło: <http://archiwum.zpp.pl/>

Gmina Rząśnik pod względem administracyjnym ma status gminy wiejskiej. Miejscowość Rząśnik stanowi siedzibę lokalnych władz jak i główny ośrodek życia społecznego i kulturalnego samorządu. Elementami wyróżniającymi gminę, które mogą warunkować jej przyszły, dynamiczny rozwój, jest bogactwo terenów zielonych oraz korzystna lokalizacja względem m.st. Warszawy.

Charakterystyka Gminy Rząśnik

1. Powierzchnia gminy wynosi 167,0 km².

Liczba	miejsowości	31
	sołectw	28
Powierzchnia w km ²		167

2. Liczba mieszkańców na terenie gminy Rząśnik, wynosi 6.962 osób (dane na dzień 31.12.2020 r. z zasobów ewidencyjnych Urzędu Gminy Rząśnik) – osoby zameldowane na pobyt stały i czasowy.
3. Mieszkańcy gminy mieszkają w zabudowie jednorodzinnej.
4. Gmina liczy 28 sołectw w przybliżonych odległościach od siedziby gminy:
Bielino (5,9 km); Dąbrowa (2,0 km); Gołystok (2,2 km); Grądy Polewne (6,0 km); Grodziczno (8,3 km); Janowo (5 km); Józefowo (4,8 km); Komorowo (5,7 km); Nowa Wieś (7,7 km); Nowe Wielątki (8,9 km); Nowy Lubiel (10,7 km); Nury (9,5 km); Ochudno (8,6 km); Osiny (5,7 km); Ostrówek (8,2 km); Plewica (7,0 km); Porządzie (2,8 km); Rogózno (8,6 km); Stary Lubiel (12,4 km); Wielątki (12,0 km); Wielątki Folwark (8,9 km); Wincentowo (1,5 km); Wola Polewna (3,8 km); Wólka Folwark (6,6 km); Wólka Lubielska (6,8 km); Wólka Przekory (8,1 km); Wólka Wojciechówek (7,6 km).
5. Przybliżona ilość gospodarstw domowych to około 1.648.

Rząśnik jest największą miejscowością w całej gminie, zarówno pod względem ludności, jak i powierzchni terenów zainwestowanych. W Rząśniku zamieszkuje ponad dwukrotnie więcej osób niż w drugim pod względem liczby ludności ośrodku – Porządziu. Rząśnik zaspokaja potrzeby mieszkańców w zakresie usług lokalnych. Są to przede wszystkim usługi w obszarach administracji, nauki, kultury, sportu i ochrony zdrowia na poziomie lokalnym. Usługi wyższego rzędu oferuje miasto Wyszków, które jest oddalone o około 20 km w kierunku południowym od Rząśnika. Pozostałe wsie mają charakter rolniczy, a miejscowości położone na północ gminy – również pełnią funkcje letniskowe.

Relatywna bliskość dużego ośrodka miejskiego, w obrębie 70 km posiada walory. Stołeczny rynek warszawski, mimo że jest trudny i zarazem wysoce konkurencyjny, to umożliwia lepsze szanse na pozyskanie inwestorów oraz na zapewnienie nabywców oferowanych lub wytwarzanych lokalnie dóbr i usług. Kolejną korzyścią jest ułatwiony dostęp do informacji i wiedzy ekspertów.

Gmina Rząśnik ma 7.003 mieszkańców, czyli zamieszkuje ją 9,5% ludności powiatu. Gmina stanowi 19,1% powierzchni powiatu. Liczba ludności wynosi 41 osób na 1 km². Gmina Rząśnik stanowi gminę typowo rolniczą, opartą na rolnictwie indywidualnym (średnia wielkość gospodarstwa rolnego wynosi niewiele ponad 5 ha).

Ze względu na znaczny udział trwałych użytków zielonych gmina posiada predyspozycje do rozwoju produkcji zwierzęcej, w szczególności hodowli bydła. Wśród użytkowania terenu w obrębie gminy dominują grunty rolne (stanowiące nieco ponad 34%) oraz łąki (stanowiące ok. 18%); około 5% obejmują pastwiska; lasy i grunty leśne stanowią ok. 38% powierzchni gminy, pozostałe grunty rolne 5%.

Na terenie gminy Rząśnik brak jest ośrodków przemysłowych i większych podmiotów produkcyjnych. Funkcjonują wyłącznie prywatne podmioty gospodarcze świadczące usługi rzemieślnicze, handlowe i bytowe. Największymi przedsiębiorcami działającymi na terenie gminy są:

- KOMPLET S.J. – wytwórnia win, Lubiel Nowy,
- FOLWEX – Andrzej Kalinowski – skup i sprzedaż skór, Wólka Folwark,
- Tartak – J. Abramczyk – usługi tartaczne i transportowe, Wólka Folwark,
- Usługi transportowe – Kulesza Dariusz, Ochudno,
- Obsługa i naprawa pojazdów mechanicznych – Osowiecki Jacek, Rząśnik,
- Usługi transportowe – Godlewski Grzegorz, Porządzie,
- Zakład Obsługi Rolnictwa – towarowy transport drogowy, Rząśnik,
- Sprzedaż detaliczna paliw – Melion Józef, Nowy Lubiel,
- Towarowy transport drogowy – Łachacki Henryk, Rząśnik,
- Sprzedaż detaliczna paliw – Godlewska Halina, Rząśnik,
- Tartak – Świderek Jan, Porządzie,
- Domy weselne „SONATA” i „ALICJA”, z dostępnymi miejscami noclegowymi – Rząśnik.

Na terenie gminy Rząśnik jest lokalizowanych ponad 620 domków rekreacyjnych co powoduje, że w okresie letnim na terenie gminy przebywa o co najmniej 1700 osób więcej.

Analizując układ geograficzny gmina Rząśnik leży na pograniczu Doliny Dolnej Narwi i Międzyrzecza Łomżyńskiego, w obrębie Puszczy Białej. Pod względem położenia geograficznego Gmina Rząśnik leży około 70 km od miasta stołecznego Warszawy i około 20 km od miasta powiatowego Wyszaków. Należy zaznaczyć, iż gmina Rząśnik sąsiaduje z następującymi gminami:

- w powiecie wyszkowskim: Długosiodło, Brańszczyk, Wyszaków i Somianka,
- w powiecie makowskim: Rzewnie,
- w powiecie pułtuskim: Zatory, Obryte.

Nadrzędnym celem określonym w strategii województwa mazowieckiego jest „spójność terytorialna, rozumiana jako zmniejszenie dysproporcji rozwoju w całym województwie mazowieckim oraz wzrost znaczenia Obszaru Metropolitalnego Warszawy w Europie” [Strategia... 2013, s. 6].

Duże znaczenie w tym zakresie ma nowy podział statystyczny, zgodnie z którym, województwo mazowieckie od stycznia 2018 roku jest formalnie makroregionem NUTS 1, składającym się z dwóch regionów NUTS 2, mianowicie regionu warszawskiego stołecznego, który obejmuje m.st. Warszawę i dziewięć powiatów, a także regionu mazowieckiego regionalnego – obejmującego pozostałą część województwa.

Mapa – Podział województwa mazowieckiego na jednostki NUTS obowiązujący od dnia 1 stycznia 2018 roku



Źródło: Mazowieckie Biuro Planowania Regionalnego w Warszawie

Zagospodarowanie przestrzenne

W 2017 roku podjęto Uchwałę Nr XLIII.198.2017 Rady Gminy Rząznik z dnia 28 września w sprawie uchwalenia studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Rząznik.

Na terenie gminy obowiązuje miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego obejmujący 94,1% powierzchni gminy uchwalony Uchwałą Rady Gminy Rząśnik Nr XXVII/130/04 z dnia 30.12.2004 r. opublikowaną w Dz. Urz. Woj. Mazowieckiego Nr 34, poz. 887 z dnia 09.02.2005 r., z dalszymi zmianami wprowadzonymi Uchwałą Rady Gminy Rząśnik Nr XXVI.153.2020 z dnia 25 września 2020 r. w sprawie zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Rząśnik opublikowaną w Dz. Urz. woj. Mazowieckiego poz. 10285 z dnia 12 października 2020 r. oraz Uchwałą Rady Gminy Rząśnik Nr XXVI.155.2020 z dnia 25 września 2020 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Rząśnik opublikowaną w Dz. Urz. woj. Mazowieckiego poz. 10284 z dnia 12 października 2020 r.

W strukturze użytkowania obszaru gminy Rząśnik największy udział mają użytki rolne stanowiące ok. 57,8% powierzchni gminy. Tereny zabudowane i zurbanizowane stanowią około 2,6% powierzchni gminy. Udział obszarów leśnych wynosi około 36,0% powierzchni gminy. Natomiast niskim udziałem charakteryzują się tereny rekreacji i wypoczynku stanowiące około 3,6% powierzchni gruntów zabudowanych i zurbanizowanych.

Historia, dziedzictwo i kultura

Gmina Rząśnik w latach 1973-1975 należała do powiatu wyszkowskiego, województwa warszawskiego, W latach 1975-1998 do województwa ostrołęckiego, a od 1999 roku ponownie do powiatu wyszkowskiego w województwie mazowieckim. Gmina posiada doskonałe walory turystyczne do których zaliczyć możemy również zabytki architektoniczne takie jak:

1. Kościół drewniany z 1926r. we wsi Porządzie, Dom Rekolekcyjny „Dolina Miłości Bożej” .
2. Tuż przy kościele we wsi Porządzie znajduje się pomnik ks. Jana Trzaskomy, a także hm. ppor. Tadeusza Zawadzkiego „Zośki” i kilku mieszkańców Sieczych, którzy pomagali w zdobyciu posterunku niemieckiej straży granicznej w ramach akcji „Taśma Wschodnia”, Antoniego Pakieły z synem Stanisławem, Aleksandra Pakieły oraz Piotra Ślubowskiego. Ks. Jan Trzaskoma był kapelanem Wojska Polskiego, organizatorem i pierwszym proboszczem parafii Porządzie, którego zamordowano w dniu 20 marca 1943 roku w obozie koncentracyjnym Dachau.

Tadeusz Zawadzki „Zośka” był komendantem warszawskich Grup Szturmowych Szarych Szeregów. Poległ w dniu 20 sierpnia 1943 r. w akcji rozbicia niemieckiej strażnicy granicznej w Sieczychach.
3. Drewniany kościół z 1890 r. we wsi Nowy Lubiel, a w nim znajdują się zabytki zachowane z poprzednich kościołów: chrzcielnica, rokokowy prospekt organowy oraz kilka obrazów świętych o ciekawych walorach artystycznych. W ubiegłych wiekach spłonęły pierwsze dwa kościoły. Należy zaznaczyć, że pierwotna świątynia powstała około 1547 roku i służyła

wiernym przez kolejne 228 lat. Kościół wzniesiono na wysokim brzegu rzeki Narwi, naprzeciwko kępy rzecznej. Jednakże obawiano się, że runie na skutek podmywania brzegu. Kościół nie runął, ale spłonął w 1775 roku. Dwa lata później zbudowano drugi kościół. Obecny budynek niemal całkowicie już odnowiono, pozostawiając starodawne elementy.

4. Cmentarz we wsi Nowy Lubiel powstał w XIX wieku. Na cmentarzu znajduje się groby żołnierzy Armii Krajowej oraz załogi samolotu Karaś strąconego nad Drozdowem podczas II wojny światowej.

2.2. Sołectwa w Gminie Rząśnik

W skład gminy Rząśnik wchodzi 28 sołectw: Bielino, Dąbrowa, Gołystok, Grądy Polewne, Grodziczno, Janowo, Józefowo, Komorowo, Nowa Wieś, Nowe Wielątki, Nowy Lubiel, Nury, Ochudno, Osiny, Ostrówek, Plewica, Porządzie, Rogóżno, Rząśnik, Stary Lubiel, Wielątki-Folwark, Wincentowo, Wola Polewna, Wólka-Folwark, Wólka Lubielska, Wólka-Przekory, Wólka-Wojciechówek, Wielątki.

2.3. Uwarunkowania przyrodniczo-środowiskowe

Geograficznie gmina Rząśnik położona jest na pograniczu Doliny Dolnej Narwi i Międzyrzecza Łomżyńskiego, w obrębie Puszczy Białej.

Gmina składa się z dwóch, różniących się zasadniczo części, rozdzielonych pasem wzniesień. Część południową stanowi płaski teren, rozcięty doliną rzeki Prut i w 2/3 części pokryty lasami.

Część północna tego terenu obejmuje obszar doliny rzeki Narew, z charakterystycznym krajobrazem tarasowym i terenami podmokłymi (Bagno Pulwy); spełnia ważną rolę w zachowaniu równowagi stosunków wodnych i klimatycznych na diagnozowanym terenie. Należy zaznaczyć, że obszar w głównej mierze jest zagospodarowany jako łąki i pastwiska. Rzeka Narew zmienia w tej części kierunek swojego biegu z kierunku północ-południe na wschód-zachód oraz tworzy rozległe zakole. Obszar zlewni jest podmokły, zmeliorowany. Działy wodne są niewyraźne.

Pod względem hydrograficznym teren gminy Rząśnik należy do zlewiska rzeki Narew (rzeka stanowi północną granicę gminy na długości około 12 km). Przez teren gminy przepływa rzeka Prut, mająca swoje źródło na użytkach zielonych wsi Ochudno. Rzeka Prut stanowi wraz z systemem rowów i kanałów dopływ rzeki Narew.

W obrębie gminy zidentyfikowano następujące jednolite części wód powierzchniowych:

- PLRW20002126599 – Narew od Rózu do Zbiornika Dębe
- PLRW20001726576 – dopływ z Bielina
- PLRW2000172657529 – Kanał z Pulw
- PLRW200017265749 – Struga
- PLRW200017265772 – dopływ z Gostkowa
- PLRW200017265929 – dopływ z Zambsk Kościelnych
- PLRW200017267149 – Prut
- PLRW2000172667969 – dopływ z Białegobłota - Kobyli
- PLRW200023266952 – dopływ z Leszczydołu Starego

Wody podziemne na obszarze gminy Rząśnik związane są przede wszystkim z utworami czwartorzędowymi i trzeciorzędowymi. Głównym użytkowym piętrzem wodonośnym na analizowanym terenie jest piętro czwartorzędowe, co ma związek z jego łatwością odnawiania i płytkim występowaniem. Odnawialność poziomu ze względu na głębokość występowania i izolację jest niewielka. Spływ wód odbywa się w kierunku południowo-zachodnim do centrum niecki mazowieckiej. Poziomy wodonośne piętra trzeciorzędowego nie zostały na tym terenie rozpoznane.

W obrębie gminy lokalizację posiada główny zbiornik wód podziemnych. Jest to GZWP nr 215A – Subniecka Warszawska², który ze względu na naturalne zabezpieczenia od wpływów z powierzchni, nie jest objęty strefą ochrony.

Zasoby wód podziemnych na terenie gminy określić należy jako małe, kształtujące się na poziomie 10–30 m³/h. Wody podziemne ujmowane są z pokładów czwartorzędowych, głównie drugiego i trzeciego poziomu wodonośnego.

Pierwszy poziom wodonośny charakteryzują się wysoką podatnością na zanieczyszczenie. W granicach gminy Rząśnik zidentyfikowano trzy jednolite części wód podziemnych o numerach 51, 54 oraz 55.

Teren gminy Rząśnik wchodzi w skład specjalnego obszaru „Zielone Płuca Polski”. Obszar gminy położony jest także w otulinie Nadbużańskiego Parku Krajobrazowego. Na terenie gminy posiadają także lokalizacje formy ochrony przyrody, powołane i chronione na mocy przepisów *ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody* (tj. Dz. U. z 2020 r., poz. 55 z późn. zm.), jako obszar NATURA 2000 oraz użytki ekologiczne.

Obszarem NATURA 2000, obejmującym obszar gminy Rząśnik, jest obszar specjalnej ochrony ptaków pod nazwą Puszcza Biała (PLB 140007), wyznaczony *Rozporządzeniem Ministra*

² według oprac. prof. Antoniego S. Kleczkowskiego

Środowiska z dnia 21 lipca 2004 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 (Dz. U. Nr 229, poz. 2313). Ogólna powierzchnia powyższego obszaru na terenie województwa mazowieckiego wynosi 641.001,6 ha, w tym 7.126,7 ha położone jest na terenie gminy Rząśnik. Na terenie gminy obszar NATURA 2000 obejmuje tereny lasów państwowych w południowej części Gminy oraz obręby geodezyjne Ochudno, Komorowo, Dąbrowa, Wólka Folwark, Wólka Przekory.

Na terenie gminy Rząśnik występują także lokalizacje - użytki ekologiczne, zgodnie z *Rozporządzeniem nr 71 Wojewody Mazowieckiego z dnia 8 lipca 2005 r. w sprawie użytkowania ekologicznego* (Dz. Urz. Woj. Maz. Nr 175) w liczbie 7 obiektów zajmujących ogólną powierzchnię 2,71 ha. Zaliczyć można do nich tereny bagienne porośnięte iwą, brzozą, olszą (4 obiekty), zabagnione zbiorniki wodne (2 obiekty) oraz zwirownię. Na terenie obrębu Ochudno znajduje się największy obszarowo użytek ekologiczny (1,26 ha – teren bagienny).

Ogólny stan środowiska na terenie gminy Rząśnik należy uznać za poprawny. W ostatnich latach zauważalne są jednak zmiany środowiskowe, dotyczące zarówno wzrostu zanieczyszczeń i przekształceń, jak i intensyfikacji działań prośrodowiskowych, zmierzających do eliminacji negatywnych skutków zmian.

Do podstawowych źródeł emisji i przyczyn zmian środowiskowych można zaliczyć:

- ✓ **Powietrze:** zanieczyszczenia do atmosfery pochodzą przede wszystkim z przestarzałych systemów ogrzewania w zabudowie mieszkaniowej, głównie kotłowni i pieców opalanych węglem lub innymi paliwami. Dodatkowo ważnym źródłem zanieczyszczeń powietrza jest wzmożony ruch drogowy, skupiony wzdłuż najważniejszych dróg zlokalizowanych w gminie Rząśnik, emitujący poza spalinami, mikrocząstki opon, resztki olejów i opary spalin, pył i kurz z klocków hamulcowych oraz z otoczenia.

Emisja pyłu zawieszonego (PM10), którego głównym źródłem są procesy spalania paliw stałych w przydomowych paleniskach, pozostaje nadal na wysokim poziomie.

Relatywnie dobre warunki przewietrzania (kierunki i siła wiatrów) przyczyniają się przy tym do ograniczania odczuwalnej uciążliwości zanieczyszczeń.

- ✓ **Hałas:** głównym źródłem hałasu na terenie gminy jest ruch samochodowy, skupiony wzdłuż głównych dróg zlokalizowanych w gminie Rząśnik.
- ✓ **Wody:** zagrożeniem dla jakości wód powierzchniowych jest zazwyczaj działalność gospodarcza w obrębie ich zlewni.

Problem stanowi przede wszystkim nadmierna eksploatacja zasobów wodnych oraz nieprawidłowa gospodarka ściekami wprowadzanymi do wód, jak zrzuty nieoczyszczonych ścieków bytowo-gospodarczych ze wsi i osiedli mieszkalnych.

Stan wód płynących na terenie gminy Rząśnik określany jest jako umiarkowany lub zły.

W ramach gospodarki wodno-kanalizacyjnej istotnym elementem jest zagospodarowanie wód opadowych, zastosowanie nowoczesnych rozwiązań retencyjnych może poprawić ich lepsze wykorzystanie.

Do podstawowych aktywności gminy Rząśnik, zmierzających do poprawy sytuacji środowiskowej należą programy prewencyjne, które są związane z:

- dofinansowaniem kosztów usuwania azbestu z pokryć dachowych lub elewacji budynków;
- dofinansowaniem kosztów wymiany pieców opałowych;
- dofinansowaniem kosztów budowy przydomowych oczyszczalni ścieków bytowych;
- dofinansowaniem kosztów założenia paneli słonecznych w systemach fotowoltaiki.

Podsumowanie

- Środowisko przyrodnicze gminy Rząśnik jest jednym z najważniejszych walorów i czynników rozwojowych.
- W ostatnich latach następuje wzmożona presja gospodarcza na środowisko przyrodnicze, zwłaszcza w obszarach mieszkalnictwa, komunikacji i produkcji, co może prowadzić do jego nieodwracalnej degradacji.
- Z uwagi na następujące zmiany klimatyczne należy zwrócić szczególną uwagę na racjonalizację gospodarki wodnej w gminie oraz odpowiednie wykorzystanie wód opadowych.
- W ramach strategii rozwoju Gminy stosowane powinny być rozwiązania oparte na wykorzystaniu odnawialnych źródeł energii, generując zieloną energię poprzez instalowane systemy fotowoltaiczne i/lub pompy ciepła zarówno w mieszkalnictwie, jak i w produkcji rolnej.
- Ogólny stan środowiska naturalnego w gminie Rząśnik można uznać za dobry, przy czym należy wzmocnić dążenia w ramach działań samorządowych do regularnego monitoringu stanu powietrza i wód powierzchniowych celem poprawy ich stanu.

3. SFERA SPOŁECZNA

3.1. Sytuacja demograficzna

Na dzień 31 grudnia 2020 roku liczba osób zameldowanych na pobyt stały wyniosła 6.962 osoby, a na pobyt czasowy 27 osób. W roku 2020 odnotowano 77 urodzeń i 91 zgonów. Przeciętna długość życia osób zmarłych w 2020 roku wynosiła na poziomie dla kobiet: 83 lata, a dla mężczyzn: 72 lata.

W porównaniu do poprzedniego roku liczba ludności zameldowanej na pobyt stały zmniejszyła się o 41 osób. W strukturze ekonomicznej ludności gminy największą grupę stanowią osoby w wieku produkcyjnym oraz poprodukcyjnym. Tym samym widoczny jest trend starzenia się społeczeństwa.

W okresie od wczesnej wiosny do jesieni liczba osób przebywających na obszarze gminy wzrasta sezonowo. Powyższy wzrost wynika przede wszystkim ze wzmożonego pobytu osób w miejscowościach położonych głównie nad rzeką Narwią. W głównej mierze zmiana zaludnienia dotyczy terenów zabudowy rekreacji indywidualnej we wsiach takich jak: Nowy Lubiel, Rogóźno i Plewica.

Statystycznie w latach 2002-2019 liczba mieszkańców wzrosła o 4,9%. Średni wiek mieszkańców wynosi 38,6 lat i jest krótszy od średniego wieku mieszkańców oszacowanego dla województwa mazowieckiego oraz krótszy od średniego wieku mieszkańców całego kraju.

Tabele - Gmina Rząśnik - dane statystyczne

Wybrane dane demograficzne w 2019 r.	Powiat	Gmina	Powiat=100
Ludność	74220	7004	9.4
w tym kobiety	37505	3473	9.3
Urodzenia żywe	869	78	9.0
Zgony	763	59	7.7
Przyrost naturalny	106	19	.
Saldo migracji ogółem	19	-17	.
Ludność w wieku:			
przedprodukcyjnym	15223	1502	9.9
produkcyjnym	45170	4271	9.5
poprodukcyjnym	13827	1231	8.9

Migracje ludności na pobyt stały



Wybrane dane statystyczne	2017	2018	2019	Powiat 2019
Ludność	7003	7018	7004	74220
Ludność na 1 km ²	42	42	42	85
Kobiety na 100 mężczyzn	98	99	98	102
Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	62,5	63,6	64,0	64,3
Dochody ogółem budżetu gminy na 1 mieszkańca w zł	4615	4687	5320	5233
Wydatki ogółem budżetu gminy na 1 mieszkańca w zł	4686	4741	5428	5358
Turystyczne obiekty noclegowe ^a	-	-	-	8
Mieszkania oddane do użytkowania na 10 tys. ludności	33	24	31	67
Pracujący ^b na 1000 ludności	97	101	117	210
Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym (w %)	3,2	2,6	1,8	2,3
Ludność – w % ogółu ludności – korzystająca z instalacji:				
wodociągowej	96,7	96,8	96,8	92,7
kanalizacyjnej	43,5	43,5	43,6	57,1
gazowej	0,2	0,2	0,1	40,2
Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym	1065	1130	1166	1496

Źródło:

https://warszawa.stat.gov.pl/vademecum/vademecum_mazowieckie/portrety_gmin/wyszkowski/1435032_rzasnik.pdf

Mieszkańcy gminy Rząśnik zawarli w 2019 roku 38 małżeństw, co odpowiada wskaźnikowi 5,4 małżeństw/1000 mieszkańców. Jest to znacznie więcej od wartości wykazywanych dla województwa mazowieckiego oraz znacznie więcej od średnich wartości krajowych. W tym samym okresie odnotowano 1,3 rozwodów przypadających na 1000 mieszkańców. Wartość 30,0% określa mieszkańców gminy Rząśnik, którzy są stanu wolnego, gdy 57,7% żyje w małżeństwie, 3,1% mieszkańców jest po rozwodzie, a 9,0% to wdowy i wdowcy.

Gmina Rząśnik ma dodatni przyrost naturalny wynoszący wartość 19. Odpowiada to przyrostowi naturalnemu 2,71 na 1000 mieszkańców gminy Rząśnik.

W 2019 roku urodziło się 78 dzieci, w tym 48,7% dziewczynek i 51,3% chłopców. Średnia waga noworodków wynosi 3.447 gramów. Współczynnik dynamiki demograficznej, czyli stosunek liczby urodzeń żywych do liczby zgonów wynosi 1,14 i jest znacznie większy od średniej dla województwa oraz znacznie większy od współczynnika dynamiki demograficznej dla całego kraju.

W zakresie ochrony zdrowia i chorób społecznych należy odnotować, że w 2018 roku było 37,7% zgonów w gminie Rząśnik spowodowanych chorobami układu krążenia, przyczyną 24,5% zgonów w gminie Rząśnik były nowotwory, a 5,9% zgonów spowodowanych było chorobami układu oddechowego. Na 1000 ludności gminy Rząśnik przypada 8,41 zgonów. Jest to znacznie mniej od wartości średniej dla województwa mazowieckiego oraz znacznie mniej od wartości średniej dla kraju.

W 2019 roku zarejestrowano 61 zameldowań w ruchu wewnętrznym oraz 78 wymeldowań, w efekcie saldo migracji wewnętrznych wynosi dla gminy Rząśnik wartość - 17. W tym samym roku 0 osób zameldowało się z zagranicy oraz zarejestrowano 0 wymeldowań za granicę, co daje saldo migracji zagranicznych wynoszące 0.

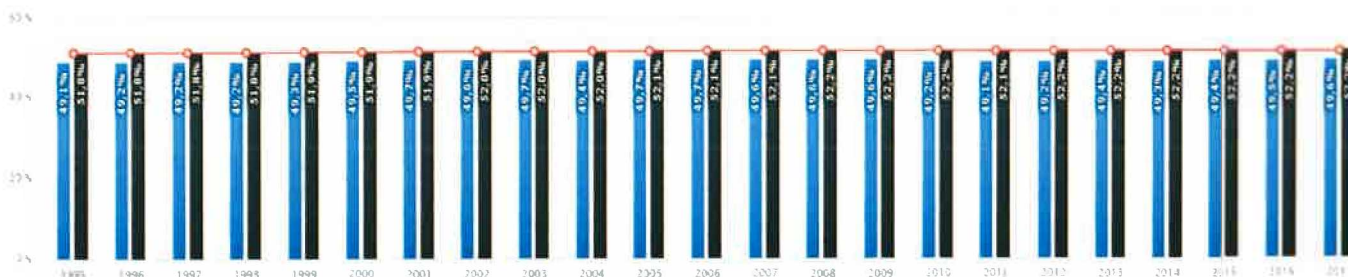
Określono, że 61,0% mieszkańców gminy Rząśnik jest w wieku produkcyjnym, 21,4% w wieku przedprodukcyjnym, a 17,6% mieszkańców jest w wieku poprodukcyjnym.

Współczynnik feminizacji wynosi 98 (co oznacza, że na każdych 100 mężczyzn przypada 98 kobiet); a współczynnik maskulinizacji wynosi 102 (na każde 100 kobiet przypada 102 mężczyzn).

Tabela – Odsetek kobiet – Gmina Rząśnik w latach 1995 - 2019

Odsetek kobiet – Gmina Rząśnik w latach 1995 - 2019

(Zródło: GUS)



Źródło: <https://www.polskawliczbach.pl>

Z innych istotnych danych demograficznych w gminie u kobiet (średni wiek) wynosi 40,1 lat a u mężczyzn (średni wiek) wynosi 37,0 lat.

Tabela – Biologiczne grupy wieku – Gmina Rząśnik, 2019

Biologiczne grupy wieku – Gmina Rząśnik, 2019

(Źródło: GUS)

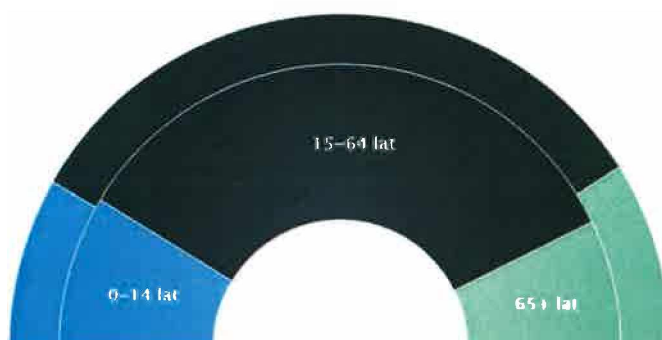
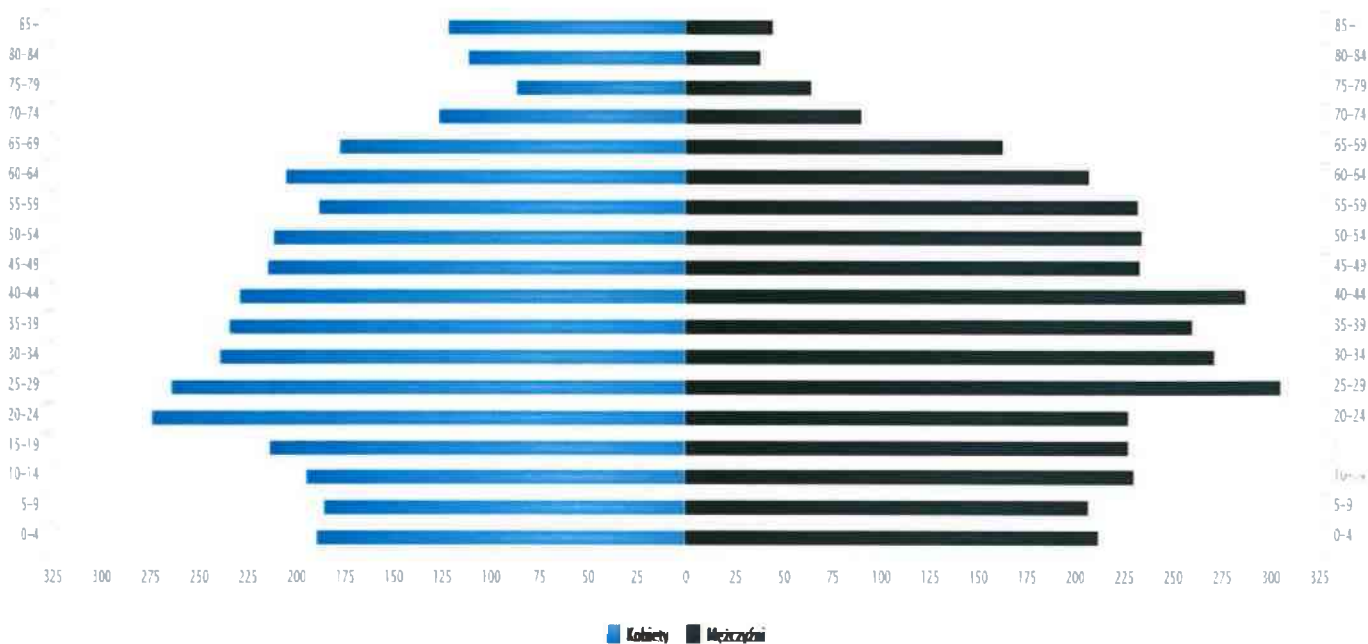


Tabela – Piramida wieku mieszkańców gminy Rząśnik, 2019

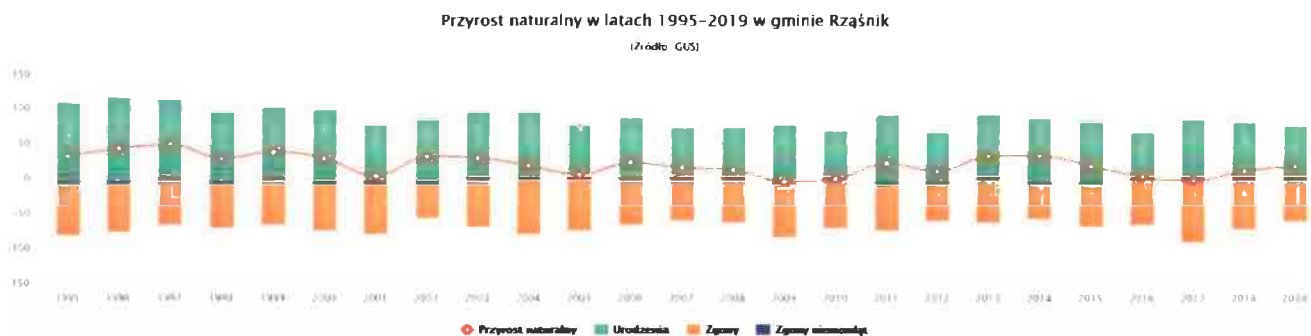
Piramida wieku mieszkańców gminy Rząśnik, 2019

(Źródło: GUS)



Źródło: <https://www.polskawliczbach.pl>

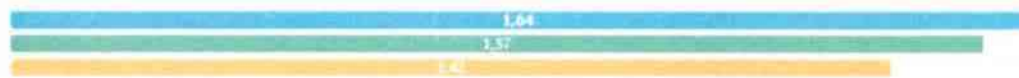
Tabela – przyrost naturalny w latach 1995-2019 w gminie Rząśnik



Współczynnik dzietności ogólnej wynosi 1,64 (liczba dzieci, urodzonych przez przeciętną kobietę w ciągu całego okresu rozrodczego, 15-49 lat).

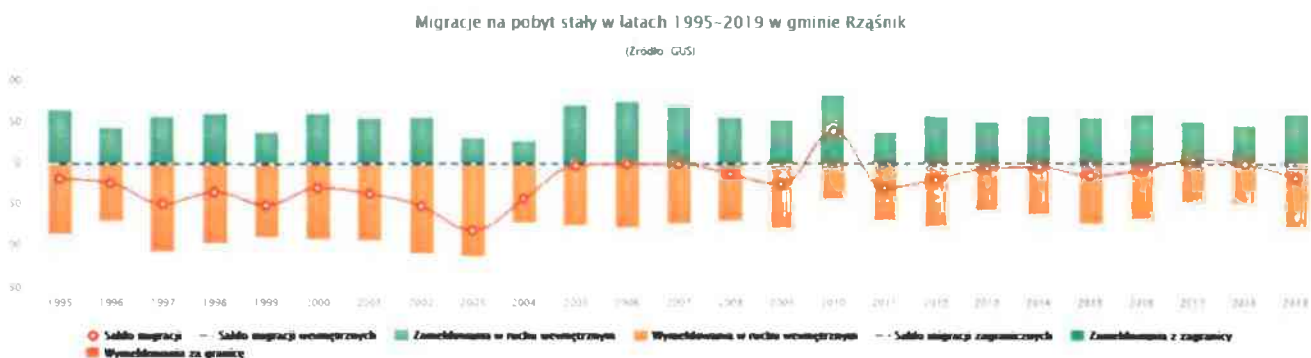
Tabela – Współczynnik dzietności ogólnej

Tutaj
woj. mazowieckie
Cały kraj



Źródło: <https://www.polskawliczbach.pl>

Tabela – migracje na pobyt stały w latach 1995-2019 w gminie Rząśnik



Źródło: <https://www.polskawliczbach.pl>

W porównaniu do poprzedniego roku liczba ludności utrzymała się na tym samym poziomie. W strukturze ekonomicznej ludności największą grupę stanowią osoby w wieku produkcyjnym oraz poprodukcyjnym. Tym samym widoczny jest trend starzenia się społeczeństwa gminy.

W okresie od wczesnej wiosny do jesieni liczba osób przebywających na obszarze gminy wzrasta. Powyższy wzrost wynika przede wszystkim ze wzmożonego pobytu osób w miejscowościach położonych głównie nad rzeką Narwią. Wzrost w głównej mierze dotyczy terenów zabudowy rekreacji indywidualnej we wsiach Nowy Lubiel, Rogóźno i Plewica.

Tabela – Statystyka ludności Gminy Rząśnik – pobyt stały

Statystyka ludności Gminy Rząśnik wg miejscowości		
POBYT STAŁY - stan na dzień 31 grudnia 2020 r.		
L.p.	Nazwa miejscowości	Liczba mieszkańców
1.	Bielino	201
2.	Dąbrowa	533
3.	Gołystok	103
4.	Grądy Polewne	36
5.	Grodziczno	90
6.	Janowo	95
7.	Józefowo	102
8.	Komorowo	528
9.	Nowa Wieś	119
10.	Nowe Wielątki	218
11.	Nowy Lubiel	251
12.	Nury	51
13.	Ochudno	516
14.	Osiny	30
15.	Ostrówek	83
16.	Plewica	127
17.	Porządzie	779
18.	Rogóżno	122
19.	Rząśnik	1748
20.	Stary Lubiel	118
21.	Wielątki	206
22.	Wielątki-Folwark	225
23.	Wincentowo	89
24.	Wola Polewna	99
25.	Wólka-Folwark	146
26.	Wólka Lubielska	148
27.	Wólka-Przekory	130
28.	Wólka-Wojciechówek	69
Suma		6962

Źródło: Raport o stanie gminy Rząśnik za 2020 r.

Tabela – Statystyka ludności Gminy Rząśnik – pobyt czasowy

Statystyka ludności Gminy Rząśnik wg miejscowości		
POBYT CZASOWY - stan na dzień 31 grudnia 2020 r.		
L.p.	Nazwa miejscowości	Liczba mieszkańców
1.	Bielino	1
2.	Dąbrowa	1
3.	Gołystok	0
4.	Grądy Polewne	0
5.	Grodziczno	2
6.	Janowo	0
7.	Józefowo	0
8.	Komorowo	4
9.	Nowa Wieś	0
10.	Nowe Wielątki	5

CZĘŚĆ 1: DIAGNOZA STRATEGICZNA GMINY

11.	Nowy Lubiel	1
12.	Nury	0
13.	Ochudno	1
14.	Osiny	0
15.	Ostrówek	1
16.	Plewica	0
17.	Porządzie	2
18.	Rogóżno	1
19.	Rząśnik	3
20.	Stary Lubiel	0
21.	Wielątki	0
22.	Wielątki-Folwark	0
23.	Wincentowo	1
24.	Wola Polewna	0
25.	Wólka-Folwark	1
26.	Wólka Lubielska	1
27.	Wólka -Przekory	1
28.	Wólka-Wojciechówek	1
	Razem	27

Źródło: Raport o stanie gminy Rząśnik za 2020 r.

Tabela – Statystyka mieszkańców Gminy Rząśnik wg wieku i płci – pobyt stały

Statystyka mieszkańców Gminy Rząśnik wg wieku i płci			
POBYT STAŁY - stan na dzień 31 grudnia 2020 r.			
Wiek	Mężczyzn	Kobiet	Ogółem
0-2	123	120	243
3	42	43	85
4-5	96	72	168
6	37	36	73
7	43	46	89
8-12	204	183	387
13-15	140	120	260
16-17	104	90	194
18	47	47	94
19-65	2297	0	2297
19-60	0	1934	1934
>65	359	0	359
>60	0	779	779
Ogółem	3492	3470	6962

Źródło: Raport o stanie gminy Rząśnik za 2020 r.

Tabela – Statystyka mieszkańców Gminy Rząśnik wg wieku i płci – pobyt czasowy

Statystyka mieszkańców Gminy Rząśnik wg wieku i płci			
POBYT CZASOWY - stan na dzień 31 grudnia 2020 r.			
Wiek	Mężczyzn	Kobiet	Ogółem
0-2	0	0	0
3	0	1	1
4-5	0	0	0
6	0	0	0
7	0	0	0
8-12	1	1	2
13-15	1	1	2
16-17	1	1	2
18	0	0	0
19-65	13	0	13
19-60	0	19	19
>65	4	0	4
>60	0	4	4
Ogółem	20	27	47

Źródło: Raport o stanie gminy Rząśnik za 2020 r.

Stabilną sytuację gminy Rząśnik co do danych demograficznych w zakresie liczby ludności zamieszkującej gminę należy uznać za zjawisko pozytywne, tym bardziej, że prognozuje się wzrostową tendencję dotyczącą liczby ludności w Gminie Rząśnik do 2030 r.

3.2. Prognoza demograficzna dla Gminy Rząśnik

W 2020 roku odnotowano bardzo dużą różnicę pomiędzy liczbą nowych narodzin i zgonów, co spowodowało dyskusję na temat **demograficznej przyszłości naszego kraju**. Nie powstały jeszcze prognozy uwzględniające skutki pandemii COVID-19 oraz powiązanego z nią kryzysu gospodarczego. Tym niemniej, warto przyjrzeć się wynikom starszych projekcji demograficznych. Szczególnie ciekawa wydaje się **prognoza GUS** uwzględniająca zmiany liczby ludności polskich gmin. Należy zwrócić uwagę, że na liście obszarów najbardziej zagrożonych wyludnieniem znajdują się także niektóre mniejsze miasta.

Główny Urząd Statystyczny opracował *Prognozę ludności gmin na lata 2017-2030*. Prognoza została opracowana w oparciu o długoterminowe założenia *Prognozy ludności Polski na lata 2014-2050* oraz *Prognozy dla powiatów i miast na prawie powiatu na lata 2014-2050*. Wymienione

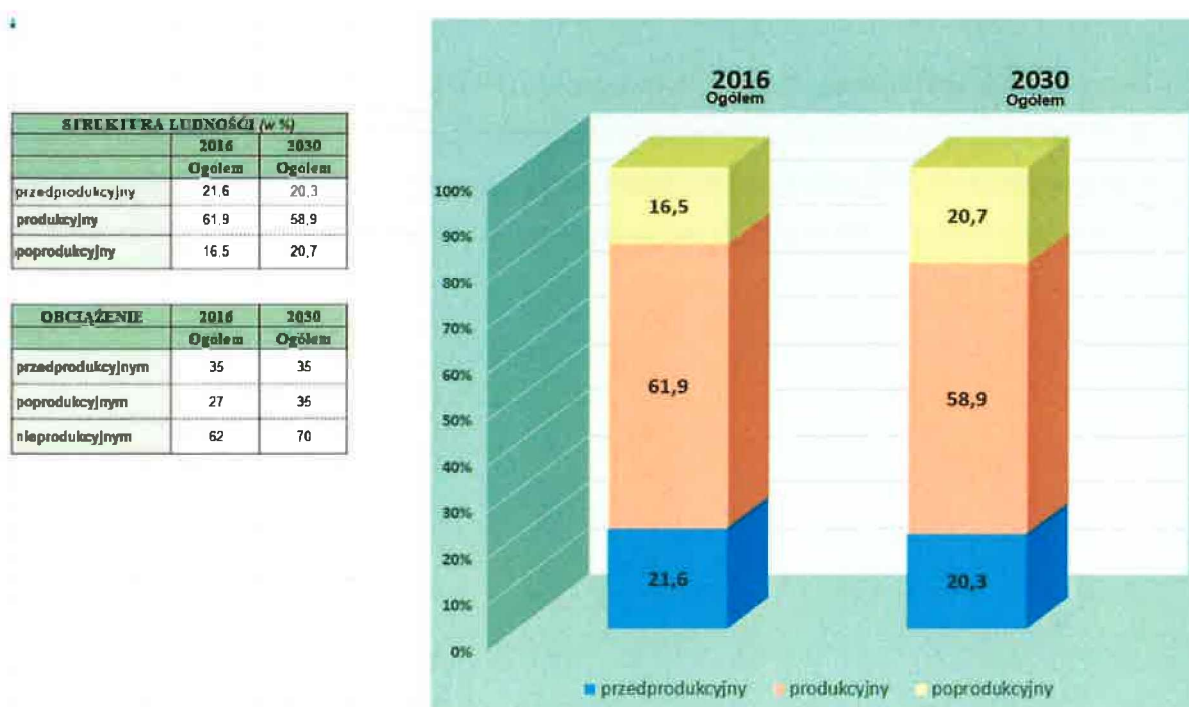
prognozy były tworzone w latach 2013-2014 i zostały opublikowane w IV kw. 2014 roku. (<http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/ludnosc/>).

Rozbieżności między rzeczywistymi a prognozowanymi wielkościami obserwowane w ciągu kolejnych lat wymagały dokonania korekty danych wejściowych i aktualizacji założeń na poziomie kraju. W związku z powyższym, wyniki prognozy dla gmin po zagregowaniu nie są w pełni spójne z opublikowanymi wynikami prognoz ludności dla jednostek wyższego poziomu.

Prezentowana prognoza ludności gmin do 2030 r. jako punkt wyjścia przyjmuje stan ludności w dniu 31.12.2016 r. w obowiązującym wówczas podziale administracyjnym.

Na tle wyludniającej się Polski województwo mazowieckie jest wyjątkiem. Jego mieszkańców wciąż przybywa.

Tabela – Ruch naturalny i wędrownkowy 2017 - 2030



Źródło: <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/ludnosc/prognoza-ludnosc/prognoza-ludnosc-gmin-na-lata-2017-2030-opracowanie-eksperymentalne,10,1.html>

CZĘŚĆ 1: DIAGNOZA STRATEGICZNA GMINY

Rok	Ludność, stan w dniu 31 XII	Ruch naturalny		Migracje wewnętrzne na pobyt stały			Migracje zagraniczne na pobyt stały	
		Urodzenia	Zgony	Napływ	Odływ	Saldo	Imigracja	Emigracja
2017	7 009	79	71	55	65	-10	0	0
2018	7 011	81	69	54	64	-10	0	0
2019	7 016	82	68	54	63	-9	0	0
2020	7 022	83	68	53	62	-9	0	0
2021	7 026	84	70	52	62	-10	0	0
2022	7 029	83	70	51	61	-10	0	0
2023	7 035	84	67	49	60	-11	0	0
2024	7 039	82	68	49	59	-10	0	0
2025	7 045	83	67	48	58	-10	0	0
2026	7 050	82	67	47	57	-10	0	0
2027	7 055	80	68	47	56	-9	0	0
2028	7 059	79	65	46	56	-10	0	0
2029	7 061	77	65	45	55	-10	0	0
2030	7 070	78	60	45	54	-9	0	0

Za pomocą danych Głównego Urzędu Statystycznego (*Prognoza ludności gmin na lata 2017-2030; www.stat.gov.pl*) przeprowadzono prognozę demograficzną dla Gminy Rząśnik. Przewiduje się, że w perspektywie do 2030 roku liczba mieszkańców kształtować się będzie na poziomie 7.070 osób, co oznacza wzrost na poziomie 1% w stosunku do stanu obecnego.

CZĘŚĆ 1: DIAGNOZA STRATEGICZNA GMINY

Tabela - Ludność według płci oraz ekonomicznych i biologicznych grup wieku, stan w dniu 31.XII

Płeć	Wiek	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	
Ogółem	Ogółem	7 011	7 009	7 011	7 016	7 022	7 026	7 025	7 035	7 039	7 045	7 050	7 055	7 059	7 061	7 070	
	przedprodukcyjny 0-14	1 514	1 489	1 494	1 500	1 483	1 467	1 457	1 454	1 442	1 439	1 440	1 438	1 435	1 439	1 439	1 438
	produkcyjny 15-64	4 358	4 319	4 307	4 268	4 201	4 130	4 287	4 177	4 271	4 241	4 230	4 215	4 197	4 188	4 188	4 165
	nieaktywny 65+	1 139	1 110	1 110	1 108	1 138	1 229	1 281	1 404	1 325	1 369	1 376	1 362	1 362	1 352	1 335	1 367
	nieaktywny 44-64	1 540	1 506	1 520	1 520	1 555	1 557	1 581	1 586	1 595	1 582	1 582	1 561	1 605	1 651	1 639	1 665
	przedprodukcyjny 0-14	1 158	1 119	1 115	1 130	1 129	1 127	1 185	1 304	1 326	1 364	1 364	1 380	1 404	1 417	1 444	1 467
	15-59	1 264	1 242	1 225	1 211	1 206	1 199	1 196	1 200	1 200	1 213	1 201	1 213	1 212	1 202	1 193	1 187
	60+	4 397	4 379	4 378	4 379	4 353	4 360	4 345	4 321	4 309	4 280	4 273	4 266	4 246	4 244	4 232	4 218
	15-64	1 350	1 338	1 317	1 310	1 303	1 287	1 288	1 264	1 257	1 251	1 251	1 251	1 247	1 241	1 236	1 234
	65+	4 047	4 041	4 061	4 069	4 050	4 073	4 057	4 057	4 052	4 029	4 025	4 015	4 019	4 005	3 996	3 984
	65+	363	361	1 005	1 018	1 018	1 059	1 096	1 116	1 134	1 165	1 165	1 163	1 191	1 208	1 233	1 252
	65+	308	308	312	311	308	291	284	284	284	280	280	280	281	285	285	285
	Mężczyźni	Ogółem	3 580	3 537	3 534	3 531	3 535	3 538	3 538	3 538	3 538	3 540	3 540	3 545	3 545	3 542	3 545
przedprodukcyjny 0-14		798	792	791	795	792	796	796	796	795	799	799	799	798	799	794	
produkcyjny 15-64		2 379	2 365	2 350	2 339	2 347	2 338	2 330	2 312	2 315	2 304	2 304	2 306	2 292	2 275	2 279	2 270
nieaktywny 65+		1 415	1 410	1 444	1 434	1 425	1 414	1 408	1 381	1 376	1 376	1 376	1 366	1 340	1 316	1 313	1 301
nieaktywny 44-64		926	906	906	900	924	924	921	911	919	914	914	914	911	919	916	916
przedprodukcyjny 0-14		363	361	361	365	364	363	363	363	363	363	363	363	363	363	363	363
15-59		675	664	657	649	652	649	649	652	653	649	649	649	649	649	649	649
60+		2 510	2 497	2 490	2 490	2 463	2 471	2 469	2 460	2 443	2 433	2 433	2 433	2 423	2 410	2 404	2 390
15-64		555	571	588	586	619	622	636	645	658	659	659	659	659	659	656	656
65+		2 500	2 483	2 484	2 490	2 487	2 482	2 473	2 450	2 451	2 420	2 420	2 420	2 415	2 406	2 399	2 396
65+		363	360	363	366	364	364	364	364	364	364	364	364	364	364	364	364
65+		31	31	31	31	31	31	31	31	31	31	31	31	31	31	31	31
Kobiety		Ogółem	3 431	3 472	3 477	3 485	3 489	3 490	3 493	3 497	3 501	3 505	3 510	3 510	3 514	3 519	3 525
	przedprodukcyjny 0-14	716	708	703	705	691	683	682	674	675	680	680	680	680	679	680	
	produkcyjny 15-64	1 960	1 964	1 952	1 930	1 954	1 962	1 957	1 965	1 956	1 938	1 934	1 922	1 922	1 922	1 929	
	nieaktywny 65+	1 345	1 351	1 338	1 350	1 328	1 311	1 310	1 310	1 296	1 290	1 263	1 240	1 240	1 230	1 226	
	nieaktywny 44-64	614	605	614	610	631	613	640	655	660	648	663	663	663	662	663	
	przedprodukcyjny 0-14	795	817	822	820	844	845	852	858	870	887	896	896	896	896	896	
	15-59	349	378	368	366	356	356	363	368	367	370	370	370	370	370	370	
	60+	2 087	2 081	2 087	2 083	2 089	2 089	2 078	2 071	2 062	2 048	2 048	2 048	2 048	2 034	2 028	
	15-64	795	812	812	812	844	845	852	852	870	887	896	896	896	896	896	
	65+	2 282	2 291	2 267	2 269	2 291	2 287	2 265	2 257	2 254	2 247	2 245	2 245	2 237	2 245	2 239	
	65+	363	360	363	366	364	364	364	364	364	364	364	364	364	364	364	
	65+	177	177	177	177	177	177	177	177	177	177	177	177	177	177	177	
	15-64	1 678	1 680	1 680	1 680	1 680	1 680	1 680	1 680	1 680	1 680	1 680	1 680	1 680	1 680	1 680	

Źródło: <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/ludnosc/prognoza-ludnosci/prognoza-ludnosci-gmin-na-lata-2017-2030-opracowanie-eksperymentalne,10.1.html>

Postępujące procesy starzenia się społeczeństwa stanowią trend demograficzny mogący negatywnie wpływać na procesy rozwoju gospodarczego gminy. Z analizowanych danych, przy świadomości ograniczonego wpływu na ograniczenie negatywnych skutków, wnioskować można: niewielki przyrost liczby mieszkańców gminy przy równoczesnym postępującym procesem starzenia się populacji gminy. Oznacza to niebezpieczne dla rozwoju gospodarczego wyczerpywanie się zasobu pracowniczego w wieku produkcyjnym.

Obecnie Gmina Rząśnik odczuwa korzyści z migracji sezonowej - transfery zarobionych przez migrantów pieniędzy poprawiają koniunkturę na rynku. W dłuższej perspektywie migracja sezonowa może jednak zubożyć gminę o cenne zasoby przedsiębiorczych i dobrze wykształconych ludzi w mobilnym wieku produkcyjnym.

Jednocześnie wzrasta liczba osób korzystających z usług pomocy społecznej (np. niskie emerytury). Pogłębiające się negatywne tendencje demograficzne związane ze starzeniem się lokalnej społeczności powodują konieczność przeprofilowania struktury niesionej pomocy w odniesieniu do poszczególnych grup wiekowych (seniorzy) oraz zabezpieczenia w budżecie gminy wyższych środków umożliwiających opieki nad osobami starszymi.

3.3. Gospodarstwa rolne

Gmina Rząśnik jest gminą wiejską, w której użytki rolne stanowią ponad połowę powierzchni gminy. Wśród użytków rolnych przeważają grunty pod zasiewami, czyli grunty orne. Równie duży odsetek stanowią łąki – 3 030 ha. Dużą powierzchnię stanowią też grunty użytkowane jako pastwiska, stanowiąc około 9% powierzchni użytków rolnych.

Według danych dla regionów Głównego Urzędu Statystycznego na terenie Gminy Rząśnik, której całkowita powierzchnia wynosi 16.743 ha, grunty rolne zajmują powierzchnię – 7.691 ha (46% powierzchni całkowitej). Na terenie Gminy utworzonych jest 1.065 gospodarstw rolnych. Głównie występują gospodarstwa rozdrobnione - zgodnie z danymi GUS największą grupę gospodarstw stanowią gospodarstwa poniżej 5 hektarów - 553 ha (52%).

3.4. Podmioty gospodarcze

W gminie Rząśnik w roku 2019 w rejestrze REGON zarejestrowanych było 498 podmiotów gospodarki narodowej, z czego 430 podmioty stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. Zarejestrowano 44 nowe podmioty, a 18 podmiotów zostało wyrejestrowanych³.

³ https://www.polskawliczbach.pl/gmina_Rzasnik#rejestr-regon

Tabela – Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON w 2019 roku w gminie Rząśnik i powiecie wyszkowskim

REGON		
Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON w 2019 r.	Powiat	Gmina
OGÓŁEM	6756	498
w tym w sektorze:		
rolniczym	118	31
przemysłowym	570	44
budowlanym	1281	130
na 10 tys. ludności	910	711
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 10 tys. ludności	740	614

Źródło:

https://warszawa.stat.gov.pl/vademecum/vademecum_mazowieckie/portrety_gmin/wyszkowski/1435032_rzasnik.pdf

Na przestrzeni lat 2009-2017 najwięcej (49) podmiotów zarejestrowano w roku 2018, a najmniej (30) w roku 2015. W tym samym okresie najwięcej (80) podmiotów wykreślono z rejestru REGON w 2009 roku, najmniej (14) podmiotów wyrejestrowano natomiast w 2012 roku.

Według danych z rejestru REGON wśród podmiotów posiadających osobowość prawną w gminie Rząśnik najwięcej (19) jest stanowiących spółki cywilne.

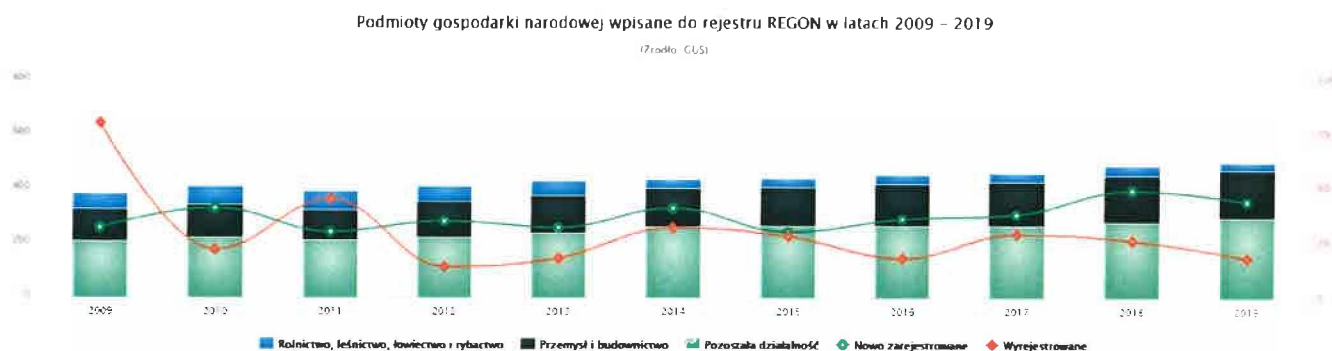
Tabela - Podmioty gospodarki narodowej posiadające osobowość prawną wpisane do rejestru REGON według formy prawnej

Spółki handlowe ogółem	15
Spółki handlowe - z udziałem kapitału zagranicznego	1
Spółki handlowe - z ograniczoną odpowiedzialnością	11
Spółki handlowe - z ograniczoną odpowiedzialnością, z udziałem kapitału zagranicznego	1
Spółki cywilne ogółem	19

Źródło: https://www.polskawliczbach.pl/gmina_Rzasnik#rejestr-regon

Analizując rejestr pod kątem liczby zatrudnionych pracowników można stwierdzić, że najwięcej (481) jest mikroprzedsiębiorstw, zatrudniających 0-9 pracowników. 6,2% (31) podmiotów jako rodzaj działalności deklaruowało rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo, jako przemysł i budownictwo swój rodzaj działalności deklaruowało 34,9% (174) podmiotów, a 58,8% (293) podmiotów w rejestrze zakwalifikowana jest jako pozostała działalność.

Wykres – Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON w latach 2009-2019



Źródło: <https://www.polskawliczbach.pl>

Wśród osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w gminie Rząśnik najczęściej deklarowanymi rodzajami przeważającej działalności są: budownictwo (28.4%) oraz handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle (20.2%).

Tabela – Podmioty według klas wielkości

Mikro-przedsiębiorstwa (0-9 zatrudnionych)	481
Małe przedsiębiorstwa (10-49 zatrudnionych)	16
Średnie przedsiębiorstwa (50-249 zatrudnionych)	1
Mikro, małe i średnie przedsiębiorstwa (<250 zatrudnionych)	498

Źródło: https://www.polskawliczbach.pl/gmina_Rzasnik#rejestr-regon

Wśród podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w gminie Rząśnik w 2019 r. liczba zarejestrowanych działalności po przeważającym kodzie PKD wg rodzaju oraz sekcji największy udział przypadł jednostkom zaliczanym do sekcji F – Budownictwo 98 podmiotów gospodarczych, sekcja G – Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych włączając motocykle 63 podmioty, sekcja H - Transport i gospodarka magazynowa 50 podmiotów, sekcja C – Przetwórstwo przemysłowe to 27 podmiotów oraz sekcja A – Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo – jedynie 17 podmiotów.

Tabela – Podmioty gospodarcze – Gmina Rząśnik jako główne miejsce wykonywania działalności

Status wpisu	Ilość wpisów dla głównego miejsca wykonywania działalności
Aktywny	265
Działalność prowadzona wyłącznie w formie spółki/ spółek cywilnych	11
Wykreślony	249
Zawieszony	48
Suma	573

Tabela – Podmioty gospodarcze – Gmina Rząśnik jako miejsce zamieszkania przedsiębiorcy

Status wpisu	Ilość wpisów dla miejsca zamieszkania przedsiębiorcy
Aktywny	262
Działalność prowadzona wyłącznie w formie spółki/spółek cywilnych	10
Wykreślony	236
Zawieszony	50
Suma	560

Źródło: <https://prod.ceidg.gov.pl/>

3.5. Organizacje pozarządowe działające na terenie gminy

W Gminie Rząśnik funkcjonuje 10 organizacji pozarządowych (w tym jednostki OSP), stanowiących ważny element życia społeczności gminnej m.in.:

- Wiejski Klub Sportowy „Rząśnik” działający od 2006 roku, skupiający miłośników piłki nożnej,
- Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju wsi Dąbrowa,
- Stowarzyszenie Przyjaciół Porządzia,
- Stowarzyszenie „Klub Srebrnego Wieku” w Rząśniku działający od 2009 r., w ramach którego działa Zespół Ludowy „Kurpie Białe” z Rząśnika.

W 2020 roku nie zlecano organizacjom pozarządowym oraz innym podmiotom prowadzącym działalność pożytku publicznego realizacji zadań w trybie pozakonkursowym. Na terenie gminy działają również aktywnie grupy nieformalne zrzeszające społeczności lokalne, czyli Klub Seniora w Ochudnie, Koło Gospodyń Wiejskich w Dąbrowie oraz Koło Gospodyń Wiejskich „Gospoście” w Komorowie.

Na terenie gminy działa sześć jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej:

- OSP Dąbrowa,
- OSP Komorowo,
- OSP Ochudno,
- OSP Porządzie,
- OSP Wólka Lubielska,
- OSP Rząśnik.

Ochotnicza Straż Pożarna skupia w swoich szeregach 125 czynnych członków. Trzy jednostki są wyposażone w pojazdy przygotowane do działań ratowniczo-gaśniczych. W 1998 roku Jednostka OSP w Rząśniku została włączona do krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego, co potwierdza wysoki stopień wyszkolenia oraz przygotowania do akcji ratowniczej. Każdy ochotnik straży pożarnej, który uczestniczył w działaniu ratowniczym czy szkoleniu pożarniczym organizowanym przez Państwową Straż Pożarną otrzymuje ekwiwalent pieniężny w wysokości ustalonej przez Radę Gminy (1/175 przeciętnego wynagrodzenia ogłoszonego przez prezesa GUS na podstawie

art. 20 pkt 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych).

W 2019 roku dla jednostki OSP Rząśnik został zakupiony nowy samochód ratowniczo-gaśniczy marki SCANIA.

W 2020 roku wykonano remont budynku OSP Rząśnik. Dotacja gminy do remontu wyniosła 200.000 złotych.

Tabela – Udzielone dotacje dla organizacji pozarządowych

Podmiot dotowany	Rodzaj	Kwota dotacji
upowszechnianie kultury fizycznej i sportu na terenie Gminy Rząśnik		
Wiejski Klub Sportowy „Rząśnik”	Wsparcie realizacji zadania	80 000 zł
wspieranie inicjatyw integracyjnych i obywatelskich w Gminie Rząśnik		
Stowarzyszenie Przyjaciół Porządzia	Wsparcie realizacji zadania	4 666,67 zł

Źródło: Sprawozdanie z realizacji Programu współpracy Gminy Rząśnik z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego za rok 2019

Niezwykłym atutem gminy Rząśnik jest posiadanie aktywnego klubu seniora. Występowanie ich w gminach wiejskich o podobnej liczbie mieszkańców nie jest powszechne w skali zarówno województwa, jak i kraju. Świadczy o wysokiej wrażliwości społecznej oraz odpowiedzialnym traktowaniu wskaźników świadczących o starzeniu się społeczeństwa.

Wyzwaniem dla władz Gminy Rząśnik jest integracja mieszkańców. Niezbędne są działania służące budowaniu sąsiedztw, rozwijaniu społeczności lokalnej, zarówno na wsiach jak i w mieście.

W gminie działają już organizacje pozarządowe i powstaje coraz więcej lokalnych inicjatyw stawiających sobie za cel działania integrujące różne grupy mieszkańców – np. stowarzyszenia działające na rzecz społeczności lokalnych i kategoryalnych (np. koła gospodyń wiejskich).

3.6. Fundusz sołecki

Od 2010 roku w gminie Rząśnik funkcjonuje fundusz sołecki. Jest to forma budżetu partycypacyjnego, wykorzystywanego przez sołectwa. Obliczane na podstawie ustawy środki finansowe są przekazywane do dyspozycji poszczególnym sołectwom. Wydatki wykonane w ramach funduszu są w części refundowane przez budżet państwa. Przedsięwzięcia, które zrealizowano w ramach funduszu sołeckiego na terenie gminy Rząśnik to przede wszystkim:

- doposażenie i remonty świetlic wiejskich,
- budowa lub doposażenie istniejących placów zabaw oraz siłowni zewnętrznych,
- budowa oraz remont dróg gminnych i chodników,
- budowa i modernizacja oświetlenia ulicznego,

- budowa altan i wiat na gminnych terenach,
- zakup, montaż wiat przystankowych i znaków drogowych.

Wysokość wydatków i wysokość zwrotu w ramach funduszu przedstawia poniższa tabela.

Tabela – Wysokość wydatków i wysokość zwrotu w ramach funduszu sołectkiego

Rok	Wysokość wydatków	Wysokość zwrotu z BP
2010	150 509,39	30 101,88
2011	256 851,97	51 370,39
2012	258 285,04	51 657,01
2013	297 096,80	59 419,36
2014	293 428,04	83 260,21
2015	297 952,42	89 385,73
2016	350 247,48	93 659,68
2017	331 736,89	86 964,83
2018	466 855,79	100 023,85
2019	411 690,45	80 909,52
2020	437 389,99	83 160,96
2021	614 520,64	92 178,10 <i>planowana</i>

Źródło: Opracowanie własne

3.7. Edukacja

Poziom 1.918 mieszkańców gminy Rząśnik jest w wieku potencjalnej nauki (3-24 lata) (w tym 934 kobiet oraz 984 mężczyzn). Według Narodowego Spisu Powszechnego z 2011 roku 13,5% ludności posiada wykształcenie wyższe, 2,0% wykształcenie policealne, 9,6% średnie ogólnokształcące, a 16,9% średnie zawodowe.

Wykształceniem zasadniczym zawodowym legitymuje się 25,4% mieszkańców gminy Rząśnik, gimnazjalnym 6,1%, natomiast 23,7% podstawowym ukończonym. 2,9% mieszkańców zakończyło edukację przed ukończeniem szkoły podstawowej.

W porównaniu do całego województwa mazowieckiego mieszkańcy gminy Rząśnik mają znacznie niższy poziom wykształcenia. Wśród kobiet mieszkających w gminie Rząśnik największy odsetek ma wykształcenie podstawowe ukończone (23,7%) oraz zasadnicze zawodowe (18,6%). Mężczyźni najczęściej mają wykształcenie zasadnicze zawodowe (32,4%) oraz podstawowe ukończone (23,6%).

16,9% mieszkańców gminy Rząśnik w wieku potencjalnej nauki (czyli 3-24 lata) zalicza się do przedziału 3-6 lat - wychowanie przedszkolne (16,1% wśród dziewczynek i 17,7% wśród chłopców). Na tysiąc dzieci w wieku przedszkolnym 628 uczęszcza do placówek wychowania przedszkolnego.

Uwarunkowania Gminy Rząśnik, gminy wiejskiej, którą tworzy 28 sołectw, mają bardzo istotny wpływ tak na sieć, jak i strukturę organizacyjną gminnych jednostek oświatowych, a tym samym na wielkość nakładów finansowych związanych z realizacją zadań oświatowych. Zatem pogodzenie istniejących realiów z możliwościami tworzy określoną strategię polityki oświatowej w gminie.

Samorząd gminny jest organem prowadzącym dla 5-ciu jednostek oświatowych:

- Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Bielinie,
- Szkoła Podstawowa im. Orła Białego w Komorowie,
- Szkoła Podstawowa im. ks. Jana Trzaskomy w Porządziu,
- Szkoła Podstawowa im. ks. Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Starym Lubielu,
- Szkoła Podstawowa im. ks. Jana Twardowskiego w Rząśniku.

W miejscowości Dąbrowa funkcjonuje Publiczna Szkoła Podstawowa prowadzona przez Stowarzyszenie Na Rzecz Rozwoju Wsi Dąbrowa, która dotowana jest przez Gminę.

Tabela – Wychowanie i edukacja w gminie Rząśnik w 2019 roku

Żłobki	2017	2018	2019
Żłobki i kluby dziecięce	-	-	-
Dzieci przebywające w żłobkach i klubach dziecięcych (w ciągu roku)	-	-	-

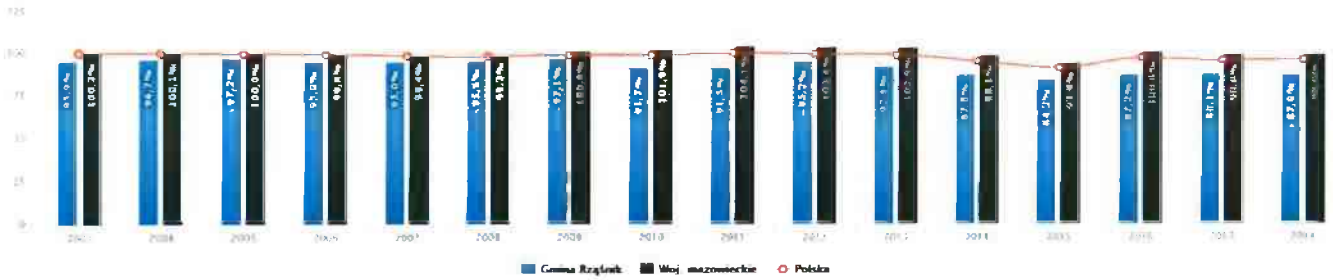
Edukacja	2017/18	2018/19	2019/20
Placówki wychowania przedszkolnego	6	6	6
w tym przedszkola	-	-	-
Miejsca w przedszkolach	-	-	-
Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego	204	209	230
w tym w przedszkolach	-	-	-
Szkoły podstawowe	6	6	6
Uczniowie szkół podstawowych	517	599	566
Gimnazja	-	-	-
Uczniowie szkół gimnazjalnych	176	89	-
Liczba uczniów przypadająca na 1 oddział w szkołach:			
podstawowych	12	12	12
gimnazjalnych	25	22	-

Źródło:

https://warszawa.stat.gov.pl/vademecum/vademecum_mazowieckie/portrety_gmin/wyszkowski/1435032_rzasnik.pdf

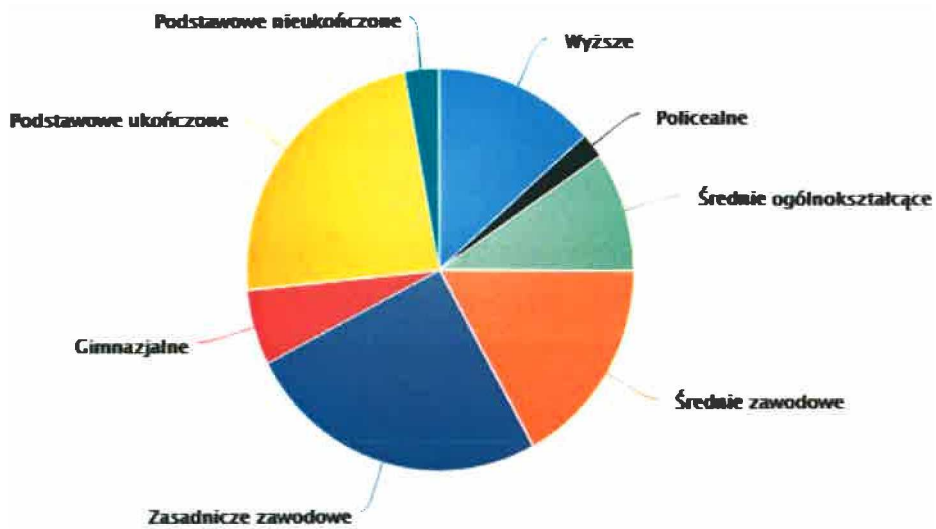
Szkolnictwo podstawowe (Gmina Rząśnik) – Współczynnik skolaryzacji brutto w latach 2003 – 2018

(Źródło: GUS)



Poziom wykształcenia – Gmina Rząśnik

(Źródło: Narodowy Spis Powszechny 2011)



Źródło: https://www.polskawliczbach.pl/gmina_Rzasnik

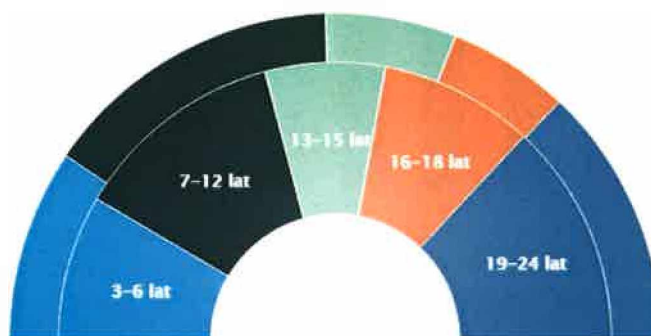
Tabela – Lista szkół podstawowych w gminie Rząśnik

Nazwa	Adres	Oddziały	Uczniowie	l ²	Nauczyciele
Publiczna Szkoła Podstawowa w Rząśniku	ul. Wyszkowska 50B 07-205 Rząśnik	13	226		14
Publiczna Szkoła Podstawowa im. ks. Jana Trzaskomy w Porządku (ks. Jan Trzaskoma)	ul. brak 93 07-205 Porządkie	8	119		12
Publiczna Szkoła Podstawowa im. Orła Białego w Komorowie (Orzeł Biały)	ul. brak 34 07-205 Komorowo	7	97		13
Szkoła Podstawowa im. ks. kardynała Stefana Wyszyńskiego w Starym Lubielu (ks. kardynał Stefan Wyszyński)	ul. brak 22A 07-205 Stary Lubiel	7	91		11
Publiczna Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Bielnie (Jan Paweł II)	ul. brak 32A 07-207 Bielnie	7	77		14
Publiczna Szkoła Podstawowa Stowarzyszenia na rzecz Rozwoju Wsi Dąbrowa	ul. DĄBROWA 40 07-205 Dąbrowa	3	17		4

Źródło: https://www.polskawliczbach.pl/gmina_Rzasnik

Edukacyjne grupy wieku – Gmina Rząśnik, 2019

(Źródło: GUS)



Źródło: https://www.polskawliczbach.pl/gmina_Rzasnik

Wyposażenie szkół

Sale przeznaczone dla dzieci młodszych są odpowiednio przygotowane – posiadają pełen zestaw pomocy dydaktycznych, gier i zabawek edukacyjnych.

Wszystkie szkoły prowadzone przez samorząd gminny wyposażone są w 2 - 3 sale komputerowe z wejściem do Internetu. Poza tym na wyposażeniu każdej szkoły są tablice interaktywne sprzęt multimedialny oraz sprzęt komputerowy (laptopy, rzutnik). Każda placówka posiada bibliotekę wraz z czytelnią.

Cztery szkoły posiadają sale sportowe:

- Szkoła Podstawowa w Starym Lubielu,
- Szkoła Podstawowa w Komorowie - sala gimnastyczna z boiskami do piłki siatkowej, koszykowej oraz halowej wraz z pomieszczeniami zaplecza i siłownią,
- Szkoła Podstawowa w Porządziu - sala gimnastyczna z boiskami do piłki siatkowej, koszykowej oraz halowej wraz z pomieszczeniami zaplecza oraz boisko piłkarskie z naturalną trawą,
- Szkoła Podstawowa w Rząśniku - hala sportowa - jest to obiekt z boiskiem do siatkówki, koszykówki, halowej piłki nożnej, tenisa oraz boiska treningowego do koszykówki i siatkówki, z widownią na antresoli dla 130 osób. W hali sportowej jest wyposażona siłownia.

Baza lokalowa szkół, dla których organem prowadzącym jest samorząd gminny, jak i ich wyposażenie umożliwia realizację programów nauczania w pełnym zakresie. We wszystkich szkołach działa monitoring wizyjny. Każda szkoła dysponuje nowoczesnym placem zabaw dla dzieci.

Na terenie gminy Rząśnik występuje wystarczająca ilość przedszkoli oraz szkół dla dzieci i młodzieży. Negatywnym aspektem jest jednak brak żłobków bądź punktów żłobkowych, fakt ten

stanowić może utrudnienie dla młodych rodziców, szczególnie matek, które chcą powrócić na rynek pracy.

Dostępność do zinstytucjonalizowanych form opieki nad dziećmi do lat 3 oraz placówek wychowania przedszkolnego, w tym w szczególności przedszkoli – mimo niskich wskaźników jest wystarczająca, a oferowane przez placówki opiekuńczo-wychowawcze miejsca odpowiadają obecnemu zapotrzebowaniu.

Część mieszkańców gminy Rząśnik decyduje się na umieszczenie dzieci w placówkach zlokalizowanych w przyległej sąsiedniej gminie – w mieście powiatowym Wyszkanie. Dostępność do usług opieki przedszkolnej może się w przyszłości nieznacznie pogarszać z uwagi na rosnącą skłonność rodziców do zapewnienia dzieciom (zwłaszcza od 4 roku życia) opieki przedszkolnej.

Infrastruktura szkolna, przede wszystkim budynki i ich wyposażenie, jak również dostępne dla uczniów obiekty sportowe, jest to majątek gminy bezpośrednio służący potrzebom uczniów i nauczycieli. Stan infrastruktury dydaktycznej bezpośrednio wpływa na warunki nauczania a pośrednio na efekty kształcenia. Kondycja placówek oświatowych na terenie Gminy jest bardzo zróżnicowana. Wszystkie budynki wymagają systematycznych prac remontowych i modernizacyjnych. Zagospodarowania wymagają także tereny wokół placówek oświatowych.

3.8. Podsumowanie

Analiza danych statystycznych, uzupełnionych wywiadami z lokalnymi liderami oraz badaniami mieszkańców wykazała:

- ✓ Stabilną sytuację demograficzną gminy,
- ✓ Korzystną strukturę wiekową mieszkańców,
- ✓ Ujemne saldo migracji w latach 2009-2020,
- ✓ Dostępność do edukacji szkolnej,
- ✓ Wysoki poziom bezpieczeństwa mieszkańców,
- ✓ Świadomość władz gminy w zakresie konieczności podejmowania współpracy publiczno-społecznej,
- ✓ Niewystarczająca oferta spędzania czasu wolnego,
- ✓ Nieodpowiadającą potrzebom infrastrukturę wypoczynkowo-rekreacyjną,
- ✓ Wysoki poziom aktywności społecznej mieszkańców
- ✓ Ograniczony dostęp do podstawowej opieki zdrowotnej.

4. SFERA GOSPODARCZA

4.1. Gospodarka i przedsiębiorczość

Na obszarze gminy Rząśnik brak jest ośrodków przemysłowych. Gospodarka gminy opiera się na rolnictwie indywidualnym. Możliwości intensyfikacji produkcji roślinnej i zwierzęcej w gminie są ograniczone warunkami naturalnymi i infrastrukturą techniczną.

1.138 gospodarstw indywidualnych włada łącznie 8.820 ha gruntów. W strukturze agrarnej dominują gospodarstwa od 5 ha do 15 ha. Do tych 72% gospodarstw należy ponad połowa gruntów w gminie, ale 71% użytków rolnych. Gospodarstwa o powierzchni 15 ha i więcej posiadają wprawdzie 24% obszaru gospodarstw ogółem, ale tylko 8% użytków rolnych.

Z 1.064 zarejestrowanych gospodarstw, 918 (92%) zajmuje się wyłącznie gospodarką rolną, a 84 gospodarstwa bądź łączą gospodarkę rolną z działalnością pozarolniczą, bądź koncentrują się na aktywności pozarolniczej (15 gospodarstw).

Pozarolnicze kierunki aktywności ekonomicznej to handel (16 gospodarstw), przetwórstwo przemysłowe (12), budownictwo (6), transport i magazynowanie (12 gospodarstw). Ani jedno gospodarstwo nie zajmuje się agroturystyką. Gospodarka rolna jest niskotowarowa. Gospodarstwa trudnią się po trosze wszystkimi rodzajami produkcji. Wszystkie prowadzą produkcję roślinną i zwierzęcą. Grunty orne zajmują niespełna 1/3 użytków rolnych w Gminie.

Najkorzystniejsze warunki glebowe występują w okolicach Rząśnika, gdzie występują gleby klasy III; i nieco gorsze gleby klasy IV a i IV b. w produkcji roślinnej przeważają zboża (68% zasiewów to żyto) i ziemniak. Pszenica, oleiste i pastewne odgrywają mniejszą rolę. Uprawy ogrodnicze i sadownicze odgrywają znikomą rolę – grunty pod sadami nie sięgają nawet 1% ogółu ziemi rolniczej.

Istotnym walorem naturalnym zarówno Nadleśnictwa Wyszaków, jak i Gminy Rząśnik jest bagno Pulwy, które już w 1939 roku osiągało powierzchnię 3.600 ha. Jednak w wyniku przeprowadzonych prac melioracyjnych wspomniany teren osuszono i obecnie znajdują się tam rozległe łąki o charakterze użytkowym oraz liczne oczka wodne, mokradła, bagienka, odcięte zakola rzeczne oraz bagna śródleśne.

Na terenie Gminy wyznaczono 2 strefy aktywności inwestycyjnej. Tereny, na których obserwuje się największą aktywność inwestycyjną, przede wszystkim w zakresie budownictwa mieszkaniowego i siedliskowego:

1. STREFA B-1 - obejmuje teren wsi Porządzie. Strefa mieści się na terenie Nadbużańskiego Parku Krajobrazowego i obowiązują tu szczególne rygory w zakresie ochrony środowiska,

2. Strefa B-2 - jest to obszar położony w środkowej części gminy między tarasem nad narwiańskim a Bagnem Pulwy i obejmuje teren wsi o największym wskaźniku przyrostu ludności.

Tabela – Podmioty gospodarcze – Gmina Rząśnik jako główne miejsce wykonywania działalności

Status wpisu	Ilość wpisów dla głównego miejsca wykonywania działalności
Aktywny	265
Działalność prowadzona wyłącznie w formie spółki/spółek cywilnych	11
Wykreślony	249
Zawieszony	48
Suma	573

Źródło: <https://prod.ceidg.gov.pl/>

Tabela – Podmioty gospodarcze – Gmina Rząśnik jako miejsce zamieszkania przedsiębiorcy

Status wpisu	Ilość wpisów dla miejsca zamieszkania przedsiębiorcy
Aktywny	262
Działalność prowadzona wyłącznie w formie spółki/spółek cywilnych	10
Wykreślony	236
Zawieszony	50
Suma	560

Źródło: <https://prod.ceidg.gov.pl/>

Gmina Rząśnik jest gminą rolniczą, jednak jej usytuowanie geograficzne, a w szczególności położenie nad rzeką Narew powoduje postrzeganie gminy jako obszaru sprzyjającego rozwojowi turystyki. Rozwój gminy musi nastąpić w sposób zrównoważony z poszanowaniem walorów przyrodniczych, krajobrazowych i kulturowych, przy ich zachowaniu związanym z proekologicznym rozwojem obszarów gminy.

W gminie funkcjonują różne formy ochrony przyrody, takie jak: obszar Natura 2000, czy pomniki przyrody. Zachowanie tych walorów wiąże się z realizacją tzw. sprawiedliwości między-pokoleniowej, ale też z ich wykorzystaniem w turystyce i rekreacji.

Odczuwalny dla przedsiębiorców jest brak pracowników szczególnie w obszarze podstawowych prac (budownictwo, usługi). Wynika zarówno z silnego oddziaływania ośrodka powiatowego - Wyszkowa i miasta stołecznego Warszawy, jako docelowego źródła rynku pracy, jak również ze zmieniających się aspiracji młodzieży wchodzącej na rynek pracy.

4.2. Rynek pracy

W gminie Rząśnik na 1000 mieszkańców pracuje 101 osób 31,8% wszystkich pracujących ogółem stanowią kobiety, a 68,2% mężczyźni. Bezrobocie rejestrowane w gminie Rząśnik wynosiło w 2019 roku 2,7% (a zatem wartość 2,6% wśród kobiet i wartość 2,8% wśród mężczyzn).

W 2018 roku przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w gminie Rząśnik wynosiło 3.908,90 PLN, co odpowiada 80,80% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w Polsce w tymże roku.

Wśród aktywnych zawodowo mieszkańców gminy Rząśnik 479 osób wyjeżdża do pracy do innych gmin, a 76 pracujących przyjeżdża do pracy spoza gminy - tak więc saldo przyjazdów i wyjazdów do pracy wynosi - 403.

37,0% aktywnych zawodowo mieszkańców gminy Rząśnik pracuje w sektorze rolniczym (rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo), 22,9% w przemyśle i budownictwie, a 20,3% w sektorze usługowym (handel, naprawa pojazdów, transport, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja) oraz 1,1% pracuje w sektorze finansowym (działalność finansowa i ubezpieczeniowa, obsługa rynku nieruchomości).

Tabela – Rynek pracy w gminie Rząśnik w 2019 roku

RYNEK PRACY

2019	Powiat	Gmina
Pracujący ^a	15582	817
Bezrobotni zarejestrowani	1022	79
w tym kobiety w %	54,4	43,0
Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w %	2,3	1,8
Udział zarejestrowanych bezrobotnych kobiet w liczbie kobiet w wieku produkcyjnym w %	2,7	1,8

^a Bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób oraz gospodarstw indywidualnych w rolnictwie

Źródło:

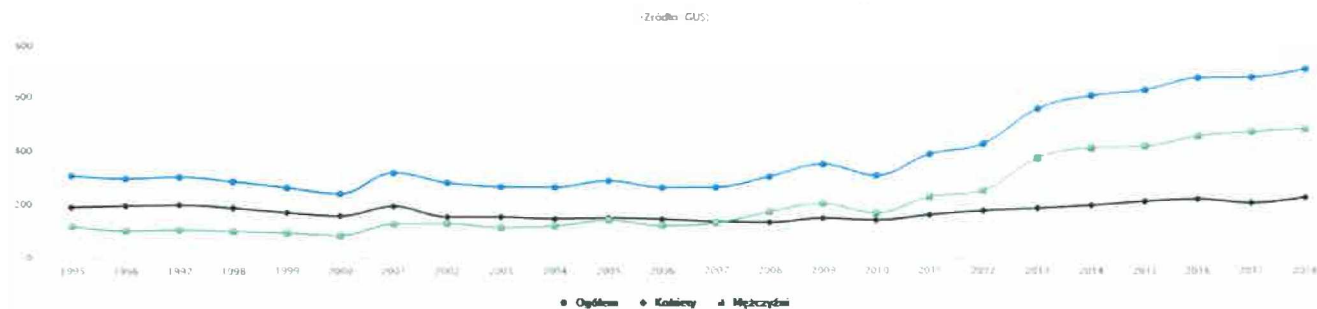
https://warszawa.stat.gov.pl/vademecum/vademecum_mazowieckie/portrety_gmin/wyszkowski/1435032_rzasnik.pdf

Wykres – szacunkowa stopa bezrobocia w Gminie Rząśnik⁴



Wykres – liczba pracujący według sektorów ekonomicznych w gminie Rząśnik

Liczba pracujących według pki w gminie Rząśnik w latach 1995 – 2018



Źródło: https://www.polskawliczbach.pl/gmina_Rzasnik#rynek-pracy

Wskaźniki obciążenia demograficznego (źródło: GUS, 31.12.2018) wynosi 64,0 (ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym).

Tabela – Dojazdy do pracy w gminie Rząśnik

DOJAZDY DO PRACY W GMINIE RZĄŚNIK	
Liczba osób wyjeżdżających do pracy (z tej gminy, zamieszkałych w gminie)	470
Liczba osób przyjeżdżających do pracy (z innych gmin)	16
Saldo przyjazdów i wyjazdów do pracy	-454
Liczba osób przyjeżdżających do pracy przypadająca na 1 osobę wyjeżdżającą do pracy	0,10

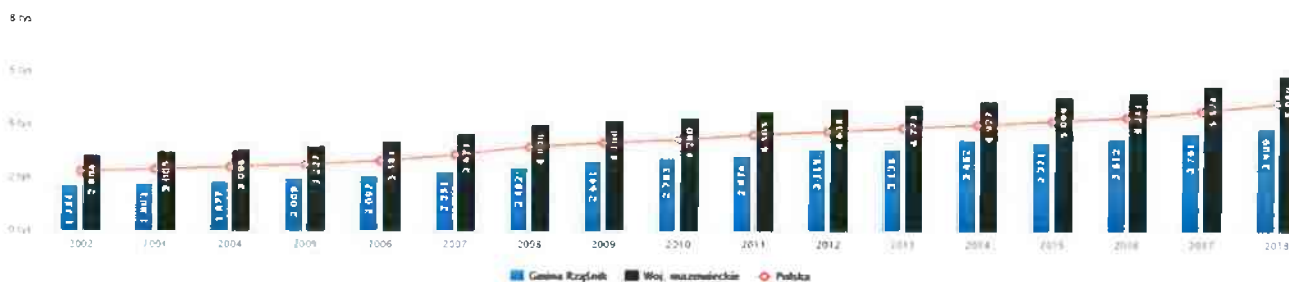
Źródło: https://www.polskawliczbach.pl/gmina_Rzasnik#rynek-pracy

⁴ „Bezrobocie rejestrowane” jest najczęściej definiowane jako stosunek liczby zarejestrowanych bezrobotnych do liczby ludności aktywnej ekonomicznie (zasobu siły roboczej danej populacji). Zdefiniowaną stopę bezrobocia rejestrowanego prezentowano w opracowaniu. Dane o bezrobociu na poziomie gmin są szacowane w oparciu o stopę bezrobocia rejestrowanego dla powiatu oraz porównanie stosunku liczby bezrobotnych do ogółu ludności w wieku produkcyjnym w powiecie i gminie.

Wykres – Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w gminie Rząśnik

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto (PLN) w gminie Rząśnik w latach 2002 - 2018

(Źródło: GUS)



Źródło: https://www.polskawliczbach.pl/gmina_Rzasnik#rynek-pracy

W sferze mieszkalnictwa komunalnego można zauważyć następujące problemy:

- degradacja techniczna mieszkań i budynków komunalnych będących w zasobie gminy,
- generuje ponoszenie nakładów finansowych na utrzymanie obiektów w odpowiednim stanie technicznym,
- brak dostatecznej liczby mieszkań socjalnych, a także mieszkań potrzebnych do realizacji wyroków eksmisyjnych zgodnie z ustawą o ochronie praw lokatorów.

Większość aktywnych zawodowo mieszkańców gminy Rząśnik wyjeżdża do pracy do innych gmin: Wyszkowa, Warszawy, Ostrowi Mazowieckiej. Możliwość znalezienia zatrudnienia na terenie gminy Rząśnik oceniona jest negatywnie przez mieszkańców biorących udział w badaniu.

4.3. Podsumowanie

Analiza danych statystycznych, uzupełnionych wywiadami z lokalnymi liderami oraz badaniami mieszkańców wykazała w Gminie Rząśnik:

- ✓ rozdrobnioną strukturę gospodarstw rolnych (wiele gospodarstw o powierzchni do 5 ha),
- ✓ brak grup producenckich,
- ✓ niski wskaźnik osób pracujących w gminie na 1 tys. mieszkańców,
- ✓ niską aktywność gospodarczą mieszkańców,
- ✓ niski udział podmiotów prowadzących aktywność gospodarczą w zakresie szeroko pojętej działalności rolniczej,
- ✓ spadającą liczbę osób w wieku produkcyjnym, w tym osób młodych (29-34 lata),
- ✓ niski udział nowo zarejestrowanych podmiotów sektora kreatywnego w liczbie nowo zarejestrowanych podmiotów ogółem,
- ✓ korzystną strukturę funkcjonalnych grup ludności (mniejsza liczba osób w wieku poprodukcyjnym),
- ✓ niską (również malejącą) stopę bezrobocia.

5. SFERA TECHNICZNA

5.1. Transport i komunikacja

Przez teren Gminy Rząśnik przebiegają następujące drogi:

- droga wojewódzka nr 618,
- powiatowe,
- gminne i wewnętrzne o łącznej długości 172 km, w tym 104 km dróg o nawierzchni bitumicznej.

Obecnie stan techniczny części dróg wymaga modernizacji.

Obsługa ludności pod względem komunikacji zbiorowej na terenie Gminy Rząśnik odbywa się za pośrednictwem lokalnych przewoźników, którzy organizują połączenia autobusowe do następujących miejscowości: Wyszków, Warszawa, Nowy Lubiel, Długosiodło.

Miejscowość gminna Rząśnik oddalona jest o około 75 km od Warszawy, z którą ma dość dobre połączenie komunikacyjne. Zewnętrzne drogowe powiązania komunikacyjne gminy z ważniejszymi ośrodkami miejskimi zapewnia droga wojewódzka nr 618 relacji Wyszków – Pułtusk – Gołymin-Ośrodek (biegnąca wzdłuż południowej granicy gminy) oraz przebiegające poza terenem gminy:

- droga ekspresowa nr S8 relacji Wrocław - Warszawa - Białystok - ok. 3 km na wschód od gminy Rząśnik;
- droga krajowa nr 60 relacji Kutno - Ciechanów - Różan - Ostrów Mazowiecka - ok. 10 km na północ od gminy Rząśnik
- droga krajowa nr 61 relacji Warszawa - Serock - Różan - Łomża - Augustów - ok. 7 km na zachód od gminy Rząśnik;
- droga krajowa nr 62 relacji Strzelno - Włocławek - Nowy Dwór Mazowiecki - Wyszków - Siemiatycze - ok. 7 km na południe od gminy Rząśnik.

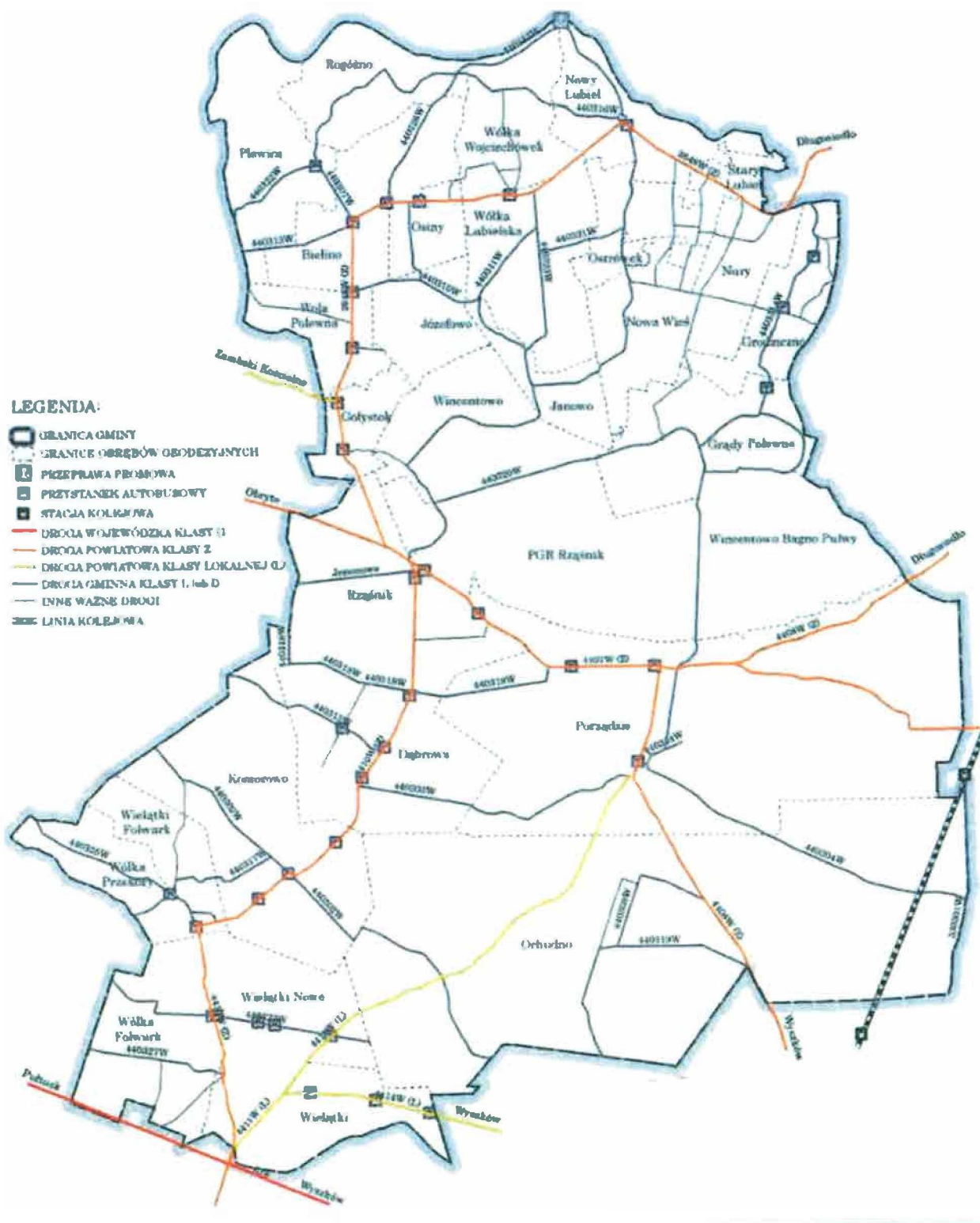
Komunikację z terenami sąsiednich gmin oraz główne powiązania wewnętrzne zapewnia sieć dróg powiatowych, tworząca nadrzędny układ powiązań drogowych.

Geograficzne położenie stanowią o bardzo dużej atrakcyjności inwestycyjnej gminy. Duże utrudnienie jednak stanowi brak alternatywy dla kołowego transportu, jaką w okolicznych gminach stanowi kolej. Inwestycją ważną i potrzebną z punktu widzenia zarówno rozwoju sieci dróg na terenie gminy, jak i atrakcyjności gospodarczej gminy jest przebudowa drogi powiatowej nr 4408W Wyszków-Porządzie-Długosiodło i drogi powiatowej Nr 4407W Jegiel - Porządzie - Obryte - Pułtusk.

Oświetlenie drogowe na terenie Rząśnika i miejscowości gminnych wymaga rozbudowy i wymiany na energooszczędne. Preferowana będzie kompleksowa wymiana na oświetlenie LED w celu

obniżenia zużycia energii elektrycznej i tym samym zmniejszenia emisji spalin, co wpłynie pozytywnie na ochronę środowiska. Inwestycja podniesie również poziom doświetlenia ulic gminnych oraz zwiększy bezpieczeństwo mieszkańców, jak i innych użytkowników dróg, zwłaszcza w miejscach, gdzie brakuje chodników.

Mapa - Układ powiązań drogowych w Gminie Rząśnia



Źródło: Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Rząśnia

Jednym z wyzwań, przed jakimi staje Gmina Rząśnik jest poprawa transportowej mobilności mieszkańców gminy w ramach rozwoju transportu rowerowego. Do realizacji celu niezbędne będzie wyznaczenie i budowa ścieżek rowerowych oraz promocja roweru jako środka transportu. W perspektywie lat 2021-2023 planuje się rozbudowę sieci ścieżek rowerowych i chodników na terenie Gminy.

Przez teren Gminy przebiega linia kolejowa relacji Warszawa Ostrołęka, jednak ze względu na brak stacji kolejowej w Gminie pociągi nie zatrzymują się.

Funkcje obszarowe Gminy

Z uwagi na silne oddziaływanie ośrodka miejskiego – Wyszkowa Gmina Rząśnik traci swoje pierwotne funkcje obszarów wiejskich. Ponad połowa mieszkańców Gminy Rząśnik posiadających gospodarstwo rolne w 2019 r. uzyskiwała przychody z podejmowanej dodatkowo pracy najemnej.

Istniejące silne powiązania funkcjonalne Gminy Rząśnik z Wyszkowem (społeczno-gospodarcze i komunikacyjne) skutkują m.in. kwalifikowaniem Gminy Rząśnik w strukturze osiedleńczej kraju jako gminy wiejskiej z umiarkowaną funkcją rolniczą.

Proces zatracania funkcji obszaru wiejskiego przez miejscowości Rząśnik, Porządzie, Ochudno może postępować w przyszłości w wyniku dotyczących Wyszkowa procesów suburbanizacji oraz jako skutek polepszenia dostępności komunikacyjnej Gminy Rząśnik, szczególnie w aspekcie poziomu jakości życia społecznego mieszkańców.

5.2. Gospodarka wodno-ściekowa

System zaopatrzenia w wodę w gminie Rząśnik oparty jest na trzech ujęciach wód podziemnych wraz ze stacjami uzdatniania wody zlokalizowanymi w Rząśniku, Starym Lubielu i Ochudnie.

Tabela - Główne parametry ujęć głębinowych na terenie stacji uzdatniania wody

Lp.	Lokalizacja SUW	Głębokość studni	Wydajność ujęcia			Termin ważności pozwolenia na pobór wód
			Max na rok [m ³ /rok]	Średnio na dobę [m ³ /d]	Max na godzinę [m ³ /h]	
1.	Rząśnik	117m i 111,5m	458 075,00	959,00	57,00	30.12.2033r.
2.	Stary Lubiel	100m i 98,5m	412 070,40	940,80	98,00	06.05.2033r.
3.	Ochudno	52m i 52,6m	1 116 900,00	2 040,00	136,00	23.12.2033r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie decyzji Starosty powiatu wyszkowskiego o udzieleniu pozwolenia wodnoprawnego na pobór wód

W 2020 r. do gminnej sieci wodociągowej podłączonych było 35 budynków mieszkalnych, z sieci wodociągowej korzystało 2318 gospodarstw domowych oraz 549 działki letniskowe, a łączna długość sieci wynosiła 145,65 km.

W 2020 roku gmina rozbudowała sieć wodociągową i kanalizacyjną w Rząśniku na ulicach: Wyszkwowskiej, Projektowanej, Ochudnie i Porządziu Osada Leśna.

Sieć kanalizacyjna obejmuje miejscowości: Rząśnik, Porządzie i Ochudno. W 2020 roku rozbudowano sieć kanalizacyjną w Rząśniku (ul. Wyszkwowska, ul. Projektowana) i Ochudnie.

Długość sieci kanalizacyjnej w 2020 r. wynosiła 41,11 km. Na dzień 31 grudnia 2020 r. do gminnej sieci kanalizacyjnej podłączonych było 782 budynków mieszkalnych co stanowi 43% ogólnego zasobu mieszkaniowego gminy. Ścieki z terenu gminy są przyjmowane przez oczyszczalnię ścieków zlokalizowaną w Rząśniku o przepustowości 350,00 m³/dobę.

Na terenie gminy wybudowano przydomowe oczyszczalnie ścieków. Na koniec 2020 r. funkcjonowało 149 przydomowych oczyszczalni, w tym w szkołach podstawowych w Bielinie i Starym Lubielu. Jednak pozostałe gospodarstwa odprowadzają ścieki do zbiorników asenizacyjnych (szamb).

Tabela – Środowisko w gminie Rząśnik w 2019 roku

Leśnictwo w 2019 r.	
Powierzchnia lasów ogółem w ha	6427
w tym lasy publiczne	5467
w tym własność gminy	1
Lesistość w %	38,4
Gospodarka ściekowa i odpady w 2019 r.	
Oczyszczalnie ścieków	1
Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków	3051
Gromadzenie i wywóz nieczystości ciekłych:	
nieczystości ciekłe bytowe odebrane w m ³ (w ciągu roku)	4447,0
zbiorniki bezodpływowe	685
oczyszczalnie przydomowe	147
Odpady komunalne zebrane w t (w ciągu roku)	1113
w tym z gospodarstw domowych	950

Źródło:

https://warszawa.stat.gov.pl/vademecum/vademecum_mazowieckie/portrety_gmin/wyszkwowski/1435032_rzasnik.pdf

Gmina Rząśnik posiada infrastrukturę komunalną w postaci sieci wodociągowej i kanalizacyjnej rozwiniętą, jednak wymaga ona rozbudowy i systematycznej modernizacji. Niezbędne są m.in. dalsze działania zmierzające do uporządkowania gospodarki wodno-ściekowej połączone rozbudową sieci kanalizacji sanitarnej i deszczowej oraz modernizacją stacji uzdatniania wody w Ochudnie i w Lubielu Starym.

5.3. Gospodarka odpadami

Odbieraniem odpadów na terenie Gminy zajmuje się przedsiębiorstwo wyłaniane w drodze przetargu. Za przetwarzanie odpadów komunalnych, a w szczególności ich sortowanie, kompostowanie i stabilizację biologiczną w sposób pozwalający na maksymalne odzyskiwanie odpadów z papieru, szkła, tworzyw sztucznych i metali oraz ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazanych do składowania odpowiada Regionalna Instalacja Odpadów Komunalnych (RIPOK). W Gminie funkcjonuje również Gminny Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (GPSZOK) w Nowym Lubielu. Do PSZOK-u można przekazać odpady komunalne zebrane w sposób selektywny, w tym:

- papier,
- metale,
- tworzywa sztuczne,
- szkło,
- odpady opakowaniowe wielomateriałowe,
- przeterminowane leki i chemikalia,
- zużyte baterie i akumulatory,
- zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny,
- meble i inne odpady wielkogabarytowe,
- odpady budowlane i rozbiórkowe stanowiące odpady komunalne z remontów prowadzonych samodzielnie,
- niekwalifikujące się odpady medyczne, w szczególności igły i strzykawki,
- zużyte opony,
- odpady odzieży i tekstyliów(w tym odpady opakowaniowe z tekstyliów),
- odpady niebezpieczne,

Cała gmina objęta była w 2020 r. zorganizowaną zbiórką odpadów komunalnych. Funkcjonowała zbiórka odpadów zmieszanych i zbiórka selektywna z wydzieleniem następujących grup i frakcji:

- szkło,
- papier i tektura,
- metal,
- tworzywa sztuczne,
- bioodpady zielone i inne ulegające biodegradacji;
- odpady wielkogabarytowe.

Dla budynków mieszkalnych jednorodzinnych odpady nieselektywne oraz bioodpady odbierane były w okresie od kwietnia do października raz na dwa tygodnie w pozostałym okresie jeden raz na miesiąc a selektywne odpady odbierane były raz w miesiącu. Gmina Rząśnik nie podjęła

uchwały obejmującej odbiorem odpadów nieruchomości niezamieszkałych, na których znajdują się domki letniskowe lub innych nieruchomości wykorzystywanych na cele rekreacyjno-wypoczynkowe.

W 2020 roku Zakład Gospodarki Komunalnej w Ostrowi Mazowieckiej realizował odbiór odpadów komunalnych z nieruchomości jednorodzinnych na terenie Gminy Rząśnik.

Tabela - Ilości odpadów odebranych z terenu gminy Rząśnik w latach 2018 - 2019

RODZAJ ODPADÓW	ILOŚĆ ODPADÓW w 2018 roku (w tonach)	ILOŚĆ ODPADÓW w 2019 roku (w tonach)
Zmieszane odpady komunalne	473,840	251,567
Opakowania z papieru i tektury	18,570	18,190
Opakowania z tworzyw sztucznych	0,780	86,360
Opakowania ze szkła	0,980	47,660
Papier i tektura	103,790	182,220
Szkło	74,070	37,670
Tworzywa sztuczne	89,720	163,530
Metale	29,660	22,140
Opakowania z metali		86,480
Odpady biodegradowalne	0,540	3,160
Inne odpady nieulegające biodegradacji	15,700	-
Odpady wielkogabarytowe	42,600	42,100
Odpady komunalne niewymienione w innych podgrupach	47,620	-
Zmieszane odpady z betonu i gruzu ceglanego	4,680	9,840
Zużyte opony	1,740	0,580
Zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne	-	8,880

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań składanych przez przedsiębiorców posiadających zezwolenie na odbieranie odpadów komunalnych

5.4. Sieć gazowa, ciepłownicza, elektroenergetyczna, odnawialne źródła energii

Sieć gazowa

Na terenie Gminy Rząśnik nie funkcjonuje sieć gazowa. Gmina nie jest podłączona do systemu gazociągów i nie posiada sieci elektrociepłowniczej. Zapotrzebowanie na gaz zaspokajane jest z butli i zbiorników, a systemy grzewcze oparte są głównie na paliwach stałych.

Aktualnie Spółka Gazownicza Sp. z o.o. Oddział Zakład Gazowniczy w Warszawie przeprowadza analizy gazyfikacji miejscowości Rząśnik i Porządzie. Ewentualna budowa gazociągu skorelowana

zostanie z planowaną przez Powiat Wyszowski w latach 2022-2023 przebudową dróg powiatowych Nr 4408W i Nr 4407W w ramach:

1. zadania inwestycyjnego pn. „**Budowa DP Nr 4407W na odcinku Porządzie – Rząśnik – granica Powiatu**”, dla którego obecnie opracowywana jest dokumentacja projektowa.
2. zadania inwestycyjnego pn. „**Budowa DP Nr 4408W w miejscowości Porządzie**”, dla którego w roku 2021 została opracowywana dokumentacja projektowa.

Energia ciepła

Na terenie Gminy nie istnieje centralny system ciepłowniczy i nie działają przedsiębiorstwa ciepłownicze. Budynki mieszkalne jednorodzinne i wielorodzinne, budynki użyteczności publicznej, podmioty gospodarcze, w tym zakłady przemysłowe zlokalizowane na terenie analizowanej jednostki samorządu terytorialnego ogrzewane są za pomocą indywidualnych kotłowni spalających głównie węgiel i drewno.

Budynki przeznaczone na pobyt ludzi ogrzewane są głównie z indywidualnych źródeł ciepła, jednym z poniższych sposobów:

- Budynki posiadające instalację centralnego ogrzewania z kotłowni indywidualnych,
- Budynki nieposiadające instalacji c.o. – piecami węglowymi.

Na terenie Gminy Rząśnik energia ciepła wykorzystywana jest:

- do ogrzewania pomieszczeń i przygotowania ciepłej wody użytkowej w budownictwie mieszkaniowym;
- do przygotowania posiłków w gospodarstwach domowych;
- na potrzeby zakładów przemysłowych (ogrzewanie, c. w. u., technologia);
- do ogrzewania pomieszczeń i przygotowania c. w. u. i na potrzeby technologiczne (w kuchniach) w szkołach i innych obiektach usługowych i użyteczności publicznej.

Energia elektryczna

„Istniejąca na terenie gminy Rząśnik sieć rozdzielcza funkcjonuje jako zasilana dwustronnie od linii magistralnych oraz zasilana jednostronnie, pracująca jako odczepy. Z linii tych zasilane są stacje transformatorowe słupowe. Podział sieci odbywa się na liniach napo-wietrznych, z racji na występujące napowietrzne stacje transformatorowe.

Układ funkcjonalny sieci jest prawidłowy. Na terenie gminy występują słupowe stacje transformatorowe. Jest to zgodne z zasadami zasilania terenów wiejskich. W gminie występuje duża ilość stacji transformatorowych z transformatorami małej mocy. Jest to związane z występowaniem na terenie gminy budownictwa rozproszonego.

Istnieje konieczność rozbudowy sieci i stacji transformatorowych oraz modernizacji istniejących stacji we wsiach nadnarwiańskich, gdzie znajdują się duże kompleksy zabudowy letniskowej

a istniejąca sieć energetyczna nie była przewidywana pod takie zapotrzebowanie na energię elektryczną. Przy dokonywaniu rozbudowy należy przewidzieć rezerwę mocy dla przewidywanej nowej zabudowy letniskowej. Ponadto należy poddać modernizacji znaczną część linii nn w miejscowościach gdzie występuje zwarta zabudowa: Rząśnik, Porządzie, Dąbrowa, Komorowo, wystąpi konieczność budowy i rozbudowy stacji transformatorowych dla nowych inwestycji.”⁵

Odnawialne źródła energii

Zgodnie z danymi zebranymi podczas inwentaryzacji na potrzeby opracowania bazy danych emisji do Planu Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Rząśnik, na terenie Gminy z roku na rok wzrasta zainteresowanie odnawialnymi źródłami energii, głównie na potrzeby ciepłne budynków. Obecnie najczęściej wykorzystywanymi odnawialnymi źródłami ciepła na terenie Gminy jest biomasa (drewno) i energia słoneczna.

Energia słoneczna

Na terenie Gminy Rząśnik istnieją korzystne warunki do wykorzystania energii promieniowania słonecznego. Gmina położona jest na obszarze, gdzie usłonecznienie względne w ciągu roku (czyli liczba godzin z bezpośrednio widoczną tarczą słoneczną) waha się w granicach 34-36% i należy do jednego z największych w Polsce. Roczna liczba godzin czasu promieniowania słonecznego wynosi około 1550 - 1600.

Zakłada się, że energia słoneczna będzie stanowić jedno z głównych alternatywnych źródeł energii. Preferowanym kierunkiem rozwoju energetyki słonecznej w Gminie Rząśnik jest instalowanie indywidualnych kolektorów na budynkach oraz wykorzystanie ogniw fotowoltaicznych do zasilania znaków ostrzegawczych.

Na terenie Gminy powstają przydomowe instalacje fotowoltaiczne oparte na pozyskiwaniu energii słonecznej poprzez zainstalowane panele słoneczne. Generowana energia słoneczna ma być również wykorzystywana przy bieżącej działalności w produkcji rolnej z wykorzystaniem powstających programów Ministerstwa Rolnictwa tj. Program Renaldo lub Agroenergia.

Energia wiatru

Gmina Rząśnik leży na obszarze o korzystnych warunkach dla rozwoju energetyki wiatrowej, bowiem na jej terenie energia wiatru na wysokości 30 m nad poziomem gruntu wynosi 1.250 kWh/m². Gmina Rząśnik położona jest w II strefie energetycznej wiatru w Polsce.

Takie warunki wietrzne na terenie Gminy stwarzają potencjał dla instalowania farm wiatrowych. Nie można również wykluczyć rozwoju małych turbin wiatrowych (MTW), wykorzystywanych na potrzeby własne właściciela, m.in. do oświetlenia domów, pomieszczeń gospodarczych,

⁵ Źródło: Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Rząśnik.

ogrzewania. Największy potencjał produkcji energii elektrycznej w Polsce pochodzącej z wiatru przypada na okres jesienno-zimowy, kiedy to prędkości wiatru są najwyższe. Zaistniała sytuacja jest bardzo korzystna, ze względu na fakt, że maksymalne sezonowe zasoby energii wiatru pokrywają się z największym zapotrzebowaniem na energię w okresie grzewczym.

Energia geotermalna

Gmina Rząśnik położona jest w okręgu Grudziądzko - Warszawskim. Okręg charakteryzuje się powierzchnią ok. 70 tys. km² z wodami geotermalnymi o temp 25-135°C, występującymi w pokładach triasowych oraz kredowych i jurajskich o łącznych zasobach na głębokości 3.100 m. Okręg charakteryzującym się wysokim potencjałem wód geotermalnych w wysokości 168.000 tpu/km² (tj. 4.927.440 GJ).

Główną zaletą wykorzystania energii zawartej w wodach geotermalnych (geotermii głębokiej) jest jej „czystość”, gdyż zastępując tradycyjne nośniki energii (np. węgiel, koks), energią gorącej wody eliminuje się emisję gazów i pyłów, co ma istotny wpływ na środowisko naturalne. Instalacje oparte o wykorzystanie energii geotermalnej odznaczają się stosunkowo niskimi kosztami eksploatacyjnymi.

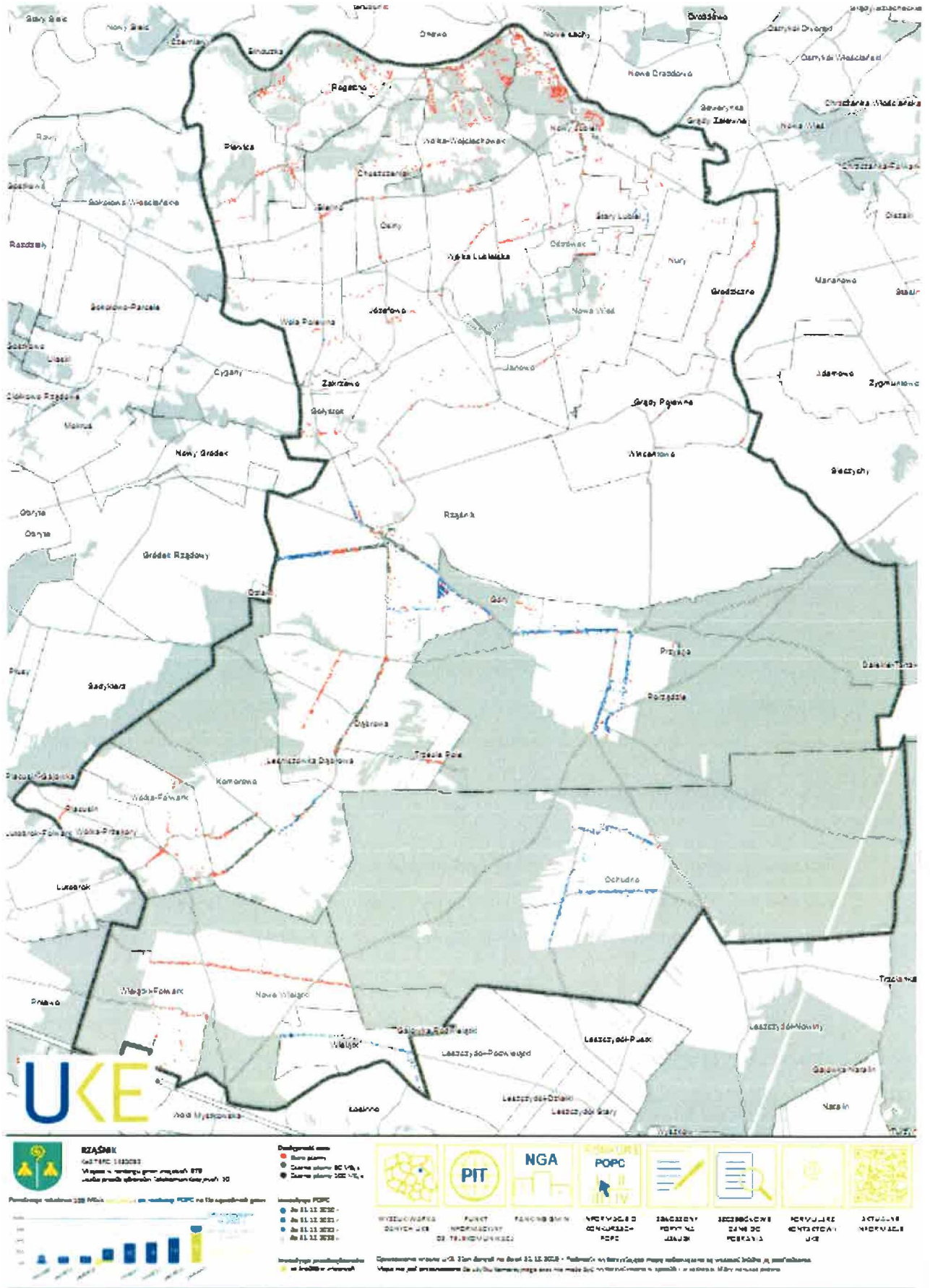
W gminie Rząśnik aktualnie energia ze źródeł geotermalnych jest wykorzystywana w niewielkim stopniu. Ze względu na wysokie koszty eksploatacji, źródła te nadal będą pełniły marginalną rolę w produkcji energii. Na terenie Gminy jest możliwy rozwój pomp ciepła na potrzeby grzewcze m.in. dla domków jednorodzinnych, do ogrzewania dużych obiektów czy też do chłodzenia i klimatyzacji.

5.5 Sieć teleinformatyczna

W zakresie łączności na terenie gminy funkcjonuje łączność przewodowa oraz system telefonii komórkowej. Nie wszystkie obszary gminy mają zapewniony dostęp do Internetu o odpowiednich parametrach, jak również zasięg telefonii komórkowej nie pokrywa 100% obszaru gminy.

Według danych Urzędu Komunikacji Elektronicznej (OKE) dostęp do szerokopasmowego Internetu w gminie Rząśnik nie był powszechny. Do końca 2020 roku 21% lokalizacji miało dostęp do sieci szerokopasmowego Internetu.

Rysunek – Białe i czarne plamy dostępu do szerokopasmowego Internetu



6. STREFA ORGANIZACYJNO-FINANSOWA

6.1. Finanse gminy

Sprawność oraz jakość podejmowanych przez władze samorządowe działań jest w bardzo dużej mierze zależna od dostępności środków finansowych jakimi dysponuje budżet gminy. Polityka finansowa gminy Rząśnik realizowana jest w oparciu o uchwałę budżetową corocznie uchwalaną przez Radę Gminy, która określa źródła dochodów oraz kierunki wydatkowania środków. Realizacja inwestycji oparta jest o przedsięwzięcia wyszczególnione w Wieloletniej Prognozie Finansowej oraz o załącznik do uchwały budżetowej obrazujący wydatki majątkowe. Pozycję finansową gminy określa wysokość osiągniętych dochodów budżetowych.

Największy udział mają dotacje, następnie subwencje i podatki od osób fizycznych i prawnych. Od roku 2016 w gminie obowiązują niezmienione stawki podatku od nieruchomości. W roku 2016 podjęto uchwałę o zmianie wysokości podatku od środków transportowych, które po uwzględnieniu potrzeb przedstawionych przez lokalnych przedsiębiorców uległy obniżeniu. Gmina corocznie obniża średnią cenę skupu żyta ogłoszoną przez Prezesa GUS-u, która stanowi podstawę obliczania podatku rolnego. Stawka podatku leśnego obowiązuje w wysokości ustalonej na podstawie komunikatu Prezesa GUS-u.

W roku 2020 Rada Gminy w Rząśniku wprowadziła zwolnienia z podatku od nieruchomości: gruntów, budynków i budowli lub ich części związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej grupom przedsiębiorców, których płynność finansowa uległa pogorszeniu w związku z ponoszeniem negatywnych konsekwencji ekonomicznych z powodu COVID-19. Ze zwolnień skorzystało 2 przedsiębiorców na kwotę 6.533,00 zł.

Gmina ponosi wydatki na realizację zadań zgodnie z ustawą o samorządzie gminnym. Najwięcej środków w budżecie wydaje się na zadania oświatowo-wychowawcze, a od 2016 roku ogromną część wydatków stanowi realizacja programu rządowego „Rodzina 500+”. Kolejne pozycje kosztowe budżetu gminy Rząśnik tworzą gospodarka komunalna oraz transport i łączność.

Na realizację części inwestycji gmina Rząśnik zaciąga zobowiązania. Na dzień 31.12.2020 roku gmina posiadała zobowiązania w kwocie 6.036.000,00 zł z tytułu zaciągniętych pożyczek i wykupu obligacji.

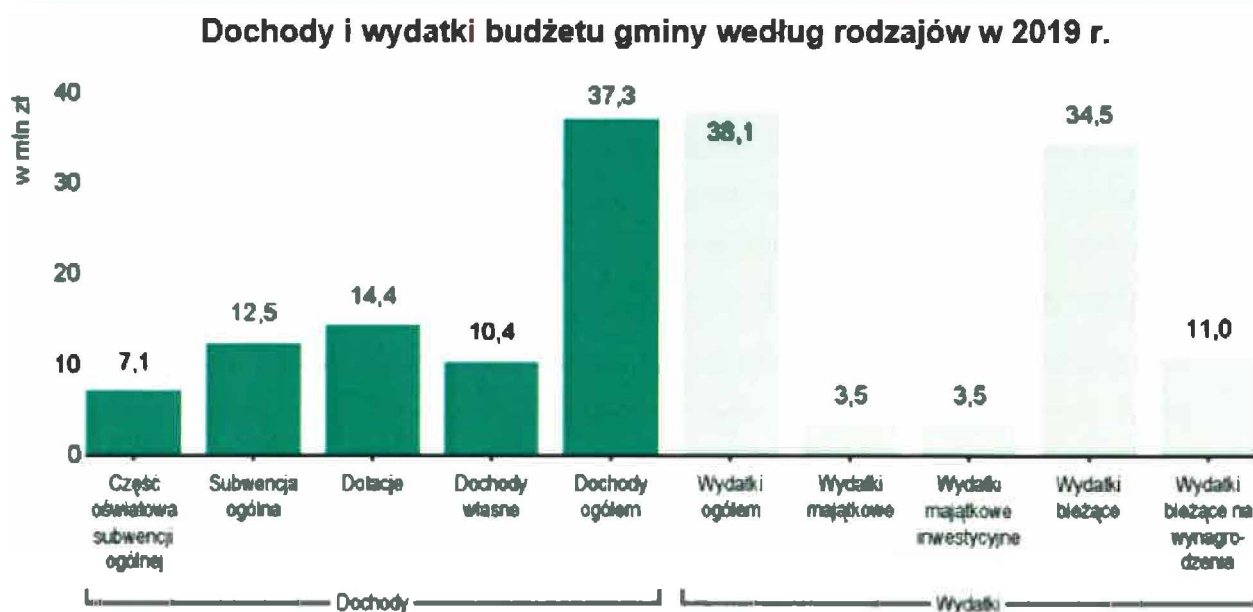
Budżet 2020 rok			
	Plan	Wykonanie	% wykonania
1. Dochody ogółem	40 537 848,88	40 299 416,40	99,41
1.1 Dochody bieżące	39 762 226,93	39 532 202,11	99,42
1.2 Dochody majątkowe	775 621,95	767 214,29	98,92
2. Wydatki ogółem	43 331 946,52	40 491 998,40	93,45
2.1 Wydatki bieżące	39 485 885,47	37 210 466,45	94,24

2.2 Wydatki majątkowe	3 846 061,05	3 281 531,95	85,32
3. Deficyt	-2 794 097,64	-192 582,00	
4. Przychody ogółem	4 014 097,64	4 071 547,69	100,76
4.1 Pożyczki	0,00	0,00	
4.2 Obligacje	2 000 000,00	2 000 000,00	100,00
4.3 Wolne środki z roku poprzedniego	2 000 000,00	2 057 450,05	102,88
4.4 Niewykorzystane środki pieniężne, o których mowa w art. 217 ust.2 pkt 8 uofp	14 097,64	14 097,64	100,00
5. Rozchody ogółem	1 220 000,00	1 220 000,00	100,00
5.1 Spłaty pożyczek	120 000,00	120 000,00	100,00
5.2 Wykup obligacji	800 000,00	800 000,00	100,00
5.3 Pożyczki udzielone	300 000,00	300 000,00	100,00

Od czasu powstania samorządu gminnego lista zadań własnych i zleconych ciągle rośnie. W ślad za tym nie zawsze idzie odpowiednie, wystarczające wsparcie finansowe.

Dochody wynikające z regulacji prawnych nie dają możliwości zagwarantowania wystarczających środków finansowych na infrastrukturę drogową, oświatową, czy ochronę zdrowia, dlatego niezbędne jest korzystanie z możliwości pozyskania funduszy zewnętrznych.

Wykres – Finanse publiczne w Gminie Rząśnik w 2019 roku



Źródło:

https://warszawa.stat.gov.pl/vademecum/vademecum_mazowieckie/portrety_gmin/wyszowski/1435032_rzasnik.pdf

Z przedstawionych danych wynika, że dochody budżetowe w całym analizowanym okresie, rokrocznie wzrastały w stosunkowo wysokim tempie. Było to spowodowane przede wszystkim

rozszerzającymi się z każdym rokiem zakresami gminnych zadań (świadczenia 500+ i Dobry Start) i ich dofinansowaniem, jak również rozwojem inwestycji, popartych środkami zewnętrznymi. Wydatki (podobnie jak dochody) systematycznie rosły. Trend spowodowany został nakładanymi na gminy nowymi zadaniami, zarówno własnymi, jak i zleconymi, a także reformą oświaty i zwiększeniem realizowanych działań inwestycyjnych.

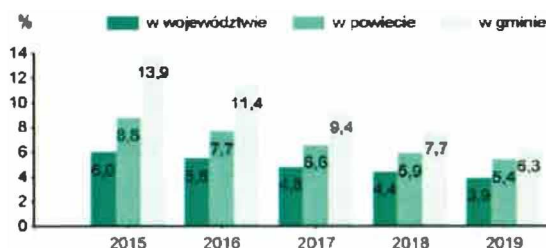
Na przestrzeni lat 2015-2019 w strukturze wydatków Gminy wyraźnie dominowały wydatki na oświatę i wychowanie, transport i łączność (w tym inwestycje drogowe), jak również na realizację zadań opieki społecznej. W niniejszym opracowaniu dane zostały oparte na dokumentach gminnych tj. Wieloletniej Prognozie Finansowej gminy na lata 2021-2033, w której założono wzrost dochodów i wydatków bieżących na poziomie około 1%.

Przy planowaniu Wieloletniej Prognozy Finansowej wraz z prognozą kwoty długu brano pod uwagę wykonanie dochodów i wydatków bieżących w latach poprzednich, prognozowane kwoty z tytułu dochodów własnych wraz z dochodami ze sprzedaży mienia stanowiącego własność gminy i dochodami z podatków i opłat oraz przewidywany wskaźnik wzrostu cen towarów i usług konsumpcyjnych.

Dochody i wydatki bieżące od roku 2016 są znacznie wyższe od lat poprzednich, ponieważ uwzględniono w budżecie gminy środki z budżetu państwa otrzymywane na realizację rządowych programów: pn. „Rodzina 500 plus” oraz pn. „Dobry start”. Od roku 2020 przewiduje się dość wysokie dochody majątkowe, ponieważ istnieją realne szanse na pozyskanie dofinansowania planowanych do realizacji zadań inwestycyjnych.

Wykres - Pomoc społeczna w Gminie Rząśnik w 2019 roku

Udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem



Świadczenie wychowawcze RODZINA 500+ w 2019 r.	Powiat	Gmina
Przeciętna miesięczna liczba rodzin pobierających świadczenie ^a dzieci, na które rodziny pobierają świadczenie	5877	649
od 1 stycznia do 30 czerwca	9315	1077
od 1 lipca do 31 grudnia	14104	1442
Wyплаты świadczeń w tys. zł	72391,3	7785,0
^a Dane dotyczą okresu od 1 stycznia do 30 czerwca		
W 2019 r. wydatki na przeciwdziałanie alkoholizmowi wyniosły 56 tys. zł		

Zródło:

https://warszawa.stat.gov.pl/vademecum/vademecum_mazowieckie/portrety_gmin/wyszkowski/1435032_rzasnik.pdf

Planowane budżety ujęte w Wieloletniej Prognozie Finansowej od roku 2021 do roku 2033 zakładają w poszczególnych latach nadwyżkę dochodów nad wydatkami w wysokości równej kwotom rozchodów (spłata rat zaciągniętych kredytów).

Natomiast w marcu 2020 r. ze względu na fakt wystąpienia pandemii koronawirusa SARS-CoV-2 założenia na dalsze lata mogą ulec zmianie. Analizując dane należy wziąć więc pod uwagę fakt, iż na przestrzeni kolejnych miesięcy od ogłoszenia pandemii (jak podają ogólnokrajowe prognozy do dwóch lat) dużym wyzwaniem będzie poradzenie sobie z jej skutkami i odbudowa działań w obszarach, które najbardziej ucierpiały z powodu jej wystąpienia. Obecnie wiadomo już, że sektory jak: transportowy, logistyczny, handlowy, gastronomiczny, turystyczny, hotelowy oraz sektor eventowy, w bardzo poważnym stopniu odczują skutki wystąpienia pandemii i podlegają wsparciu subwencjami na poziomie krajowym.

Należy spodziewać się, że duża część podmiotów gospodarczych może upaść, a skutkiem będzie znaczące obniżenie siły nabywczej mieszkańców miasta i gminy. W konsekwencji dane zdarzenia nie pozostaną bez wpływu na sytuację finansową samorządu. Samorządy w całym kraju wprowadzają odpowiednie działania monitorujące zdarzenia regionalne, definiują zaistniałe problemy oraz wdrażają odpowiednie do możliwości działania zapobiegawcze lub niwelujące. Zatem występują koszty, które należy sfinansować i uwzględnić w księgach rachunkowych, budżetach samorządowych.

Istotny spadek wpływów podatkowych, dodatkowe koszty związane z funkcjonalnie systemu zdrowotnego, czy spadek efektywności działania administracji w czasie trwania pandemii, ogranicza możliwości aktywnego działania i realizacji projektów rozwojowych. Zakłada się, że sytuacja stworzy zupełnie nowe uwarunkowania wpływające na realizację priorytetów i plany rozwojowe samorządów, które są czynnikiem zmiennym i trudno przewidywalnym.

Poniżej w zestawieniu tabelarycznym przedstawiono poziom wydatków inwestycyjnych i ich udział w wydatkach budżetu gminy w latach 2015-2020.

Tabela – wydatki inwestycyjne gminy Rząśnik w latach 2015-2020

Lp.	Rok	Wysokość wydatków ogółem	Wysokość wydatków inwestycyjnych	%
1.	2015	31 432 652,84	10 979 678,88	34,93
2.	2016	29 948 971,59	2 916 790,03	9,74
3.	2017	32 798 880,69	3 339 582,13	10,18
4.	2018	33 236 415,92	2 175 508,31	6,55
5.	2019	38 069 671,95	3 527 110,85	9,26
6.	2020	40 491 998,40	3 281 531,95	8,10

Źródło: dane Urzędu gminy Rząśnik

6.2. Współpraca ponadlokalna



Gmina Rząśnik rozwija się i ściśle współpracuje z gminami najbliższego otoczenia, w ramach:

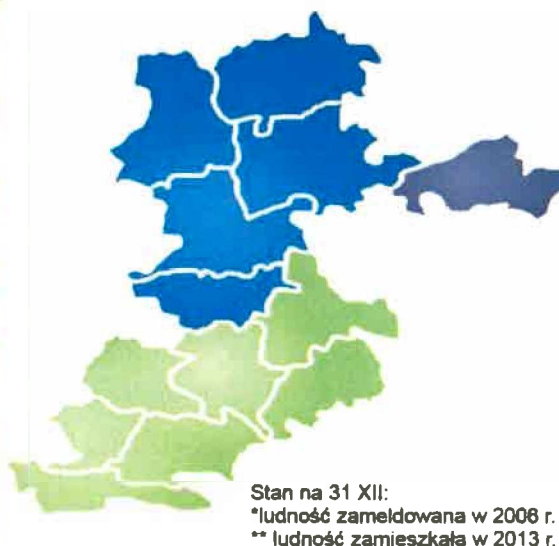
- Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Równiny Wołomińskiej”.

Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Równiny Wołomińskiej” jest dobrowolnym, samorządnym, trwałym zrzeszeniem osób fizycznych i prawnych, o celu niezarobkowym, działającym jako Lokalna Grupa Działania (LGD). Lokalna Grupa Działania „Równiny Wołomińskiej” jest stowarzyszeniem skupiającym trój-sektorowe partnerstwo:

- sektor publiczny: 13 gmin, administracja publiczna,
- sektor społeczny: stowarzyszenia z każdej gminy i osoby fizyczne,
- sektor gospodarczy: osoby prawne i fizyczne prowadzące działalność gospodarczą.

Gminy stanowiące obszar LGD

lp	Gmina	2006*	2013**
1	Sadowne	6277	6066
2	Brańszczyk	8357	8428
3	Długosiodło	7664	7922
4	Rząśnik	6687	6965
5	Wyszków - obszar wiejski	10835	11939
6	Zabrodzie	5464	5847
7	Zielonka	17091	17398
8	Jadów	7686	7708
9	Klembów	8838	9493
10	Poświętne	5869	6081
11	Strachówka	3022	2837
12	Tłuszcz	18557	19551
13	Wołomin - obszar wiejski	12943	14166
RAZEM:		119290	124401



Źródło: <https://www.lgdrw.pl/2018/upload/s5554/0695a127667a0fb13ea6a033fef3984a.pdf>

Lokalna Grupa Działania jest stowarzyszeniem realizującym działania wykorzystujące potencjał zasobów przyrodniczych i kulturowych na rzecz rozwoju lokalnego obszarów wiejskich. Celem Stowarzyszenia jest działanie na rzecz rozwoju obszarów wiejskich, mobilizowanie mieszkańców do wzięcia aktywnego udziału w ich rozwoju, upowszechnianie i wymiana informacji o inicjaty-

wach, rozwój różnorodnych form turystyki, działanie na rzecz edukacji ekologicznej, ochrony środowiska i zasobów przyrody oraz wzrost świadomości dziedzictwa kulturowego.

Tabela - gmina wiejska Rzańnik na tle gmin powiatu wyszkowskiego i województwa mazowieckiego w 2019 roku

Lokata gminy w powiecie **1** 10 Lokata gminy w województwie

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ludność na 1 km ²	Kobiety na 100 mężczyzn ^a		Saldo migracji na 1000 ludności		Dochody własne budżetu gminy ^b		Środki w dochodach budżetu gminy na finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych ^c		Wydatki budżetu gminy ^d		Dzieci w przedszkolach na 100 miejsc ^e		Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkańca w zasobach mieszkaniowych		Odcinek ludności korzystającej z instalacji			Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON na 10 tys. ludności				
		na 1 mieszkańca	na 1 mieszkańca	na 1 mieszkańca	na 1 mieszkańca	na 1 mieszkańca	na 1 mieszkańca	wodociągowej	kanalizacyjnej	gazowej													
RZAŃNIK (GM WIEJSKA)	6 214	3	70	5	169	5	204	5	219	4	111	-	-	2	60	3	65	3	105	4	194	3	102
BRĄNSZCZYK (GM WIEJSKA)	3 171	5	200	3	116	4	139	3	82	5	147	4	183	4	134	4	97	2	85	3	133	5	189
DŁUGOSIŁDŃ (GM WIEJSKA)	5 199	1	51	6	245	6	240	1	5	1	20	2	101	5	175	6	291	5	164	6	208	6	213
SOMIANKA (GM WIEJSKA)	4 179	1	51	2	96	3	136	2	6	2	25	1	16	1	27	2	52	6	240	4	194	4	172
WYSZKÓW (GM MIEJSKO-WIEJSKA)	1 49	6	231	1	77	1	89	4	90	6	215	3	108	6	233	1	48	1	37	1	40	1	61
ZABRODZIE (GM WIEJSKA)	2 125	4	95	4	125	2	123	-	-	3	104	5	249	3	89	5	203	4	151	2	94	2	119

Źródło: Statystyczne wademecum samorządowca 2020, GUS Warszawa

7. PODSUMOWANIE DIAGNOZY, ANALIZA SWOT

Analiza SWOT

Syntezę powyżej opisanych zjawisk i czynników rozwojowych, w tym problemów, barier oraz potencjałów Gminy Rzańnik i szans rozwojowych ujęto w postaci klasycznej analizy SWOT. Analiza SWOT obejmuje zatem następującą analizę czynników w zakresie:

- **mocnych stron**, tj. uwarunkowań wewnętrznych (endogenicznych), czyli elementów rzeczywistości mających pozytywny charakter z punktu widzenia jego przyszłego rozwoju,
- **słabych stron**, tj. uwarunkowań wewnętrznych o negatywnym charakterze,
- **szans**, tj. uwarunkowań zewnętrznych (egzogenicznych) o charakterze pozytywnym. Jako szanse uwzględnione zostały zagadnienia, których źródła leżą poza obszarem gminy Rzańnik lub poza zakresem kompetencji władz publicznych działających na jej obszarze,
- **zagrożeń**, tj. uwarunkowań zewnętrznych mających negatywny wpływ na rozwój gminy Rzańnik, których źródła leżą poza obszarem gminy lub poza zakresem kompetencji władz publicznych działających na jej obszarze,

Wnioski

Przemiany i rozwój gminy wiejskiej Rząśnik można podsumować w ramach występujących tendencji i w oparciu o wynikające z nich rekomendacje:

- ✓ Atrakcyjne **walory środowiska** przyrodniczego stwarzają bardzo dobre warunki do rozwoju rekreacji, spędzania czasu wolnego, a także są magnesem dla rozwoju osadnictwa o charakterze podmiejskim, jednakże nie są zbyt atrakcyjne dla rozwoju turystyki pobytowej na większą skalę;
- ✓ Wzmoczona **presja środowiskowa**, wynikająca z atrakcyjności inwestycyjnej w ostatnich latach może prowadzić do nieodwracalnej degradacji walorów środowiska;
- ✓ **Zmiany klimatyczne** najprawdopodobniej będą się nasilały w najbliższych latach, wzmagając niestabilność pogodową, co wymusza nowe podejście do zarządzania szczególnie wrażliwymi systemami wodnymi w gminie;
- ✓ Gmina Rząśnik jest silnie **spolaryzowana** demograficznie i społecznie, zaś różnice te będą się nasilały, z dalszą urbanizacją części środkowej i zachodniej, przy starzeniu się mieszkańców i depopulacji części południowej;
- ✓ Bogate **dziedzictwo materialne i niematerialne** gminy wymaga dalszej rewitalizacji i adaptacji do współczesnych warunków oraz otwarcia na nowych mieszkańców gminy;
- ✓ Rozwój **budownictwa mieszkaniowego** powinien być ściśle powiązany z rozwojem infrastruktury, zarówno technicznej, jak i społecznej oraz komunikacyjnej;
- ✓ Jednym z najważniejszych czynników dynamicznego rozwoju gminy jest nowa jakość istniejących i planowanych **sieci komunikacyjnych**, w tym inwestycji drogowych (przebudowa odcinków dróg powiatowych nr 4408W i nr 4407W), które mogą zintensyfikować dalszy rozwój gospodarczy i demograficzny Gminy;
- ✓ System **transportu zbiorowego i rowerowego** wydaje się być niepełny i powinien w większym stopniu zaspokajać potrzeby mobilności mieszkańców i innych użytkowników gminy;
- ✓ Przy pracach nad nową strategią rozwoju należy uwzględnić podstawowe megatendy, czyli zmiany technologiczne (cyfryzacja, AI, IoT, nowe media), zmiany społeczne (kultura, zdrowie, edukacja, integracja, bezpieczeństwo, dobrostan, partycypacja, równość, sprawiedliwość, starzenie się), zmiany środowiskowe (kryzys klimatyczny, gospodarka wodna, stan powietrza, klęski żywiołowe i ekologiczne);
- ✓ Ważne jest także wpisanie się rozwoju gminy w systemy zarządzania wielopoziomowego, opartego o dobro wspólne, integrację i współpracy, przy najmniej na trzech poziomach: miejscowości, gminy i obszaru funkcjonalnego (powiatu wyszkowskiego).

Podsumowanie

- ✓ Tworzona strategia gminy musi uwzględniać kierunki strategiczne wyższego rzędu (powiatu, województwa, kraju) w takim stopniu na ile jest to możliwe i uzasadnione;

- ✓ Większość strategii kładzie nacisk na rozwój społeczny, ekologię oraz cyfryzację i mobilność, a także na integrację, bezpieczeństwo, odporność na zmiany (resilience) i trwałą, stabilny zrównoważony rozwój.
- ✓ W najnowszych dokumentach unijnych zwraca się także uwagę na kwestie dobra wspólnego, podejście zintegrowane, partycypacji i współpracy, zarządzania wielopoziomowego oraz podejściach opartych na miejscu; dążąc w kierunku miasta sprawiedliwego, zielonego i produktywnego, z ponadsektorowym wymiarem digitalizacji, realizowanych na trzech poziomach: dzielnicy / osiedla / miejscowości, gminy i obszaru funkcjonalnego.
- ✓ Przyszłość będą kształtowały trzy megatrendy: postęp technologiczny, kryzys klimatyczny i zmiany demograficzne, ale także problemy zdrowia publicznego.

Analiza SWOT jest powszechnie wykorzystywana w jednostkach administracji publicznej jako narzędzie diagnozy strategicznej. Pozwala ono porównać silne i słabe strony jednostki wynikające z otoczenia wewnętrznego, z szansami i zagrożeniami dla rozwoju płynącymi z otoczenia zewnętrznego, a także określić ich wzajemne oddziaływanie. Analizy dokonano w oparciu o:

- 1) wnioski z opisu charakterystyki Gminy;
- 2) dane liczbowe, opisowe i przestrzenne pozyskane z Gminy oraz ze źródeł zewnętrznych;
- 3) wyniki przeprowadzonych badań ankietowych.

Analizę SWOT dla Gminy Rząśnik przedstawia poniższe zestawienie.

Tabela – Analiza SWOT

SILNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> ▪ bardzo dobra dostępność komunikacyjna: obecność drogi ekspresowej S8 oraz drogi krajowej nr 61 ▪ bliskość portów lotniczych: Okęcie, Modlin, ▪ zrównoważona sytuacja demograficzna, ▪ rosnąca liczba podmiotów gospodarczych ▪ zmniejszające się bezrobocie ▪ aktualne studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego ▪ Gmina posiada miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego ▪ wysokie walory przyrodnicze Gminy (występowanie obszarów chronionych) ▪ obecność obszarów Natura 2000, która wpływa na atrakcyjność przyrodniczą obszaru ▪ bogata historia Gminy Rząśnik 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ mały potencjał inwestycyjny Gminy ▪ słabo rozwinięta komunikacja publiczna, brak komunikacji do Wyszkowa i Pułtuska ▪ wzmożony ruch kołowy w szczególności w obszarze Rząśnika ▪ niski poziom bezpieczeństwa drogowego ▪ ograniczenia w rozwoju zabudowy przez położenie Gminy w obszarze zalewowym ▪ niewielka ilość terenów inwestycyjnych we własności Gminy ▪ brak infrastruktury sprzyjającej turystyce (przystań, szlaki wodne, rowerowe, agroturystyka) ▪ brak ścieżek rekreacyjnych ▪ słabo rozwinięta baza noclegowa i gastronomiczna ▪ nieefektywnie wykorzystany potencjał rzeki Narew, ▪ słabe zagospodarowanie terenu w infrastrukturę do rekreacji, ▪ brak punktów informacyjnych dla turystów ▪ niska jakość dróg

- aktywnie działające organizacje społeczne promujące lokalną historię i kulturę
- duży stopień zwodociągowania i skanalizowania Gminy, ciągłe nakłady inwestycyjne w tym zakresie
- coraz efektywniejsza segregacja odpadów
- szeroka oferta wydarzeń kulturalno-sportowych organizowanych przez Gminę
- warunki lokalowe do rozwoju oferty społecznej w postaci świetlic wiejskich
- rozbudowywana infrastruktura sportowa (boiska sportowe, orlik) w Rząśniku
- pozyskiwanie środków zewnętrznych w obszarze kultury i sportu
- regularne doposażanie szkół (programy, sale, tablice)
- dobra współpraca samorządowa i gospodarcza samorządu powiatowego z gminami sąsiednimi oraz administracją rządową,

SZANSE

- poprawa dostępności Gminy i jakości dróg poprzez przebudowę dróg powiatowych nr 4408W i nr 4407W
- poprawa atrakcyjności terenów inwestycyjnych położonych wzdłuż dróg powiatowych
- plany województwa mazowieckiego związane z rozwojem turystyki, ochrony środowiska, zmniejszeniem zagrożenia powodziowego, dostępem do infrastruktury transportowej i aktywizacją osób starszych
- poprawa bazy infrastrukturalnej obiektów oświatowych, sportowych, społecznych, rekreacyjnych oraz kulturalnych,
- coraz większa tożsamość lokalna
- trendy w prowadzeniu aktywnego trybu życia (bieganie, wycieczki pieszo-rowerowe)
- duża liczba turystów odwiedzających działki letniskowe nad rzeką Narew

- zły stan SUW i oczyszczalni
- brak zabezpieczenia środków na modernizację infrastruktury wodociągowo-kanalizacyjnej
- zły stan melioracji i retencji
- brak sieci gazowej (palenie węglem)
- niewystarczające możliwości zatrudnienia i rozwoju zawodowego na terenie Gminy
- brak oferty dla najmłodszych (żłobek, klub malucha)
- mały zasób mieszkań komunalnych i socjalnych
- ograniczona dostępność do specjalistycznej opieki ambulatoryjnej: okulistyka, kardiologia, endokrynologia, rehabilitacja
- duże zróżnicowanie wyników egzaminów między szkołami
- mała oferta pozalekcyjna szkół, w szczególności w zakresie przedmiotów ścisłych i językowych
- brak dostępu do edukacji pozaszkolnej
- duże dofinansowywanie działalności szkół ze środków własnych Gminy (niski poziom pokrycia wydatków subwencją oświatową)
- słaba oferta służby zdrowia i brak specjalistycznej opieki zdrowotnej
- niska efektywność energetyczna obiektów użyteczności publicznej
- wysokie upolitycznienie wielu działań i przedsięwzięć skierowanych na rzecz instytucji i obywateli.

ZAGROŻENIA

- zagrożenie powodziowe i wystąpienia katastrofy ekologicznej
- emigracja osób młodych
- zwiększająca się liczba osób samotnych
- starzejące się społeczeństwo
- niska konkurencyjność względem oferty miast
- niska atrakcyjność Gminy z punktu widzenia założenia działalności gospodarczej m.in. ze względu na położenie na obszarze zalewowym
- małe zainteresowanie lokalną sprzedażą towarów
- znikoma dostępność do środków zewnętrznych dla małych gospodarstw
- kryzys finansowy związany z epidemią COVID-19
- pogłębianie się konfliktu pomiędzy partiami politycznymi oddziałującego na relacje wewnątrz administracji samorządowej oraz między poziomem lokalnym a rządowym

- zwiększająca się świadomość ekologiczna i rozwój alternatywnych źródeł energii
- systematycznie usuwanie azbestu z terenu Powiatu
- zwiększenie liczby oraz integracja ścieżek i tras rowerowych w gminie
- poprawa jakości środowiska i wzrost świadomości proekologicznej
- ograniczenie emisji zanieczyszczeń poprzez rozwój czystych technologii
- poprawa warunków życia, (polityka prorodzinna, wzrost postaw prospołecznych i aktywności obywatelskiej, wzrost dostępności do usług w ramach infrastruktury społecznej)
- dofinansowania wspierające rozwój OZE (środki własne gminy, program „Czyste powietrze”) i wymianę pieców
- przynależność Gminy do związków i stowarzyszeń międzygminnych, których celem są działania na rzecz rozwoju regionu

- niekorzystne zmiany w sferze budżetów jednostek samorządu terytorialnego – efekt nowelizacji prawnych i podatkowych oraz delegowania dodatkowych obowiązków
- ograniczone możliwości finansowe Gminy na realizację wszystkich przedsięwzięć inwestycyjnych
- podwyższenie kosztów życia mieszkańców wynikające ze wzrostu podatków i należności komunalnych

Źródło: opracowanie własne

8. JAKOŚĆ ŻYCIA W GMINIE – WYNIKI BADAŃ ANKIETOWYCH

8.1. Wyniki badań

Na potrzeby diagnozy stanu społeczno-gospodarczego Gminy Rząśnik przeprowadzone zostały badania ankietowe wśród mieszkańców i lokalnej społeczności Gminy w formie kwestionariusza on-line.

Ich celem było poznanie opinii dotyczącej jakości życia w Gminie, potrzeb mieszkańców oraz określenia priorytetów rozwojowych na najbliższe lata. Badania prowadzone były w okresie od dnia 17 maja 2021 roku do dnia 9 czerwca 2021 r. w formie papierowej i elektronicznej na podstawie dostępu kodem QR lub do formularzy załączonych na stronach BIP i gminnej. W ramach tychże działań społeczność mogła przedstawić oraz ocenić jakość życia i rozwój gminy w poszczególnych obszarach społecznych.

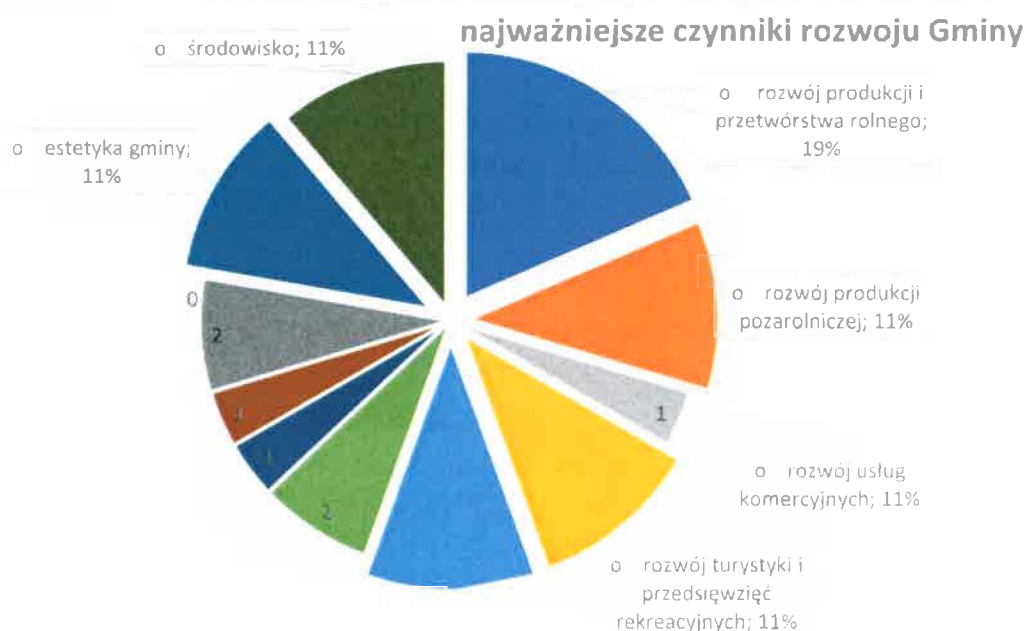
Pytania zostały skonstruowane w sposób umożliwiający wielokrotny, swobodny wybór oraz posiadały też elementy umożliwiające przedstawienie własnych propozycji, sugestii i uwag. Do oceny łącznie przystąpiło dziewięciu respondentów. Rozkład grupy badanej między kobietami i mężczyznami był równomierny. Respondenci stanowili mieszkańców gminy a 1/3 z nich również posiadała zatrudnienie w miejscu zamieszkania. Grupa wiekowa badanych to przedział między 51-70 lat oraz równie istotny przedział 36-50 lat. Jeden respondent był w wieku między

25-35 lat, co również oznacza duże spektrum wiekowe, które korzystało z internetu w celu pozyskania ankiet z pytaniami.

Poniżej zostały przedstawione wyniki wraz z wnioskami dotyczącymi osiągniętych informacji, a na końcu opracowania został zamieszczony wzorcowy formularz ankietowy.

Na pytanie: „Co Pani/Pana zdaniem jest najważniejsze dla społecznego i gospodarczego rozwoju Gminy?”

- o rozwój produkcji i przetwórstwa rolnego
- o rozwój produkcji pozarolniczej
- o rozwój handlu
- o rozwój usług komercyjnych
- o rozwój turystyki i przedsięwzięć rekreacyjnych
- o rozwój usług społecznych
- o rozwój zorganizowanej działalności kulturalnej
- o posiadanie terenów inwestycyjnych
- o posiadanie terenów przeznaczonych na budownictwo mieszkaniowe
- o promocja gminy
- o estetyka gminy
- o środowisko

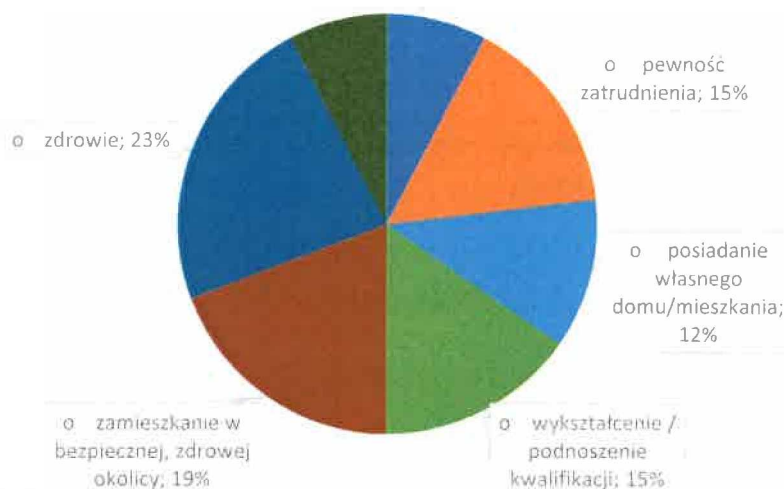


Źródło: opracowanie własne

Zatem według badanych mieszkańców Gminy najważniejszymi czynnikami rozwoju są: rozwój produkcji i rozwój przetwórstwa rolnego oraz rozwój produkcji pozarolniczej, rozwój usług komercyjnych, rozwój turystyki i przedsięwzięć rekreacyjnych, a także estetyka Gminy i środowisko.

Ich wybory zdeterminowane są potrzebami i oczekiwaniami co do jakości życia. I tak na pytanie: „Co dla Pani/Pana ma największe znaczenie w życiu?” odpowiedziano w sposób następujący, co przedstawia wykres kołowy poniżej.

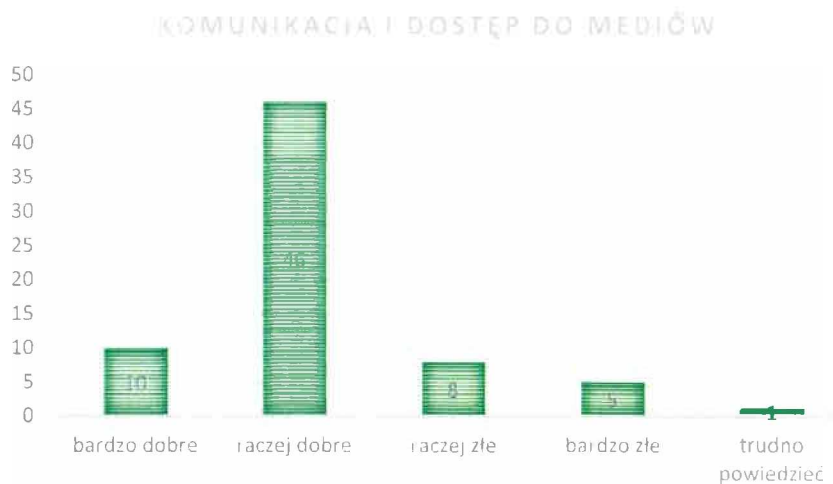
Co dla Pani/Pana ma największe znaczenie w życiu



Zatem należy stwierdzić fakt iż istotnymi czynnikami dla mieszkańców badanych są zdrowie i bezpieczeństwo w miejscu zamieszkania, a ponadto ważne są: pewność zatrudnienia i wykształcenie/kwalifikacje zawodowe oraz posiadanie własnego miejsca zamieszkania; czyli należy uznać iż dominują w odpowiedziach potrzeby bytowe.

Na pytanie: „Czy odczuwa Pani/Pan potrzebę posiadania większej ilości informacji na temat zagadnień związanych z funkcjonowaniem i rozwojem Gminy?” respondenci wyrazili w 77,78% taką potrzebę.

Oceniając warunki życia na terenie Gminy Rząśnik wzięto pod uwagę poszczególne istotne obszary funkcjonowania społecznego w roku 2021. I tak w pozytywnie oceniono dostęp do mediów i komunikację,



jak również „Ochronę środowiska i wygląd Gminy Rząśnik”:



Źródło: opracowanie własne

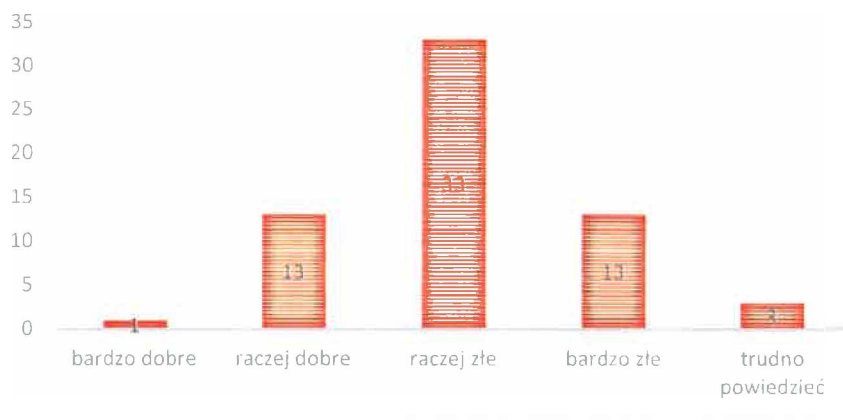
Również w obszarze związanym ze sportem i zdrowiem uzyskano pozytywne opinie, lecz przy poziomie ponad 30% ocen negatywnych. Jest to istotny fakt gdyż badani mieszkańcy przywiązują szczególnie istotną wagę do zdrowia i bezpieczeństwa w miejscu zamieszkania.



Źródło: opracowanie własne

Mało korzystne opinie dominowały w innych weryfikowanych obszarach. W obszarze związanym z oceną jakości życia i diagnozą aktywności społeczeństwa lokalnego wystąpiły w 73% niekorzystne opinie i oceny.

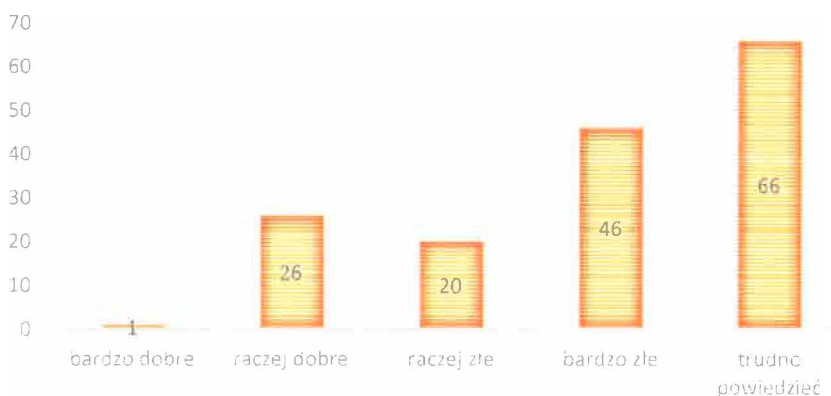
OCENA JAKOŚCI ŻYCIA I DIAGNOZA AKTYWNOŚCI LUDNOŚCI



Lecz również negatywne oceny przeważały nad pozytywnymi w obszarze edukacji, struktury organizacyjnej placówek oświaty i placówek kultury; ocen niekorzystnych wśród respondentów było 41,5% i tyle samo osób które nie były w stanie jednoznacznie ocenić tej kategorii. Jedynie 17% wskazało w sposób korzystny ten obszar aktywności Gminy Rząśnik.

Zasygnalizowano w sposób niekorzystny problemy w zakresie: alkoholizmu, uzależnień; ponadto ubóstwa i bezrobocia; jak również znacząco źle oceniono: słabą ofertę sportową i słabą ofertę kulturalną.

EDUKACJA, STRUKTURA ORGANIZACYJNA PLACÓWEK OŚWIATY, KULTURA



W dalszej części badania respondenci wypowiedzieli się następująco:

- aktywność⁶ ludności poprzez udział w konkursach, imprezach sportowych i kulturalnych, grupach działania na terenie Gminy Rząśnik – MAŁA

⁶ Uczestnictwo respondentów w imprezach sportowych i rekreacyjnych na terenie Gminy oraz korzystanie z infrastruktury rekreacyjnej na terenie Gminy nie miało wpływu na pozostałe odpowiedzi ze względu na porównywalną liczbę odpowiedzi przeciwstawnych

- opisywana aktywność zazwyczaj polegała na odwiedzaniu rodziny i znajomych lub uprawianiu sportu albo wyjść na spacer, co może mieć wpływ ze względu na fakt niskiej oferowanej oferty rekreacyjno-sportowej
- uznali, iż najbardziej narażoną na brak aktywności i integracji społecznej grupą są niepełnosprawni

Ze względu na możliwość wypowiedzi w zakresie oceny mocnych i słabych stron Gminy Rządnik respondenci wypowiedzieli się następująco:

Słaba strona	Problem małoznaczący	Mocna strona
<ul style="list-style-type: none"> ▪ gaz – infrastruktura komunalna ▪ rynek pracy ▪ oferta edukacyjna ▪ oferta sportowo-edukacyjna ▪ oferta turystyczna ▪ aktywność związków i stowarzyszeń 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ dostęp do nowoczesnych technologii i internetu ▪ walory historyczne i zabytkowe ▪ kultywowanie tradycji i zwyczajów 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ infrastruktura komunalna (wodociągi) ▪ walory przyrodnicze

- **dostępność komunikacyjna, przedsiębiorczość mieszkańców** są na pograniczu słabej oceny i czynnika obojętnego
- infrastruktura komunalna (**kanalizacja**) jest na pograniczu mocnej oceny i czynnika obojętnego

Ocena najważniejszych potrzeb według badanych, czyli w co należy inwestować na terenie Gminy Rządnik kształtuje się następująco:

1. badani w 100% wskazali konieczność rozbudowy i modernizacji sieci gazowej
2. ponad połowa respondentów zadeklarowała konieczność:
 - a. dofinansowania opieki zdrowotnej i badań profilaktycznych,
 - b. rozwoju terenów sportowych rekreacyjnych;
3. ważnym ale nie znaczącym było wskazanie na rozwój terenów sportowych rekreacyjnych

Należy zaznaczyć, że nikt nie wskazał konieczności wsparcia osób najbardziej potrzebujących, być może na fakt funkcjonujących socjalnych programów rządowych i gminnych.

Rekomendacje badanych i wskazania działań społecznych w ramach propozycji do wpisania w dokument strategii gminnej na kolejne lata są następujące:

- rozwój bazy zdrowotnej oraz dla seniorów,
- poprawa jakości nauczania w szkołach,
- rewitalizacja i poprawa drzewostanu,
- inwestycja w tereny rekreacyjne,

- rozbudowa dróg rowerowych i parkingów co przyciągnie turystów,
- poprawa jakości opieki zdrowotnej,
- rewitalizacja wsi, zwiększenie atrakcyjności poprzez miejsca odpoczynku, ukazanie tradycji ludowych,
- (przystankach autobusowych podświetlone - wycinanki kurpiowskie, murale na blokach/ straży pożarnej,
- budowa mostu w Lubielu Nowym,
- budowa stołówki szkolnej z możliwością korzystania przez mieszkańców - projekt architektoniczny nowoczesnej stodoły z otwartą stołówką,
- edukacja ekologiczna w szkole, budowa szklarni z warzywami i edukacja dzieci,
- rewitalizacja oświetlenia ulicznego.

Zakończenie

Reasumując, odpowiedzi na poszczególne pytania są spójne oraz wskazują na opinie wskazujące ocenę zagadnień rozwojowych wynikające z potrzeb i oczekiwań mieszkańców gminy Rzaśnik. Zagadnienia poruszane przez respondentów są oparte na ich potrzebach życiowych wynikających z dbałości o zdrowie i bezpieczeństwo życia rodzin, a także potrzeb bieżących.

Należy zauważyć, iż rezultaty osiągnięte poprzez przeprowadzenie ankiet badawczych wśród mieszkańców gminy mają charakter pogładowy, ale nie są odzwierciedleniem faktycznych potrzeb i oczekiwań mieszkańców Gminy Rzaśnik ze względu na fakt iż grupa badawcza nie jest grupą reprezentatywną.

Grupa badana miała możliwość i wykorzystała środki dostępu do internetu, jako przekazu informacyjnego. Respondenci stanowili mieszkańców gminy i była to grupa obejmująca łącznie przedział wiekowy 36-71 lat czyli posiadająca rodziny oraz co najmniej osiągnięty wiek produkcyjny.

**RADA GMINY
w Rzaśniku**


Przewodniczący
Rady Gminy w Rzaśniku
Grzegorz Gołębiewski

8.2. Wzór ankiety – informacja o ankiecie

Strategia rozwoju gminy Rząśnik na lata 2021-2030

Szanowni Państwo, dla Gminy Rząśnik zostanie opracowana Strategia rozwoju gminy Rząśnik na lata 2021-2030.

Jeśli chcą Państwo mieć wpływ na działania rozwojowe naszej Gminy to prosimy o wypełnienie poniższej ankiety. Badanie będzie cennym materiałem badawczym do sformułowania diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Rząśnik, ważnym miernikiem jakościowej oceny poziomu życia w Gminie i oczekiwań lokalnej społeczności.

Badanie ankietowe jest elementem prac nad tym projektem. W ten sposób możecie państwo zgłosić swoje uwagi i wziąć czynny udział w tworzeniu naszej strategii. Pomoże nam określić cele i kierunki działań na najbliższą dekadę, a także zdefiniuje perspektywy rozwoju gminy w dłuższym okresie.

Ankieta umożliwi poznanie poglądów i opinii mieszkańców Gminy w najważniejszych dla naszego rozwoju sprawach. Jest bardzo ważne, aby jak najwięcej mieszkańców wypełniło ankietę. Tylko wtedy bowiem będziemy mogli uznać nasze badanie za wartościowe i spełniające wymogi poprawności badań społecznych.

Ankieta jest całkowicie anonimowa – wszelkie zebrane informacje będą wykorzystywane wyłącznie do sporządzenia zbiorczych zestawień analitycznych. W żaden sposób wypełniona przez Państwa ankieta nie będzie publicznie udostępniana.

Jestem przekonany, że wiedza uzyskana z analizy ankiet pomoże władzom gminy w sformułowaniu przemyślanych i uzasadnionych propozycji strategicznego rozwoju gminy. Wyrażamy też nadzieję, że pytania ankiety okażą się dla Państwa interesujące. Natomiast wyniki badania będą publicznie dostępne.

Prosimy zatem o wypełnienie ankiety, do której link zamieszczamy poniżej:

➤ na stronie gminy

https://rzasnik.pl/wiadomosci/1/wiadomosc/192470/strategia_rozwoju_gminy_rzasnik_na_lata_20212030

➤ na stronie gminy w Biuletynie Informacji Publicznej

https://bip.rzasnik.pl/wiadomosci/1/wiadomosc/570884/strategia_rozwoju_gminy_rzasnik_na_lata_2021_2030

Dostęp do ankiety można także uzyskać na swoim smartfonie skanując poniższy QR kod:



Wypełnione ankiety (papierowe/skan) należy dostarczać w terminie od dnia 17 maja 2021 roku do dnia 9 czerwca 2021 r.:

- **drogą elektroniczną:** na adres sekretariat@rzasnik.pl
- **drogą korespondencyjną:** na adres Urząd Gminy Rząśnik, ul. Jesionowa 3, 07-205 Rząśnik, z dopiskiem „ankiety – strategia”
- **bezpośrednio do:** Urzędu Gminy Rząśnik, ul. Jesionowa 3, 07-205 Rząśnik (sprawą zajmuje się Pan Karol Kołakowski – Sekretarz Gminy Rząśnik).

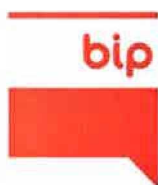
Na Państwa odpowiedzi czekamy do dnia 9 czerwca 2021 roku.

Będziemy również na bieżąco informować o dalszych etapach pracy nad Strategią.

Zapraszamy do udziału w ankiecie!

Zachęcamy do wypełnienia ankiety interaktywnie

Ankiety można wypełnić przez smartfon - kod zamieszczony poniżej



Zródło: opracowanie własne

**RADA GMINY
w Rząśniku**

Przewodniczący
Rady Gminy w Rząśniku
Grzegorz Gołębiowski

str. 64

ANKIETA

na potrzeby sporządzenia Strategii Rozwoju Gminy Rząśnik na lata 2021 – 2030

Szanowni Państwo, dla Gminy Rząśnik zostanie opracowana nowa Strategia Rozwoju do roku 2030. Poprzednia Strategia obejmowała lata 2011–2020 i utraciła już walor aktualności. Wiele zadań zapisanych w poprzednim dokumencie udało się zrealizować, jednakże część wyznaczonych celów pozostała jeszcze do zrealizowania lub też wymaga zaktualizowania.

Jeśli chcą Państwo mieć wpływ na działania rozwojowe naszej Gminy to prosimy o wypełnienie niniejszej ankiety. Badanie będzie cennym materiałem badawczym do sformułowania diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Rząśnik, ważnym miernikiem jakościowej oceny poziomu życia w Gminie i oczekiwań lokalnej społeczności.

Z góry dziękujemy za wypełnienie ankiety!

Badanie ankietowe będzie przeprowadzane od dnia 17 maja 2021 roku do dnia 9 czerwca 2021 roku.

Zachęcamy do wypełnienia ankiety elektronicznie skanując poniższy kod QR.



Na początek prosimy o odpowiedzieć na kilka pytań określających satysfakcję z życia na terenie Gminy Rząśnik (znakiem X) w podstawowych obszarach działań.

- I. Co Pani/Pana zdaniem jest najważniejsze dla społecznego i gospodarczego rozwoju Gminy (proszę wskazać nie więcej niż 3 czynniki kluczowe dla rozwoju Gminy)***
- rozwój produkcji i przetwórstwa rolnego
 - rozwój produkcji pozarolniczej
 - rozwój handlu
 - rozwój usług komercyjnych
 - rozwój turystyki i przedsięwzięć rekreacyjnych
 - rozwój usług społecznych
 - rozwój zorganizowanej działalności kulturalnej
 - posiadanie terenów inwestycyjnych
 - posiadanie terenów przeznaczonych na budownictwo mieszkaniowe
 - promocja gminy
 - estetyka gminy
 - środowisko
 - inne
- II. Co dla Pani/Pana ma największe znaczenie w życiu (proszę wskazać nie więcej niż 3 najważniejsze sprawy)**
- możliwość zatrudnienia i zarobkowania
 - pewność zatrudnienia
 - możliwość prowadzenia własnej działalności gospodarczej

- możliwość prowadzenia własnej działalności społecznej
- posiadanie własnego domu/mieszkania
- wykształcenie / podnoszenie kwalifikacji
- rosnąca pozycja społeczna (osobista, rodziny)
- zamieszkanie w bezpiecznej, zdrowej okolicy
- dobre wykształcenie dzieci
- zamożność
- zdrowie
- praca blisko miejsca zamieszkania
- inne

III. Czy odczuwa Pani/Pan potrzebę posiadania większej ilości informacji na temat zagadnień związanych z funkcjonowaniem i rozwojem Gminy?

- zdecydowanie tak
- raczej tak
- raczej nie
- zdecydowanie nie
- nie mam zdania

IV. Jak ocenia Pan(i) warunki życia na terenie Gminy Rząśnik biorąc pod uwagę:

KOMUNIKACJA I DOSTĘP DO MEDIÓW					
Jak ocenia Pan(i) warunki życia biorąc pod uwagę:	bardzo dobre	raczej dobre	raczej złe	bardzo złe	trudno powiedzieć
jakość dróg, ulic					
dostępność chodników					
stan, jakość chodników					
dostęp do ścieżek rowerowych					
dostęp do komunikacji zbiorowej (PKS, busy)					
dostęp do infrastruktury technicznej (wodociągi)					
dostęp do infrastruktury technicznej (kanalizacja)					
dostęp do nowoczesnych technologii (komputer, internet)					
EDUKACJA, STRUKTURA ORGANIZACYJNA PLACÓWEK OŚWIATY, KULTURA					
Jak ocenia Pan(i) warunki życia biorąc pod uwagę:	bardzo dobre	raczej dobre	raczej złe	bardzo złe	trudno powiedzieć
jakość kształcenia w szkołach					
liczebność klas w szkołach					
dostępność przedszkoli					
dostęp do oferty edukacyjnej dla dorosłych (kursy, szkolenia)					
dostęp do zajęć dodatkowych dla dzieci i młodzieży (np. nauka języków, kółka zainteresowań, zajęcia artystyczne i sportowe)					
oferta kulturalna					
SPORT, ZDROWIE					
Jak ocenia Pan(i) warunki życia biorąc pod uwagę:	bardzo dobre	raczej dobre	raczej złe	bardzo złe	trudno powiedzieć
dostępność lekarza rodzinnego					
dostępność lekarzy specjalistów					
jakość świadczonych usług opieki zdrowotnej					
dostępność placu zabaw					
stan i wyposażenie placów zabaw					
poczucie bezpieczeństwa w przestrzeni publicznej					
dostępność miejsc sportu i rekreacji					

OCHRONA ŚRODOWISKA I WYGLĄD GMINY RZAŚNIK					
Jak ocenia Pan(i) warunki życia biorąc pod uwagę:	bardzo dobre	raczej dobre	raczej złe	bardzo złe	trudno powiedzieć
stan środowiska przyrodniczego					
narażenie na zanieczyszczenia powietrza					
narażenie na hałas					
stan oświetlenia ulicznego					
stan i jakość terenów rekreacyjnych, miejsc spacerowych					
estetykę miejscowości i poszczególnych nieruchomości					
atrakcyjność turystyczną Gminy Rząśnik					
czystość i porządek na terenie Gminy Rząśnik					

V. Ocena jakości życia i diagnoza aktywności ludności

- 1) Proszę ocenić poziom występowania problemów na terenie Gminy Rząśnik w skali od 1 do 5, gdzie 1 oznacza, że problem nie występuje lub jest znikomy, natomiast 5 oznacza, że problem występuje z dużym nasileniem.

punktacja	1	2	3	4	5
alkoholizm					
przemoc					
uzależnienia					
ubóstwo					
bezrobocie					
słaba oferta kulturalna					
słaba oferta sportowa					

- 2) Jak ocenia Pan(i) aktywność ludności poprzez udział w konkursach, imprezach sportowych i kulturalnych, grupach działania na terenie Gminy Rząśnik?
- bardzo duża** **duża** **mała** **bardzo mała**
- 3) Czy uczestniczy Pan(i) w imprezach sportowych i rekreacyjnych organizowanych na terenie Gminy Rząśnik?
- zawsze** **często** **rzadko**
- 4) Jak spędza Pan(i) swój wolny czas?
- odpoczywam w domu (tv, komputer)**
- uprawiam sport, idę na spacer**
- odwiedzam znajomych lub rodzinę**
- idę na koncert, piknik, imprezę**
- podróżuję**
- 5) Jak często korzysta Pan(i) z infrastruktury rekreacyjnej (boisko, plac zabaw, tereny spacerowe) na terenie Gminy Rząśnik?
- zawsze** **często** **rzadko**
- 6) Kto Pani/Pana zdaniem jest najbardziej narażony na wykluczenie społeczne na terenie Gminy Rząśnik (proszę wybrać jedną odpowiedź)?
- bezrobotni** **niepełnosprawni** **osoby starsze**
- 7) Jaki jest główny powód problemów społecznych i zawodowych mieszkańców Gminy Rząśnik (proszę wybrać jedną odpowiedź)?
- brak odpowiedniego wykształcenia**
- brak motywacji i chęci rozwoju**

- niski stopień przedsiębiorczości
- brak odpowiednich wzorców

VI. Mocne i słabe strony

Jakie są według Pani/Pana największe problemy Gminy Rząśnik, a gdzie widać perspektywy rozwoju.
Prosimy ocenić elementy wymienione w tabeli (znakiem X).

	zdecydowanie słaba strona	słaba strona	czynnik obojętny	silna strona	zdecydowanie silna strona
dostępność komunikacyjna					
infrastruktura komunalna (wodociągi)					
infrastruktura komunalna (kanalizacja)					
infrastruktura komunalna (gaz)					
dostęp do nowoczesnych technologii i internetu					
rynek pracy					
oferta edukacyjna					
oferta sportowo - rekreacyjna					
oferta turystyczna					
kultywowanie tradycji i zwyczajów					
przedsiębiorczość mieszkańców					
aktywność związków i stowarzyszeń itp.					
walory przyrodnicze					
walory historyczne i zabytkowe					

**VII. Ocena najważniejszych potrzeb, czyli w co należy inwestować na terenie Gminy Rząśnik?
(można zaznaczyć kilka odpowiedzi)**

- Rozbudowa dróg, ulic i parkingów
- Rozbudowa i modernizacja sieci wodociągowej
- Rozbudowa i modernizacja sieci kanalizacyjnej
- Rozbudowa i modernizacja sieci gazowej
- Rozbudowa i modernizacja sieci energetycznej
- Inwestycje w odnawialne źródła energii
- Inwestycje w oświatę i edukację
- Poprawa dostępności przedszkoli i żłobków
- Aktywizacja osób starszych i opieka nad nimi
- Poprawa warunków dla inwestorów
- Wsparcie dla osób najbiedniejszych
- Dofinansowanie opieki zdrowotnej i badań profilaktycznych
- Rozwój terenów sportowych rekreacyjnych
- Promocja i rozwój turystyki
- Organizacja imprez sportowych, inwestycje w sport
- Promocja i inwestycje w kulturę
- Inne (proszę wymienić).....

VIII. Jeśli mają Państwo własne pomysły, uwagi i wnioski jakie należy wykorzystać przy opracowaniu „Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Rząśnik do roku 2030”, proszę wskazać poniżej

.....

.....

.....

IX. Metryczka

1) W jakim przedziale wiekowym się Pan(i) znajduje?

- do 24 lat
- 25-35 lat
- 36-50 lat
- 51-70 lat
- co najmniej 71 lat

2) Płeć:

- kobieta
- mężczyzna

3) Proszę określić swój związek z Gminą Rząśnik:

- tu mieszkam i pracuję
- tylko tu mieszkam

DZIĘKUJEMY ZA WYPEŁNIENIE ANKIETY!

Wypełnione ankiety należy dostarczać w terminie od dnia 17 maja 2021 roku do dnia 9 czerwca 2021 r.: drogą elektroniczną na adres sekretariat@zasnik.pl lub drogą korespondencyjną na adres: Urząd Gminy Rząśnik, ul. Jesionowa 3, 07-205 Rząśnik, z dopiskiem „ankiety – strategia” lub bezpośrednio do Urzędu Gminy Rząśnik, ul. Jesionowa 3, 07-205 Rząśnik (sprawą zajmuje się Pan Karol Kołakowski – Sekretarz Gminy Rząśnik).

Ankiety można wypełnić też interaktywnie pod adresami:

Na stronie gminy

<https://zasnik.pl/wiadomosci/1/wiadomosc/192470/strategia-rozwoju-gminy-zasnik-na-lata-2021-2030>

na stronie gminy w Biuletynie Informacji Publicznej

<https://bip.zasnik.pl/wiadomosci/1/wiadomosc/570884/strategia-rozwoju-gminy-zasnik-na-lata-2021-2030>

**RADA GMINY
w Rząśniku**


Przewodniczący
Rady Gminy w Rząśniku
Grzegorz Gołębiewski



Rząśnik,
listopad 2021 rok

PROGNOZA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO
przeprowadzana w ramach
Strategicznej Oceny Oddziaływania na Środowisko
dla projektu „Strategii rozwoju gminy Rząśnik na
***lata 2021-2030*”**

Spis treści

1. WPROWADZENIE	3
1.1. PODSTAWY PRAWNE I CEL PROGNOZY	3
1.2. ZAKRES MERYTORYCZNY PROGNOZY	3
1.3. ZASTOSOWANE METODY I WYKORZYSTANE MATERIAŁY	5
1.4. NAPOTKANE PROBLEMY I BRAKI INFORMACJI	5
2. ANALIZA STRATEGII ROZWOJU GMINY RZAŚNIK LATA 2021-2030	6
2.1. INFORMACJE O ZAWARTOŚCI, GŁÓWNYCH CELECH PROJEKTU STRATEGII	6
2. POWIĄZANIA STRATEGII Z INNYMI DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI	6
3. OKREŚLENIE, ANALIZA I OCENA ISTNIEJĄCEGO STANU ŚRODOWISKA ORAZ POTENCJALNYCH ZMIAN TEGO STANU W PRZYPADKU BRAKU REALIZACJI PROJEKTU STRATEGII ROZWOJU GMINY RZAŚNIK NA LATA 2021-2030	18
3.1. CHARAKTERYSTYKA I FUNKCJONOWANIE ŚRODOWISKA OBSZARU GMINY RZAŚNIK	18
3.3. POTENCJALNE ZMIANY STANU ŚRODOWISKA W PRZYPADKU BRAKU RELIAZAJI PROJEKTU STRATEGII	35
4. OKREŚLENIE, ANALIZA I OCENA CELÓW OCHRONY ŚRODOWISKA USTANOWIONYCH NA SZCZEBLU MIĘDZYNARODOWYM, WSPÓLNOTOWYM I KRAJOWYM, ISTOTNYCH Z PUNKTU WIDZENIA PROJEKTU STRATEGII ROZWOJU GMINY RZAŚNIK NA LATA 2021-2030, ORAZ SPOSOBY, W JAKICH TE CELE I INNE PROBLEMY ŚRODOWISKA ZOSTAŁY UWZGLĘDNIONE PODCZAS OPRAWOWYWANIA DOKUMENTU	36
4.1. CELE WYNIKAJĄCE Z POLITYKI UNIJNEJ	37
4.2. CELE WYNIKAJĄCE Z POLITYKI DOKUMENTÓW KRAJOWYCH	38
4.3. CELE WYNIKAJĄCE Z DOKUMENTÓW REGIONALNYCH	40
4.4. CELE WYNIKAJĄCE Z DOKUMENTÓW LOKALNYCH	44
5. OKREŚLENIE, ANALIZA I OCENA PRZEWIDYWANYCH ZNACZĄCYCH ODDZIAŁYWAŃ NA ŚRODOWISKO, W TYM ODDZIAŁYWANIA BEZPOŚREDNIE, POŚREDNIE, WTÓRNE, SKUMULOWANE, KRÓTKOTERMINOWE, REDNIOTERMINOWE I DŁUGOTERMINOWE, STAŁE I CHWILOWE ORAZ POZYTYWNE I NEGATYWNE	45
5.1. ODDZIAŁYWANIE NA POSZCZEGÓLNE KOMPONENTY ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO	46
5.2. CHARAKTER ODDZIAŁYWAŃ SKUTKÓW REALIZACJI STRATEGII NA ŚRODOWISKO	54
5.3. MOŻLIWOŚĆ POWSTANIA PRZEDSIĘWZIĘĆ MOGĄCYCH ZAWSZE ZNACZĄCO LUB MOGĄCYCH POTENCJALNIE ZNACZĄCO ODDZIAŁYWANIE NA SRODOWIKO	55
6. ROZWIĄZANIA MAJĄCE NA CELU ZAPOBIEGANIE, OGRANICZANIE LUB KOMPENSACJĘ PRZYRODNICZĄ NEGATYWNYCH ODDZIAŁYWAŃ NA ŚRODOWISKO, MOGĄCYCH BYĆ REZULTATEM REALIZACJI PROJEKTU „STRATEGII ROZWOJU GMINY RZAŚNIK NA LATA 2021-2030”	58
7. TRANSGRANICZNE ODDZIAŁYWANIE NA ŚRODOWISKO	60
8. ANALIZA ROZWIĄZAŃ ALTERNATYWNYCH DO ROZWIĄZAŃ PRZYJĘTYCH W STRATEGII	61
9. PROPOZYCJE DOTYCZĄCE PRZEWIDYWANYCH METOD ANALIZY SKUTKÓW REALIZACJI POSTANOWIEŃ PROJEKTU „STRATEGII ROZWOJU GMINY RZAŚNIK NA LATA 2021-2030” ORAZ CZĘSTOTLIWOŚCI JEJ PRZEPROWADZANIA	62
10. PODSUMOWANIE	63
STRESZCZENIE W JĘZYKU NIESPECJALISTYCZNYM	64

1. WPROWADZENIE

1.1. PODSTAWY PRAWNE I CEL PROGNOZY

Niniejsza prognoza została sporządzona w oparciu o wymogi wynikające z przepisu art. 51 ust. 1 ustawy z dnia 3 października 2008 roku o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (t.j. Dz.U. z 2021 r. poz. 247 ze zm.). Zgodnie z przepisami ww. ustawy, organ opracowujący projekt strategii jest zobowiązany do sporządzenia dokumentacji prognozy oddziaływania na środowisko oraz prowadzenia postępowania w sprawie oceny oddziaływania na środowisko z udziałem społecznym.

Prognoza dotyczy projektu Strategii rozwoju gminy Rząśnik na lata 2021-2030.

Celem wykonania *Prognozy oddziaływania na środowisko projektu „Strategii rozwoju gminy Rząśnik na lata 2021-2030”* jest ocena aktualnego stanu środowiska przyrodniczego, problemów środowiskowych w gminie Rząśnik, a także identyfikacja potencjalnych oddziaływań na środowisko będących wynikiem realizacji projektu Strategii, ocena ich natężenia oraz wskazanie ewentualnych działań zapobiegających, minimalizujących lub kompensacyjnych. Realizacja wskazanego celu została wykonana na poziomie szczegółowości adekwatnym do poziomu szczegółowości projektu „Strategii rozwoju gminy Rząśnik na lata 2021-2030”.

Podstawowym celem prognozy jest wskazanie, jak oddziaływać będzie na środowisko realizacja określonych w projekcie Strategii rozwoju gminy Rząśnik na lata 2021-2030 celów i działań.

Prognoza wraz z projektem Strategii rozwoju gminy Rząśnik na lata 2021-2030 będzie poddana konsultacjom społecznym oraz będzie przedmiotem opiniowania przez Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska oraz Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego.

1.2. ZAKRES MERYTORYCZNY PROGNOZY

Zakres *Prognozy oddziaływania na środowisko* wynika z art. 51 ust. 2 ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko. (t.j. Dz. U. z 2021 r., poz. 247 ze zmianami). W związku z powyższym prognoza oddziaływania na środowisko zawiera:

- informacje o zawartości, głównych celach projektowanego dokumentu oraz jego powiązaniach z innymi dokumentami,
- informacje o metodach zastosowanych przy sporządzaniu prognozy,
- propozycje dotyczące przewidywanych metod analizy skutków realizacji postanowień projektowanego dokumentu oraz częstotliwości jej przeprowadzania,
- informacje o możliwym transgranicznym oddziaływaniu na środowisko,
- streszczenie sporządzone w języku niespecjalistycznym,
- oświadczenie autora o spełnieniu wymagań, o których mowa w art. 74a ust. 2, stanowiące załącznik do prognozy,

- datę sporządzenia prognozy, imię, nazwisko i podpis autora.

Ponadto *Prognoza* określa, analizuje i ocenia:

- istniejący stan środowiska oraz potencjalne zmiany tego stanu w przypadku braku realizacji projektowanego dokumentu,
- stan środowiska na obszarach objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem,
- istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności dotyczące obszarów podlegających ochronie na podstawie *ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody*,
- cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym, unijnym i krajowym, istotne z punktu widzenia projektowanego dokumentu oraz sposoby, w jakich te cele i inne problemy środowiska zostały uwzględnione podczas opracowywania dokumentu,
- przewidywane znaczące oddziaływania, w tym oddziaływania bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe, stałe i chwilowe oraz pozytywne i negatywne, na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru, a także na środowisko, a w szczególności na:
 - ✓ różnorodność biologiczną,
 - ✓ ludzi,
 - ✓ zwierzęta,
 - ✓ rośliny,
 - ✓ wodę,
 - ✓ powietrze,
 - ✓ powierzchnię ziemi,
 - ✓ krajobraz,
 - ✓ klimat,
 - ✓ zasoby naturalne,
 - ✓ zabytki,
 - ✓ dobra materialne

z uwzględnieniem zależności między tymi elementami środowiska i między oddziaływaniami na te elementy.

Prognoza przedstawia również:

- rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru,
- rozwiązania alternatywne do rozwiązań zawartych w projektowanym dokumencie wraz z uzasadnieniem ich wyboru oraz opis metod dokonania oceny prowadzącej do tego wyboru albo wyjaśnienie braku rozwiązań alternatywnych, w tym wskazania napotkanych trudności wynikających z niedostatków techniki lub luk we współczesnej wiedzy.

Niniejsza prognoza została sporządzona zgodnie z zapisami ustawy OOŚ oraz w oparciu o pismo **Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie z dnia 22 listopada 2021 r. znak WOŚ.III.410.740.2021.JD.2**

Głównym celem niniejszej *Prognozy oddziaływania na środowisko* jest określenie możliwych skutków w środowisku, jakie mogą wystąpić w wyniku realizacji *Strategii rozwoju gminy Rzęśnik na lata 2021-2030*.

Ponieważ realizacja części celów *Strategii rozwoju gminy Rzęśnik* (cele o charakterze inwestycyjnym) może wyznaczać ramy do późniejszej realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, podczas analiz uwzględniono także zapisy *Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 10 września 2021 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz.U. z 2019 r., poz.1839)*. W zakresie ochrony przyrody uwzględniono ustawę z 16 kwietnia 2004r. *o ochronie przyrody*.

1.3. ZASTOSOWANE METODY I WYKORZYSTANE MATERIAŁY

Prognozę oddziaływania na środowisko sporządzono przy zastosowaniu metody opisowej, polegającej na charakterystyce istniejących zasobów środowiska oraz łączeniu w logiczną całość posiadanych informacji o dotychczasowych mechanizmach funkcjonowania środowiska i wskazaniu, jakie potencjalne skutki mogą wystąpić w środowisku w wyniku realizacji ustaleń *Strategii*. Podczas oceny potencjalnych oddziaływań zastosowano metodą porównawczą, wykorzystując wiedzę o funkcjonowaniu środowiska jako całości. Przy ocenie przewidywanych zmian w środowisku wywołanych realizacją postanowień *Strategii* oparto się również o metodę analizy trendu – umożliwiającą ocenę stanu zasobów i ekosystemu w danej perspektywie czasowej. Poza opisem potencjalnych i typowych oddziaływań, jakie mogą nastąpić na skutek realizacji projektowanego dokumentu wykonano również ocenę i identyfikację znaczących oddziaływań na środowisko poszczególnych zadań w formie tabeli - tzw. macierzy oddziaływań na środowisko. Macierz oddziaływań na środowisko jest syntetycznym zestawieniem możliwych pozytywnych bądź negatywnych oddziaływań ocenianych zadań na środowisko naturalne.

Prognozę oddziaływania na środowisko przedstawiono w zakresie, jaki umożliwia obecny stan dostępnej informacji o środowisku oraz w tym kontekście - stopień ogólności (lub szczegółowości) ustaleń *Strategii*.

1.4. NAPOTKANE PROBLEMY I BRAKI INFORMACJI

Istotną kwestią, która ma wpływ na ostateczną formę sporządzanej prognozy oddziaływania na środowisko, jest ogólny charakter projektowanego dokumentu. Brak konkretnych informacji dotyczących identyfikacji przedsięwzięć, ich rodzaju oraz skali sprawiły, że dokonane analizy mają charakter głównie teoretyczny. Określono wyłącznie typy projektów, jakie mogą potencjalnie zostać zrealizowane na obszarze gminy oraz sformułowano ogólne wnioski dotyczące środowiskowych skutków ich realizacji.

Analizy o wyższym stopniu szczegółowości oraz dokładniejsze oceny wpływu poszczególnych działań na komponenty środowiska przyrodniczego mogą zostać dokonane dopiero na etapie pozyskiwania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach (jeżeli będzie wymagana). Wówczas

charakter poszczególnych działań oraz ich lokalizacja zostanie określona precyzyjnie, co pozwoli na dokładne określenie możliwych oddziaływań na środowisko z uwzględnieniem przyrodniczych uwarunkowań zidentyfikowanych w danej lokalizacji.

2. ANALIZA STRATEGII ROZWOJU GMINY RZĄŚNIK LATA 2021-2030

2.1. INFORMACJE O ZAWARTOŚCI, GŁÓWNYCH CELECH PROJEKTU STRATEGII

„Strategia rozwoju gminy Rząśnik na lata 2021-2030” jest dokumentem, który identyfikuje problemy Gminy oraz formułuje na ich podstawie wizję rozwoju, przedstawiającą docelowy stan Gminy, do którego osiągnięcia władze samorządowe powinny dążyć poprzez wdrażanie działań wskazanych w ramach ustalonych celów strategicznych. Ustalone cele uwzględniają zidentyfikowane mocne i słabe strony Gminy oraz jej szanse i zagrożenia. *Strategia* określa również mechanizmy monitoringu efektywności procesu realizacji przyjętych zamierzeń. Dzięki systematycznemu monitoringowi postępu realizacji działań, pojawiające się na bieżąco problemy będą eliminowane a to sprzyjać będzie osiągnięciu założonych celów.

W Strategii wyznaczono cele strategiczne (główne) oraz operacyjne (szczegółowe), których osiągnięcie pozwoli zrealizować misję, stanowiącą odzwierciedlenie wizji (pożądanego stanu jednostki). W konsekwencji powyższego „*Strategia rozwoju gminy Rząśnik lata 2021-2030*” jest kompleksowym narzędziem wspierania rozwoju gminy, służącym do świadomego, efektywnego oraz użytecznego wykonywania realnych zadań, których wdrażanie pozwala kreować przyszłość jednostki i osiągnąć jej oczekiwany stan, wizerunek.

Projektowany dokument ma charakter kierunkowy i nie wskazuje zadań ani nie precyzuje lokalizacji działań.

2. POWIĄZANIA STRATEGII Z INNYMI DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI

Przeanalizowano zapisy następujących dokumentów krajowych, regionalnych i powiatowych:

STRATEGICZNE DOKUMENTY KRAJOWE

Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (perspektywa do 2030 r.) (SOR), przyjęta uchwałą M.P. 2017 poz. 260 przez Radę Ministrów dnia 14 lutego 2017 r. Celem głównym wskazanym w niniejszym dokumencie jest: „*Tworzenie warunków dla wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym wzroście spójności w wymiarze społecznym, ekonomicznym, środowiskowym i terytorialnym*”. W dokumencie wyszczególniono następujące cele szczegółowe:

1. Trwały wzrost gospodarczy oparty o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną:

- reindustrializacja – wzrost zdolności polskiego przemysłu do sprostaniu globalnej konkurencji;
- rozwój innowacyjnych firm – zwiększenie innowacyjności polskich przedsiębiorstw na rynku krajowym i rynkach zagranicznych.
- małe i średnie przedsiębiorstwa – przemiany strukturalne sektora, nowe formy działania i współpracy, nowoczesne instrumenty wsparcia;
- kapitał dla rozwoju – trwałe zwiększenie stopy inwestycji i ich jakości w dłuższej perspektywie, przy większym wykorzystaniu środków krajowych;
- ekspansja zagraniczna – zwiększenie umiędzynarodowienia polskiej gospodarki, zwiększenie eksportu towarów zaawansowanych technologicznie.

2. Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony:

- spójność społeczna – poprawa dostępności usług świadczonych w odpowiedzi na wyzwania demograficzne; wzrost i poprawa wykorzystania potencjału kapitału ludzkiego na rynku pracy;
- rozwój zrównoważony terytorialnie – zrównoważony rozwój kraju wykorzystujący indywidualne potencjały endogeniczne poszczególnych terytoriów; wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych w oparciu o specjalizacje gospodarcze i nowe nisze rynkowe; podniesienie skuteczności i jakości wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie na wszystkich szczeblach zarządzania.

3. Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu.

- prawo w służbie obywatelom i gospodarce – uproszczenie prawa zapewniające lepsze warunki dla działalności gospodarczej i realizacji potrzeb obywateli;
- instytucje prorozwojowe i strategiczne zarządzanie rozwojem – inkluzyjne i skuteczne instytucje publiczne – dostępne i otwarte dla obywateli oraz przedsiębiorstw; budowa zintegrowanego systemu planowania społeczno-gospodarczego i przestrzennego;
- e-państwo – cyfrowe państwo usługowe;
- finanse publiczne – stabilne, efektywne i zrównoważone finanse publiczne;
- efektywność wykorzystania środków UW – wykorzystanie środków z budżetu Unii Europejskiej w sposób przekładający się na trwałe efekty rozwojowe.

Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030, przyjęta przez Radę Ministrów dnia 13 grudnia 2011 r., jednak zgodnie z ustawą z dnia 15.07.2020 (Dz. U. z 2020 r. poz. 1378) została ona uchylona. Z punktu widzenia zagospodarowania przestrzennego KPZK 2030 była

istotnym dokumentem szczebla krajowego. W przyszłości zostanie ona zastąpiona koncepcją rozwoju kraju. W KPZK wyznaczono następujące cele:

- podwyższenie konkurencyjności głównych ośrodków miejskich Polski w przestrzeni europejskiej przy zachowaniu policentrycznej struktury systemu osadniczego sprzyjającego spójności;
- poprawa spójności wewnętrznej i terytorialne równoważenie rozwoju kraju poprzez m.in. wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich oraz wykorzystanie potencjału wewnętrznego wszystkich terytoriów;
- poprawa dostępności terytorialnej kraju poprzez rozwijanie infrastruktury transportowej i telekomunikacyjnej;
- kształtowanie struktur przestrzennych wspierających osiągnięcie i utrzymanie wysokiej jakości środowiska przyrodniczego i walorów krajobrazowych Polski;
- zwiększenie odporności struktury przestrzennej na zagrożenia naturalne i utratę bezpieczeństwa energetycznego;
- przywrócenie i utrwalenie ładu przestrzennego, m.in. poprzez: budowę zintegrowanego systemu planowania społeczno-gospodarczego i przestrzennego.

W główne założenia koncepcji wpisują się działania wskazane w *Strategii rozwoju gminy Rząśnik* dotyczące ochrony środowiska i adaptacji do zmian klimatu, ale także z uwagi na kwestie gospodarcze obszaru i dążenie do wzrostu przedsiębiorczości na terenie gminy poprzez wykorzystywanie potencjałów endogenicznych.

Strategia na rzecz odpowiedzialnego rozwoju do roku 2020 (Z PERSPEKTYWĄ DO 2030 R.)

Strategia została przyjęta Uchwałą Nr 8 Rady Ministrów z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie przyjęcia Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030r.) (M.P. 2017 poz. 260). Głównym celem Strategii jest tworzenie warunków dla wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym wzroście spójności w wymiarze społecznym, ekonomicznym, środowiskowym i terytorialnym.

W dokumencie określono następujące cele szczegółowe:

- I. Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną
- II. Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony
- III. Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu

Cele zakładane do realizacji przez Gminę Rząśnik wpisują się w cele i kierunki działań zawarte w Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju, głównie w cel szczegółowy III – Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu, kierunek interwencji – zwiększenie efektywności programowania rozwoju poprzez zintegrowanie

planowania przestrzennego i społeczno-gospodarczego oraz zapewnienie realnej partycypacji społecznej, a także Cel szczegółowy II – Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony, kierunki interwencji – aktywne gospodarczo i przyjazne mieszkańcom miasta, rozwój obszarów wiejskich i wzmocnienie sprawności administracyjnej samorządów terytorialnych oraz ich zdolności do współpracy z partnerami na rzecz rozwoju.

Krajowa strategia rozwoju regionalnego 2030

Jest to podstawowy dokument strategiczny polityki regionalnej państwa w perspektywie do 2030 r. i został przyjęty przez Radę Ministrów Uchwałą nr 102 z dnia 17 września 2019 r. (M.P. 2019 poz. 1060). Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 rozwija postanowienia Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.).

Głównym celem polityki regionalnej jest efektywne wykorzystanie endogenicznych potencjałów terytoriów i ich specjalizacji dla osiągnięcia zrównoważonego rozwoju kraju, co tworzyć będzie warunki do wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym osiągnięciu spójności w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym.

Powyższy cel realizowany jest poprzez trzy cele szczegółowe polityki regionalnej:

1. Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym.
2. Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych.
3. Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie.

Założenia strategiczne Gminy Rząśnik zostały określone z uwzględnieniem postanowień Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030.

Strategia Zrównoważonego Rozwoju Transportu do 2030 r. została przyjęta przez Radę Ministrów 24 września 2019 r. Celem głównym krajowej polityki transportowej jest zwiększenie dostępności transportowej oraz poprawa bezpieczeństwa uczestników ruchu i efektywności sektora transportowego. Kierunki interwencji wskazane w dokumencie:

- budowa zintegrowanej, wzajemnie powiązanej sieci transportowej służącej konkurencyjnej gospodarce;
- poprawa sposobu organizacji i zarządzania systemem transportowym;
- zmiany w indywidualnej i zbiorowej mobilności;
- poprawa bezpieczeństwa uczestników ruchu oraz przewożonych towarów;
- ograniczanie negatywnego wpływu transportu na środowisko;
- poprawa efektywności wykorzystania publicznych środków na przedsięwzięcia transportowe.

Strategia rozwoju Gminy Rząśnik wykazuje zgodność z proponowanymi kierunkami działań, z uwagi na propozycję rozbudowy i modernizacji infrastruktury drogowej, polepszanie jakości

środków transportu zbiorowego i wdrażanie innowacji m.in. w zakresie zwiększania odporności na zmiany klimatu oraz minimalizacji presji na środowisko.

Strategia zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa 2030 została przyjęta Uchwałą nr 123 Rady Ministrów z dnia 15 października 2019 r. (M.P. z 2019 r. poz. 1150).

Wizja polskiej wsi 2050 brzmi następująco: *Obszary wiejskie w 2050 r. to atrakcyjne miejsce pracy, zamieszkania, wypoczynku i prowadzenia działalności rolniczej lub pozarolniczej. To również obszary dostarczające dóbr publicznych i rynkowych, z zachowaniem unikalnych walorów przyrodniczych, krajobrazowych i kulturowych dla przyszłych pokoleń, dzięki zrównoważonemu rozwojowi konkurencyjnego rolnictwa i rybactwa. Na obszarach wiejskich zatrzymano niekorzystne zmiany demograficzne oraz znacząco zwiększono pozytywne efekty środowiskowe produkcji rolnej i rybackiej. Podstawą ustroju rolnego są gospodarstwa rodzinne rozwijające się w sposób zrównoważony i odpowiedzialny, wykorzystujące nowoczesne technologie. Zapewniono zwiększenie się wkładu małych i średnich gospodarstw rolnych w zapewnienie zrównoważonego rozwoju rolnictwa*

Celem głównym powyższej Strategii jest: *Rozwój gospodarczy wsi umożliwiający trwały wzrost dochodów jej mieszkańców przy minimalizacji rozwarstwienia ekonomicznego, społecznego i terytorialnego oraz poprawie stanu środowiska naturalnego.*

W strategii wyznaczono następujące cele szczegółowe:

- I. Zwiększenie opłacalności produkcji rolnej i rybackiej,
- II. Poprawa jakości życia, infrastruktury i stanu środowiska,
- III. Rozwój przedsiębiorczości, pozarolniczych miejsc pracy i aktywnego społeczeństwa.

Wdrożenie Strategii rozwoju gminy Rząśnik wpisuje się w cel szczegółowy II, gdyż planowane do realizacji działania dążą do poprawy jakości życia, w tym ochrony środowiska na terenie gminy.

Polityka ekologiczna państwa 2030 – Strategia rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej

Dokument przyjęty został Uchwałą Nr 67 Rady Ministrów z dnia 16 lipca 2019 r. w sprawie przyjęcia „Polityki ekologicznej państwa 2030 – strategii rozwoju w obszarze środowiska gospodarki wodnej” (M.P. z 2019 r. poz. 794). Jest on jednym z podstawowych strategii zarządzania rozwojem kraju w zakresie polityki ochrony środowiska.

Celem głównym określonym w dokumencie jest: Rozwój potencjału środowiska na rzecz obywateli i przedsiębiorstw. W jego ramach wyznaczono następujące cele szczegółowe:

- ✓ Cel szczegółowy I: Środowiska i zdrowie. *Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego.*

- ✓ Cel szczegółowy II: Środowiska i gospodarka. *Zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska*
- ✓ Cel szczegółowy III: Środowisko i klimat. *Łagodzenie zmian klimatu i adaptacja do nich oraz zarządzanie ryzykiem klęsk żywiołowych.*

Realizacja celów środowiskowych będzie wspierana przez następujące cele horyzontalne:

- Środowisko i edukacja. *Rozwijanie kompetencji (wiedzy, umiejętności i postaw) ekologicznych społeczeństwa.*
- Środowisko i administracja. *Poprawa efektywności funkcjonowania instrumentów ochrony środowiska.*

W Strategii rozwoju gminy Rząśnik uwzględnione zostały działania, które mają na celu poprawę jakości środowiska. Należą do nich inwestycje z zakresu modernizacji dróg, modernizacji oświetlenia ulicznego, rozbudowy infrastruktury wodno-kanalizacyjnej, w tym budowy oczyszczalni ścieków celem wyeliminowania ryzyka zanieczyszczeń wód i gleby w wyniku niekontrolowanego przedostawania się nieczystości gromadzonych w bezodpływowych zbiornikach. Ponadto przewidziano wymianę źródeł ciepła na ekologiczne.

Polityka energetyczna Polski do 2030 roku

Dokument ten został przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 10 listopada 2009 r. uchwałą nr 202/2009 (Obwieszczenie Ministra Gospodarki z dnia 21 grudnia 2009 r. w sprawie polityki energetycznej państwa do 2030 r.; M.P. z 2010 r. nr 2 poz. 11), i przedstawia strategię państwa, mającą na celu odpowiedzenie na najważniejsze wyzwania stojące przed polską energetyką, zarówno w perspektywie krótkoterminowej, jak i w perspektywie do 2030 roku. W ramach wskazanego dokumentu przewidziano:

- w zakresie poprawy efektywności energetycznej:
 - dążenie do utrzymania zero energetycznego wzrostu gospodarczego, tj. rozwoju gospodarki następującego bez wzrostu zapotrzebowania na energię pierwotną;
 - konsekwentne zmniejszanie energochłonności polskiej gospodarki do poziomu UE 15;
- w zakresie wzrostu bezpieczeństwa dostaw paliw i energii:
 - racjonalne i efektywne gospodarowanie złożami węgla znajdującymi się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej;
 - dywersyfikację źródeł i kierunków dostaw gazu ziemnego;
 - zwiększenie stopnia dywersyfikacji źródeł dostaw ropy naftowej, rozumianej jako uzyskiwanie ropy naftowej z różnych regionów świata, od różnych dostawców z wykorzystaniem alternatywnych szlaków transportowych;

- budowę magazynów ropy naftowej i paliw płynnych o pojemnościach zapewniających utrzymanie ciągłości dostaw, w szczególności w sytuacjach kryzysowych;
- zapewnienie ciągłego pokrycia zapotrzebowania na energię przy uwzględnieniu maksymalnego możliwego wykorzystania krajowych zasobów oraz przyjaznych środowisku technologii;
- w zakresie dywersyfikacji struktury wytwarzania energii elektrycznej poprzez wprowadzenie energetyki jądrowej:
 - przygotowanie infrastruktury dla energetyki jądrowej i zapewnienie inwestorom warunków do wybudowania i uruchomienia elektrowni jądrowych opartych na bezpiecznych technologiach, z poparciem społecznym i z zapewnieniem wysokiej kultury bezpieczeństwa jądrowego na wszystkich etapach: lokalizacji, projektowania, budowy, uruchomienia, eksploatacji i likwidacji elektrowni jądrowych;
- w zakresie rozwoju wykorzystania OZE:
 - wzrost udziału odnawialnych źródeł energii w finalnym zużyciu energii co najmniej do poziomu 15% w 2020 r. oraz dalszy wzrost tego wskaźnika w latach następnych;
 - osiągnięcie w 2020 r. 10% udziału biopaliw w rynku paliw transportowych oraz zwiększenie wykorzystania biopaliw II generacji;
 - ochronę lasów przed nadmiernym eksploatowaniem, w celu pozyskiwania biomasy oraz zrównoważone wykorzystanie obszarów rolniczych na cele OZE, w tym biopaliw tak, aby nie doprowadzić do konkurencji pomiędzy energetyką odnawialną i rolnictwem oraz zachować różnorodność biologiczną;
 - wykorzystanie do produkcji energii elektrycznej istniejących urządzeń piętrzących stanowiących własność Skarbu Państwa;
 - zwiększenie stopnia dywersyfikacji źródeł dostaw oraz stworzenie optymalnych warunków do rozwoju energetyki rozproszonej opartej na lokalnie dostępnych surowcach;
- w zakresie rozwoju konkurencyjnych rynków:
 - zapewnienie niezakłóconego funkcjonowania rynków paliw i energii, a przez to przeciwdziałanie nadmiernemu wzrostowi cen;
- w zakresie ograniczenia oddziaływania energetyki na środowisko:
 - ograniczenie emisji CO² do 2020 r. przy zachowaniu wysokiego poziomu bezpieczeństwa energetycznego;
 - ograniczenie emisji SO₂ i NO_x oraz pyłów (w tym PM₁₀ i PM_{2,5}) do poziomów wynikających z obecnych i projektowanych regulacji unijnych;
 - ograniczenie negatywnego oddziaływania energetyki na stan wód powierzchniowych i podziemnych;

- minimalizację składowania odpadów przez jak najszersze wykorzystanie ich w gospodarce;
- zmianę struktury wytwarzania energii w kierunku technologii niskoemisyjnych.

Strategia rozwoju gminy Rząśnik jest zgodna z Polityką energetyczną Polski do 2030, gdyż zaplanowane działania przyczyniają się m.in. do wzrostu efektywności energetycznej budynków oraz wzrostu wykorzystania OZE, co uwzględnia Polityka energetyczna Polski.

Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030 (SPA 2020)

Dokument został przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 29 października 2013 r.

Głównym jego celem *„jest zapewnienie zrównoważonego rozwoju oraz efektywnego funkcjonowania gospodarki i społeczeństwa w warunkach zmieniającego się klimatu”*.

Ponadto wskazano priorytetowe kierunki działań adaptacyjnych, które należy podjąć do 2020 roku w najbardziej wrażliwych na zmiany klimatu obszarach, takich jak: gospodarka wodna, rolnictwo, leśnictwo, różnorodność biologiczna, zdrowie, energetyka, budownictwo i gospodarka przestrzenna, obszary zurbanizowane, transport, obszary górskie i strefy wybrzeża.

Wśród celów szczegółowych wyznaczono:

Cel 1. Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego i dobrego stanu środowiska,

Cel 2. Skuteczna adaptacja do zmian klimatu na obszarach wiejskich;

Cel 3. Rozwój transportu w warunkach zmian klimatu;

Cel 4. Zapewnienie zrównoważonego rozwoju regionalnego i lokalnego z uwzględnieniem zmian klimatu;

Cel 5. Stymulowanie innowacji sprzyjających adaptacji do zmian klimatu;

Cel 6. Kształtowanie postaw społecznych sprzyjających adaptacji do zmian klimatu;

Cele i założenia zawarte w Strategii rozwoju gminy Rząśnik są spójne i wpisują się w cele, kierunki działań i działania priorytetowe zawarte w Strategicznym Planie Adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030. Przyjęcie i realizacja Strategii Rozwoju przez Gminę zapewni zrównoważony rozwój lokalny z uwzględnieniem zmian klimatu, co wynika z ww. 4 celu SPA 2020. Gmina uwzględniła w swoich założeniach strategicznych realizację inwestycji, które sprzyjają adaptacji do zmian klimatu. Ponadto działania z zakresu rozwoju i modernizacji infrastruktury technicznej będą prowadzone zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju.

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego (PZPWM) przyjęty Uchwałą Nr 22/18 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 19 grudnia 2018 r. (Dz. Urz. Maz. z dnia 28.12.2018 r. poz. 13180).

Odpowiednio dla przyjętego modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej oraz uwzględniając cele rozwoju wyrażone w strategii województwa, polityka przestrzenna została rozpisana na dziewięć polityk adresowanych do wybranych obszarów tematycznych i terytoriów. Są to:

- Polityka poprawy struktury przestrzennej i funkcjonalnej województwa;
- Polityka rozwoju przemysłu i wzrostu konkurencyjności wybranych ośrodków osadniczych;
- Polityka poprawy dostępności i efektywności transportowej województwa;
- Polityka rozwoju systemów infrastruktury technicznej;
- Polityka poprawy odporności na zagrożenia naturalne i wspierania wzrostu bezpieczeństwa publicznego;
- Polityka rozwoju i modernizacji obszarów wiejskich;
- Polityka kształtowania i ochrony zasobów i walorów przyrodniczych oraz poprawy standardów środowiska;
- Zintegrowana polityka opieki i ochrony dziedzictwa kulturowego i dóbr kultury współczesnej;
- Polityka wzrostu atrakcyjności turystycznej województwa.

Wymiar, charakter i zakres tych celów wyznacza kierunki do kształtowania polityki przestrzennej przez gminy i powiaty z terenu województwa.

Strategia rozwoju gminy Rząśnik na lata 2021-2030 określa działania z zakresu polepszenia usług publicznych w gminie, podejmowania inwestycji na rzecz przestrzeni publicznych, turystycznych i zachowania dziedzictwa kulturowego, a także promuje rozbudowę komunikacji i infrastruktury z wykorzystaniem nowoczesnych technologii ze szczególnym uwzględnieniem zasad adaptacji do zmian klimatu.

Strategia rozwoju województwa mazowieckiego 2030¹

W Strategii rozwoju województwa mazowieckiego do 2030 roku za priorytetowy cel strategiczny przyjęto: *Rozwój produkcji ukierunkowanej na eksport w przemyśle zaawansowanych i średniozaawansowanych technologii oraz w przemyśle i przetwórstwie rolno-spożywczym.*

Oprócz celu priorytetowego w dokumencie przyjęto trzy cele strategiczne:

- 1) Wzrost konkurencyjności regionu poprzez rozwój działalności gospodarczej oraz transfer i wykorzystanie nowych technologii,

¹ W dniu 24 sierpnia 2021 roku Zarząd Województwa Mazowieckiego przyjął uchwałę nr 1324/250/2021 w sprawie przyjęcia projektu Strategii rozwoju województwa mazowieckiego 2030+ stanowiącej aktualizację Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030 roku wraz z prognozą oddziaływania na środowisko i skierował dokument do konsultacji społecznych.

- 2) Poprawę dostępności i spójności terytorialnej regionu oraz kształtowanie ładu przestrzennego,
- 3) Poprawę jakości życia oraz wykorzystanie kapitału ludzkiego i społecznego do tworzenia nowoczesnej gospodarki.

Uzupełnieniem powyższych celów strategicznych są dwa ramowe cele strategiczne:

- I. Zapewnienie gospodarce zdywersyfikowanego zaopatrzenia w energię przy zrównoważonym gospodarowaniu zasobami środowiska oraz
- II. Wykorzystanie potencjału kultury i dziedzictwa kulturowego oraz walorów środowiska przyrodniczego dla rozwoju gospodarczego regionu i poprawy jakości życia.

W horyzoncie Strategii do 2030 roku wizja i cel główny dokumentu brzmi następująco:

WIZJA

MAZOWSZE TO REGION SPÓJNY TERYTORIALNIE, KONKURENCYJNY, INNOWACYJNY Z WYSOKIM WZROSTEM GOSPODARCZYM I BARDZO DOBRYMI WARUNKAMI ŻYCIA JEGO MIESZKANCÓW

CEL GŁÓWNY

ZMNIEJSZENIE DYSPROPORCJI ROZWOJU W WOJEWÓDZTWIE MAZOWIECKIM, WZROST ZNACZENIA OBSZARU METROPOLITALNEGO WARSZAWY W EUROPIE

Strategia jest spójna z wizją rozwoju województwa mazowieckiego. Cele projektu wprost wpisują się w politykę rozwojową i obszary interwencji Strategii rozwoju województwa mazowieckiego. Cele zdefiniowane w *Strategii rozwoju gminy Rząśnik na lata 2021-2030* są zgodne z celami operacyjnymi ujętymi w *Strategii województwa*. Najistotniejsze z nich to poprawa jakości życia mieszkańców poprzez zwiększenie dostępności do usług oświatowych, czy inwestycji z zakresu zielonej i niebieskiej infrastruktury. Kolejną, znaczącą kwestią łączącą oba dokumenty jest zwiększenie aktywności podmiotów gospodarczych, poprzez wprowadzenie działań zwiększających ich konkurencyjność. Dodatkowo proponuje się poprawę sprawności zarządzania, zacieśnienie współpracy między mieszkańcami i władzami, a także sfery przedsiębiorstw, co umożliwi osiągnięcie efektu synergii w rozwoju gminy.

STRATEGICZNE DOKUMENTY POWIATOWE

Strategia/Program Rozwoju Powiatu Wyszowskiego do 2025 roku przyjęta Uchwałą Rady Powiatu w Wyszowie Nr XVII/112/2015 z dn. 30.12.2015 r.

Strategia rozwoju gminy Rząśnik jest zgodny z misją i wizją rozwoju Powiatu Wyszowskiego, a co za tym idzie w bezpośredni sposób odpowiada na cele strategiczne i kierunki działań przedstawione w Strategii.

Cele Strategii/Programu Powiatu Wyszowskiego do 2025 roku brzmią następująco:

CEL STRATEGICZNY 1 wpisujący się w obszar: Przestrzeń i transport oraz środowisko i energetykę

Kształtowanie gospodarki niskoemisyjnej oraz poprawa bazy infrastrukturalnej obiektów publicznych, stanu infrastruktury komunalnej i drogowej w celu zwiększenia dostępności i spójności terytorialnej regionu, bezpieczeństwa mieszkańców, turystów, przedsiębiorców przy jednoczesnym poszanowaniu środowiska naturalnego.

CEL STRATEGICZNY 2 wpisujący się w obszar: Społeczeństwo

Zwiększenie dostępności do opieki zdrowotnej i społecznej oraz jakości świadczonych usług poprzez poprawę bazy infrastrukturalnej, rozwój promocji i profilaktyki zdrowotnej oraz programy kompleksowej aktywizacji dzieci, młodzieży, osób dorosłych, seniorów, niepełnosprawnych oraz wykluczonych społecznie itp.

CEL STRATEGICZNY 3 wpisujący się w obszar: Gospodarka

Wzrost konkurencyjności regionu poprzez zintegrowane działania związane z rozwojem i efektywnym wykorzystaniem potencjału obszaru do rozwoju przedsiębiorczości, rolnictwa, budowania wykwalifikowanych zasobów pracy oraz dywersyfikacji lokalnych działalności gospodarczych oraz wdrażaniu innowacyjnych technologii.

CEL STRATEGICZNY 4 wpisujący się w obszar: Kultura i turystyka

Efektywne wykorzystanie obszaru do rozwoju kultury, turystyki i rekreacji oraz promowanie dziedzictwa kulturalnego i przyrodniczego regionu jako podstawy do budowania atrakcyjnego wizerunku Powiatu i poprawy jakości życia mieszkańców.

CEL STRATEGICZNY 5 wpisujący się w obszar: Społeczeństwo

Zapewnienie odpowiednich warunków do rozwoju edukacji i sportu oraz kluczowych kompetencji i umiejętności społeczeństwa w celu budowania nowoczesnej gospodarki opartej na wiedzy i doświadczeniu.

Cele Strategii rozwoju gminy Rząśnik na lata 2021-2030 wpisują się w założenia określone w Strategii/Programie Rozwoju Powiatu Wyszowskiego do 2025 roku.

Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Wyszowskiego na lata 2017-2020 z perspektywą do 2024 roku przyjęty Uchwałą Nr XXXII/206/2016 Rady Powiatu w Wyszowie z dnia 28 grudnia 2016 r.

Nadrzędnym celem polityki ekologicznej powiatu wyszkowskiego jest: **Ochrona środowiska przyrodniczego, poprawa jakości środowiska oraz poprawa standardu życia i bezpieczeństwa ekologicznego mieszkańców powiatu wyszkowskiego.**

Uwzględniając aktualne uwarunkowania środowiskowe oraz społeczno-gospodarcze powiatu określono następujące priorytety *Programu*:

- 1) ograniczenie emisji substancji i energii do środowiska,
- 2) racjonalne gospodarowanie zasobami środowiska,
- 3) ochrona przyrody,
- 4) poprawa stanu bezpieczeństwa ekologicznego powiatu,
- 5) podnoszenie świadomości ekologicznej lokalnego społeczeństwa

Cele oraz planowane do realizacji zadania zawarte w Strategii rozwoju gminy Rząśnik są zgodne z polityką powiatu wyszkowskiego w zakresie ochrony środowiska i wprost wpisują się w priorytety uchwalone w Programie Ochrony Środowiska.

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Rząśnik na lata 2017 - 2020 z perspektywą na lata 2021-2024 przyjęty Uchwałą Nr XXXIV.162.2017 Rady Gminy Rząśnik z dnia 14.02.2017 r.

Naczelną zasadą przyjętą w *Programie ochrony środowiska dla gminy Rząśnik* jest zasada zrównoważonego rozwoju w celu umożliwienia lepszego zagospodarowania istniejącego potencjału gminy.

CEL STRATEGICZNY:

Rząśnik – nowoczesną gminą równoważącą potrzeby społeczne, gospodarcze i przyrodnicze

CELE OPERACYJNE (BEZPOŚREDNIE):

- 1) *Rozbudowa infrastruktury technicznej.*
- 2) *Ochrona środowiska naturalnego przed zanieczyszczeniem.*
- 3) *Ochrona zasobów przyrodniczych i krajobrazowych.*
- 4) *Powszechna edukacja ekologiczna.*

Cele oraz planowane do realizacji zadania zawarte w Strategii rozwoju gminy Rząśnik są zgodne z polityką gminy w zakresie ochrony środowiska i wprost wpisują się w priorytety uchwalone w Programie Ochrony Środowiska

Podsumowując, przeprowadzona analiza spójności dokumentów strategicznych potwierdza, że opracowana Strategia rozwoju Gminy Rząśnik z na lata 2021-2030 jest zgodna z celami wskazanymi w dokumentach krajowych, regionalnych i powiatowych.

Liczba	miejsowości	31
	sołectw	28
Powierzchnia w km²		167

Rząśnik jest największą miejscowością w całej gminie, zarówno pod względem ludności, jak i powierzchni terenów zainwestowanych. W Rząśniku zamieszkuje ponad dwukrotnie więcej osób niż w drugim pod względem liczby ludności ośrodku – Porządziu. Rząśnik zaspokaja potrzeby mieszkańców w zakresie usług lokalnych. Są to przede wszystkim usługi w obszarach administracji, nauki, kultury, sportu i ochrony zdrowia na poziomie lokalnym. Usługi wyższego rzędu oferuje miasto Wyszaków, które jest oddalone o około 20 km w kierunku południowym od Rząśnika. Pozostałe wsie mają charakter rolniczy, a miejscowości położone na północ gminy – również pełnią funkcje letniskowe.

Relatywna bliskość dużego ośrodka miejskiego, w obrębie 70 km posiada walory. Rynek warszawski, mimo że jest trudny i zarazem wysoce konkurencyjny, to umożliwia lepsze szanse na pozyskanie inwestorów oraz na zapewnienie nabywców oferowanych lub wytwarzanych lokalnie dóbr i usług. Kolejną korzyścią jest ułatwiony dostęp do informacji i wiedzy ekspertów.

Na terenie gminy Rząśnik jest lokalizowanych ponad 620 domków rekreacyjnych co powoduje, że w okresie letnim na terenie gminy przebywa o co najmniej 1700 osób więcej.

Analizując układ geograficzny gmina Rząśnik leży na pograniczu Doliny Dolnej Narwi i Międzyrzecza Łomżyńskiego, w obrębie Puszczy Białej. Pod względem położenia geograficznego Gmina Rząśnik leży około 70 km od miasta stołecznego Warszawy i około 20 km od miasta powiatowego Wyszaków. Należy zaznaczyć, iż gmina Rząśnik sąsiaduje z następującymi gminami:

- w powiecie wyszkowskim: Długosiodło, Brańszczyk, Wyszaków i Somianka,
- w powiecie makowskim: Rzewnie,
- w powiecie pułtuskim: Zatory, Obryte.

Nadrzędnym celem określonym w strategii województwa mazowieckiego jest „spójność terytorialna, rozumiana jako zmniejszenie dysproporcji rozwoju w województwie mazowieckim oraz wzrost znaczenia Obszaru Metropolitalnego Warszawy w Europie” [Strategia... 2013, s. 6]. Duże znaczenie w tym zakresie ma nowy podział statystyczny, zgodnie z którym, województwo mazowieckie od stycznia 2018 r. jest formalnie makroregionem NUTS 1, składającym się z dwóch regionów NUTS 2, mianowicie regionu warszawskiego stołecznego, który obejmuje Warszawę i dziewięć powiatów, a także regionu mazowieckiego regionalnego – obejmującego pozostałą część województwa.

Zagospodarowanie przestrzenne

W 2017 roku podjęto Uchwałę Nr XLIII.198.2017 Rady Gminy Rząśnik z dnia 28 września w sprawie uchwalenia studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Rząśnik.

Na terenie gminy obowiązuje miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego obejmujący 94,1% powierzchni gminy uchwalony Uchwałą Rady Gminy Rząśnik Nr XXVII/130/04 z dnia 30.12.2004 r. opublikowaną w Dz. Urz. Woj. Mazowieckiego Nr 34, poz. 887 z dnia 09.02.2005 r., z dalszymi zmianami wprowadzonymi Uchwałą Rady Gminy Rząśnik Nr XXVI.153.2020 z dnia 25 września 2020 r. w sprawie zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Rząśnik opublikowaną w Dz. Urz. woj. Mazowieckiego poz. 10285 z 12 października 2020 r. oraz Uchwałą Rady Gminy Rząśnik Nr XXVI.155.2020 z dnia 25 września 2020 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Rząśnik opublikowaną w Dz. Urz. woj. Mazowieckiego poz. 10284 z 12 października 2020 r.

W strukturze użytkowania obszaru gminy Rząśnik największy udział mają użytki rolne stanowiące ok. 57,8% powierzchni gminy. Tereny zabudowane i zurbanizowane stanowią około 2,6% powierzchni gminy. Udział obszarów leśnych wynosi około 36,0% powierzchni gminy. Natomiast niskim udziałem charakteryzują się tereny rekreacji i wypoczynku stanowiące około 3,6% powierzchni gruntów zabudowanych i zurbanizowanych.

Geograficznie gmina Rząśnik położona jest na pograniczu Doliny Dolnej Narwi i Międzyrzecza Łomżyńskiego, w obrębie Puszczy Białej.

Gmina składa się z dwóch, różniących się zasadniczo części, rozdzielonych pasem wzniesień. Część południową stanowi płaski teren, rozcięty doliną rzeki Prut i w 2/3 części pokryty lasami.

Część północna tego terenu obejmuje obszar doliny rzeki Narew, z charakterystycznym krajobrazem tarasowym i terenami podmokłymi (Bagno Pulwy); spełnia ważną rolę w zachowaniu równowagi stosunków wodnych i klimatycznych na diagnozowanym terenie. Należy zaznaczyć, że obszar w głównej mierze jest zagospodarowany jako łąki i pastwiska. Rzeka Narew zmienia w tej części kierunek swojego biegu z kierunku północ – południe na wschód – zachód oraz tworzy rozległe zakole. Obszar zlewni jest podmokły, zmeliorowany. Działy wodne są niewyraźne.

Pod względem hydrograficznym teren gminy Rząśnik należy do zlewiska rzeki Narew (rzeka stanowi północną granicę gminy na długości około 12 km). Przez teren gminy przepływa jedna rzeka Prut, mająca swoje źródło na użytkach zielonych wsi Ochudno. Rzeka Prut stanowi wraz z systemem rowów i kanałów dopływ rzeki Narew.

W obrębie gminy zidentyfikowano następujące jednolite części wód powierzchniowych:

- PLRW20002126599 – Narew od Rózu do Zbiornika Dębe
- PLRW20001726576 – dopływ z Bielina

- PLRW2000172657529 – Kanał z Pulw
- PLRW200017265749 – Struga
- PLRW200017265772 – dopływ z Gostkowa
- PLRW200017265929 – dopływ z Zambsk Kościelnych
- PLRW200017267149 – Prut
- PLRW2000172667969 – dopływ z Białegobłota - Kobyli
- PLRW200023266952 – dopływ z Leszczydołu Starego

Wody podziemne na obszarze gminy Rząśnik związane są przede wszystkim z utworami czwartorzędowymi i trzeciorzędowymi. Głównym użytkowym piętrzem wodonośnym na analizowanym terenie jest piętro czwartorzędowe, co ma związek z jego łatwością odnawiania i płytkim występowaniem. Odnawialność poziomu ze względu na głębokość występowania i izolację jest niewielka. Spływ wód odbywa się w kierunku południowo-zachodnim do centrum niecki mazowieckiej. Poziomy wodonośne piętra trzeciorzędowego nie zostały na tym terenie rozpoznane.

W obrębie gminy lokalizację posiada jeden główny zbiornik wód podziemnych. Jest to GZWP nr 215A – Subniecka Warszawska², który ze względu na naturalne zabezpieczenia od wpływów z powierzchni, nie jest objęty strefą ochrony.

Zasoby wód podziemnych na terenie gminy określić należy jako małe, kształtujące się na poziomie 10–30 m³/h. Wody podziemne ujmowane są z pokładów czwartorzędowych, głównie drugiego i trzeciego poziomu wodonośnego. Pierwszy poziom wodonośny charakteryzują się wysoką podatnością na zanieczyszczenie. W granicach gminy Rząśnik zidentyfikowano trzy jednolite części wód podziemnych o numerach 51, 54 oraz 55.

Na terenie gminy Rząśnik występują formy ochrony przyrody:

1. obszary Natura 2000: Puszcza Biała PLB140007, Bagno Pulwy PLB140015, Dolina Dolnej Narwi PLB140014, dla których obowiązują przepisy art. 33 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1098);
2. pomnik przyrody i użytki ekologiczne, dla których obowiązują przepisy art. 45 ustawy o ochronie przyrody;
3. ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów odbywająca się niezależnie od miejsc ich bytowania, dla której obowiązują przepisy art. 51 ustawy o ochronie przyrody.

Przedmiotowy teren zlokalizowany jest również w granicach korytarzy ekologicznych o znaczeniu ponadlokalnym: Puszcza Biała GKPN-C-1, Dolina Środkowej Narwi GKPN-C-23³.

² według oprac. prof. Antoniego S. Kleczkowskiego

³ <http://mapa.korytarze.pl/>

Dla obszaru Natura 2000 Puszcza Biała PLB140007 wydano Zarządzenie Nr 15 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie z dnia 31 marca 2014 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Puszcza Biała PLB140007. Dla obszaru Natura 2000 Bagno Pulwy PLB140015 wydano Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie z dnia 17 października 2016 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Bagno Pulwy PLB140015. Dla obszaru Natura 2000 Dolina Dolnej Narwi PLB140014 wydano Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie i Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku z dnia 23 kwietnia 2014 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dolina Dolnej Narwi PLB140014.

Obszarem NATURA 2000, obejmującym obszar gminy Rząśnik, jest obszar specjalnej ochrony ptaków pod nazwą Puszcza Biała (PLB 140007), wyznaczony *Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 21 lipca 2004 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000* (Dz. U. Nr 229, poz. 2313). Ogólna powierzchnia powyższego obszaru na terenie województwa mazowieckiego wynosi 641.001,6 ha, w tym 7.126,7 ha położone jest na terenie gminy Rząśnik. Na terenie gminy obszar NATURA 2000 obejmuje tereny lasów państwowych w południowej części Gminy oraz obręby geodezyjne Ochudno, Komorowo, Dąbrowa, Wólka Folwark, Wólka Przekory.

Na terenie gminy Rząśnik występują także lokalizacje - użytki ekologiczne, zgodnie z *Rozporządzeniem nr 71 Wojewody Mazowieckiego z dnia 8 lipca 2005 r. w sprawie użytkowania ekologicznego* (Dz. Urz. Woj. Maz. Nr 175) w liczbie 7 obiektów zajmujących ogólną powierzchnię 2,71 ha. Zaliczyć można do nich tereny bagienne porośnięte iwą, brzozą, olszą (4 obiekty), zabagnione zbiorniki wodne (2 obiekty) oraz zwirownię. Na terenie obrębu Ochudno znajduje się największy obszarowo użytek ekologiczny (1,26 ha – teren bagienny).

Ogólny stan środowiska na terenie gminy Rząśnik należy uznać za poprawny. W ostatnich latach zauważalne są zmiany środowiskowe, dotyczące zarówno wzrostu zanieczyszczeń i przekształceń, jak i intensyfikacji działań, zmierzających do eliminacji negatywnych skutków tych zmian.

Do podstawowych źródeł emisji i przyczyn zmian środowiskowych można zaliczyć:

- ✓ **Powietrze:** zanieczyszczenia do atmosfery pochodzą przede wszystkim z przestarzałych systemów ogrzewania w zabudowie mieszkaniowej, głównie kotłowni i pieców opalanych węglem lub innymi paliwami. Dodatkowo ważnym źródłem zanieczyszczeń powietrza jest wzmożony ruch drogowy, skupiony wzdłuż najważniejszych dróg, emitujący poza spalinami, mikrocząstki opon, pył i kurz. Emisja pyłu zawieszonego (PM10), którego głównym źródłem są procesy spalania paliw stałych w przydomowych paleniskach, pozostaje nadal na wysokim poziomie.

Relatywnie dobre warunki przewietrzania (kierunki i siła wiatrów) przyczyniają się przy tym do ograniczania odczuwalnej uciążliwości zanieczyszczeń.

- ✓ **Hałas:** głównym źródłem hałasu na terenie gminy jest ruch samochodowy, skupiony wzdłuż głównych dróg.
- ✓ **Wody:** zagrożeniem dla jakości wód powierzchniowych jest zazwyczaj działalność gospodarcza w obrębie ich zlewni. Problem stanowi przede wszystkim nadmierna eksploatacja zasobów wodnych oraz nieprawidłowa gospodarka ściekami wprowadzanymi do wód, jak zrzuty nieoczyszczonych ścieków bytowo-gospodarczych ze wsi i osiedli. Stan wód płynących na terenie gminy Rząśnik określany jest jako umiarkowany lub zły.

Do podstawowych aktywności gminy, zmierzających do poprawy sytuacji środowiskowej należą programy prewencyjne związane:

- dofinansowaniem kosztów usuwania azbestu z pokryć dachowych lub elewacji budynków;
- dofinansowaniem kosztów wymiany pieców;
- dofinansowaniem kosztów budowy przydomowych oczyszczalni ścieków bytowych;

dofinansowaniem kosztów założenia paneli słonecznych i fotowoltaiki.

Gospodarka wodno-ściekowa

System zaopatrzenia w wodę w gminie Rząśnik oparty jest na trzech ujęciach wód podziemnych wraz ze stacjami uzdatniania wody zlokalizowanymi w Rząśniku, Starym Lubielu i Ochudnie.

Tabela – Główne parametry ujęć głębinowych na terenie stacji uzdatniania wody

Lp.	Lokalizacja SUW	Głębokość studni	Wydajność ujęcia			Termin ważności pozwolenia na pobór wód
			Max na rok [m ³ /rok]	Średnio na dobę [m ³ /d]	Max na godzinę [m ³ /h]	
1.	Rząśnik	117m i 111,5m	458 075,00	959,00	57,00	30.12.2033r.
2.	Stary Lubiel	100m i 98,5m	412 070,40	940,80	98,00	06.05.2033r.
3.	Ochudno	52m i 52,6m	1 116 900,00	2 040,00	136,00	23.12.2033r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie decyzji Starosty powiatu wyszkowskiego o udzieleniu pozwolenia wodnoprawnego na pobór wód

W 2020 r. do gminnej sieci wodociągowej podłączonych było 35 budynków mieszkalnych, z sieci wodociągowej korzystało 2318 gospodarstw domowych oraz 549 działki letniskowe, a łączna długość sieci wynosiła 145,65 km.

W 2020 roku gmina rozbudowała sieć wodociągową i kanalizacyjną w Rząśniku na ulicach: Wyszkwowskiej, Projektowanej, Ochudnie i Porządziu Osada Leśna.

Sieć kanalizacyjna obejmuje miejscowości: Rząśnik, Porządzie i Ochudno. W 2020 roku rozbudowano sieć kanalizacyjną w Rząśniku (ul. Wyszowska, ul. Projektowana) i Ochudnie.

Długość sieci kanalizacyjnej w 2020 r. wynosiła 41,11 km. Na dzień 31 grudnia 2020 r. do gminnej sieci kanalizacyjnej podłączonych było 782 budynków mieszkalnych co stanowi 43% ogólnego zasobu mieszkaniowego gminy. Ścieki z terenu gminy są przyjmowane przez oczyszczalnię ścieków zlokalizowaną w Rząśniku o przepustowości 350,00 m³/dobę.

Na terenie gminy wybudowano przydomowe oczyszczalnie ścieków. Na koniec 2020 r. funkcjonowało 149 przydomowych oczyszczalni, w tym w szkołach podstawowych w Bielinie i Starym Lubielu. Pozostałe gospodarstwa odprowadzają ścieki do zbiorników asenizacyjnych (szamb).

Tabela – Środowisko w gminie Rząśnik w 2019 roku

Leśnictwo w 2019 r.	
Powierzchnia lasów ogółem w ha	6427
w tym lasy publiczne	5467
w tym własność gminy	1
Lesistość w %	38,4

Gospodarka ściekowa i odpady w 2019 r.	
Oczyszczalnie ścieków	1
Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków	3051
Gromadzenie i wywóz nieczystości ciekłych:	
nieczystości ciekłe bytowe odebrane w m ³ (w ciągu roku)	4447,0
zbiorniki bezodpływowe	685
oczyszczalnie przydomowe	147
Odpady komunalne zebrane w t (w ciągu roku)	1113
w tym z gospodarstw domowych	950

Źródło:

https://warszawa.stat.gov.pl/vademecum/vademecum_mazowieckie/portrety_gmin/wyszowski/1435032_rzasnik.pdf

Gmina Rząśnik posiada infrastrukturę komunalną w postaci sieci wodociągowej i kanalizacyjnej rozwiniętą, jednak wymaga ona rozbudowy i systematycznej modernizacji. Niezbędne są m.in. dalsze działania zmierzające do uporządkowania gospodarki wodno-ściekowej połączone rozbudową sieci kanalizacji sanitarnej i deszczowej oraz modernizacją stacji uzdatniania wody w Ochudnie i w Lubielu Starym.

Gospodarka odpadami

Odbieraniem odpadów na terenie Gminy zajmuje się przedsiębiorstwo wyłaniane w drodze przetargu. Za przetwarzanie odpadów komunalnych, a w szczególności ich sortowanie, kompostowanie i stabilizację biologiczną w sposób pozwalający na maksymalne odzyskiwanie odpadów z papieru, szkła, tworzyw sztucznych i metali oraz ograniczenia masy odpadów

komunalnych ulegających biodegradacji przekazanych do składowania odpowiada Regionalna Instalacja Odpadów Komunalnych (RIPOK). W Gminie funkcjonuje również Gminny Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (GPSZOK) w Nowym Lubielu. Do PSZOKU można przekazać odpady komunalne zebrane w sposób selektywny, w tym:

- papier,
- metale,
- tworzywa sztuczne,
- szkło,
- odpady opakowaniowe wielomateriałowe,
- przeterminowane leki i chemikalia,
- zużyte baterie i akumulatory,
- zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny,
- meble i inne odpady wielkogabarytowe,
- odpady budowlane i rozbiórkowe stanowiące odpady komunalne z remontów prowadzonych samodzielnie,
- niekwalifikujące się odpady medyczne, w szczególności igły i strzykawki,
- zużyte opony,
- odpady odzieży i tekstyliów(w tym odpady opakowaniowe z tekstyliów),
- odpady niebezpieczne,

Cała gmina objęta była w 2020 r. zorganizowaną zbiórką odpadów komunalnych. Funkcjonowała zbiórka odpadów zmieszanych i zbiórka selektywna z wydzieleniem następujących grup i frakcji:

- szkło,
- papier i tektura,
- metal,
- tworzywa sztuczne,
- bioodpady zielone i inne ulegające biodegradacji;
- odpady wielkogabarytowe.

Dla budynków mieszkalnych jednorodzinnych odpady nieselektywne oraz bioodpady odbierane były w okresie od kwietnia do października raz na dwa tygodnie w pozostałym okresie jeden raz na miesiąc a selektywne odpady odbierane były raz w miesiącu. Gmina Rząśnik nie podjęła uchwały obejmującej odbiórem odpadów nieruchomości niezamieszkałych, na których znajdują się domki letniskowe lub innych nieruchomości wykorzystywanych na cele rekreacyjno-wypoczynkowe.

W 2020 roku Zakład Gospodarki Komunalnej w Ostrowi Mazowieckiej realizował odbiór odpadów komunalnych z nieruchomości jednorodzinnych na terenie Gminy Rząśnik.

Tabela – Ilości odpadów odebranych z terenu gminy Rząśnik w latach 2018 - 2019

RODZAJ ODPADÓW	ILOŚĆ ODPADÓW w 2018 roku (w tonach)	ILOŚĆ ODPADÓW w 2019 roku (w tonach)
Zmieszane odpady komunalne	473,840	251,567
Opakowania z papieru i tektury	18,570	18,190
Opakowania z tworzyw sztucznych	0,780	86,360
Opakowania ze szkła	0,980	47,660
Papier i tektura	103,790	182,220
Szkło	74,070	37,670
Tworzywa sztuczne	89,720	163,530
Metale	29,660	22,140
Opakowania z metali		86,480
Odpady biodegradowalne	0,540	3,160
Inne odpady nieulegające biodegradacji	15,700	-
Odpady wielkogabarytowe	42,600	42,100
Odpady komunalne niewymienione w innych podgrupach	47,620	-
Zmieszane odpady z betonu i gruzu ceglanego	4,680	9,840
Zużyte opony	1,740	0,580
Zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne	-	8,880

Źródło: opracowanie własne na podstawie na podstawie sprawozdań składanych przez przedsiębiorców posiadających zezwolenie na odbieranie odpadów komunalnych

Sieć gazowa

Na terenie Gminy Rząśnik nie funkcjonuje sieć gazowa. Gmina nie jest podłączona do systemu gazociągów i nie posiada sieci elektrociepłowniczej. Zapotrzebowanie na gaz zaspokajane jest z butli i zbiorników, a systemy grzewcze oparte są głównie na paliwach stałych.

Aktualnie Spółka Gazownicza Sp. z o.o. Oddział Zakład Gazowniczy w Warszawie przeprowadza analizy gazyfikacji miejscowości Rząśnik i Porządzie. Ewentualna budowa gazociągu skorelowana zostanie z planowaną przez Powiat Wyszkowski w latach 2022-2023 przebudową dróg powiatowych Nr 4408W i Nr 4407W w ramach:

1. zadania inwestycyjnego pn. **„Budowa DP Nr 4407W na odcinku Porządzie – Rząśnik – granica Powiatu”**, dla którego obecnie opracowywana jest dokumentacja projektowa.
2. zadania inwestycyjnego pn. **„Budowa DP Nr 4408W w miejscowości Porządzie”**, dla którego w roku 2021 została opracowywana dokumentacja projektowa.

Energia ciepła

Na terenie Gminy nie istnieje centralny system ciepłowniczy i nie działają przedsiębiorstwa ciepłownicze. Budynki mieszkalne jednorodzinne i wielorodzinne, budynki użyteczności publicznej, podmioty gospodarcze, w tym zakłady przemysłowe zlokalizowane na terenie

analizowanej jednostki samorządu terytorialnego ogrzewane są za pomocą indywidualnych kotłowni spalających głównie węgiel i drewno.

Budynki przeznaczone na pobyt ludzi ogrzewane są głównie z indywidualnych źródeł ciepła, jednym z poniższych sposobów:

- Budynki posiadające instalację centralnego ogrzewania z kotłowni indywidualnych,
- Budynki nieposiadające instalacji c.o. – piecami węglowymi.

Na terenie Gminy Rząśnik energia cieplna wykorzystywana jest:

- do ogrzewania pomieszczeń i przygotowania ciepłej wody użytkowej w budownictwie mieszkaniowym;
- do przygotowania posiłków w gospodarstwach domowych;
- na potrzeby zakładów przemysłowych (ogrzewanie, c. w. u., technologia);
- do ogrzewania pomieszczeń i przygotowania c. w. u. i na potrzeby technologiczne (w kuchniach) w szkołach i innych obiektach usługowych i użyteczności publicznej.

Energia elektryczna

„Istniejąca na terenie gminy Rząśnik sieć rozdzielcza funkcjonuje jako zasilana dwustronnie od linii magistralnych oraz zasilana jednostronnie, pracująca jako odczepy. Z linii tych zasilane są stacje transformatorowe słupowe. Podział sieci odbywa się na liniach napowietrznych, z racji na występujące napowietrzne stacje transformatorowe.

Układ funkcjonalny sieci jest prawidłowy. Na terenie gminy występują słupowe stacje transformatorowe. Jest to zgodne z zasadami zasilania terenów wiejskich. W gminie występuje duża ilość stacji transformatorowych z transformatorami małej mocy. Jest to związane z występowaniem na terenie gminy budownictwa rozproszonego.

Istnieje konieczność rozbudowy sieci i stacji transformatorowych oraz modernizacji istniejących stacji we wsiach nadnarwiańskich, gdzie znajdują się duże kompleksy zabudowy letniskowej a istniejąca sieć energetyczna nie była przewidywana pod takie zapotrzebowanie na energię elektryczną. Przy dokonywaniu rozbudowy należy przewidzieć rezerwę mocy dla przewidywanej nowej zabudowy letniskowej. Ponadto należy poddać modernizacji znaczną część linii nn w miejscowościach gdzie występuje zwarta zabudowa: Rząśnik, Porządzie, Dąbrowa, Komorowo, wystąpi konieczność budowy i rozbudowy stacji transformatorowych dla nowych inwestycji.”⁴

Odnawialne źródła energii

Zgodnie z danymi zebranymi podczas inwentaryzacji na potrzeby opracowania bazy danych emisji do Planu Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Rząśnik, na terenie Gminy z roku na rok wzrasta zainteresowanie odnawialnymi źródłami energii, głównie na potrzeby ciepłne

⁴ Źródło: Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Rząśnik.

budynków. Obecnie najczęściej wykorzystywanymi odnawialnymi źródłami ciepła na terenie Gminy jest biomasa (drewno) i energia słoneczna.

Energia słoneczna

Na terenie Gminy Rząśnik istnieją korzystne warunki do wykorzystania energii promieniowania słonecznego. Gmina położona jest na obszarze, gdzie usłonecznienie względne w ciągu roku (czyli liczba godzin z bezpośrednio widoczną tarczą słoneczną) waha się w granicach 34-36% i należy do jednego z największych w Polsce. Roczna liczba godzin czasu promieniowania słonecznego wynosi około 1550 - 1600.

Energia słoneczna będzie stanowić jedno z głównych alternatywnych źródeł energii. Preferowanym kierunkiem rozwoju energetyki słonecznej w Gminie Rząśnik jest instalowanie indywidualnych kolektorów na budynkach oraz wykorzystanie ogniw fotowoltaicznych do zasilania znaków ostrzegawczych.

Energia wiatru

Gmina Rząśnik leży na obszarze o korzystnych warunkach dla rozwoju energetyki wiatrowej, bowiem na jej terenie energia wiatru na wysokości 30 m nad poziomem gruntu wynosi 1.250 kWh/m². Gmina Rząśnik położona jest w II strefie energetycznej wiatru w Polsce.

Takie warunki wietrzne na terenie Gminy stwarzają potencjał dla instalowania farm wiatrowych. Nie można również wykluczyć rozwoju małych turbin wiatrowych (MTW), wykorzystywanych na potrzeby własne właściciela, m.in. do oświetlenia domów, pomieszczeń gospodarczych, ogrzewania. Największy potencjał produkcji energii elektrycznej w Polsce pochodzącej z wiatru przypada na okres jesienno-zimowy, kiedy to prędkości wiatru są najwyższe. Zaistniała sytuacja jest bardzo korzystna, ze względu na fakt, że maksymalne sezonowe zasoby energii wiatru pokrywają się z największym zapotrzebowaniem na energię w okresie grzewczym.

Energia geotermalna

Gmina Rząśnik położona jest w okręgu Grudziądzko - Warszawskim. Okręg charakteryzuje się powierzchnią ok. 70 tys. km² z wodami geotermalnymi o temp 25-135°C, występującymi w pokładach triasowych oraz kredowych i jurajskich o łącznych zasobach na głębokości 3.100 m. Okręg charakteryzującym się wysokim potencjałem wód geotermalnych w wysokości 168.000 tpu/km² (tj. 4.927.440 GJ).

Główną zaletą wykorzystania energii zawartej w wodach geotermalnych (geotermii głębokiej) jest jej „czystość”, gdyż zastępując tradycyjne nośniki energii (np. węgiel, koks), energią gorącej wody eliminuje się emisję gazów i pyłów, co ma istotny wpływ na środowisko naturalne. Instalacje oparte o wykorzystanie energii geotermalnej odznaczają się stosunkowo niskimi kosztami eksploatacyjnymi.

W gminie Rząśnik aktualnie energia ze źródeł geotermalnych jest wykorzystywana w niewielkim stopniu. Ze względu na wysokie koszty eksploatacji, źródła te nadal będą pełniły marginalną rolę w produkcji energii. Na terenie Gminy jest możliwy rozwój pomp ciepła na potrzeby grzewcze m.in. dla domków jednorodzinnych, do ogrzewania dużych obiektów czy też do chłodzenia i klimatyzacji.

Sieć teleinformatyczna

W zakresie łączności na terenie gminy funkcjonuje łączność przewodowa oraz system telefonii komórkowej. Nie wszystkie obszary gminy mają zapewniony dostęp do Internetu o odpowiednich parametrach, jak również zasięg telefonii komórkowej nie pokrywa 100% obszaru gminy.

Wg danych Urzędu Komunikacji Elektronicznej (OKE) dostęp do szerokopasmowego Internetu w gminie Rząśnik nie był powszechny. Do końca 2020 roku 21% lokalizacji miało dostęp do sieci szerokopasmowego Internetu.

Transport i komunikacja

Przez teren Gminy Rząśnik przebiegają następujące drogi:

- droga wojewódzka nr 618,
- powiatowe,
- gminne i wewnętrzne o łącznej długości 172 km, w tym 104 km dróg o nawierzchni bitumicznej.

Stan techniczny części dróg wymaga modernizacji.

Obsługa ludności pod względem komunikacji zbiorowej na terenie Gminy Rząśnik odbywa się za pośrednictwem lokalnych przewoźników, którzy organizują połączenia autobusowe do następujących miejscowości: Wyszków, Warszawa, Nowy Lubiel, Długosiodło.

Przez teren Gminy przebiega linia kolejowa Warszawa Ostrołęka, jednak ze względu na brak stacji kolejowej pociągi nie zatrzymują się.

W perspektywie lat 2021-2023 planuje się rozbudowę sieci ścieżek rowerowych i chodników na terenie Gminy.

Miejscowość gminna Rząśnik oddalona jest o około 75 km od Warszawy, z którą ma dość dobre połączenie komunikacyjne. Zewnętrzne drogowe powiązania komunikacyjne gminy z ważniejszymi ośrodkami miejskimi zapewnia droga wojewódzka nr 618 relacji Wyszków – Pułtusk – Gołymin-Osrodek (biegnąca wzdłuż południowej granicy gminy) oraz przebiegające poza terenem gminy:

- droga ekspresowa nr S8 relacji Wrocław – Warszawa – Białystok – ok. 3 km na wschód od gminy Rząśnik;

- droga krajowa nr 60 relacji Kutno – Ciechanów – Różan – Ostrów Mazowiecka – ok. 10 km na północ od gminy Rząśnik
- droga krajowa nr 61 relacji Warszawa – Serock – Różan – Łomża – Augustów – ok. 7 km na zachód od gminy Rząśnik;
- droga krajowa nr 62 relacji Strzelno – Włocławek – Nowy Dwór Mazowiecki – Wyszaków – Siemiatycze – ok. 7 km na południe od gminy Rząśnik.

Komunikację z terenami sąsiednich gmin oraz główne powiązania wewnętrzne zapewnia sieć dróg powiatowych, tworząca nadrzędny układ powiązań drogowych.

Geograficzne położenie stanowią o bardzo dużej atrakcyjności inwestycyjnej gminy. Duże utrudnienie jednak stanowi brak alternatywy dla kołowego transportu, jaką w okolicznych gminach stanowi kolej. Inwestycją ważną i potrzebną z punktu widzenia zarówno rozwoju sieci dróg na terenie gminy, jak i atrakcyjności gospodarczej gminy jest przebudowa drogi powiatowej nr 4408W Wyszaków-Porządzie-Długosiodło i drogi powiatowej Nr 4407W Jegiel – Porządzie – Obryte – Pułtusk.

3.2. STAN ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO

Na terenie Gminy Rząśnik żaden z elementów środowiska przyrodniczego nie jest poddawany cyklicznym badaniom monitoringowym w zakresie jakości, w związku z czym podstawowym źródłem danych o jakości środowiska przyrodniczego na terenie Gminy są raporty sporządzane przez Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska w Warszawie, na podstawie prowadzonego przez niego monitoringu środowiska.

Jakość wód powierzchniowych i podziemnych

Problem czystości wód powierzchniowych (rzek Narew i Prut) na terenie Gminy Rząśnik stanowi problem ponadlokalny. Do najważniejszych źródeł ich zanieczyszczenia należą:

- spływy wód deszczowych z terenów zurbanizowanych, nie ujęte w systemy kanalizacyjne,
- niesprawnie działające systemy urządzeń melioracyjnych,
- niski stopień skanalizowania gminy,
- stosowanie nawozów azotowych i fosforowych do nawożenia pól i łąk,
- przesięki z nieszczelnych szamb z posesji położonych przy ciekach wodnych.

Pośrednim źródłem zanieczyszczenia rzeki Narew są także jej dopływy.

Na terenie Gminy Rząśnik, w ramach działań Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska, nie są realizowane cykliczne badania jakości wód rzeki Narew.

Obecnie monitoring wód powierzchniowych prowadzony jest obecnie w jednolitych częściach wód powierzchniowych (JCW), z których każda oznacza oddzielny i znaczący element wód powierzchniowych.

Na terenie Gminy Rząśnik, w ramach badań realizowanych przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska, nie są również prowadzone systematyczne badania jakości zwykłych wód podziemnych w ramach krajowego, regionalnego lub lokalnego monitoringu jakości. Głównymi zagrożeniami dla jakości wód podziemnych są:

- nieuporządkowana gospodarka wodno - ściekowa, której następstwem jest migracja zanieczyszczeń z sektora bytowo - gospodarczego i komunikacyjnego do podłoża,
- migracja substancji zanieczyszczających w rejonie tzw. „dzikich” składowisk odpadów,
- wypalanie traw i ściernisk, które jest przyczyną powstawania rakotwórczych związków WWA i ich migracji do wód podziemnych,
- spływy obszarowe z pól uprawnych,
- emisja pochodząca ze źródeł liniowych oraz terenów przemysłowych (np. stacje paliw).

Najbliższymi punktami badawczymi jakości wód podziemnych, funkcjonującym w sieci krajowej, są otwory w Wyszku i Brańszczyku, ujmujące czwartorzędowe wody gruntowe. Poniżej przedstawiono wyniki badania jakości wód podziemnych w powyższych punktach.

Problem czystości wód powierzchniowych na terenie gminy Narew stanowi problem ponadlokalnym. Na stan czystości rzeki Narew na terenie gminy największy wpływ mają ścieki socjalno – bytowe z gospodarstw domowych i obiektów użyteczności publicznej oraz spływy powierzchniowe z terenów rolnych (zawierające nawozy mineralne i organiczne oraz środki ochrony roślin). Pośrednim źródłem zanieczyszczenia rzeki Narew są także jej dopływy (np. Orz, Orzyc, Omulew, Wymakracz).

Jakość powietrza na terenie Gminy

Na terenie województwa mazowieckiego obowiązuje Program Ochrony Powietrza dla strefy mazowieckiej w której został przekroczony poziom docelowy benzo(a)piranu w powietrzu. Stanowi on załącznik do Uchwały NR 184/13 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 25 listopada 2013r r. w sprawie programu ochrony powietrza dla stref województwa mazowieckiego, w których został przekroczony poziom docelowy benzo(a)pirenu w powietrzu.

Program ochrony powietrza wraz z planem działań, określony został dla stref: mazowieckiej, aglomeracja warszawska, miasto Płock, miasto Radom.

Gmina Rząśnik została zaliczona do strefy mazowieckiej. Na terenie Gminy odnotowano przekroczenie benzo(a)piranu, które wynosi średnio 0,7 ng/m³. Zanieczyszczenie pyłem PM 2,5 na terenie Gminy oscylowało na poziomie średnio 9 µg/m³, natomiast zanieczyszczenie powietrza pyłem zawieszonym MP10 kształtowało się średnio na poziomie 11 µg/m³. Zanieczyszczenie NO₂ wynosiło średnio 8 µg/m³.

Zgodnie z takim stanem, w Planie Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Rząśnik wyznaczono cel strategiczny: „Poprawa jakości powietrza na terenie Gminy”.

Celem programu ochrony powietrza jest określenie poziomów docelowych zanieczyszczeń. Plan działań krótkoterminowych został określony w celu zmniejszenia ryzyka wystąpienia przekroczeń poziomów docelowych oraz ograniczenia skutków i czasu trwania zaistniałych przekroczeń.

Realizacja wyznaczonych działań, które mają na celu poprawę zaistniałych przekroczeń została określona w harmonogramie rzeczowo - finansowym realizacji programu ochrony powietrza. Zgodnie z § 3 pkt 4 rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 11 września 2012 r. w sprawie programów ochrony powietrza oraz planów działań krótkoterminowych określono działania naprawcze, które nie pociągają za sobą niewspółmiernych kosztów. W harmonogramie wskazano trzy działania/zadania odnoszące się do Gminy Rząśnik:

1. Kod działania MzsMzZSo

Opis działania: Zmiana sposobu ogrzewania na proekologiczny:

- Podłączenia do sieci ciepłowniczej podmiotów ogrzewanych indywidualnie
- Wymiana nieekologicznych pieców na ogrzewane paliwami niskoemisyjnymi (gaz lub ekogroszek)

2. Kod działania: MzsMzEEk

Opis działania: Prowadzenie kampanii edukacyjnych uświadamiających społeczeństwo: - o zagrożeniach dla zdrowia związanych z emisją pyłu zawieszonego PM10 podczas spalania paliw stałych (w tym odpadów) w paleniskach domowych o niskiej sprawności, - o zagrożeniach dla zdrowia związanych z emisją pyłu zawieszonego PM2,5 i proponowanych działaniach związanych z jej ograniczeniem.

Przy konstruowaniu działań/zadań i środków zaplanowanych na cały okres objęty PGN (wskazanych w rozdziale 4.2. Krótko/średnioterminowe działania/zadania (opis, podmioty odpowiedzialne za realizację, harmonogram, koszty, wskaźniki) uwzględniono wyżej wskazane działania naprawcze.

Jednocześnie należy wskazać, że Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Rząśnik jest zgodny z omawianym dokumentem. Głównym celem sporządzenia naprawczego programu ochrony powietrza jest przywrócenie naruszonych standardów jakości powietrza, a przez to poprawa warunków życia mieszkańców, podwyższenie standardów cywilizacyjnych oraz lepsza jakość życia. Realizacja zadań wynikających z programu ochrony powietrza ma na celu zmniejszenie stężenia substancji zanieczyszczającej w powietrzu w danej strefie do poziomu dopuszczalnego i utrzymywania go na takim poziomie. Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Rząśnik ma na celu m.in. redukcję emisji CO₂ do powietrza, zwiększenie efektywności energetycznej, wzrost

wykorzystania energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych oraz poprawę jakości powietrza na terenie Gminy, co w konsekwencji ma doprowadzić do polepszenia jakości życia mieszkańców Gminy. Założenia Planu Gospodarki Niskoemisyjnej są w pełni zgodne z postanowieniami programu ochrony powietrza dla stref województwa mazowieckiego, w których został przekroczony poziom docelowy benzo(a)pirenu w powietrzu.

Najbliższymi punktami badawczymi jakości wód podziemnych, funkcjonującym w sieci krajowej, są otwory w Wyszkanie i Brańszczyku, ujmujące czwartorzędowe wody gruntowe. Poniżej przedstawiono wyniki badania jakości wód podziemnych w powyższych p Jakość powietrza atmosferycznego

Warunki aerosanitarne na terenie Gminy Rząśnik stanowią wypadkową emisji pochodzenia lokalnego i napływowego. Ze względu na przewagę wiatrów zachodnich zanieczyszczenia o charakterze przemysłowym na teren gminy Rząśnik nawiewane są z terenu miast Pułtusk oraz Maków Mazowiecki.

Głównymi źródłami zanieczyszczeń powietrza są:

- źródła komunalno - bytowe - kotłownie lokalne, indywidualne paleniska domowe, emitory z zakładów użyteczności publicznej, opalane węglem i koksem nie najwyższej jakości,
- źródła transportowe,
- źródła rolnicze - związane z uprawą ziemi, orką, nawożeniem i opylaniem roślin,
- pylenie wtórne z odsłoniętej powierzchni terenu,
- zanieczyszczenia alochtoniczne - napływające spoza terenu gminy.

W wyniku skumulowania emisji z palenisk gospodarstw domowych okresowo wokół wsi zlokalizowanych na terenach niżej położonych (inwersyjnych) może wystąpić pogorszenie warunków aerosanitarnych. Wśród głównych substancji zanieczyszczających, trafiających do powietrza atmosferycznego na terenie gminy wymienić należy: dwutlenek siarki (SO₂), tlenki azotu (NxOy), tlenek węgla (CO) oraz pyły. Specyficzny typ zanieczyszczenia powietrza stanowią także odory, których źródło stanowią większe obiekty inwentarskie.

Na terenie Gminy Rząśnik nie jest prowadzony monitoring jakości powietrza atmosferycznego. Badania takie prowadzone są na poziomie powiatu oraz w strefach, przez służby Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska. Powiat wyszkowski, w obrębie którego położona jest Gmina Rząśnik, nie stanowi odrębnej strefy, lecz wchodzi w skład strefy mazowieckiej (PL1404).

Biorąc pod uwagę charakter zagospodarowania terenu Gminy Rząśnik, niskie uprzemysłowienie, moc i rozmieszczenie źródeł zanieczyszczenia powietrza oraz wysoką lesistość (mimo zakwalifikowania strefy mazowieckiej do klasy C dla B/a/P (PM₁₀) oraz klasy D2 dla ozonu O₃) stan sanitarny powietrza atmosferycznego określić należy jako dobry.

Jakość klimatu akustycznego

Na jakość klimatu akustycznego w Gminie Rząśnik wpływa wiele czynników. W sąsiedztwie ciągu na jakość klimatu akustycznego odpowiedzialny jest hałas komunikacyjny. Źródło hałasu na terenie gminy stanowią także zakłady usługowo - produkcyjne (w tym w szczególności tartaki), obiekty użyteczności publicznej oraz sezonowo maszyny rolnicze pracujące na polach. Na terenie Gminy Rząśnik nie były i nie są prowadzone cykliczne badania jakości klimatu akustycznego. Także na terenie powiatu wyszkowskiego brak jest stałego punktu monitoringu emisji hałasu do środowiska, w związku z czym ocena zagrożenia środowiska w tym zakresie nie jest możliwa.

Mając jednak na względzie aktualne zagospodarowanie terenu Gminy oraz liczbę i rozmieszczenie przemysłowych źródeł hałasu można wnioskować, że na terenie Gminy nie występują znaczące przekroczenia poziomów hałas (pomijając sąsiedztwo drogi wojewódzkiej oraz funkcjonujących obiektów tartacznych).

Emisja pól elektromagnetycznych

Na terenie Gminy Rząśnik nie są prowadzone cykliczne pomiary emisji pól elektromagnetycznych do środowiska, w związku z czym ocena ich wpływu na stan środowiska oraz jakość życia lokalnej społeczności nie jest możliwa. Główne źródło pól elektromagnetycznych stanowią: urządzenia elektryczne wykorzystywane przez człowieka, sieci energetyczne oraz pojedyncze obiekty radiokomunikacyjne.

Na podstawie przeprowadzonych pomiarów można przypuszczać, że aktualnie w miejscach dostępnych dla ludności na terenie Gminy Rząśnik nie występują pola elektromagnetyczne o natężeniach wyższych od dopuszczalnych.

Jakość gleb

W chwili obecnej najistotniejszym czynnikiem powodującym degradację powierzchni ziemi, w tym gleb na terenie Gminy Rząśnik jest działalność człowieka, a w szczególności nieprawidłowe użytkowanie rolnicze oraz nieprawidłowe zabiegi melioracyjne. Rolnictwo, gospodarka komunalna i komunikacja stanowią także źródło chemicznego skażenia gleb. Wszelkie zmiany we właściwościach chemicznych gleby ujawniają się w szczególności w nadmiernym ich zakwaszeniu oraz naruszeniu równowagi jonowej. Negatywny wpływ na jakość gleb ma także nielegalne składowanie odpadów w miejscach do tego celu nieprzeznaczonych.

Na terenie Gminy Rząśnik nie są prowadzone badania jakości gleb. Badaniem właściwości agrochemiczne gleb na terenie województwa mazowieckiego zajmuje się Stacja Chemiczno - Rolnicza w Warszawie - Wesołej. Badanie te prowadzone są jednak wyłącznie na poziomie powiatu.

Na terenie Gminy Rząśnik, a także na terenie powiatu wyszkowskiego nie jest zlokalizowany punkt monitoringu chemizmu gleb ornych, prowadzonego przez Instytut Upraw, Nawożenia i

Gleboznawstwa w Puławach.

Poważne awarie i zagrożenia naturalne

Na terenie Gminy Rząśnik nie posiadają lokalizacji zakłady dużego oraz zwiększonego ryzyka wystąpienia awarii. Ryzyko poważnej awarii na terenie Gminy wiąże się głównie z realizacją transportu toksycznych środków chemicznych. Przez tereny Gminy przechodzą drogi o znaczeniu krajowym i wojewódzkim, charakteryzująca się dużym udziałem transportu ciężkiego. Wśród zagrożeń naturalnych wymienić należy: pożary, gwałtowne opady, wyładowania atmosferyczne oraz powódzie.

3.3. POTENCJALNE ZMIANY STANU ŚRODOWISKA W PRZYPADKU BRAKU RELIAZAJI PROJEKTU STRATEGII

Strategia Rozwoju Gminy Rząśnik na lata 2021-2030 zakłada realizację trzech celów strategicznych:

- **CEL I Rozwój gospodarczy Gminy Rząśnik oparty na zasadach zrównoważonego rozwoju,**
- **CEL II: Podnoszenie jakości życia mieszkańców,**
- **CEL III: Turystyka i zróżnicowana oferta spędzania czasu wolnego poprawiająca atrakcyjność Gminy Rząśnik do życia i zamieszkania.**

Zarówno cele operacyjne, jak i wszystkie kierunki rozwoju wyznaczone w ramach ww. celów strategicznych skierowane są przede wszystkim na poprawę stanu środowiska. Brak realizacji któregośkolwiek z założonych działań w sposób bezpośredni lub pośredni wpłynie nie tylko na obniżenie standardu życia mieszkańców gminy, ale także na częściowe pogorszenie stanu środowiska, w związku ze postępującym wzrostem poziomu emisji zanieczyszczeń do powietrza, wód oraz gleby.

Między innymi, rezygnacja ze wskazanego w *Strategii* rozszerzenia zasięgu sieci kanalizacyjnej spowoduje, że mieszkańcy gminy w zakresie odprowadzania ścieków, w dalszym ciągu korzystając będą z (często nieszczelnych) zbiorników bezodpływowych lub odprowadzenie nieczystości będzie odbywać się bezpośrednio do wód oraz do gleby. Wówczas należy spodziewać się, że stan jakości wód powierzchniowych, wód podziemnych oraz poziom zanieczyszczenia gleb będzie ulegał postępującemu pogorszeniu. W konsekwencji, negatywne oddziaływanie pojawi się również w odniesieniu do bioróżnorodności, roślin oraz zwierząt. Zaniechanie zaproponowanych w *Strategii* działań związanych z gazyfikacją gminy, z przebudową obiektów użyteczności publicznej w zakresie termomodernizacji i wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii przyczyni się do większej emisji spalin i pyłów, czego rezultatem będzie znaczne pogorszenie stanu powietrza atmosferycznego i wzrost niskiej emisji. Równie ważnym planowanym działaniem są inwestycje drogowe, takie jak modernizacja dróg i chodników. Brak realizacji tego zadania wpłynie na zwiększenie emisji spalin do powietrza atmosferycznego, jak również na

wzrost poziomemu hałasowi. W wyniku braku realizacji założeń projektowanej *Strategii* mogą wystąpić zatem przekroczenia dopuszczalnych poziomów hałasu. Zagrożenie hałasem może występować w sąsiedztwie głównych ciągów komunikacyjnych, w tym szczególnie na obszarach o zwartej zabudowie mieszkaniowej. Brak działań zmierzających do ograniczenia hałasu drogowego, w tym poprawa stanu infrastruktury drogowej, oraz wyznaczenia terenów inwestycyjnych (w tym stref zabudowy przemysłowej) poza obszarami zamieszkania, spowoduje dalszy wzrost obciążenia hałasem.

W projektowanej *Strategii* ujęto działania z zakresu adaptacji do zmian klimatu. Należy mieć zatem świadomość, że w przypadku braku realizacji *Strategii*, a tym samym braku zapisów dotyczących adaptacji i łagodzenia zmian klimatu doprowadzić można do pogorszenia potencjału adaptacyjnego gminy, wzrostu podatności na katastrofy naturalne i klęski żywiołowe, a w przyszłości wzrostu kosztów adaptacji do zmian klimatu.

Brak realizacji działań związanych z edukacją dotyczącą gospodarki o obiegu zamkniętym czy też konieczności ograniczania niskiej emisji, promowanie OZE, przydomowych oczyszczalni ścieków, czy też selektywnej zbiórki odpadów przyczyni się do pogorszenia stanu środowiska, ponieważ brak świadomości społeczeństwa jest często jedną z głównych przyczyn pogarszania się stanu środowiska.

Reasumując, brak realizacji zadań zapisanych w *Strategii* przyniesie przede wszystkim negatywne skutki, zarówno dla środowiska, jak i dla mieszkańców Gminy Rząśnik. Można więc stwierdzić, iż pożądanym z punktu widzenia środowiska przyrodniczego i zdrowia ludzi jest doprowadzenie do realizacji działań zapisanych w projekcie *Strategii rozwoju gminy Rząśnik na lata 2021-2030*.

4. OKREŚLENIE, ANALIZA I OCENA CELÓW OCHRONY ŚRODOWISKA USTANOWIONYCH NA SZCZEBLU MIĘDZYNARODOWYM, WSPÓLNOTOWYM I KRAJOWYM, ISTOTNYCH Z PUNKTU WIDZENIA PROJEKTU STRATEGII ROZWOJU GMINY RZĄŚNIK NA LATA 2021-2030, ORAZ SPOSOBY, W JAKICH TE CELE I INNE PROBLEMY ŚRODOWISKA ZOSTAŁY UWZGLĘDNIONE PODCZAS OPRACOWYWANIA DOKUMENTU

Jak przeanalizowano w punkcie 2.2. niniejszej *Prognozy*, precyzowane w projektowanej *Strategii rozwoju gminy Rząśnik* cele i kierunki rozwoju są spójne z zapisami dokumentów o zasięgu międzynarodowym, wspólnotowym, krajowym, regionalnym oraz lokalnym. W *Strategii* sformułowano 3 cele strategiczne, w ramach których nie wszystkie zaplanowane działania będą

oddziaływały na środowisko, w tym m.in. poprawa komunikacji samorządu z mieszkańcami, przygotowania katalogu inwestycji istotnych z punktu widzenia Gminy, aktywizacja mieszkańców, podnoszenie świadomości społecznej oraz inne z zakresu działań „miękkich”. Wszystkie zaplanowane inwestycje, które w sposób bezpośredni lub pośredni będą miały wpływ na środowisko, ostatecznie przyczynią się do poprawy jego jakości.

Zgodnie z *art. 51 ust. 2 ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko*, Prognoza powinna identyfikować cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym, unijnym i krajowym, istotne z punktu widzenia projektowanego dokumentu oraz sposoby, w jakich te cele i inne problemy środowiska zostały uwzględnione podczas opracowywania dokumentu. Należy również dokonać odniesienia celów ustalonych w *Strategii* do kierunków działań w dokumentach równoległych, określonych na szczeblu regionu. Od komplementarności i zharmonizowania tych celów w znacznym stopniu zależy możliwość osiągnięcia sukcesu polityki ekologicznej gminy.

4.1. CELE WYNIKAJĄCE Z POLITYKI UNIJNEJ

Przekształcamy nasz świat: Agenda 2030 na rzecz zrównoważonego rozwoju (*Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development*) – dokument przedstawia 17 Celów Zrównoważonego Rozwoju, w tym m.in. cel 6. „Zapewnić wszystkim ludziom dostęp do wody i warunków sanitarnych poprzez zrównoważoną gospodarkę zasobami wodnymi” i cel 7 „Zapewnić wszystkim dostęp do stabilnej energii po przystępnej cenie, zrównoważonej i nowoczesnej”.

Wskazane w dokumencie cele mają odzwierciedlenie w celach i kierunkach działań wpisanych do projektowanej *Strategii rozwoju gminy Rząśnik* (m.in. zwiększenie zasięgu sieci kanalizacyjnej i wodociągowej; upowszechnianie OZE wśród mieszkańców, termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej).

Ramy polityki klimatyczno-energetycznej do roku 2030 - najważniejsze cele wyznaczone przez UE polegają na ograniczeniu emisji gazów cieplarnianych, zwiększeniu udziału energii ze źródeł odnawialnych i poprawie efektywności energetycznej.

Powyższe założenia będą realizowane głównie poprzez ograniczenia zjawiska niskiej emisji i inwestycje w Odnawialne Źródła Energii, podnoszenie świadomości mieszkańców Gminy na temat ograniczenia niskiej emisji a także przez modernizację energetyczną budynków użyteczności publicznej.

4.2. CELE WYNIKAJĄCE Z POLITYKI DOKUMENTÓW KRAJOWYCH

Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) (zwana dalej SOR) - głównym celem dokumentu jest „*Tworzenie warunków dla wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym wzroście spójności w wymiarze społecznym, ekonomicznym, środowiskowym i terytorialnym*”. Dodatkowo w ramach SOR określono 3 cele szczegółowe oraz obszary wpływające na osiągnięcie celów SOR, tj. Kapitał ludzki i społeczny, Cyfryzacja, Transport, Energia, Środowisko, Bezpieczeństwo Narodowe. W zakresie ochrony środowiska w SOR określono m.in. następujące kierunki interwencji:

- zwiększenie dyspozycyjnych zasobów wodnych i osiągnięcie wysokiej jakości wód (m.in. kształtowanie krajobrazów sprzyjających zatrzymywaniu wody, budowa zbiorników małej i dużej retencji, rozwój infrastruktury zieleni);
- likwidacja źródeł emisji zanieczyszczeń powietrza lub istotne zmniejszenie ich oddziaływania (m.in. ograniczanie emisji z transportu drogowego);
- zarządzanie zasobami dziedzictwa przyrodniczego (m.in. rozwój infrastruktury zielonej i błękitnej obszarów zurbanizowanych w celu zachowania łączności przestrzennej wewnątrz tych obszarów i z terenami otwartymi, zwiększenie ogólnej lesistości kraju oraz zwartości kompleksów leśnych i powierzchni zalesianych);
- zarządzanie zasobami geologicznymi (m.in. zapewnienie ochrony i racjonalnego użytkowania złóż strategicznych dla gospodarki);
- gospodarka odpadami (m.in. gospodarowanie odpadami zgodnie z hierarchią sposobów postępowania z odpadami, rozwijanie recyklingu odpadów oraz dążenie do maksymalizacji wykorzystywania odpadów jako surowców);
- oddziaływanie na jakość życia w zakresie klimatu akustycznego i oddziaływania pól elektromagnetycznych (m.in. zapewnienie odpowiednich poziomów ochrony przed skutkami oddziaływań pól elektromagnetycznych).

Strategia rozwoju gminy Rząśnia na lata 2021-2030 uwzględnia działania wskazane do realizacji w SOR m.in. w kwestii osiągnięcia wysokiej jakości wód; rozwoju błękitno-zielonej infrastruktury, która sprzyja zatrzymaniu wody a także tworzy przyrodnicze powiązania z terenami zewnętrznymi; ograniczenia emisji liniowej w związku z propozycją rozwoju transportu alternatywnego i rowerowego a także ze względu poprawę stanu dróg; rozwój gospodarki o obiegu zamkniętym i inne. Stwierdza się, że projektowany dokument w pełni odnosi się do działań w zakresie ochrony środowiska określonych w *Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)*.

Polityka ekologiczna państwa 2030 – strategia rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej – celem głównym dokumentu jest „*Rozwój potencjału środowiska na rzecz obywateli i przedsiębiorców*”, wyznaczono również 3 cele szczegółowe:

I Środowisko i zdrowie (poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego);

II Środowisko i gospodarka (Zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska);

III Środowisko i klimat (łagodzenie zmian klimatu i adaptacja do nich oraz zarządzanie ryzykiem klęsk żywiołowych).

Strategia rozwoju gminy Rząśnik na lata 2021-2030 uwzględni w pełni zarówno główny cele Polityki ekologicznej państwa, jak również wskazane cele szczegółowe.

Strategia Zrównoważonego Rozwoju dla Polski do 2025 roku – w dokumencie rekomendowane są następujące działania na rzecz zrównoważonego rozwoju w odniesieniu do wymiaru ekologicznego:

- gwarancje, że każdy program rozwoju gospodarczego i polityka sektorowa, każda działalność gospodarcza poddana zostanie ocenie oddziaływania na środowisko,
- gwarancje, że w każdy program zagospodarowania przestrzennego kraju i regionu wkomponowane zostaną elementy ochrony środowiska, zdrowia, dóbr kultury, ochrony różnorodności biologicznej i pomników natury,
- gwarancje, że działalność proekologiczna, w tym wykorzystanie odnawialnych zasobów energetycznych i recykling surowców, stanie się konkurencyjna na rynku poprzez właściwą politykę finansową i fiskalną, wprowadzającą internalizację kosztów zewnętrznych ochrony zdrowia i środowiska do ceny rynkowej produktów,
- swobodny transfer technologii i inwestycji proekologicznych oraz wsparcie dla eksportu polskiej myśli technicznej w tym zakresie.

Stwierdza się, że cele zawarte w Strategii Rozwoju Gminy Rząśnik na lata 2021-2030 uwzględniają elementy ochrony środowiska, dóbr kultury oraz ochrony różnorodności biologicznej. W ramach realizacji Strategii wspierane będzie również wykorzystanie odnawialnych źródeł energii, zaś społeczeństwo będzie kształcane i uświadamiane o konieczności ograniczania niskiej emisji.

Krajowy Program Ochrony Powietrza do roku 2020 (z perspektywą do 2030) – to dokument, którego celem jest poprawa jakości powietrza na terenie całej Polski. Kierunkami działań prowadzą do osiągnięcia celów szczegółowych, tj. osiągnięcia i dotrzymania co najmniej standardów jakości powietrza określonych w prawodawstwie unijnym oraz krajowym, są:

- ✓ Podniesienie rangi zagadnienia poprawy jakości powietrza poprzez skonsolidowanie działań na szczeblu krajowym oraz powołanie Partnerstwa na rzecz poprawy jakości powietrza;
- ✓ Stworzenie ram prawnych sprzyjających realizacji efektywnych działań mających na celu poprawę jakości powietrza;

- ✓ Włączenie społeczeństwa w działania na rzecz poprawy jakości powietrza poprzez zwiększenie świadomości społecznej oraz tworzenie trwałych platform dialogu z organizacjami społecznymi;
- ✓ Rozwój i rozpowszechnienie technologii sprzyjających poprawie jakości powietrza;
- ✓ Rozwój mechanizmów kontrolowania źródeł niskiej emisji sprzyjających poprawie jakości powietrza;
- ✓ Upowszechnienie mechanizmów finansowych sprzyjających poprawie jakości powietrza.

Strategia rozwoju gminy Rząśnia w swoich założeniach przede wszystkim realizuje powyższe cele poprzez włączenie społeczeństwa w działania na rzecz poprawy jakości powietrza, uświadamiając konieczność ograniczenia niskiej emisji. W *Strategii* wskazano również rozwój inwestycji w OZE oraz termomodernizację budynków.

4.3. CELE WYNIKAJĄCE Z DOKUMENTÓW REGIONALNYCH

Projekt *Strategii rozwoju województwa mazowieckiego 2030+* przyjęty Uchwałą nr XXXI/414/21 Zarządu Województwa Mazowieckiego z dnia 24 sierpnia 2021 r. stanowiący aktualizację *Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030 roku*.

W *Strategii rozwoju województwa mazowieckiego do 2030 roku* za priorytetowy cel strategiczny przyjęto: *Rozwój produkcji ukierunkowanej na eksport w przemyśle zaawansowanych i średniozaawansowanych technologii oraz w przemyśle i przetwórstwie rolno-spożywczym*.

Oprócz celu priorytetowego w dokumencie przyjęto trzy cele strategiczne:

- 1) Wzrost konkurencyjności regionu poprzez rozwój działalności gospodarczej oraz transfer i wykorzystanie nowych technologii,
- 2) Poprawę dostępności i spójności terytorialnej regionu oraz kształtowanie ładu przestrzennego,
- 3) Poprawę jakości życia oraz wykorzystanie kapitału ludzkiego i społecznego do tworzenia nowoczesnej gospodarki.

Uzupełnieniem powyższych celów strategicznych są dwa ramowe cele strategiczne:

- I. Zapewnienie gospodarce zdywersyfikowanego zaopatrzenia w energię przy zrównoważonym gospodarowaniu zasobami środowiska oraz
- II. Wykorzystanie potencjału kultury i dziedzictwa kulturowego oraz walorów środowiska przyrodniczego dla rozwoju gospodarczego regionu i poprawy jakości życia.

W wyniku realizacji *Strategii rozwoju gminy Rząśnia na lata 2021-2030* zaspokojone zostaną potrzeby rozwojowe społeczeństwa, między innymi ze względu na przygotowanie nowych terenów inwestycyjnych czy też poprawę stanu infrastruktury Gminy. Jednocześnie, zamierzenia

inwestycyjne odbywać się będą przy zachowaniu dobrego stanu środowiska lokalnego i zasobów kulturowych.

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego (PZPWM) przyjęty Uchwałą Nr 22/18 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 19 grudnia 2018 r. (Dz. Urz. Maz. z dnia 28.12.2018 r. poz. 13180).

W zakresie ochrony środowiska przyrodniczego celem strategicznym na terenie województwa jest stworzenie regionu o wysokiej jakości środowiska przyrodniczego.

Kierunki działań, które składają się na powyższy cel to:

- racjonalne wykorzystanie powierzchni ziemi, poprzez ochronę gleb i racjonalne gospodarowanie złożami kopalin,
- zwiększanie i poprawa jakości zasobów wodnych (poprzez m.in. poprawę zdolności retencyjnej zlewni, poprawę jakości wód powierzchniowych i ochronę zasobów wód podziemnych),
- poprawa jakości powietrza, m.in. poprzez wdrażanie technologii zmierzających do ograniczenia emisji CO₂,
- kształtowanie zasobów leśnych,
- zachowanie i wzrost różnorodności biologicznej,
- zachowanie najcenniejszych zasobów przyrodniczych i krajobrazowych oraz zapewnienie ciągłości systemu ekologicznego,
- przeciwdziałanie zagrożeniom m.in. poprzez poprawę klimatu akustycznego, ograniczenia zagrożenia promieniowaniem elektromagnetycznym, ograniczenie zagrożenia awariami, ograniczenie zagrożenia ruchami masowymi, ograniczenie zagrożenia powodziowego, przeciwdziałanie skutkom i adaptacja do zmian klimatu.

Projektowana *Strategia Rozwoju Gminy Rząśnik na lata 2021-2030* odnosi się do powyższych celów głównie poprzez cele związane z poprawą stanu powietrza (rozwój inwestycji OZE, podnoszenie świadomości społecznej w zakresie ograniczenia niskiej emisji, likwidacja szkodliwych materiałów) adaptacją do zmian klimatu (rozwój błękitno-zielonej infrastruktury), poprawę stanu środowiska przyrodniczego (poprawa stanu zieleni gminny, poprawa gospodarki odpadami, prowadzenie procedur planistycznych nastawionych na ochronę terenów leśnych).

program ochrony powietrza

W dniu 08.09.2020 r. Sejmik Województwa Mazowieckiego uchwalił nowy program ochrony powietrza (POP) dla wszystkich stref województwa mazowieckiego, tj. strefy aglomeracja warszawska, miasto Płock, miasto Radom oraz strefy mazowieckiej. Program powstał w oparciu o wyniki opracowanej w Głównym Inspektoracie Ochrony Środowiska „Rocznej oceny jakości powietrza w województwie mazowieckim, raport wojewódzki za rok 2018”.

Program Ochrony Środowiska dla Województwa Mazowieckiego (POŚ WM 2022) wraz z prognozą oddziaływania na środowisko tego dokumentu.

24 stycznia 2017 r. Sejmik Województwa Mazowieckiego podjął uchwałę nr 3/17 w sprawie Programu ochrony środowiska dla Województwa Mazowieckiego do roku. Dokument określa analizę i ocenę stanu środowiska, określa: wojewódzkie cele i priorytety ochrony środowiska do 2022 wraz z działaniami, które będą prowadzić do osiągnięcia wyznaczonych celów ekologicznych.

Główną ideą jest dążenie do poprawy stanu środowiska w województwie, ograniczenie negatywnego wpływu zanieczyszczeń na środowisko, ochrona i rozwój walorów środowiska, a także racjonalne gospodarowanie jego zasobami.

Program służy realizacji celów przyjętych w krajowych dokumentach strategicznych, ze szczególnym uwzględnieniem *Strategii Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko – perspektywa do 2020 r.*, której założenia odnoszą się przede wszystkim do racjonalnego wykorzystania zasobów i zapewnienia bezpieczeństwa energetycznego kraju, przy jednoczesnym obniżeniu emisji zanieczyszczeń do środowiska.

Oprócz kwestii ochrony środowiska Program porusza również problematykę nasilających się zmian klimatycznych oraz wyznacza kierunki adaptacji. Obowiązek ich określenia na poziomie regionalnym nakłada na Zarząd Województwa Mazowieckiego *Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030*.

Określono cele strategiczne do roku 2022 dla każdego obszaru interwencji. Łącznie realizowanych będzie 14 celów obejmujących: ochronę klimatu i jakości powietrza (OP), zagrożenia hałasem (KA), gospodarowanie wodami (ZW), gospodarka wodno-ściekowa (GW), gleby (GL), Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów (GO), Zasoby przyrodnicze (ZP), Zagrożenia poważnymi awariami (PAP).

Dla poszczególnych obszarów przyjęto zadania w ramach poniższych kierunków interwencji (szczegółowe zadania przedstawione są w Harmonogramie realizacji zadań na lata 2017-2022):

- Ochrona klimatu i jakości powietrza (OP): Poprawa efektywności energetycznej, Ograniczenie emisji powierzchniowej, Ograniczenie emisji zanieczyszczeń ze źródeł komunikacyjnych, Ograniczenie emisji zanieczyszczeń ze źródeł przemysłowych i energochłonności gospodarki, Zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii, Zmniejszenie przekroczeń dopuszczalnych poziomów stężeń monitorowanych substancji, Dostosowanie sektora energetycznego do zmian klimatu, Zmniejszenie emisji prekursorów ozonu;
- Zagrożenia hałasem (KA): Poprawa klimatu akustycznego, Ocena stanu akustycznego środowiska;

- Pola elektromagnetyczne (PEM): Ochrona przed polami elektromagnetycznymi;
- Gospodarowanie wodami (ZW): Poprawa stanu jakościowego i ilościowego wód powierzchniowych i podziemnych, Zapewnienie bezpieczeństwa powodziowego, Gospodarowanie wodami uwzględniające zmiany klimatyczne;
- Gospodarka wodno-ściekowa (GW): Sprawny i funkcjonalny system wodociągowy, . Rozwój i dostosowanie instalacji oraz urządzeń służących zrównoważonej i racjonalnej gospodarce wodno-ściekowej dla potrzeb ludności i przemysłu;
- Zasoby geologiczne (ZG): Kontrola i monitoring eksploatacji kopalin;
- Gleby (GL): Zachowanie funkcji środowiskowych i gospodarczych gleb, Rekultywacja gruntów zdegradowanych i zdewastowanych, Ochrona przed osuwiskami;
- Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów (GO): Racjonalna gospodarka odpadami, Doskonalenie systemu gospodarowania odpadami;
- Zasoby przyrodnicze (ZP): Zarządzanie zasobami przyrody i krajobrazem, Zachowanie lub przywrócenie właściwego stanu siedlisk i gatunków, Ochrona i rozwój zieleni na terenach zurbanizowanych, Działania z zakresu pogłębiania i udostępniania wiedzy o zasobach przyrodniczych i walorach krajobrazowych województwa, Racjonalne użytkowanie zasobów leśnych, Wsparcie działań edukacyjnych oraz infrastruktury turystycznej w lasach, Zwiększenie lesistości;
- Zagrożenia poważnymi awariami (PAP): Zmniejszenie zagrożenia wystąpienia poważnej awarii oraz minimalizacja skutków w przypadku wystąpienia awarii.

Zdefiniowane w *Strategii Rozwoju Rząśnik* cele uwzględniają założenia wskazane w wojewódzkim programie ochrony środowiska. Poprzez działania związane z rozbudową sieci kanalizacyjnej a także wsparcie gospodarki wodno-ściekowej przez przydomowe oczyszczalnie ścieków uwzględnia cel osiągnięcia dobrego stanu JCWP i JCWPd. Poprawa klimatu akustycznego zawarta jest w celach związanych z modernizacją układu drogowego. Dodatkowo niemały wpływ na zminimalizowanie zagrożenia związanego z hałasem w gminie będzie miało powstanie nowych terenów inwestycyjnych oddalonych od miejsc zamieszkania. Strategia zakłada rozwój oraz promowanie gospodarki o obiekcie zamkniętym, a także wzrost aktywności Gminy w zakresie odpadów komunalnych. Działania takie uwzględniają zrównoważony rozwój. Poprzez działania związane z poprawą stanu gminnej zieleni oraz rozwój błękitno-zielonej infrastruktury, dokument uwzględnia ustaloną w *Programie Ochrony Środowiska Województwa* ochroną różnorodności biologicznej i krajobrazowej. Wskazane w Strategii prowadzenie procedur planistycznych nastawionych na ochronę terenów leśnych z pewnością wpłynie na prowadzenie trwale zrównoważonej gospodarki leśnej.

4.4. CELE WYNIKAJĄCE Z DOKUMENTÓW LOKALNYCH

Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Wyszowskiego na lata 2017-2020 z perspektywą do 2024 roku przyjęty Uchwałą Nr XXXII/206/2016 Rady Powiatu w Wyszowie z dnia 28 grudnia 2016

Nadrzędnym celem polityki ekologicznej powiatu wyszkowskiego jest: **Ochrona środowiska przyrodniczego, poprawa jakości środowiska oraz poprawa standardu życia i bezpieczeństwa ekologicznego mieszkańców powiatu wyszkowskiego.**

Uwzględniając aktualne uwarunkowania środowiskowe oraz społeczno-gospodarcze powiatu określono następujące priorytety *Programu*:

- 1) ograniczenie emisji substancji i energii do środowiska,
- 2) racjonalne gospodarowanie zasobami środowiska,
- 3) ochrona przyrody,
- 4) poprawa stanu bezpieczeństwa ekologicznego powiatu,
- 5) podnoszenie świadomości ekologicznej lokalnego społeczeństwa

Cele oraz planowane do realizacji zadania zawarte w Strategii rozwoju gminy Rząśnik są zgodne z polityką powiatu wyszkowskiego w zakresie ochrony środowiska i wprost wpisują się w priorytety uchwalone w Programie Ochrony Środowiska.

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Rząśnik na lata 2017 - 2020 z perspektywą na lata 2021-2024 przyjęty Uchwałą Nr XXXIV.162.2017 Rady Gminy Rząśnik z dnia 14.02.2017 r.

Naczelną zasadą przyjętą w *Programie ochrony środowiska dla gminy Rząśnik* jest zasada zrównoważonego rozwoju w celu umożliwienia lepszego zagospodarowania istniejącego potencjału gminy.

CEL STRATEGICZNY:

Rząśnik – nowoczesną gminą równoważącą potrzeby społeczne, gospodarcze i przyrodnicze

CELE OPERACYJNE (BEZPOŚREDNIE):

- 1) *Rozbudowa infrastruktury technicznej.*
- 2) *Ochrona środowiska naturalnego przed zanieczyszczeniem.*
- 3) *Ochrona zasobów przyrodniczych i krajobrazowych.*
- 4) *Powszechna edukacja ekologiczna.*

Cele oraz planowane do realizacji zadania zawarte w Strategii rozwoju gminy Rząśnik są zgodne z polityką gminy w zakresie ochrony środowiska i wprost wpisują się w priorytety uchwalone w Programie Ochrony Środowiska.

Cele określone w *Strategii rozwoju gminy Rząśnik* uwzględniają założenia *Gminnego Programu Ochrony Środowiska* m.in. poprzez rozwój gospodarki o obiegu zamkniętym, działania skupiające się na adaptacji do zmian klimatu, inwestycje z zakresu Odnawialnych Źródeł Energii, edukacji ekologicznej na temat ograniczania niskiej emisji oraz innych.

Plan gospodarki niskoemisyjnej dla Gminy Rząśnik na lata 2015 -2020 (przyjęty uchwałą Nr XVIII.87.2015 z Rady Gminy Rząśnik dnia 30 grudnia 2015 r.)

Planami Gospodarki Niskoemisyjnej jest dokumentem strategicznym na poziomie gminy w ramach którego prowadzona jest inwentaryzacja emisji CO₂ i innych szkodliwych substancji uwalnianych do atmosfery.

Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Rząśnik ma na celu m.in. redukcję emisji CO₂ do powietrza, zwiększenie efektywności energetycznej, wzrost wykorzystania energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych oraz poprawę jakości powietrza na terenie Gminy, co w konsekwencji ma doprowadzić do polepszenia jakości życia mieszkańców Gminy. Założenia Planu Gospodarki Niskoemisyjnej są w pełni zgodne z postanowieniami programu ochrony powietrza dla stref województwa mazowieckiego, w których został przekroczony poziom docelowy benzo(a)pirenu w powietrzu.

Planie Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Rząśnik wyznaczono cel strategiczny: „*Poprawa jakości powietrza na terenie Gminy*”.

Realizacja wyznaczonych działań, które mają na celu poprawę zaistniałych przekroczeń została określona w harmonogramie rzeczowo - finansowym realizacji programu ochrony powietrza.

Cele określone w *Strategii rozwoju gminy Rząśnik* uwzględniają założenia PIGN .

5. OKREŚLENIE, ANALIZA I OCENA PRZEWIDYWANYCH ZNACZĄCYCH ODDZIAŁYWAŃ NA ŚRODOWISKO, W TYM ODDZIAŁYWANIA BEZPOŚREDNIE, POŚREDNIE, WTÓRNE, SKUMULOWANE, KRÓTKOTERMINOWE, REDNIOTERMINOWE I DŁUGOTERMINOWE, STAŁE I CHWILOWE ORAZ POZYTYWNE I NEGATYWNE

Działania strategiczne planowane do realizacji w ramach poszczególnych celów *Strategii rozwoju gminy Rząśnik na lata 2021-2030* zostały poddane ocenie możliwych oddziaływań na środowisko. W stosunku do każdego działania przeanalizowano potencjalne oddziaływanie na poszczególne elementy środowiska przyrodniczego (obszary Natura 2000, różnorodność biologiczna,

zwierzęta, rośliny, wody, powietrze, klimat, zasoby naturalne, powierzchnia ziemi, krajobraz, zabytki i dobra materialne, ludzie).

Stopień i zakres oddziaływania uzależniony jest przede wszystkim od lokalizacji danego przedsięwzięcia – czy będzie ono realizowane na terenach zurbanizowanych, przekształconych antropogenicznie, w ramach nieprzekształconych dotąd terenów otwartych (np. użytkowanych rolniczo) lub też na obszarach (lub w ich pobliżu) objętych ochroną przyrodniczą. Dla tych ostatnich zakres negatywnych oddziaływań może być największy.

Biorąc pod uwagę fakt, że część zamierzeń inwestycyjnych przewidywanych do realizacji w ramach projektowanej *Strategii rozwoju gminy Rząśnik na lata 2021-2030* wymagać będzie przeprowadzenia postępowań w sprawie oceny oddziaływania na środowisko w odniesieniu do konkretnych warunków środowiskowych przyjęto, że na etapie opracowywania *Prognozy Oddziaływania na Środowisko* dla przedmiotowego dokumentu, wystarczające będzie omówienie typowych oddziaływań i ich potencjalnych skutków środowiskowych. Część z omówionych poniżej oddziaływań ma charakter wyłącznie hipotetyczny – dana inwestycja może, ale nie musi być realizowana na podstawie celów określonych w *Strategii*.

Poza zawartą w niniejszym rozdziale analizą przykładowych i typowych oddziaływań, jakie mogą nastąpić na skutek skutków realizacji *Strategii*, próbę oceny i identyfikacji znaczących oddziaływań na środowisko dokonano również w tzw. macierzy oddziaływań na środowisko. Macierz oddziaływań na środowisko jest syntetycznym zestawieniem możliwych skutków środowiskowych pozytywnych, negatywnych, bezpośrednich, pośrednich, krótkoterminowych, długoterminowych oddziaływań planowanych działań. Macierz stanowi **ZAŁĄCZNIK NR 1** do niniejszej *Prognozy Oddziaływania na Środowisko*.

5.1. ODDZIAŁYWANIE NA POSZCZEGÓLNE KOMPONENTY ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO

Formy ochrony przyrody

Na terenie gminy Rząśnik występują formy ochrony przyrody:

1. obszary Natura 2000: Puszcza Biała PLB140007, Bagno Pulwy PLB140015, Dolina Dolnej Narwi PLB140014, dla których obowiązują przepisy art. 33 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1098);
2. pomnik przyrody i użytki ekologiczne, dla których obowiązują przepisy art. 45 ustawy o ochronie przyrody;
3. ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów odbywająca się niezależnie od miejsc ich bytowania, dla której obowiązują przepisy art. 51 ustawy o ochronie przyrody.

Realizacja kierunków działań ustalonych w *Strategii rozwoju gminy Rzęśnik na lata 2021-2030* nie wpłynie negatywnie na te formy ochrony przyrody. Analiza projektu *Strategii* pod kątem uregulowań w zakresie ochrony przyrody zlokalizowanych na obszarze Gminy Rzęśnik wykazała, że realizacja zadań zaproponowanych w *Strategii* nie jest sprzeczna z celami ochrony oraz ustaleniami dotyczącymi czynnej ochrony ekosystemów leśnych, wodnych i nieleśnych.

Biorąc pod uwagę zagrożenia istniejące i potencjalne dla właściwego zachowania siedlisk przyrodniczych i gatunków będących przedmiotami ochrony w wymienionych powyżej obszarach Natura 2000 należy zaznaczyć, że realizacja *Strategii* nie będzie wpływać znacząco negatywnie na cele i przedmioty ochrony ww. obszarów Natura 2000 oraz nie spowoduje spadku liczebności populacji gatunków będących przedmiotami ochrony i zmniejszenia zasięgu ich występowania, ani nie spowoduje pogorszenia stanu siedlisk przyrodniczych, uszczuplenia ich powierzchni i zmian cech charakterystycznych.

Realizacja *Strategii* nie pogorszy integralności obszarów Natura 2000 i nie wpłynie negatywnie na ich powiązania z innymi obszarami w sieci Natura 2000.

Zakres działań zaproponowanych w *Strategii*, nie będzie również powodował negatywnego oddziaływania na znajdujące się na terenie gminy Rzęśnik użytki ekologiczne oraz pomniki przyrody.

Wszelkie działania inwestycyjne mogą jednak wpływać na chronione obszary pośrednio – poprzez częściową zmianę powiązań przyrodniczych (w tym również między nimi).

Bioróżnorodność, fauna i flora, korytarze ekologiczne

Spośród kierunków działań, wskazanych w *Strategii rozwoju gminy Rzęśnik na lata 2021-2030* potencjalnie niekorzystnie na różnorodność biologiczną (w tym zwierzęta, rośliny oraz korytarze ekologiczne) mogą wpłynąć wszelkie działania o charakterze infrastrukturalnym. Strategia zakłada podejmowanie inwestycji drogowych, zwiększenie zasięgu sieci kanalizacyjnej, wodociągowej, gazowej i światłowodowej.

Budowa sieci infrastruktury technicznej (m.in. sieci wodociągowej i kanalizacyjnej) będzie wiązała się z powstawaniem liniowych wykopów oraz z możliwością wycinki drzew i krzewów kolidujących z inwestycjami. Wielkość wpływu na florę i faunę zależna będzie od skali prowadzonych prac oraz od przyjętych rozwiązań technologicznych (np. stosowanie bezwykopowych technologii). Etap ten może wiązać się z koniecznością odwadniania wykopów budowlanych, dlatego należy podejmować odpowiednie środki zapobiegające potencjalnym negatywnym skutkom dla środowiska, w przypadku prowadzenia prac na obszarach wrażliwych np. chronionych zależnych od wód. Ponadto, potencjalnie długie otwarte wykopy mogą stanowić barierę migracyjną szczególnie dla małych gatunków (gadów i płazów). Istotnym

oddziaływaniem jest również hałas na etapie realizacji, który może doprowadzić do tymczasowego płoszenia ptaków i ssaków z pobliskich rejonów.

Powyższe oddziaływania mają jednak charakter czasowy i ustaną wraz z zakończeniem prac budowlanych prowadzonych na obszarze. Po zakończeniu etapu budowy, nie przewiduje się negatywnego wpływu inwestycji związanych z rozbudową sieci infrastruktury technicznej na różnorodność biologiczną, florę, faunę i obszary chronione, ze względu na lokalizację elementów infrastruktury pod powierzchnią ziemi. Ponadto, większość inwestycji realizowana będzie na terenach przekształconych antropogenicznie. Przewiduje się, iż inwestycja na etapie eksploatacji nie spowoduje naruszenia integralności obszarów chronionych i korytarzy ekologicznych.

Biorąc pod uwagę rozwój infrastruktury największy wpływ na rośliny, zwierzęta oraz zachowanie bioróżnorodności w fazie eksploatacji będą miały inwestycje z zakresu rozwoju infrastruktury transportowej. Budowa dróg może przyczynić się do fragmentacji i niszczenia siedlisk, ograniczenia źródeł pokarmu oraz dróg ich migracji. Należy pamiętać, że ruch komunikacyjny będzie płoszył zwierzęta. Może (aczkolwiek nie musi) spowodować to przenoszenie się zwierząt na inne tereny. W wyniku ich migracji może dojść do wypadków komunikacyjnych z ich udziałem.

Strategia zakłada, iż system infrastrukturalny Gminy Rząśnik będzie wspierany przez inwestycje w przydomowe oczyszczalnie ścieków na terenach niemożliwych do skanalizowania. W odniesieniu do przydomowych oczyszczalni nie prognozuje się wystąpienia negatywnych oddziaływań na zachowanie różnorodności biologicznej. Przeciwnie – realizacja tego typu inwestycji może wpływać korzystnie m.in. na roślinność. Korzenie roślin z rozbudowanym systemem korzeniowym w bezpośredniej okolicy urządzenia odprowadzającego ścieki do gruntu (np. drenaż rozsączający, studnia chłonna itp.) będą miały bardzo duży przyrost, ponieważ ścieki oczyszczone (nawet te w wysokim stopniu) zawierają związki azotu i fosforu stanowiące nawóz dla roślin. Co więcej, pozostały osad czynny z oczyszczalni, będący produktem ubocznym oczyszczania może zostać wykorzystany jako kompost do drzew i krzewów ozdobnych.

Jednym z ważniejszych celów *Strategii rozwoju gminy Rząśnik na lata 2021-2030* jest przygotowanie terenów inwestycyjnych a także skomunikowanie utworzonych terenów z istniejącymi centrami komunikacyjnymi – węzłami autostrad i dróg ekspresowych. Niewykluczone jest powstanie obiektów wielkopowierzchniowych wraz z parkingami i infrastrukturą towarzyszącą, cechujących się wysokim stopniem utwardzenia nawierzchni. Wprowadzenie nieprzepuszczalnych powierzchni może wiązać się ze zmianą stosunków wodnych w zlewniach. To z kolei powodować będzie pogarszania stanu biotopów.

Działania inwestycyjne, zwłaszcza na obszarach dotąd niezurbanizowanych, stanowią potencjalne zagrożenie dla elementów decydujących o ich biologicznej różnorodności. Wśród szeregu zagrożeń związanych zazwyczaj z realizacją nowych inwestycji wskazuje się szczególnie ograniczanie powierzchni biologicznie czynnej wskutek zabudowy nowych terenów. Nowe tereny

inwestycyjne powstaną częściowo na obszarach dotąd niezagospodarowanych, stanowiących nieużytki. Takie tereny zaś stanowią często enklawy bytowania cennych gatunków zwierząt i roślin.

W większości jednak, zaproponowany w projektowanej *Strategii* rozwój nowych terenów inwestycyjnych dotyczył będzie poszerzenia już istniejących terenów zabudowy. W związku z tym stwierdza się, że zagrożenie wynikające z uszczelniania gleb będzie minimalne, ponieważ tereny w większości zostały zurbanizowane już wcześniej. Dodatkowo w celu zminimalizowania możliwości wystąpienia niniejszego zagrożenia, na etapie inwestycyjnym zaleca się pozostawienia części terenu jako biologicznie czynnego, zachowanie pasów odkrytej, nieuszczelnionej gleby, pokrycie terenu nawierzchniami przepuszczalnymi lub półprzepuszczalnymi (m.in. terenów parkingowych), wzbogacenie terenów o zieloną infrastrukturę (parki, ogrody, zielone ściany, zielone dachy).

Kolejnym negatywnym, ale krótkotrwałym oddziaływaniem na zwierzęta będzie realizacja działań polegających na modernizacji energetycznej budynków, która przede wszystkim będzie polegała na płoszeniu zwierząt i zaburzaniu tras przelotów ptaków oraz ewentualnym niszczeniu ich gniazd w budynkach poddawanych remontowi. Istotnym jest, aby przed rozpoczęciem prac wykonana została inwentaryzacja przyrodnicza w takich obiektach. Proponuje się również tworzenie siedlisk zastępczych (np. skrzynek dla nietoperzy, albo budek lęgowych) na czas prac remontowo-budowlanych. Ze względu na krótki okres oddziaływania, prognozuje się, że działanie te nie spowoduje utraty bioróżnorodności oraz nie zmniejszy populacji określonych gatunków.

Realizacja wielu działań zawartych w *Strategii*, takich jak remont, modernizacja lub budowa nowych obiektów wiązać się będzie z negatywnym oddziaływaniem na roślinność. Inwestycje częściowo planowane są na terenach odkrytych, w związku z czym niemożliwa jest ich realizacja bez ingerencji w istniejącą szatę roślinną. W trakcie prac budowlanych następuje usuwanie roślinności z miejsc budowy, wycinka drzew, krzewów, co powoduje fragmentację lub niszczenie siedlisk przyrodniczych. Występuje też wykonywanie odwodnień, które wpływają na stosunki wodne, co może niekorzystnie działać na rośliny i siedliska zależne od wód. Aby zminimalizować oddziaływania na rośliny należy maksymalnie ograniczyć wycinkę drzew i krzewów, zapewnić stosunki wodne i ciągi ekologiczne na podobnym poziomie jak dotychczasowy. W stosownych przypadkach na usunięcie drzew, czy krzewów będą uzyskiwane zezwolenia właściwego organu ochrony przyrody. Organ ochrony środowiska może uzależnić usunięcie drzew lub krzewów od wykonania nasadzeń zastępczych lub od przesadzenia tych roślin.

Przewidywane jest również stałe negatywne oddziaływanie na różnorodność biologiczną związane z zajęciem terenu. Wielkość oddziaływania uzależniony będzie od charakteru oraz skali przedsięwzięcia, które na etapie opracowywania *Strategii rozwoju gminy Rząśnik* nie są znane. Budowa obiektów może spowodować modyfikację korytarzy ekologicznych i migracyjnych.

Oddziaływanie to będzie w większości nieodwracalne, jednak przy zastosowaniu odpowiednich środków łagodzących oraz w razie konieczności kompensacyjnych pozwoli na minimalizację jego skutków. Środki zaradcze można zaprojektować dopiero na etapie inwestycyjnym, gdy znane są konkretne parametry i uwarunkowania realizacji danego przedsięwzięcia. Generalnie działania wiążące się z zajęciem terenu należy planować tak, by opisane efekty niekorzystne nie wystąpiły, bądź były jak najmniejsze.

Spśród działań w zakresie poprawy jakości powietrza, w *Strategii* wskazano m.in. ograniczenie zjawiska „niskiej emisji” poprzez inwestycje w Odnawialne Źródła Energii. Sporządzany dokument nie określa jednak typów źródeł odnawialnych, jakie mogą być wykorzystywane do produkcji energii w Gminie. Należy zatem podkreślić, że elektrownie wiatrowe mogą oddziaływać negatywnie na ptaki oraz nietoperze (śmiertelność, zmniejszenie liczebności populacji, utrata siedlisk). Nie stwierdza się znaczących negatywnych oddziaływań na bioróżnorodność przy budowie elektrowni słonecznych. Stwierdza się jednak, że pośrednim wpływem będzie zacienienie terenu przez panele słoneczne, związane z charakterystyczną konstrukcją instalacji fotowoltaicznych. Pomimo tego, iż nie istnieją przeciwwskazania, aby pod panelami fotowoltaicznymi zaistniała niska roślinność, to w naturalny sposób ograniczone zostaną rodzaje gatunków roślin, które będą mogły być uprawiane pod panelami. W odniesieniu do wpływu na zwierzęta - panele fotowoltaiczne mogą powodować oślepianie ptaków. Dodatkowo, istnieje możliwość, że ptactwo związane ze środowiskiem wodnym może mylnie odbierać błyszczące powierzchnie z lustrem wody. Niniejsze zagrożenie można w prosty sposób zminimalizować - panele należy pokryć warstwą antyrefleksyjną.

Ocenę oddziaływania na środowisko biomasy jako alternatywnego źródła energii należy rozpatrywać dwójako. Przede wszystkim należy ocenić wpływ emisji gazów, powstałych podczas procesu spalania. W odniesieniu jednak do oddziaływań na różnorodność biologiczną ważniejszą kwestią jest wpływ na środowisko przyrodnicze upraw roślin energetycznych. Rośliny energetyczne to wyselekcjonowane gatunki charakteryzujące się szybkim wzrostem, wysoką odpornością na trudne warunki klimatyczne i szkodniki oraz dobrym wskaźnikiem wartości opałowej. Od strony czysto przyrodniczej plantacje np. wierzby niekorzystnie wpływają na lokalny ekosystem. Monokultury zmniejszają różnorodność biologiczną środowiska. Znacznie spada różnorodność żyjących na danym obszarze gatunków zwierząt, od owadów po ptaki czy ssaki.

W odniesieniu do ogólnych, długoterminowych korzyści płynących z wykorzystania Odnawialnych Źródeł Energii, powyższej wskazane zagrożenia określa się jako mało znaczące. W wyniku realizacji instalacji wykorzystujących do produkcji energii odnawialne źródła energii prognozuje się silne oddziaływanie pozytywne. Rozwój instalacji OZE ograniczy negatywny wpływ na stan powietrza emisji ze źródeł niskich, w których obecnie energia pozyskiwana jest z paliw kopalnych. Zmniejszenie ilości gazów cieplarnianych oraz szkodliwych substancji (pyłów,

dwutlenku siarki, tlenku węgla, dwutlenku azotu) w atmosferze wpłynie na ogólną poprawę funkcjonowania roślin i zwierząt.

Realizacja zadań wytyczonych w *Strategii* związanych z usunięciem z terenu Gminy szkodliwych materiałów (np. azbestu) będzie miała ograniczone oddziaływanie na różnorodność biologiczną, w tym rośliny i zwierzęta. Należy podkreślić, że działania związane z realizacją postanowień *Strategii* dotyczą terenów zabudowanych. Bezpośrednie działanie włókien azbestowych na zwierzęta może powodować analogiczne schorzenia, jak w przypadku oddziaływania na organizm ludzki. Przy prawidłowym usuwaniu wyrobów zawierających azbest oddziaływanie to nie będzie występować, a jednocześnie zlikwidowane zostanie ognisko ciągłego zanieczyszczania środowiska. Usunięcie wyrobów zawierających azbest z terenów występowania zwierząt będzie miało wpływ pozytywny na ich stan zdrowia.

W projekcie *Strategii rozwoju gminy Rzęśnik* zakłada się inwestycje w infrastrukturę rekreacyjną i sportową w różnych częściach gminy, poprawę stanu infrastruktury turystycznej oraz ogólny wzrost znaczenia obszaru Gminy jako terenów rekreacyjnych. Oznacza to między innymi - lepsze udostępnienie turystom przestrzeni Gminy oraz oparcie oferty turystycznej gminy o zasoby przyrodnicze i kulturowe oraz rozwój turystyki aktywnej. Korzystanie przez turystów z zasobów lokalnego środowiska może się wiązać z niszczeniem siedlisk i gatunków czy płoszeniem zwierząt i ptaków. Należy zatem w taki sposób planować przebieg szlaków oraz lokalizację obiektów turystycznych aby omijały one obszary wrażliwe.

Jednym z celów operacyjnych, zdefiniowanych w *Strategii rozwoju gminy Rzęśnik na lata 2021-2030* jest adaptacja do zmian klimatu, w ramach wykorzystania i ochrony potencjałów Gminy. Adaptacja do zmian klimatu odbywać się będzie poprzez prowadzenia działań w zakresie błękitno-zielonej infrastruktury. Błękitno-zielona infrastruktury nastawiona jest na ochronę, planowanie i projektowanie struktury zieleni i wody z powiązaniem z kształtowaniem krajobrazu Gminy i systemu przestrzeni publicznych. W niniejszym aspekcie należy spodziewać się pozytywnych oddziaływań na florę i faunę, a tym samym ochrony lokalnej różnorodności biologicznej.

W zakresie ochrony zasobów przyrodniczych przewidziano dodatkowo realizację zadań związanych z poprawą stanu urządzonej zieleni gminnej. Działania te należy wiązać z pielęgnacją zieleni gminnej oraz rewitalizacją przestrzeni publicznych, obejmującą nowe nasadzenia. Nowe nasadzenia przyczynią się do zwiększenia powierzchni siedlisk gatunków roślin i zwierząt oraz bioróżnorodności na obszarze gminy.

Pozytywne oddziaływanie na rośliny będą miały realizacje działań, które przyczynią się do ograniczenia zanieczyszczeń dostających się do wód i gleb (m.in. wzrost aktywności gminy w zakresie odpadów komunalnych, likwidacja szkodliwych materiałów np. azbestu itp.). Także poprawa powietrza, będąca skutkiem wszystkich działań z zakresu ograniczania niskiej emisji,

emisji z transportu samochodowego (np. poprzez zwiększenie znaczenia transportu zbiorowego i rowerowego) i zużycia energii, przyczyni się do poprawy warunków bytowych roślin. Podnoszenie świadomości społecznej na temat ograniczania niskiej emisji również może przynieść korzystne efekty dla świata roślin, gdyż może się zwiększyć poczucie odpowiedzialności obywateli za stan otaczającego ich środowiska naturalnego.

Powietrze

Strategia rozwoju gminy Rzęśnik na lata 2021-2030 przewiduje m.in. realizację szeregu inwestycji z zakresu poprawy stanu infrastruktury gminy. W trakcie prac budowlanych lub modernizacyjnych prognozuje się okresową emisję pyłów i gazów, spowodowanych pracami budowlanymi i konstrukcyjno-montażowymi (wykopy, wzmożony ruch pojazdów, szczególnie ciężarowych itp.). Uciążliwości z nimi związane ustąpią po zakończeniu prac budowlanych.

Poza fazą budowy, spodziewane są również oddziaływania w czasie eksploatacji inwestycji. Zaproponowane w *Strategii* podjęcie działań zachęcających inwestorów do inwestowania w Gminie oraz wspólna oferta gospodarcza regionów wpłyną pośrednio na nieznaczne zwiększenie stopnia zanieczyszczeń atmosfery. W związku z niniejszymi działaniami należy spodziewać się utworzenia nowych obiektów usługowych, turystycznych itp., które będą generować niewielkie zanieczyszczenia powietrza. Warto tu nadmienić, iż emisja zanieczyszczeń może wynikać nie tyle z zastosowanych rozwiązań w zakresie ogrzewania, lecz także z rodzaju prowadzonej działalności.

Powstanie nowych terenów inwestycyjnych z pewnością przyczyni się również do zwiększenia ruchu komunikacyjnego w sąsiedztwie w gminie (w tym ruch pojazdów ciężkich). Komunikacja zwiększa w atmosferze stężenia zanieczyszczeń takich jak: CO₂, SO₂, NO_x, pyłu zawieszonego i innych. Zwiększona emisja CO₂, uwalniająca się z pracy silników może przyczynić się do zmian klimatycznych. Oddziaływanie to ma charakter trwały.

Wśród celów określonych w *Strategii*, które przyczynią się do minimalizowania i zapobieganie powyższych skutków realizacji *Strategii* jest m.in. podejmowanie inwestycji drogowych oraz podejmowanie działań mających na celu zwiększenie bezpieczeństwa na drogach. Zmiana nawierzchni dróg, a tym samym zwiększenie ich przepustowości, wpłynie na częściową poprawę jakości powietrza w perspektywie długoterminowej. Ponadto uzupełnienie istniejącej infrastruktury również pozwoli na usprawnienie ruchu komunikacyjnego. Emisja zanieczyszczeń nie będzie kumulowała się w miejscach, gdzie ruch jest spowolniony.

W *Strategii* poza działaniami skupiającymi się na usprawnieniu ruchu komunikacyjnego, wskazano również działania, które pozwolą na zmniejszenie natężenia ruchu. Jednym z celów *Strategii* jest zwiększenie znaczenie transportu zbiorowego i transportu rowerowego. Rozbudowa ścieżek rowerowych oraz przekonanie mieszkańców do korzystania z tej

infrastruktury stanowi pozytywny aspekt rozwoju gminy i przyczyni się do zmniejszenia emisji zanieczyszczeń do powietrza.

Prognozuje się, że pomimo przewidywanego wzmożonego ruchu pojazdów spowodowanego rozwojem gospodarczym gminy Rząśnik, negatywne oddziaływania będą minimalizowane poprzez wskazane powyżej działania w zakresie poprawy funkcjonowania systemu komunikacji indywidualnej i zbiorowej. W związku z tym należy spodziewać się częściowego zmniejszenia presji wywieranej przez pojazdy, w tym głównie emisji zanieczyszczeń do powietrza.

W ramach ograniczenia rozprzestrzeniania się zanieczyszczeń powietrza w *Strategii* zaproponowano rozwój błękitno-zielonej infrastruktury. Wprowadzając w zagospodarowanie obszarów tereny zieleni (zwłaszcza zaleca się stosowanie zieleni wysokiej) zapewniona zostanie funkcja ochronna w stosunku do terenów, stanowiących źródło zanieczyszczeń (tj. np. drogi, tereny przemysłowe). Towarzysząca zabudowie zielona infrastruktura może stanowić niezwykle ważną dla ograniczenia emisji zanieczyszczeń powietrza zieleni izolacyjną. Podobny efekt zostanie osiągnięty w przypadku nasadzeń wzdłuż dróg. Nasadzenia takie gwarantują, że ewentualne uciążliwości związane z funkcjonowaniem punktowych i liniowych emitorów nie wykrócą poza granice wyznaczonego terenu obiektów. Zieleń izolacyjna skutecznie wyeliminuje negatywne oddziaływania pochodzące z obiektów.

Rozwiązanie takie zabezpiecza powietrze przed nadmiernym zanieczyszczeniem pochodzącym z prowadzonych działalności. Tereny zielone spełniają wiele funkcji, m.in. produkują tlen i usuwają dwutlenek węgla z otoczenia. Przeciętnie jedno duże drzewo produkuje w ciągu doby tlen, który wystarcza dla kilku osób i może przetworzyć tyle samo dwutlenku węgla, ile emitują dwa domy jednorodzinne. Ze względu na zanieczyszczenie powietrza produkcja tlenu na terenach zurbanizowanych może spaść nawet o 90%. Dlatego zastosowanie pasów zieleni oraz innego rodzaju zielonej infrastruktury będzie sprzyjać absorpcji zanieczyszczeń powietrza, nieprzyjemnych zapachów, zapobiegając ich rozprzestrzenianiu się na dalsze tereny.

Największe i bezpośrednie oddziaływanie na jakość powietrza atmosferycznego w gminie Rząśnik będą miały działania skoncentrowane na ograniczeniu zjawiska niskiej emisji. Analizowana *Strategia* wskazuje na rozbudowę sieci gazowej w gminie a także rekomenduje inwestycje w Odnawialne Źródła Energii. Etap eksploatacji OZE nie wiąże się z emisją zanieczyszczeń do powietrza, może natomiast przynieść pozytywne efekty w przyszłości. Zwiększenie udziału energii wytworzonej z odnawialnych źródeł energii oraz gazyfikacja gminy przyczyni się do zmniejszenia zapotrzebowania na energię wytworzoną w elektrowniach konwencjonalnych (np. opalanych węglem), dzięki czemu emisja zanieczyszczeń ulegnie redukcji. Głównym długoterminowym skutkiem realizacji *Strategii* w tej kwestii będzie poprawa jakości powietrza atmosferycznego, ze względu na stopniowy wzrost wykorzystania alternatywnych źródeł energii. Dodatkowo, dla budynków użyteczności publicznej będą prowadzone

modernizacje energetyczne, w wyniku czego zmniejszona zostanie emisja wynikająca z większego zużycia ciepła.

W *Strategii rozwoju gminy Rząśnia* w ramach realizacji celu związanego z poprawą stanu powietrza wskazano działania mające na celu usunięcie szkodliwych materiałów (np. azbestu). Realizacja takich zadań nie będzie powodowała pogorszenia jakości powietrza atmosferycznego na terenie gminy Rząśnia. Przyczyni się w konsekwencji do zmniejszenia degradacji jakości powietrza poprzez likwidację źródła ciągłego wprowadzania włókien azbestu do atmosfery.

5.2. CHARAKTER ODDZIAŁYWAŃ SKUTKÓW REALIZACJI STRATEGII NA ŚRODOWISKO

Można przyjąć, że w przypadku realizacji ustaleń *Strategii rozwoju gminy Rząśnia* wystąpi przede wszystkim oddziaływanie krótko i średnioterminowe, związane z fazą budowy i modernizacji obiektów.

Oddziaływanie długoterminowe związane będzie z funkcjonowaniem nowej zabudowy i infrastruktury lub poddaniem modernizacji i przebudowie.

Nieodwracalne oddziaływania mogą wystąpić w przypadku zmian ukształtowania powierzchni terenu. Poprzez wprowadzone zasady zrównoważonego rozwoju oraz zwrócenie szczególnej uwagi na zachowanie właściwego stanu walorów przyrodniczych gminy Rząśnia, nie przewiduje się wystąpienia znaczących oddziaływań nieodwracalnych związanych z zagrożeniem dla gatunków roślin i zwierząt objętych ochroną prawną, poprzez ubytek ich siedlisk.

Ewentualne oddziaływania skumulowane będą związane z jednoczesną realizacją kilku zadań w tym samym czasie, na sąsiadujących terenach (akumulacja wpływów w czasie i przestrzeni). Związane będą z okresowym zwiększeniem hałasu i zanieczyszczeniem powietrza związanego z etapem prac budowlanych. Należy jednak podkreślić, że natężenie i zakres przewidywanych oddziaływań skumulowanych będą niewielkie. Będą to oddziaływania krótkoterminowe, ograniczone do czasu trwania prac budowlanych. Nie zidentyfikowano oddziaływań skumulowanych wynikających z realizacji innych programów lub planów na terenie planowanych inwestycji, w tym samym czasie. Ewentualne oddziaływania skumulowane mogą pojawić się na skutek funkcjonowania jednocześnie istniejących już terenów przemysłowych oraz przyszłych inwestycji mogących potencjalnie wpływać negatywnie na środowisko.

Oddziaływania wtórne zachodzą najczęściej w sytuacji wzrostu jednej emisji, powstającej w związku z ograniczeniem innej. Określenie wtórnych oddziaływań w makroskalowych prognozach, sporządzanych na potrzeby dokumentów strategicznych, biorąc pod uwagę ich zasięg oraz stopień ogólności, jest albo w ogóle niemożliwe, albo obarczone zbyt dużą niepewnością, jak również niecelowe na tak wczesnym etapie planowania.

Zadaniem prognoz, wykonywanych na najwcześniejszym etapie planowania i podejmowania decyzji, jest przede wszystkim zidentyfikowanie możliwości wystąpienia oddziaływań na środowisko oraz określenie ich przybliżonej siły i kierunku, po to by umożliwić skorygowanie celów i założeń rozpatrywanego dokumentu, aby jego potencjalne oddziaływania negatywne (zwłaszcza te najsilniejsze) mogły ulec zmniejszeniu, a oddziaływania pozytywne (zwłaszcza te najbliższe) zwiększeniu.

5.3. MOŻLIWOŚĆ POWSTANIA PRZEDSIĘWZIĘĆ MOGĄCYCH ZAWSZE ZNACZĄCO LUB MOGĄCYCH POTENCJALNIE ZNACZĄCO ODDZIAŁYWAĆ NA ŚRODOWIKO

Próbując dokonać analizy oddziaływania postanowień *Strategii rozwoju gminy Rzęśnik na lata 2021-2030* na środowisko przeanalizowano jej zapisy w odniesieniu do *Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 10 września 2019 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz.U. 2019 poz. 1839)*.

Strategia rozwoju gminy Rzęśnik na lata 2021-2030 zakłada realizację różnego rodzaju przedsięwzięć tj. będą to m.in. tzw. projekty „miękkie” (jak realizacja działań edukacyjnych, prowadzenie działań informacyjnych w odniesieniu do oferty kulturalnej Gminy, przygotowania katalogu inwestycji, rozwój e-usług itp.), ale także „twarde” (inwestycyjne), jak np. tworzenie nowych terenów inwestycyjnych oraz skomunikowanie ich z istniejącymi węzłami, rozbudowa sieci infrastruktury technicznej, budowa nowych i modernizacja istniejących dróg oraz ciągów pieszo-jezdnych, modernizacja energetyczna obiektów użyteczności publicznej, budowa instalacji OZE, a także inne projekty inwestycyjne o charakterze zbliżonym do ww. przykładów. Będą to zatem, w zależności od przyjętego zakresu, przedsięwzięcia inwestycyjne, które mogą znacząco oddziaływać na środowisko. Potencjalne oddziaływania mogą mieć charakter liniowy, punktowy lub rozproszony i mogą wystąpić na obszarach, gdzie prowadzona będzie realizacja zadań inwestycyjnych. Należy jednak podkreślić, że zasięg oddziaływań jest trudny do określenia i wymaga indywidualnego podejścia dla każdej inwestycji.

Wśród zapisów projektowanej *Strategii*, które mogą stworzyć ramy dla późniejszej realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oraz mogących potencjalnie oddziaływać na środowisko wskazuje się m.in.:

- tworzenie nowych terenów inwestycyjnych – w projekcie *Strategii* działanie to nie zostało zdefiniowane na tyle szczegółowo, aby określić skalę i rodzaj przedsięwzięcia. W związku z tym należy wziąć pod uwagę, że *Strategia* nie wyklucza, aby były to przedsięwzięcia wskazane w *Rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 10 września 2019 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz.U. 2019 poz. 1839)*;
- skomunikowanie terenów gminy z centrami komunikacyjnymi oraz podejmowanie inwestycji drogowych – na podstawie zapisów *Strategii* nie przewiduje się powstania

autostrad oraz dróg ekspresowych a także dróg spełniających łącznie warunki powyżej czterech pasach ruchu i długości 10 km na jednym odcinku, które zgodnie z *Rozporządzeniem* stanowią przedsięwzięcia mogące zawsze znacząco oddziaływać na środowisko. Zapisy projektowanej *Strategii* wskazują natomiast powstanie dróg o nawierzchni twardej o całkowitej długości powyżej 1 km, które zaliczone są do przedsięwzięć mogących potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko;

- podjęcie działań mających na celu przywrócenie tramwaju – w przypadku gdy na podstawie tego działania powstaną nowe linie tramwajowe – będzie to przedsięwzięcie mogące potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko;
- zwiększenie zasięgu sieci kanalizacyjnej – stanowi przedsięwzięcie mogące potencjalnie oddziaływać na środowisko w przypadku długości sieci powyżej 1 km;
- inwestycje w OZE – ponieważ projektowana *Strategia* nie określa typów źródeł odnawialnych, jakie mogą być wykorzystywane do produkcji energii w Gminie, należy wziąć pod uwagę, że mogą to być np. elektrownie wiatrowe. Instalacje wykorzystujące do wytwarzania energii elektrycznej energię wiatru, w zależności od przyjętej łącznej mocy nominalnej elektrowni oraz wysokości mogą stanowić przedsięwzięcia mogące znacząco lub potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko. Z powstaniem przedsięwzięcia, które zgodnie z *Rozporządzeniem* zostało zaliczone do mogących potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko wiąże się również ewentualne powstanie elektrowni wodnych;
- poprawa stanu infrastruktury turystycznej – może pośrednio wiązać się z powstaniem ośrodków wypoczynkowych lub hoteli wraz z towarzyszącą im infrastrukturą, a także stałych pól kempingowych, które w zależności od powierzchni mogą stanowić przedsięwzięcie mogące potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko;
- wzrost znaczenia obszaru Gminy jako terenów rekreacyjnych – zapis może pośrednio wpłynąć na powstanie parków rozrywki rozumianych jako obiekty przeznaczonych do prowadzenia działalności gospodarczej związanej z rozrywką lub rekreacją, pola golfowe, stadiony i tory wyścigowe. Zgodnie z *Rozporządzeniem* obiekty takie stanowią przedsięwzięcia mogące potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko.

Powyżej wskazano przykładowe inwestycje, które mogą powstać na obszarze Gminy Rząśnik na skutek projektowanej *Strategii rozwoju gminy Rząśnik na lata 2021-2030*. **Prognoza wskazuje możliwość realizacji przedsięwzięć zdefiniowanych w *Rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 10 września 2019 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz.U. 2019 poz. 1839)* na podstawie ustaleń *Strategii*, jednak nie przesądza o ich powstaniu. W dużej mierze jest to uzależnione od rodzaju oraz skali przyszłych inwestycji, które na etapie sporządzania *Strategii* nie są znane.**

Analizując ww. działania w odniesieniu do lokalizacji należy zwrócić uwagę, że część z nich będzie realizowana na obszarach chronionych lub w ich sąsiedztwie – dotyczy to m.in. kierunków rozwoju infrastruktury turystycznej. Będą to działania nieinwazyjne. Pozostałe kierunki działań, które potencjalnie mogą stanowić przedsięwzięcia mogące znacząco oddziaływać na środowisko, zgodnie z *Modelem* nie będą realizowane w ramach zidentyfikowanych w granicach Gminy obszarów poddanych ochronie w rozumieniu *ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody*, w tym obszarów należących sieci obszarów Natura 2000 oraz w ich pobliżu.

Kwestia lokalizacji nowych funkcji gospodarczych, czyli terenów inwestycyjnych nie będzie kolidować z systemem ochrony przyrody. Nowe tereny inwestycyjne powstaną przede wszystkim w obrębie głównych tras komunikacyjnych.

Realizacja inwestycji komunikacyjnych oraz związanych z infrastrukturą liniową, taką jak systemy kanalizacyjne będzie się odbywać na obszarach wsi oraz w przypadku ciągów komunikacyjnych preferowanych do komunikacji z sąsiednimi JST i ruchu tranzytowego częściowo poza terenami zurbanizowanymi. Szlaków do ruchu tranzytowego nie wskazano jednak na obszarach chronionych ani w ich bliskim sąsiedztwie.

W odniesieniu do przeprowadzonej w niniejszym rozdziale analizy możliwości powstania na skutek realizacji *Strategii rozwoju gminy Rząśnik na lata 2021-2030* przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko lub mogących potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko należy podkreślić, iż każda z tych inwestycji wymagać będzie odrębnych, szczegółowych analiz dot. oddziaływania na środowisko a jej powstanie oraz funkcjonowanie podlegać będzie dodatkowym obostrzeniom – nałożonym m.in. przez decyzje o środowiskowych uwarunkowaniach zgody na realizację przedsięwzięcia.

Na podstawie przeprowadzonej analizy stwierdza się, że w gminie Rząśnik powstaną przedsięwzięcia, które mogą potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko. Nie można jednak stwierdzić tego jednoznacznie w odniesieniu do przedsięwzięć mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko.

Pomimo że projektowana *Strategia* stwarza ramy dla późniejszej realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, ze względu na brak informacji pozwalających stwierdzić wprost ich wystąpienie (m.in. powierzchnia, skala oraz rodzaj prowadzonej działalności) - nie stwierdza się znaczącego oddziaływania na środowisko skutków realizacji *Strategii*. Wszelkie prognozowane oddziaływania będą miały charakter lokalny – niewykraczający poza teren gminy Rząśnik.

6. ROZWIĄZANIA MAJĄCE NA CELU ZAPOBIEGANIE, OGRANICZANIE LUB KOMPENSACJĘ PRZYRODNICZĄ NEGATYWNYCH ODDZIAŁYWAŃ NA ŚRODOWISKO, MOGĄCYCH BYĆ REZULTATEM REALIZACJI PROJEKTU „STRATEGII ROZWOJU GMINY RZĄŚNIK NA LATA 2021-2030”

Jednym z głównych celów oceny oddziaływania na środowisko jest wskazanie możliwości zapobiegania, rekompensowania lub minimalizacji niekorzystnych skutków środowiskowych realizacji zapisów analizowanych dokumentów. W przypadku prognozy dla dokumentu o charakterze strategicznym, ważne jest wskazanie pewnych zasad postępowania w odniesieniu do realizacji poszczególnych celów.

Na etapie sporządzania *Strategii*, przeprowadzona ocena umożliwi wskazanie skutków, które bezwzględnie należy wyeliminować oraz takich, na które reakcja wymagana jest właśnie na tak wczesnym etapie (zanim nastąpi decyzja wskazująca szczegółową lokalizację danego przedsięwzięcia lub konkretne rozwiązanie technologiczne).

Strategia rozwoju gminy Rząśnik przewiduje realizację działań, które mogą powodować różne oddziaływania na komponenty środowiska. Rozdział ten prezentuje możliwe rozwiązania, które minimalizują skutki działań o negatywnym charakterze.

Prace budowlane prowadzone w ramach wszystkich planowanych inwestycji będą prowadzone w sposób efektywny tak, aby ich ewentualne negatywne oddziaływanie było możliwie krótkotrwałe. Jeżeli planowane przedsięwzięcia będą zlokalizowane w ramach obszarze Natura 2000 lub innych obszarach chronionych (a także w ich pobliżu), przy prowadzeniu prac budowlanych należy wdrożyć szczególne środki ostrożności. Niezależnie od lokalizacji danego przedsięwzięcia (nawet jeśli nie będzie to obszar chroniony) należy wykorzystać wszystkie dostępne narzędzia, które pozwolą na maksymalne ograniczanie i zapobieganie negatywnemu oddziaływaniu na środowisko.

W ramach ograniczania negatywnych oddziaływań planowanych działań, powinny być stosowane określone zasady zarówno na etapie budowy, jak i eksploatacji poszczególnych inwestycji. Do tego typu działań ograniczających należą:

- ograniczenie zajęcia terenu, prawidłowe zabezpieczenie techniczne sprzętu i placu budowy;
- stosowania odpowiednich technologii, materiałów i rozwiązań konstrukcyjnych;
- dostosowanie terminów prac do okresu wegetacji i rozrodu poszczególnych gatunków;
- maskowanie elementów dysharmonijnych dla krajobrazu.

W przypadku niebezpieczeństwa zniszczenia szczególnie cennych elementów przyrody, konieczne jest podjęcie działań kompensacyjnych. Do najczęściej stosowanych rozwiązań należeć będą:

- odtwarzanie zniszczonych siedlisk w innych miejscach;
- wzmacnianie populacji;
- tworzenie alternatywnych korytarzy i połączeń ekologicznych.

Jako przykładowe działania kompensacyjne i zapobiegające negatywnym skutkom oddziaływania na środowisko, w niniejszej *Prognozie* proponuje się:

- podczas prowadzenia wykopów zabezpieczyć wierzchnią warstwę ziemi, która powinna być ponownie wykorzystana do urządzenia terenów zielonych,
- zorganizować miejsca przechowywania materiałów pędnych i smarów, stanowisk postojowych pojazdów i maszyn roboczych, w sposób uniemożliwiający zanieczyszczenie środowiska,
- tankowanie paliwa, przeglądy, naprawy i konserwacje maszyn prowadzić tylko w miejscach odpowiednio przygotowanych i zabezpieczonych przed przedostawaniem się substancji ropopochodnych do gruntu,
- prowadzenie prac budowlanych w sposób zorganizowany z zachowaniem porządku, w szczególności jeśli chodzi o miejsca magazynowania odpadów, zapobieganie zanieczyszczeniu powierzchni ziemi.
- stosowanie okresowego zraszanie fragmentów gruntów i dróg, po których będą poruszały się pojazdy i maszyny budowlane w celu zminimalizowania pylenia;
- teren inwestycji, po zakończeniu prac związanych z budową sprzątnąć i przywrócić do stanu funkcjonalności przyrodniczej.
- stosowanie nowoczesnego i sprawnego technicznie sprzętu o niskich parametrach emisji zanieczyszczeń i hałasu,
- odgródzenie terenu robót budowlanych od pozostałej części obszaru, żeby ograniczyć obszar oddziaływania do niezbędnego minimum;
- zabezpieczenie terenu budowy przed ewentualnym skażeniem środowiska w wyniku potencjalnych wycieków z maszyn, sprzętu budowlanego,
- prowadzenie prac budowlanych w pobliżu drzew i krzewów z odpowiednim zabezpieczeniem, a w obrębie ich systemu korzeniowego prowadzenie prac z najwyższą starannością (w razie potrzeby przy użyciu sprzętu manualnego), aby wyeliminować możliwość uszkodzeń, będących przyczyną obumarcia roślin.
- prowadzenie prac budowlanych i remontowych poza okresem rozrodczym ptaków, tj. w okresie od połowy sierpnia do końca lutego,
- przed rozpoczęciem planowania i wykonania remontu należy przeprowadzić kontrolę (kontrole) budynku i ustalić miejsce oraz czas zajmowania kryjówek przez nietoperze,

- prace remontowe powinny być prowadzone poza okresem rozrodczym i hibernacją,
- wykonanie inwentaryzacji terenu inwestycji z udziałem specjalistów, pod kątem występowania gatunków chronionych roślin, określenia siedlisk przyrodniczych chronionych prawem, a także rozpoznania drzew i krzewów przeznaczonych pod wycinkę. Inwentaryzacja przyrodnicza poprzedzić powinna również inwestycje polegające na termomodernizacjach i modernizacjach budynków, budowie gazociągu, sieci kanalizacyjnej i wodociągowej, czy budowie dróg,
- podczyszczanie wód odprowadzanych z jezdni i parkingów, tak by nie zawierały one szczególnie szkodliwych dla organizmów wodnych zanieczyszczeń,
- podczas poboru wody na cele budownictwa, produkcji wyznaczyć przepływy nienaruszalne i zbilansować ilość wody w zlewni,
- ograniczenie do minimum szerokości i głębokości wykopów, stosowanie metod ograniczających ilość odpompowywanej z wykopów wody, aby zapobiegać wahaniom zwierciadła wody na terenach przyległych,
- dla przedsięwzięć, zaliczanych do mogących zawsze znacząco i potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko, przed uzyskaniem pozwolenia na budowę istnieje obowiązek uzyskania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach zgody na realizację przedsięwzięcia. W przedmiotowej decyzji organ właściwy do jej wydania określi działania mające na celu zapobieganie bądź minimalizację negatywnego wpływu na środowisko w fazie budowy jak i eksploatacji.

Uwzględniając społeczno-gospodarcze cele rozwoju gminy Rząśnik, nie zaleca się rezygnacji z tego rodzaju działań inwestycyjnych, a wprowadzenie nowoczesnych rozwiązań technicznych i technologicznych podczas ich realizacji. Należy minimalizować oddziaływania podczas późniejszych etapów, związanych z realizacją i wdrażaniem konkretnych przedsięwzięć, zgodnie z obowiązującymi przepisami w tym zakresie. Istotnym jest również prowadzenie szeroko zaplanowanych działań, związanych ze wsparciem przedsięwzięć infrastrukturalnych, m.in. stworzenie i wspieranie zdrowego stylu życia czy prowadzenie edukacji ekologicznej mieszkańców Gminy. Tego typu działania są również bardzo istotne i zalecane na poziomie planowania przestrzennego oraz wyboru sposobów i technologii realizacji poszczególnych przedsięwzięć inwestycyjnych.

7. TRANSGRANICZNE ODDZIAŁYWANIE NA ŚRODOWISKO

Gmina Rząśnik nie jest położona w obszarze przygranicznym, a realizacja zainwestowania nie powoduje żadnych konsekwencji dla ewentualnych skutków środowiskowych, których charakter mógłby posiadać znaczenie transgraniczne. Skala przedsięwzięć zaproponowanych do realizacji ma charakter lokalny.

Realizacja ustaleń *Strategii rozwoju gminy Rząśnik na lata 2021-2030* nie spowoduje możliwości wystąpienia transgranicznego oddziaływania na środowisko pochodzącego z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej i nie ma potrzeby przeprowadzania postępowania dotyczącego transgranicznego oddziaływania na środowisko.

8. ANALIZA ROZWIĄZAŃ ALTERNATYWNYCH DO ROZWIĄZAŃ PRZYJĘTYCH W STRATEGII

Cele i kierunki rozwoju zapisane w *Strategii rozwoju gminy Rząśnik na lata 2021-2030* zostały sformułowane w oparciu o lokalne uwarunkowania, wynikające z zasobów oraz niedoborów występujących na terenie Gminy. Cele te oraz wynikające z nich działania, zostały określone przez społeczność zamieszkującą Gminę Rząśnik i odpowiadają jej potrzebom z uwzględnieniem przepisów prawa lokalnego, krajowego i międzynarodowego.

Należy podkreślić, że zapisy *Strategii* są dość ogólne, a więc planowane inwestycje nie mają określonej skali oraz charakteru przyszłych działalności. Na obecnym etapie również ich lokalizacja jest wskazana wyłącznie orientacyjnie. Poziom realizacji wskazanych w *Strategii* zadań w dużym stopniu zależeć będzie od sytuacji finansowej gminy oraz od ilości pozyskanych środków zewnętrznych. W takiej sytuacji ciężko jest o wypracowanie rozwiązań alternatywnych, ponieważ w większości planowanych inwestycji, ich realizacja wynika z kiepskiego stanu, dotychczas istniejącej infrastruktury (np. modernizacja i termomodernizacja budynków użyteczności publicznej, modernizacja dróg).

Budowa nowej infrastruktury w postaci m.in. rozbudowy kanalizacji i wodociągów przyczyni się natomiast do poprawy jakości środowiska, a ich lokalizacja będzie podyktowana potrzebami społeczności oraz zabudową mieszkaniową. Na obszarze gminy Rząśnik zlokalizowanych jest kilka obszarów ochrony przyrody, w tym Natura 2000. Przeprowadzona w przedmiotowej *Prognozie ocena oddziaływania na środowisko* dla planowanych przedsięwzięć wskazuje, że nie będą one oddziaływały negatywnie na środowisko w sposób długotrwały, czy skumulowany, a ich oddziaływanie będzie krótkotrwałe i będzie przeważnie z okresem prowadzenia robót budowlanych.

W związku z tym, że większość planowanych działań będzie miała pozytywny wpływ na środowisko (zwłaszcza w aspekcie długoterminowym), w tym przede wszystkim na jakość powietrza atmosferycznego, wód powierzchniowych i podziemnych oraz gleb, szukanie dla nich rozwiązań alternatywnych jest bezcelowe.

Część z kierunków rozwoju wskazanych w *Strategii* ma charakter nieinwestycyjny, zatem nie będą w żaden sposób negatywnie oddziaływały na środowisko.

Jak wynika z przeprowadzonej w *Prognozie* oceny oddziaływania na wszystkie elementy środowiska (na powierzchnię gleb i ziemi, wody powierzchniowe i podziemne, klimat i powietrze atmosferyczne, różnorodność biologiczną, krajobraz, ludzi, zwierzęta, rośliny, zabytki i dobra materialne) *Strategii Rozwoju Gminy na lata 2021-2030* spowoduje oddziaływania o charakterze potencjalnie neutralnym, potencjalnie pozytywnym, jak i potencjalnie negatywnym.

W związku z tym, że zakres *Strategii* jest ogólny i nie określa ram dla przyszłych przedsięwzięć, ocena oddziaływania ustaleń *Strategii* na środowisko i jego stan (w tym ochronę różnorodności biologicznej, obszary ochrony przyrodniczej oraz gatunki i siedliska chronione) przeprowadzona w przedmiotowej *Prognozie*, jest ogólna, a część wskazanych skutków środowiskowych (zwłaszcza stwierdzonych na etapie funkcjonowania przyszłych inwestycji) ma charakter wyłącznie hipotetyczny. Na etapie strategicznym stwierdzono przede wszystkim negatywne oddziaływanie etapu prowadzenia prac budowlanych. Będzie ono zatem krótkotrwałe i zaniknie wraz z zakończeniem tych prac. Wpływ na środowisko funkcjonowania zrealizowanych na podstawie *Strategii* inwestycji uzależniony jest od wielu zmiennych, które na obecnym etapie planowania nie są znane.

W *Prognozie oddziaływania na środowisko* dokonano analizy możliwości powstania przedsięwzięć, które zgodnie z przepisami odrębnymi uznane są za przedsięwzięcia mogące zawsze znacząco lub potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko. Wśród zapisów projektowanej *Strategii* wskazano takie, które mogą stworzyć ramy dla późniejszej realizacji takich przedsięwzięć. Będzie to m.in. tworzenie nowych terenów inwestycyjnych, skomunikowanie utworzonych terenów z centrami komunikacyjnymi oraz podejmowanie inwestycji drogowych, podjęcie działań mających na celu przywrócenie tramwaju, zwiększenie zasięgu sieci kanalizacyjnej, inwestycje w Odnawialne Źródła Energii, poprawa stanu infrastruktury turystycznej, wzrost znaczenia obszaru Gminy jako terenów rekreacyjnych. Ze względu jednak na brak szczegółowych informacji (m.in. dotyczących wielkości, rodzaju i skali przyszłych działalności) analiza ma charakter hipotetyczny, a wskazane przykładowe inwestycje zostaną szczegółowo zweryfikowane na dalszym etapie planowania przestrzennego.

W stosunku do tych przedsięwzięć, dla których zachodzić będzie obowiązek uzyskania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach zgody na realizację przedsięwzięcia, zostanie przeprowadzona stosowna procedura zakończona wydaniem przedmiotowej decyzji.

Prognoza przedstawia również rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko. Zaproponowane rozwiązania odnoszą się zarówno do etapu budowy, jak i eksploatacji poszczególnych inwestycji. Podczas budowy należy przede wszystkim ograniczyć zajęcie terenu, zabezpieczyć odpowiednio

sprzęt placu budowy, stosować odpowiednie technologie i materiały i rozwiązań a także dostosować terminy prac do okresu wegetacji i rozrodu poszczególnych gatunków;

Jeżeli dojdzie do zniszczenia szczególnie cennych elementów przyrody, konieczne jest podjęcie działań mających na celu odtwarzanie zniszczonych siedlisk w innych miejscach.

Ze względu na strategiczny charakter ocenianego dokumentu oraz związanym z tym brakiem możliwości precyzyjnego określenia skali i rodzaju oddziaływań – w *Prognozie* nie wskazano rozwiązań alternatywnych dla wskazanych działań.

Z uwagi na położenie geograficzne Gminy Rząśnik oraz lokalny charakter zadań przewidzianych do realizacji w ramach *Strategii* – nie przewiduje się wystąpienia oddziaływań transgranicznych.

Długi okres, dla którego sporządzana jest *Strategia* decyduje, iż niezwykle istotnym elementem efektywnego osiągnięcia założonych celów jest dokonywanie jej monitoringu. W *Prognozie* wskazano, że odbywać się on będzie w systemie rocznego raportowania. Dodatkowo w sytuacjach pogorszenia stanu jakiegoś elementu środowiska (wskazanego nie

tylko w oficjalnych materiałach, ale również na podstawie zgłoszeń mieszkańców Gminy lub turystów) proponuje się weryfikację, czy nie wynika to z niewłaściwej realizacji postanowień *Strategii* oraz podjęcie działań naprawczych.

Podsumowując, można stwierdzić, że zakres przewidywanych przekształceń oraz negatywnych oddziaływań na środowisko spowodowanych realizacją ustaleń projektu *Strategii rozwoju gminy Rząśnik na lata 2021-2030* mieścić się będzie w dopuszczalnych granicach. Zakłada się, że w odniesieniu długoterminowym, w wyniku realizacji *Strategii* nastąpi poprawa stanu środowiska przyrodniczego i standardu życia mieszkańców. Ograniczona zostanie w sposób odczuwalny emisja substancji i energii do środowiska, w tym odpadów, zwłaszcza komunalnych. Poprawie ulegnie jakość powietrza, wód i gleb, co przełoży się na podwyższenie jakości życia mieszkańców.

**RADA GMINY
w Rząśniku**

Przewodniczący
Rady Gminy w Rząśniku
Grzegorz Gołbiewski